עדיקים במיתתן
קרויים חיים

חשון

מי יתן ראשי מים ועיני מקור דמעה ואבכ"ה (כ"ה מ"ב) יומם ולילה (ירמיהו ח)

email ZichronRaizel@gmail.com for a free copy

א חשון תרע"ט

רבי עקיבא מאיר ב"ר ישכר דוב הכהן זי"ע מלוקאווע

רבינו הרה"ק רבי עקיבא מאיר הכהן טורנהיים בעל דברי העם על תהלים מלוקאווע נולד בלוקווא פולין בשנת תר"ג לאביו רבינו הגה"ק רבי ישכר דוב ראש שושלת וואלבארז בעל עבודת יששכר, אמרי נועם, סדר הזמנים, אוהל ישכר זי"ע בן הרה"ק ר' משה הכהן זי"ע שהיה סוחר תבואות וירא שמים מרבים, ולאמו בת הרה"ק ר' אברהם צבי מוולברוז זי"ע

רבינו היה מיום מלקיש המפורסם בלקתו וקלשתו חסילה ופרישה.

אביו העיד עליו כי הוא עתיד להאיר לישראל באור תורתו. כבר בימי נעוריו הכניס אביו הק' בסוד תורת הרז וקבע אתו שיעורים כסדרם בכל יום, מלבד התמדתו העצומה בתורה כפי שנהג לשנן לעצמו ח"י פרקים משניות וח"י דפים גמרא מדי יום ביומו.

קדושתו ופרישותו היו שלא מעלמא הדין, ורגיל היה לטבול במקוה שלש פעמים ביום לפני כל תפילה, ואף בימות החורף לא חדל ממנהגו זה ותבר גזיזא דברלא. גם בימי חוליו לא הפסיק ממנהגו, וכשהרופא יצא, רץ לטבול, ובזכות זה נרפא על שהרופא המליץ שאין צורך יותר בתרופות. תפילתו היתה בהתלהבות עצומה וקולו נשמע למרחקים.

לאחר פטירת אביו מ' מרחשון בשנת תרל"ח נסע להסתופף בצילו של הרה"ק ר' יעקב לבי מפאריסוב זי"ע, ונפשו היתה קשורה בנפשו, ובו מצא את רבו המובהק. על-אף הפצרת החסידים והפצרות רבו מפאריסוב לא הסכים להנהיג את העדה, רק לאחר פטירת רבו זה נעתר להפצרות החסידים והחל לנהוג באדמו"רות, וקבע את חצרו בעיר מיכוב.

נהג שלא לקבל מהחסידים כי אם פדיון בסכום קטן של ח"י מטבעות קטנים, ובשום אופן לא הסכים לקבל יותר. לאחר שפרצה שריפה בדירתו וכל ביתו היה למאכולת אש, עבר ללוקאווע, שעל שמה נתפרסם.

גם בעת שנהג באדמו"רות המשיך לנסוע אל צדיקי הדור ובפרט אל הרה"ק רבי יצחק דב מבעלזא זי"ע. וסיפר כאשר נסע בפעם הראשונה לבעלזא, מרוב ענותנותו לא חפץ להגיד לאיש מי הוא, ובכל זאת הרבה הרה"ק מבעלזא זי"ע לקרבו בפנים שוחקות כ"כ ותכף התחילו לדבר ביניהם באיזה ענין עד שהיה הדבר למרבה הפלא בעיני המסובים.

באחת מנסיעותיו בימי מלחמת העולם הראשונה, כאשר צרות רבות תכפו את בית ישראל הכריעו הצרות את גופו ונפל למשכב, ונסתלק לגנזי מרומים ביומא דהילולא של אביו הק' – בדר"ח מר-חשוון תרע"ט, וימי חייו כשני ימי חיי אביו שבעים ושש, ומנו"כ בלוקעווע.

בצוואתו הורה שאת הרווחים אשר יפיקו ממכירת ספריו יחלקו לשנייס; חלק אחד יחלקו לעניי העיר, ולא יתנו להם מעות רק דבר מאכל, והחלק השני – אם יחזור העולם על מתכונתו ויהיה שלום בעולם ישלחו את הכספים לאר"י, ובאם לא יחלקו גם זאת לעניי העיר כנ"ל.

בענוותנותו הורה שלאחר פטירתו "יניחו אבנים על קבו" ושלא יקבעו שום אדם סביב ד' אמות שלו, "ולא יועיל שום היתר משום בי"ד". וכדי שלא יקשה הדבר, יעץ להניחו בקרן זווית בבית החיים.

את ספרו 'דברי העם' על תהילים חיבר "מפני שרוב עסק תהילים הוא אצל פשוטי העם, ובאמת מה מאד חשובה היא למעלה וכמה שמחה וחדוה ונחת רוח גורמין למעלה כשהם עסוקים בתהילים". את פירושיו הוא בדרך כלל פותח בהודיה לה' – "ברוך הוא יתברך שמו שהאיר עיני בהאי פסוקא", או – "ואברך את ה' המבורך שחנני מעט בינה להבין מזה עומק העבודה". אחד הדברים המייחדים את ספרו הוא ענין החלומות בו הוא מגלה דברים רבים ופירושים נפלאים שנתגלו לו בחלום בבחינת "בחלום אדבר בו"

נשאר אחריו בניו הק הרה"ק ר' יאיר אלימלך זי"ע, הרה"ק ר' משה אליעזר זי"ע, הרה"ק ר' מנחם בריעה מלובלין זי"ע

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

אוהל רבינו

א חשון תרל"ח

הרה"ק רבי ישכר דוב הכהן ב"ר משה זי"ע

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

רבינו הגה"ק רבי ישכר דוב הכהן טורנהיים מוואלבארז בעל עבודת יששכר, אמרי נועם, סדר הזמנים, אוהל ישכר זי"ע נולד בשנת תקס"ג בפיעטרקוב לאביו הרה"ק ר' משה הכהן זי"ע שהיה סוחר תבואות וירא שמים מרבים

רבינו התייתם בילדותו מאביו, ואמו הצדקנית גידלה אותו במסירות נפשה לתורה ולעבודה, והעיד על אמו: אמהות רוחצות יליהן בחלב, ואמי רחצה אותי בדמעות. היה איש אלקים קדוש גאון וחסיד, כל ימיו יגע על התורה והעבודה, סיגף את גופו בפרישות יתירה ובצומות מצבת לצבת, וגם בשבת היה מאכלו מעט מן המעט. שלח סכומים עצומים לעניי ארץ ישראל, ונהג לקדש על כוס מארץ ישראל.

וסיפר בספר אהל ישכר: הנהגותיו בקידוש היו מופלאות לעין כל, מזגו לו יין בשני גביעים, האחד גביע כסף שעליו קידש מיום השבי עד ברא אלקים לעשות. ולפני ברכת היין לקח בידו את הגביע השני שהיה עשוי מאבן [שהובאה במיוחד מארץ ישראל] ובליפוי הכסף שלו היו כעין חלונות כדי שלראה האבן עצמה, עליו גמר את הקידוש ושתה ממנו ולאחר מכן עירב את שניהם יחד וחילק למסובים, הטם שעליו נילב הגביע היה בעל שלשה רגלים כנגד שלשת האבות ובלב הטם היתה מחילה שהיו בה שתים עשרה חלונות זעירים כנגד י"ב השבטים ושם כוסיות קטנות כנגד שבת ימי המעשה בתווך היה נילב גביע הכסף שהיה מכוון כנגד יום השבת.

ונודע כבעל מופת אשר רבים פנו אליו בדבר ישועה ורחמים, ואת חסידיו קיבל רק לאחר שערך תיקון חצות. נסע והסתופף בצל צדיקי דורו מהם הרה"ק ר' חיים מוואלבארוס בעל זכרון חיים זי"ע מגדולי תלמידי החוזה מלובלין זי"ע, הרה"ק ר' יעקב בער מראדישין זי"ע הרה"ק ר' אלעזר מקאזשניץ זי"ע ולרבו המובהק הרה"ק ר' חיים מאיר יחיאל השרף ממאגלינצא זי"ע.

רבו הרה"ק ממאגלינצא העריצו מאוד ולא פעם שלח לרבינו את חסידיו לקבל את ברכתו. (עבודת יששכר)

היה רגיל מאוד באמירת תהלים והיה העולם אומרים עליו שהיה לו מגיד על תהלים, הרה"ק ר' חיים מצאנז בעל דברי חיים זי"ע קרא אותו: בער רבי פון תהלים, וכמו כן קראו אותו: בער רבי פון לדוד מזמור, כי היה רגיל לומר אחר כל סעודת שבת קודש לדוד מזמור פסוק בפסוק כמו בראש השנה. (כל הכתוב לחיים)

פעם בהיותו רבינו במאגלינצא, התבטא רבו ממאגלינצא כלפי תלמידיו שרבי בעריש'ל שלי בתהלים שלו מרעיש עולמות, ודעו לכם כי מלאכים ושרפי מעלה מתכנשין ובאין לשמוע מזמוריו, שממשיך לב שומעיו לאביהם שבשמים. (עבודת יששכר הקדמה)

פעם בראש חודש שבט קודש התפלה אמר רבינו: הרי היום הוא ראש השנה לדברי בית שמאי, (בְּאֶחָד בְּשַׁבָּט, ראש הַשָּׁנָה לְאִילָן, כְּדִבְרֵי בֵית שַׁמַּאי – מבכת ראש השנה פרק א' משנה א') ואם כן איפה השופר, שהרי לעתיד לבא תהיה ההלכה כבית שמאי, אך כשיתבונן האדם בנפשו איך הוא הנהגתו מעת אשר שמע קול השופר בראש השנה, ויתחרט על עוונותיו, הרי הוא שומע גם היום קול שופר, כי מטרת השופר היתה תשובה וקבלת עול מלכות שמים, ונמצא שלמעשה הוא עושה זאת על עווניתיו, הרי זה כאילו שומע שופר. (עבודת יששכר)

נהג להתפלל בעצמו לפני התיבה את כל התפילות גם תפילות בימי החול.

כשהגיע לפרקו נשא לבתו של הרה"ק ר' אברהם מבי מוולבורז זי"ע. סירב ליהנות מכספי החסידים ואת פרנסתו מצא מחנות שניהלה על ידי אשתו הרבנית הצדקנית ע"ה.

חיבר ספרים יקרים ה"ה עבודת יששכר על התורה, אמרי בינה, סדר הזמנים, אמרי נועם, אהל ישכר.

נסתלק לגנזי מרומים א' מרחשון ב' דראש חודש בשנת תרל"ח ועל פי צוואתו נקבר בפיעטרקוב ליד קברי הוריו.

נשאר אחריו בניו הקדושים ה"ה הרה"ק ר' יעקב משה מוולבורז זי"ע הרה"ק ר' עקיבא מאיר מלוקווע בעל דברי העם על תהלים זי"ע הרה"ק ר' מיכאל אהרן זי"ע הרה"ק ר' שלמה יצחק מארץ ישראל זי"ע והרה"ק ר' יוסף שלוס זי"ע.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן.

ספר
עבודת יששכר
על חמשה חומשי תורה
לאדז

מתורתו של רבינו זי"ע

איתא בגמרא (מסכת שבת קנ"ב) עד ארבעין שנין מיכלא מעלי, מארבעין ואילך משתי מעלי. כלומר עד ארבעים שנה סדר העבודה הוא, שצריך אדם מישראל לאכול את עצמו שלא עבד כדבעי בשנים עברו. מארבעין שנין ולמעלה: משתי מעלי, צריך לשתות לעצמו אידישקייט, ללמוד ולהתפלל הרבה אסאך לערנען אסאך דאווענען.

איתה בגמרא (מסכת ברכות ל"ה) הרבה עשו כרבי שמעון בן יוחי ולא עלתה בידן: לכאורה הוא תמוה היתכן כל הסיגופים והיגיעות שעשו הללו כרבי שמעון בן יוחי והיו מיגעים את עצמם וסבלו צער ויסורים על התורה ועל העבודה, וכי כל זה היה להבל ולריק חלילה?

ואמנם הכוונה על דרך דאיתא במדרש אצל משה רבינו כשהיה מסרב לילך לגאול את ישראל ממצרים, אמר לו הקב"ה אם אין אתה מוציאם ממצרים, שוב אין אחר גואלם ראוי לשליחות ה', כי רק נשמתו דייקא מוכנת לגאול את ישראל ולא נשמה אחרת, וכן הענין אצל רבי שמעון בן יוחי כי נשמתו דייקא היתה מיוחדת ומוכנת לזה שיתגלה הזוהר הקדוש על ידו ולא שום נשמה אחרת, ובפרט כשנתגלה הזוהר על ידי רבי שמעון בן יוחי, פשיטא שאין עוד לאחר שום שייכות לזה.

וזה שאמרו ז"ל: הרבה עשו כרבי שמעון בן יוחי ולא עלתה בידם, כלומר מה שעלה ביד רבי שמעון בן יוחי, דהיינו הזוהר, זה דייקא לא עלתה בידם, אבל שכר על עבודתם ודאי יש להם. (עבודת יששכר)

אמר רבינו בשם הרה"ק ר' יצחק מווארקא זי"ע: כשיבוא משיחנו גואל צדק במהרה בימינו, אזי ילכו בני ישראל לקראתו עם צנצנת יין שרף (יי"ש) בידם להראות לו במה התחזקו בגלות המר והחושך. (עבודת יששכר)

ב חשון תרל"ז

הרה"ק רבי יה'וסף בן רבי מרדכי דוד אונגאר זיע"א מדאמבראווא

רבינו הרה"ק רבי יה'וסף אונגאר מדאמבראווא זיע"א נולד בשנת תק"ס לערך, לאביו הרה"ק רבי מרדכי דוד מדאמבראווא זיע"א בן הרה"ק רבי צבי הירש זיע"א, שהיה מתפרנס במסחר מכירת יין, והעיד עליו הרה"ק החוזה מלובלין זי"ע: דבשעה שר' צבי מודד יין בשביל הקונים, הרי הוא מייחד יחודים עילאים כמו שייחדו הראשונים בשעת התפלה. ולאמו הרבנית הצדקנית מרת חיי שרה ע"ה

בילדותו כבר התנכר הנער כי לגדולות נוצר, והיה מאוד חשוב בעיני הרה"ק ר' יעקב יצחק הורוויץ בעל החוזה מלובלין זיע"א.

רבינו ינק תורה מאביו הגדול שמילא כריסו בש"ס ופוסקים ובכל מכמני התורה, כמו כן הסתופף בצל רבו הרה"ק החוזה מלובלין זיע"א שחיבבו עד למאוד כבר מינקותו, ובצל רבו הרה"ק רבי אשר ישעי' מראפשיץ זיע"א, הרה"ק רבי ישכר בער מראדושיץ זיע"א, והרה"ק רבי חיים מאיר יחיאל השרף ממאגלאניצע זיע"א ועוד מצדיקי דורו.

בהיותו כבן שבע, בא רבינו בברית האירוסין עב"ג הרבנית הצדקנית מרת גיטל בת הרה"ק רבי משה אליקים בריעה מקאזניץ בעל באר משה ועוד (בן הרה"ק רבי ישראל המגיד מקאזיניץ בעל עבודת ישראל זיע"א (בן הרה"ק רבי שבתי כורך ספרים מאפטא ז"ל ב"ר זאב וואלף ז"ל), וחתן הרה"ק רבי אלעזר מליזענסק זיע"א (חתן הגה"צ רבי שמואל מלמד דרדקי משינאווא זיע"א) בן הרה"ק הרבי ר' אלימלך מליזענסק בעל נועם אלימלך זיע"א).

בית המדרש בדאמבראווא

שמחת נישואי רבינו התקיימה ביום צום גדליה, אחר הנישואין ישב רבינו בבית חותנו ולמד הרבה תורה ממנו בנגלה ונסתר.

בחג הסוכות הובא לרבינו לשתות כוס קפה לתוך חדרו, ולא הביאו לו צוקער, ובהיותו רק שבועיים אחר החתונה התבייש לבקש סוכר, מחמת רוב בהלה שכח רבינו שנמצא חוץ לסוכה והתחיל לשתות את הקפה כך בלא סוכר, חמותו הצדיקת שראתה אותו שותה חוץ לסוכה צעקה עליו נו סוכה, והוא מרוב בהלה חשב שאומרת שזה בלי סוכר, על כן ענה לה ניט קשה ס'גוט אזוי אויך, והיא סברה שאומר לה ששתיית ארעי מותר חוץ לסוכה והניחה אותו לנפשו. אחר כן נזכר רבינו שהיה חוץ לסוכה, ואמר שהיות ובא לו מכשול על ידי הסוכר, על כן קיבל על עצמו שמאז והלאה לא ישתה קפה עוד עם צוקער, וכן נהג כל ימי חייו כתשובת המשקל.

כמה שנים אחר הסתלקות חו"ז הרה"ק המגיד מקאזניץ זיע"א נתקבל רבינו לשמש ברבנות שם על מקומו, ושימש ברבנות בקאזניץ למעלה מעשרים שנה.

בשנת תר"ו עם פטירת אביו הק' ביום ז' שבט, ירש רבינו את הרבנות בעיר ומילא את מקומו ברבנות דאמבראווא, עד מהרה התפרסם רבינו ששמו כבר פקע בכל העולם כמקובל גדול בחכמת הנסתר, לפועל ישועות, ורבים ואלפים שיחרו לביתו, אלפים הסתופפו בצל רבינו ונוושעו אצלו בישועות ורפואות לרוב, במשך ל"ו שנים האיר אורו של רבינו בעיר דאמבראווא, אותו ניהל ביד רמה.

רבינו לחם נגד המתחדשים, ומרגלא בפומיה לומר, על הפסוק: וְכֹל אֲשֶׁר תִּתֶּן לִי עַשֵּׂר אֲעַשְּׂרֶנּוּ לָךְ (פרשת ויצא כ"ח כ"ב) באמרו שלדאבונינו מי שהשי"ת עוזר לו ונהיה עשיר, הוא מתרחק מן היהדות ובניו הולכים ללמוד בבית ספר חדש, אם יעקב אבינו ע"ה אמר 'וכל אשר תתן לי עשר אעשרנו לך' דהנה עשר הוא יו"ד ואעשרנו הוא גם כן יו"ד, ואמר וואס מער דו וועסט מיר געבן אלץ מער יוד וועל איך זיין צו דיר, שכל מה שתתן לי יותר, עשר אעשרנו לך, אחזיק יותר ביהדות.

בזמנו של רבינו התפרסם הרה"ק רבי שלמה זלמן מויעליפאלי זיע"א לאיש מופת וממרחקים באו אליו להיוושע בישועות ורפואות, אמנם היו מצדיקי דורו שלא ראו בעין יפה עבודתו בקודש בישועות והתנגדו לו, כאשר ביניהם נמנה גם הרה"ק רבי אשר ישעי' מראפשיץ זיע"א, פעם אחת הגיע רבינו לבקר את מחותנו (באשר הרה"ק רבי מאיר מגלאגוב בן הרה"ק רבי מנחם מענדיל זיע"א בן הרה"ק רבי אשר זיע"א הי' חתנו של רבינו), ושאלו הרה"ק מהרא"י מראפשיץ אם גם רבינו מתנגד להרה"ק מוויאליפאלי זיע"א, השיב לו רבינו הלא תלמיד חכם הוא, ותלמיד חכם הוא בחינת שבת, וחילול שבת מצוה בגדולים, על כן אני מניח מצוה זו לגדולים ממני.

רבינו החזיר נשמתו הטהורה ליוצרו ביום ב' מר–חשון תרל"ז, בעיר דאמבראווא, ושם מנוחתו כבוד.

זרעו אחריו: בנו, הרה"ק רבי ישראל אלימלך מזאבנא זיע"א, וחתניו, הרה"ק רבי מאיר רובין מגלאלוב זיע"א (בעל בתו הרבנית הצדיקת מרת מירל גאלה ע"ה), והרה"ק רבי יהודה הכהן הארטשטיין–ראפאפארט זיע"א.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

שטח בית החיים בדאמבראווא

ב חשון תרע"ז

הרה"ק מסטריזוב רבי משה יהודה לייב ב"ר שלמה זי"ע

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

רבינו הרה"ק רבי משה יהודה לייב שפירא מסטריזוב זי"ע נולד תרי"ג בסטריזוב לאביו הרה"ק ר' שלמה בעל שם שלמה ראש שושלת מונקאטש זי"ע בן הרה"ק ר' אלעזר מלאנצוט בעל יודעי בינה זי"ע בן הרה"ק רבי צבי אלימלך שפירא ראש שושלת דינוב בעל בני יששכר זי"ע בן הגה"ק ר' פסח זי"ע ולאמו הרבנית הצדקות מרת חיה פרימא ע"ה בת הרה"ק ר' יקותיאל שמעלקע מסאסוב זי"ע בן הרה"ק ר' משה יהודה לייב מסאסוב זי"ע

היה אחד מצדיקו דורו, גדול בתורה ובירא׳ה טהורה חריף ובקי בוצינא קדישא חסידא ופרישא, לא הזיז רגליו בשעת לימודו עד שנהיה סימן בקרקע.(מהרה"ק מצאנז קלויזענבורג זי"ע)

חיבר חיבור שלום על ספר מנחת חינוך ונאבד במלחמת עולם הראשונה, רבים הלכו לאורו הבאיר, היה דובק מאוד במדת האמת של תורה, וכת החנפים ודובר שקרים לא יכון לנגד עיניו, בשלום ובמישור הלך, ורבים השיב מעון, בשפתי חן ברור חכמתו האירה פניו בזיו תוארו נאוה קודש, ומה נעים היה לשמוע אל הרנה ואל התפלה שהרים קולו הק' בהדר בשפה ברורה ובנעימה, הי' עניו ושפל רוח ולא היה נחשב בעיניו כלל, כריע כאח עם כל אחד ואחד בגודל אהבת ישראל התקועה בלבבו בהפלגה יתירה עד אין לשער, השתתף מאוד בצערן של ישראל ובצרתם לו צר ושפך כמים לבו בעדם ונגע לעומק לבבו ממש כאשר שפכו לפניו שיחו וצערו זה בכה וזה בכה, בעל עבודה גדולה, סיגף עצמו כל ימי חייו, ולא שכב על מטה שנים רבות, כי אם על הארץ או על דף קשה וישם אבן תחת הכר מראשותיו, ורוב ימיו לא אכל כלל בשר רק דגים.

כשהגעו לפרקו נשא להרבנית הצדקות מרת חנה ע"ה בת הרה"ק ר' ברוך האלבערשטאם מגרליץ זי"ע בן הרה"ק בעל דברי חיים מצאנז זי"ע. בערך בשנת כת"ר נשתדך ובשנת תרל"ב קיים פרק האיש מקדש וישב קעסט בבית זקנו הדברי חיים זי"ע ושאב אצלו הרבה. והדברי חיים אהב את רבינו מאוד והיה סמוך על שלחנו עד יום פטירת זקנו זי"ע.

רבינו הי' תלמיד מאביו הק' זי"ע ותלמיד מהרה"ק ר' חיים מצאנז בעל דברי חיים זי"ע. היה כל ימיו גולה ומטולטל כי אחר הסתלקות זקנו הרה"ק מצאנז זי"ע בכ"ה ניסן תרל"ו שב לבית אביו הק' ואח"כ נתקבל לאב"ד בייטש ואח"כ בסאסוב במקום זקנו הרה"ק ר' משה לייב זי"ע ואחרי שריפת העיר סאסוב רח"ל, העתיק אהלו לעיר סטריזוב שעל שמה הוא נקרא עד היום.

וסיפר שאביו הבעל שם שלמה זי"ע היה בתחילה אב"ד בעיר סטריזוב אבל כיון שהיא סמוכא לעיר ריישא, נכנסו כמה פירצות מהעיר הגדולה לסטריזוב, והשם שלמה זעק על זה ובגין זה נסתכסך עם ראשי הקהילה ועזב את הרבנות, והיו כמה עיירות שהזמינו אותו לכהן ברבנות שם, אבל הוא היתנה זאת שהוא מוכן ללכת רק בתנאי שיקבלו עליהם את בנו הרה"ק בעל דרכי תשובה זי"ע כרב הצעיר,כשנתקבל השם שלמה לאב"ד מונקאטש נתקבל ג"כ הדרכי תשובה לרב הצעיר. ואמר אז הדרכי תשובה לאחיו רבינו זי"ע: שכיון שהוא בעל הוראה, אין לו ביכלות לקבל על עצמו גם את חלק הסיגופים של אביו, כי אם לא ייקן ולא יאכל לא יוכל לפסוק הלכה כראוי, ומה שאביו השם שלמה היה יכול לעשות שניהם, הרי ראשונים כמלאכים. ורבינו קיבל על עצמו את חלק הסיגופים של אביו והלך הרבה בגלות.(בצילא דמימנותא)

בשנת תרע"ד גלה מארצו מפני חיל הרוסיא שכבשו אז העיר בעת המלחמת הראשונה, ונמלט רבינו עם בני ביתו להעיר הבירה וויען, ושם נסתלק לגנזי מרומים אור ליום א' ב' מרחשון בשנת תרע"ז וגופו הטהור הובילו מוויען למונקאטש ביום ו' מרחשון ושם מונ"כ ליד קבר אביו הק'.

אז ראו נפלאות לאות ולפלא כי אחרי שכבר עברו קרוב לחמשה מעל"ע רוצופים מאת יציאת נשמתו הטהורה והיה העת קצת חם וצלול ובכל זאת לא הרגישו ולא שלט בגופו שום סרחון כל דהו ח"ו וראו כי גופו קדוש וטהור.

הניח אחריו בן יחידו וממלא מקומו הרה"ק ר' נחמיה שפירא אב"ד סאסוב וסטריזוב הי"ד זי"ע.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן.

ג חשון תרכ"א [א]

הרה"ק ר' אליעזר מדזיקוב ב"ר נפתלי צבי מראפשיץ זיע"א

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

רבינו הרה"ק רבי אליעזר מדזיקוב זיע"א נולד בשנת תק"נ לערך בעיר דוקלא (כבן שלישי) לאביו הרה"ק ר' נפתלי צבי מראפשיץ זיע"א (בן הרה"ק רבי מנחם מענדיל מלינסק זיע"א) ולאמו הרבנית הצדיקת מרת רבקה בת הרה"ק רבי צבי הירש גאלדהאמער מדוקלא זיע"א

בילדותו ינק תורה מאביו הגדול, ומרבו הרה"ק ר' אריה לייב ליפשיץ מווישניצע בעל אריה דבי עילאי זי"ע כמו כן לקחו אביו הגדול עמו בנסיעותיו לצדיקי דורו, ובמיוחד כאשר נסע להרה"ק ר' יעקב יצחק הורוויץ בעל החוזה מלובלין זיע"א, הרה"ק מלובלין חיבב את רבינו ביותר וכיבדו כמה פעמים לעבור לפני התיבה באמרו שרבינו יודע טוב להתפלל.

בהגיע לפרקו נשא את זו' הרבנית הצדיקת מרת חיה ע"ה בת הנגיד רבי יחיאל איכל ראזענפעלד מראווא ריסקא ז"ל והתיישב אצל חותנו בהיותו סמוך על שלחנו, כעבור כמה שנים כאשר ירד חותנו מנכסיו רח"ל חזר רבינו להתגורר ליד אביו הגדול בראפשיץ.

רבינו נסע להסתופף בצל הרה"ק רבי צבי הירש מזידיטשוב בעל העטרת צבי זיע"א, להרה"ק ר' צבי הירש הכהן מרימאנוב זיע"א, להרה"ק ר' ישראל מרוזין זיע"א, הרה"ק רבי אריה לייבוש ליפשיץ מווישניצע בעל אריה דבי עילאי זיע"א, כן הסתופף אצל הרה"ק רבי מאיר מפרעמישלאן זיע"א והרה"ק רבי ישכר בער מראדושיץ זיע"א, ולעוד מצדיקי דורו.

עם פטירת אביו הגדול סירב לקבל עול הרבנות והתכופף תחת מרות גיסו הרה"ק ר' אשר ישעי' מראפשיץ זיע"א, כמו כן המשיך להסתופף בצל הרה"ק ר' חיים האלבערשטאם בעל דברי חיים מצאנז זיע"א ועוד.

ביושבו שם בראפשיץ, היה מחוסר פרנסה ממש, כאשר באו מים עד נפש הגיע הצעה לפתחו באשר החזן דעיר לאנצוט נפטר וע"כ רצה רבינו לילך להציג עצמו להם ובא להיוועץ עם גיסו הגדול, אמר לו הרה"ק מהרא"י מראפשיץ זיע"א המתן עוד מעט כי לגדולה מזה ממתין לך, תיכף בימים ההם באו אנשי עיר דזיקוב להרה"ק מהרא"י מראפשיץ זיע"א שיתן להם אחד הראוי לשמש כאב"ד בעירם, או אז שלח את גיסו רבינו שיקבל עליו הרבנות, ורבינו לקח את הרבנות ביד רמה וביד תקיפה, אמנם כל עוד שגיסו הגדול הי' בחיים נמנע רבינו מלהתנהג באדמורו"ת, ורק עם פטירת גיסו התחיל להתנהג באדמורו"ת באופן גדול ומפורסם.

במהרה נתפרסם שמו כבעל מופת ובעל רוה"ק חוץ מגדלותו בתורה שכבר היתה ידועה מקודם, ורבים מצדיקי דורו באו להסתופף בצל קדשו, ושאבו ממנו תורה ויראה טהורה.

בעיר דזיקוב היה איש אחד שהציק מאוד לרבינו עד למאוד, פעם אחת הגיע הרה"ק מהרא"י מראפשיץ זיע"א לבקר את גיסו, ונכנס אותו איש להתברך מפיו, מיד בהיכנסו פתח הרה"ק את פיו היתכן שהוא מעיז פניו נגד האב"ד שאני שלחתי אותו להיות כאן לאב"ד, ואתה מציר את צעדיו, בתוך הדברים שמע הרה"ק האמרי נועם זיע"א בן רבינו איך שדודו לוחם על כבוד אביו והלך לקרוא לאביו רבינו זיע"א, כאשר נכנס רבינו לשם כבר לא יכול להתאפק ונתן ליריבו ליטותא דרבנן שמעתה הוא וזרעו אחריו יהיו מחזרין על הפתחים.

כעבור שנים היה האיש הזה עדיין עשיר גדול, והתלוצצה אשתו שרבינו קיללו, ולא רק שלא נתקיימה קללתו אלא שהם עשירים גדולים, כאשר באו לומר לרבינו מזה, הגיב רבינו הא, הא, הא, אני רואה אותו כבר כעת מחזר על הפתחים, ולא ארכו הימים ותוך זמן מועט איבד כל עושרו והעני כל כך עד שהתחיל לחזור על הפתחים. פעם אחת איקלע לבית רבינו, יצא רבינו לקראתו עם מאכל ומשתה, ואמר לו, כאן אינני רואה עבורך עצה, סע לארץ ישראל ושם תוכל להיוושע, אמנם האיש הזה בז לרבינו ולא שעה לעצתו, ובילה שארית חייו ושנותיו בהקדש לעניים בדעמביץ, ושם נפטר.

בבית מדרשו של רבינו היה יהודי אחד שהחמיר על עצמו שכל עוד שהוא מעוטף בטלית אינו שח שיחה בטילה כלל, והיו האנשים מציקים לו על חומרה יתירה זו, כי הגם שמובא שאין לדבר עם תפילין, אך מנין לו חומרה יתירה זו שלא לדבר עם הטלית, והיו באים בדווקא לדבר עימו כאשר היה מוריד את תפיליו, ונשאר עטוף רק בטליתו, אך הלה עמד על שלו על אף שהציקו לו, ולא שינה ממנהגו זה, כאשר נפטר הלה לעולמו, יצא רבינו ללוותו, ואמר שעתה יגלה מדוע הקפיד הלה שלא לדבר בעודו עם הטלית, מחמת שביום חופתו עשה יהודי זה חשבון נפשו מה יהיה עם חלקו בעולם הבא, ועל כן קיבל על עצמו שממחרת החתונה כשיתחיל ללבוש טלית, יקפיד לא לדבר בעודו מעוטף בה, בכדי שבסוף ימיו כשיקברוהו עם טליתו (כפי המנהג בחו"ל) ויעלה לשמים לתת דין וחשבון בבית דין של מעלה, אזי כאשר ישאלוהו כיצד התנהג בעולם הזה, לא ישיב על שאלותיהם, משום שהוא מקפיד שלא לדבר בעודו עם הטלית, ונענה ואמר רבינו, חושבני שזה היה לו לעזר.

קבוצת החסידים השתוקקו פעם לחזות בנועם ה' ולהסתופף בצילא קדישא אצל רבנו בליל פסח, אולם ידעו שרבינו אינו מניח לאיש מהחסידים להיות מצוי אצלו בשעות נשגבות הללו, ולכן החליטו להגיע בערב פסח ממש בסברם כי אז לא יוכל לשלחם, אך רבינו שהיה איש תקיף וחריף לא כן היתה דעתו, ובבואם אליו בערב יו"ט כבר לא נשאר פנאי לשלחם לשוב לביתם, שילחם לכפר הסמוך וביקש מאנשי הכפר שיסדרו להחסידים מקום לאכילה ולינה, בהגיעם לשם נמנו החסידים ביניהם ואמרו מה, האם אנו כבהמות נדמינו שמוליכים אותנו בעל כרחינו, והחליטו לעשות מעשה לחזור בסמוך ונראה להחג, עד שכבר לא ישאר פנאי לצאת מהעיר, ואכן כן עשו, כיון שכן קיבלם רבינו והכניסם לביתו לשהות שם למשך היו"ט והוכן להם מקום לאכילה, אך לחדר רבם, שם ערך הסדר, לא ניתן להם רשות להיכנס, אולם החסידים היו מספרים בערגה שכדאי היה כל זה עבור מה שזכו לחזות בפני הקודש, אף שרק לדקות ספורות, עת שנפתחה הדלת של רבם באמצע ה'סדר כשהוצרכו להגיש איזה מאכל וכדומה.

רבינו אמר פעם בשעת אכילת ה'מערהן' בליל ראש השנה 'יהי רצון שירבו שונאינו', ושאלו אותו מה זה ועל מה זה, והשיב למי יש שונאים לעשיר או לעני הרי לעושר יש לו הרבה שונאים, שכל אחד מקנא אותו וממילא באים לידי שנאה, ונקט רבינו דוגמה עשיר גדול בשם ר' משה הויזער ע"ה, שהיה רגיל לשלוח תמיד סחורה על הים לעיר דאנציג, והיו לו הרבה שונאים, ונראה שאמר כן רבינו, כי רצה לברך את בני ישראל ולהשפיע עליהם שפע של גדלות ועשירות.

אמנם לעצמו בחר רבינו בעשירות ברוחניות, כאשר מסופר שהיתה לרבינו איזה תיבה שבו היה מחזיק את מעותיו, פעם אחת ראה רבינו ששרתה הברכה במעותיו והתיבה נתמלאת במעות מעצמה, מיד עמד ואמר רבוש"ע אם רצונך לברכני, ברכני נא בדברים רוחניים שאוכל לכוין כראוי בתפלת שמונה עשרה, ושאזכה לבנים הגונים. ותיכף עשה מעשה, כאשר לקח את כל כספו ומנה את המעות כדי שלא תשרה בהם הברכה (כאמרם ז"ל (מסכת תענית ח') אין הברכה שורה אל בדבר הסמוי מן העין) ובזה סילק מהם את הברכה ונפסקה ההשפעה, ובאמת זכה שתפלתו התקבלה, וזכה למדריגות גבוהות בתפלה, ולבנים צדיקים עושים נחת רוח ליוצרם.

רבינו נהג בכל ראש השנה לעשות מי שבירך לצדיקי דורו, ובכל ער"ה הורה להגבאי שלו שיכין לו את הקוויטל עם שמות הצדיקים, כאשר בראש הרשימה היה בכל שנה ישראל בן חוה (ה"ה הרה"ק קדוש ישראל מרוזין זיע"א) בער"ה תרי"א שאל רבינו את הגבאי אם כבר הכין את הקוויטל, אמר הגבאי שכן, שאלו רבינו את מי רשמת בראש, נענה הגבאי ואמר שכמו בכל שנה רשם גם השנה את הרה"ק מרוזין בראש הקוויטל, אמר לו רבינו בהקפדה 'דו טיילסט מיר שוין ווידער איין' לך ורשום בראש הקוויטל 'חיים בן מרים' (הרה"ק מצאנז זיע"א), ורשום בצד שהר"ת של מ'כלכל ח'יים ב'חסד הוא אותו נוט' כשמו של הצאנזור רב (ח'יים ב'ן מ'רים), באותו שנה ביום ג' חשון נסתלק הרה"ק מרוזין לחיי עולם, אז הבין הגבאי למפרע כוונת רבינו.

כאשר השתדך רבינו עם הרה"ק מצאנז זיע"א (כאשר הרה"ק ר' מאיר נתן זיע"א נהיה חתנו של רבינו זיע"א), אמר הרה"ק מצאנז לרבינו זיע"א, עתה שאנו מחותנים מן הראוי לספר מה שמעיק עלי, הנה נא זקנתי שערותי הלבינו ועדיין לא עשיתי תשובה, השיבו רבינו 'אדם שהזקין ושערותיו הלבינו, מן הראוי שישכח את עצמו, ויתן דעתו על אחרים'.

בתו של רבינו הרבנית מרת ביילא ע"ה, אלמנת הרה"ק ר' מאיר נתן בן הרה"ק מצאנז, חלתה פעם מאוד ומצבה הלך והחמיר, כל התרופות שנתנו גדולי הרופאים לא הועילו, עד שהגיעו הרופאים לכלל יאוש, כשמוע אביה רבינו את דברי הרופאים, ציוה עליה שתפסיק כליל לקחת את כל התרופות, ומעתה ואילך תהיה ניזונת רק מה'שיריים' שלו, היא עשתה כן, ובחסדי ה' יתברך הבריאה וזכתה לזקנה ושיבה טובה.

ג חשון תרכ"א [ב]

הרה"ק ר' אליעזר מדזיקוב ב"ר נפתלי צבי מראפשיץ זיע"א

בשנת כת"ר רעשה כל העולם על ביאת המשיח, והתחילו אנשים למכור את ביתם וכרושם והכינו עצמם לביאת המשיח ולעלות לציון ברינה, באותו שנה נכנס רבינו בתחילת השנה (י"א בשמחת תורה) ואחז בזקינו ואמר, הנני נשבע בנקיטת חפץ אשר בהאי שנה לא יבוא המשיח, דבריו התפרסמו בכל העולם, והתחילו הרוחות להירגע, כעבור השנה שאלו אחד מהמקורבים מהיכן ידע להישבע בבירורו שמשיח לא יבוא, כאשר מתפללים אנו בכל יום על ביאת המשיח, ואומרים אני מאמין בכל יום שיבוא, אמר לו רבינו, שהיות ורואה שכל היהודים מכינים עצמם לביאת המשיח, ופחד שאם משיח לא יבוא חלילה יבואו לכפור בכל האמונה בביאת המשיח, ע"כ החליט לישבע ואפי' שיהי' שבועת שקר, העיקר להציל את בני ישראל מכפירה ומינות רח"ל.

פעם נחלה רבינו על למאול והי' שכיב מרע, הגיע מחותנו הרה"ק בעל דברי חיים מצאנז זיע"א לבקרו, ביקשו רבינו לאחל לו רפו"ש, שאלו הרה"ק מצאנז מה חסר למעכתר"ה למעלה בשמים, אמר רבינו שעליין צריך הוא לנהל עירו, אמר לו הרה"ק מצאנז שיש מספיק מנהיגים שימלאו מקומו בזה, אמר רבינו שעליין צריך לחנך את בניו שעליין היו בביתו, אמר לו הרה"ק שהוא ילאג לזה, וכך מה שאמר רבינו הסביר לו הרה"ק מצאנז שזה לא עילה לעכב הפטירה, ושם הרי יהנה מזיו השכינה, עד שאמר לו רבינו האם המחותן יודע שכאשר אנחנו שריס 'אין קדבה' שריס עמנו כל הפמליא של מעלה והם מכיס כפייס, נהנה הרה"ק מצאנז ואמר, ש"כ צודקים אתם וצריכים אתם להיוושע ברפו"ש תיכף, והלך הרה"ק מצאנז לטבול עבור רבינו, ובזמן קצר הבריא רבינו וחי עוד שנים רבות.

שוב פעם חלה פעם רבינו, מצבו הלך והחמיר, עד שאנשי החברא קדישא התכנסו כבר והלליקו נרות בסמוך לו, בהתכוננם ליציאת נשמה, לפתע שמעו את רבינו צועק מתוך תרדמתו. אח"כ התעורר ופקח את עיניו, ציוה לכבות את הנרות, וסיפר לסובביס: עליתי השמימה, ושם פגשתי בידיד נעורי הרה"ק ר' נפתלי מליעזנסק זיע"א שכבר היה בעלמא דקשוט, רבי נפתלי שמח מאוד לקראתי, והפליר בי שאסכים להישאר שם, באמרו, בוודאי הנך זוכר כמה שוחחנו והשתוקקנו לעלות במדרגות הקדושה, ועתה הנה ההזדמנות לכך מסור את נשמתך כאן ויחד נתענג מזיו השכינה, ובאומרו זאת, תפס את ידי בחזקה ולא הרפה ממני, טענתי לפניו, המשיך רבינו, הרי הנני משמש כרב בעירי, 'בני העיר ימלאו רב אחר במקומך' השיבני. הרי אני רבי לחסידים, חזרתי וטענתי, ושוב ענה לי 'החסידים ימלאו רבי אחר' לבסוף אמרתי לו, ידידי ורעי הנך זוכר כמה דברנו על הכוחות הכבירים שחייבים להשקיע בחינוך האמאמים לתורה, לירא שמים ולעבודת הבורא יתברך, לכן כל עוד שאני חי, הנני מקווה להוסיף לחנך את ילדי ביתי שאת, כדי שיתעלו מעלה מעלה בעבודת הבורא, על טענתי זו שוב לא היה לו מה להשיב, שהרי אינו יכול לטעון שימלאו אב אחר, כי לאבא אין תחליף, והוא נאלץ להרפות מידי, ואז התעוררתי, בסיימו את דבריו הפסיל רבינו את שרוולו מעל ידו, והנוכחים ראו סימנים מובהקים של תפיסת יד.

חסיד אחד נסע לרבינו, ורצה להכנס לרבינו, אך עדיין לא היה הזמן אשר מקבל אנשים, לכן הלך מקודם לאכסנייתו לחטוף תנומה ונוח מטורח הדרך, כאשר קם משינתו הגיע לבית רבינו ונכנס תיכף לקבל שלום וברכה, בדרך ילאתו עלה במחשבתו מחשבת פיגול שרבינו אינו כאביו הק', רבינו תפס מחשבתו וקרא לו לחזור, וכך אמר לו אגיל לך הטעם מפני אין אתה מולא רבי של עכשיו כמו הרבי של פעם, אין זה בשביל שחסר מן הרבי אלא הטעם מפני שחסר מן החסיד, והמשיך לומר לו, הנה אספרה נא המיך היה נראה אצל אבי הק', היה חסיד אחד מבני עליה כאשר הגיע לראפשיץ עשה הכנות מרובה כדי שירגיש בעצמו קצת מוכן ורואי להכנס לקבל פני אבי הק', לפני שנכנס וקבל שלום מאבי הלך לבית המדרש להתפלל תפלת מנחה עם רבו, הרי הוא עומד באמצע הכנותיו לקבל פני הרבי, וכמובן שתפלתו היתה ברוב עוז והתלהבות מרובה ומתוך ירא"ה, עד כדי כך התלהב בתפלתו, שאפילו אחרי שסיים הרבי את תפילתו לא הספיק החסיד לסיים ולהשלים, הרבי שסיים תפלתו לפני החסיד, הביט והסתכל בפני החסיד המתפלל בהתלהבות מרובה, תיכף חשב הרבי ברוב ענוותנותו, שהוא בעצמו אינו עומד על מדריגת החסיד, והיה מן היושר שהרבי יסע למקום החסיד, ולא להיפך, וממילא בתפלה הבאה מוסיף הרבי בתפלתו פי כמה התלהבות ועבודה יתירה, על שהחסיד שהתבונן בכל זה, נשבר לבו לשברי שבריס, כי אל רבי כזה עדיין אין הוא מוכן להכנס, ומובן ממילא שהחסיד הוסיף עוד דרגות של התלהבות וירא"ת שמים, כה הלך הדבר מן החסיד להרבי, שניהם הוסיפו במעלתם עד אשר קשה אפילו להשיג, ואחרי כל זאת כאשר הגיע עת וזמן החסיד להכנס לקבל הברכה וברכה מן הרבי, היה החסיד מוכן לקבל אחרי כל עבודת הכנה כזאת, אבל, סיים רבינו, אתה לא התחלת לעשות שום הכנה, וממילא כאשר הגעת כן נכנסת אלי, וכמובן שגם אני לא נתעוררתי כלל ממך, וממילא לא הוספתי שום דבר בעבודה מאז באת אלי, ואם כן מה הוא התימה שאינך זוכה לראות כלום, כי כמו שאתם מכין עצמו כן על דרך זה הוא מוכן לקבל.

הרה"ח ר' נפתלי מילער מחסידי רבינו זיע"א יצב על התורה והעבודה יומם ולילה, פעם נכנסה זו' לרבינו, ובקשה ברכה לפרנסה. אמר לה רבינו שתקנה קמח והברכה יכנס לקמח, אמנם תנאי התנה עמה שלא תספר זאת לאף אחד, וכך הוה שנכנס ברכה בקמח והשק שקנתה לא נגמרה מעולם. האשה שהיתה אשה משכלת עשתה את עצמה כאילו שהיא יוצאת לשוק עם כלים ריקים לקנות קמח בכדי שלא יוודע לאף אחד מהמופת.

פעם אחד היה דין תורה קשה בצאנז והדיינים מהעיר צאנז פחדו לדון בזה, מפני שהבעל דין היה גבר אלים, על כן הביאו דיינים מחוץ לצאנז, וגם הביאו את ר' נפתלי הנ"ל לשמש בתור דיין לצאנז, והדין תורה נגמר קרוב לשבועות, והיות והיה קרוב לשבועות לא היה מן הנימוס שר' נפתלי יעזוב את העיר צאנז ולא יסהה אצל הרה"ק מצאנז זיע"א שלא יהיה כפגיעה בכבודו הרם, על כן נשאר בצאנז לשבועות, ור' נפתלי אמר שבזה שבועות הוא עוד לא טעם בחייו, לראש השנה שלאחריו הלך ר' נפתלי כדרכו לרבו רבינו בדזיקוב, כשרבינו ראהו, שאלו איפה היה בשבועות ענה לו ר' נפתלי כל הסיפור הנ"ל ושמפני כבודו של הרה"ק מצאנז נשאר שם לשבועות, הגיב לו ע"ז רבינו זיע"א אויב אזוי, זאל דיר צאנזער רב אויסהאלטן, והי' נראה לו לר' נפתלי שזה משום שצליקי דזיקוב הקפידו שלא יבכו לתלמידי"ם אחרים . כשחזר לביתו לא סיפר כלום לזו', אמנם כעבור הימים טובים, שאלה אותו אשתו עם היה לו משהו עם הרבי? אז סיפר לה כל הסיפור הנ"ל, אז סיפרה לו אשתו כל המופת מהקמח, ושממש עכשיו ראתה שנגמרה הקמח, ומבינה שיש דברים בגוי, אמר לה רבי נפתלי מה תעשה עתה, והרבי כבר נסתלק (שנסתלק באותו ג' חשון), אמרה לו זו' שילך להרה"ק מצאנז זיע"א, הלך רבינו להרה"ק מצאנז, וסיפר לו כל המעשה עם הקמח, ושרבו אמר לו שמעתה יפרנסו הרה"ק מצאנז, מיד נתן לו הרה"ק מצאנז את ברכתו, ושוב השפיע לו פרנסה בריווח, או אז הבין החסיד שרבו שכבר עמד טרם הסתלקותו ולאג לחסידו שיהי' לו לזיק בהאי עלמא שילאג לו להלאה לפרנסתו, וע"כ שמח רבו בשמעו שכבר הלך לצאנז, ומעתה יוכל הצאנז'ער רב ללאוג עבורו.

בסוף ימיו של רבינו, הגיע הרה"ק ר' יוסף מנייסטאדט 'דער גוטער זיד', לבקר את רבינו, בלאות רבינו אותו, ביקשו רבינו שיהיר לו ללבוש בעקיטשע שחור בשב"ק, על אף שעד עתה נהג ללבוש בעקיטשע לבן, וטעמו עמו, שעד עתה בבוא השב"ק בער בו אש קודש במדריגה גבוהה ג"כ עד שלא היה ביכולתו להביט בפני בני אדם, ואם היה לבוש בבעקיטשע שחור היה מרגיש כאילו לובש שק, אמנם כעת נזקן כבר ואין עבודתו כזאת, ותוך כדי דיבור עשה בילו תנועת ביטול על עצמו, כאומר שכבר אינו שווה מאומה, אמר לו הרה"ק שיתייאש בדבר לראות אם יהיר לו.

המשיך רבינו ואמר לו, שג"כ רואה שיהיר לו שיותר לא יטרך לעבור לפני התיבה בימים הנוראים, אפי' שעד עתה התפלל כל שנה, ותוך כדי דבריו אמר לו אפי' שכאשר אני אומר 'אין קדבה' יש שמחה בעולמות העליונים, מ"מ חפץ אני שמע"כ יהיר לי להפסיק מלגשת לעמוד.

כאשר שמע זאת הרה"ק הגוטער זיד, אמר לו לרבינו בשום אופן איני מתיר את בקשותיכם, כי עתה רואה אני שאין זאת אלא מחמת שבשכרון לבבכם חושבים אתם שאין לכם כבר מה לפעול בעולם הזה.

רבינו החזיר את נשמתו הטהורה ליוצרו ביום ג' חשון תרכ"א ומנו"כ בעיר דזיקוב.

זרעו אחריו, בניו: הרה"ק רבי מאיר זיע"א בעל אמרי נועם מדזיקוב, הרה"ק רבי ישראל מבאלרנוב זיע"א, הרה"ק רבי משה מרמזאנוולאוו זיע"א, הרה"ק רבי יאזוף מדעמבינעער זיע"א,

חתניו: הרה"ק רבי מאיר נתן האלבערשטאם זיע"א (חתן בתו הרבינת בילא ע"ה) והרה"ק רבי חנינא מאיליגוב זיע"א

מדברי תורתו: ספה"ק דמשק אליעזר.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

ג חשון תרי"א

הרה"ק רבי ישראל ב"ר שלום שכנא זי"ע ראש שושלת רוזשין

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

רבינו הרה"ק רבי ישראל פריעדמאן ראש שושלת רוזשין זי"ע נולד ג' תשרי מוצאי ראש השנה בשנת תקנ"ז בעיר פראהביטש לאביו הרה"ק ר' שלום שכנא מפראהביטש זי"ע בן הרה"ק ר' אברהם המלאך זי"ע בן הרה"ק רבי דוב בער המגיד הגדול ממעזריטש זי"ע בן הגה"ק ר' אברהם זי"ע ולמעלה בקודש עד התנא האלקי רבי יוחנן הסנדלר זי"ע עד דוד מלך ישראל חי וקיים ע"ה, ולאמו הרבנית הצדיקת מרת חוה ע"ה בת הרה"ק ר' אברהם מקאריסטשוב זי"ע נכד הרה"ק ר' מנחם נחום טווערסקי ראש שולשלת טשערנויבל בעל מאור עינים זי"ע מראשי מפיצי תנועת החסידות. בן הגה"ק ר' צבי זי"ע בן הגה"ק ר' נחום גאון שהיה נקרא רבי אדם בעל שם זי"ע

בשנת תקס"ג בהיותו רבינו כבן שש י"ג תשרי נסתלק אביו הק' ואחיו הרה"ק ר' אברהם מפראהביטש זי"ע גלו בתוך ביתו. וסיפר שפ"א כשהיה ילד קטן עשה רבינו לו פעם בערב שבת לפנות ערב גינה קטנה לשחק בה, כלכך הילדים, אחיו ר' אברהם ראה את עיסוקו, ואמר לו: הלא כבר קרוב הזמן של שבת קודש. נשא הילד את עיניו למרום, ואמר: אמנם כן, שאלו אחיו: וכי מהיכן אתה יודע זאת? השיבו: האם לא תראה כי הרקיעים מתחלפים? (ספורי חסידים)

ובהיותו כבן ז' בא בקשרי שידוכין עם הרבנית הצדיקת מרת שרה ע"ה בת הגה"ק ר' משה ראש ישיבה בברליטשוב זי"ע בן ר' אליעזר מפינסק זי"ע, וכשמלאו לו י"ג שנים התקיימו הנישואין בעיר בוטושאן מקום מגורי אותנו בעת ההיא. וכשהיה בן ט"ז נסתלק אחיו הרה"ק ר' אברהם זי"ע נתמנה רבינו על ידי החסידי אחיו ואחותיו הק' כממלא מקומם, משם עבר לסקווירא ומשם לרוזשין שעל שמה נתפרסם רבינו.

רבינו הי' איש אלקים אור מופלא ומכושה, גדול בנגלה ובנסתר, וחשבוהו כרבה"ג בקדושה וחסידות, והתנהג עלמו בקדושה וטהרה יתירה, ורבים הלכו לאורו וכל גדולי גאונים וקדושים נסעו אליו ובינייהם הרה"ק ר' הערש'לע הכהן מרימנוב זי"ע הרה"ק ר' חיים האלבערשטאם ראש שושלת אמונ בעל דברי חיים זי"ע, שהעיד על רבינו: שהוא מוכן ומזומן לפשוט לוואתו בכל עת ורגע בעבור השי"ת. וכמו כן הסתופף בצלו הרה"ק בעל ייטב לב מסיגוט זי"ע והרה"ק ר' צבי הירש מליסקא זי"ע

וסיפר בעת שביקר הרה"ק מליסקא את רבינו, ראה שם שמאכילים את הסוסים ב'אוקער, והתפלא על זה פליאה גדולה, שהרי דמי ה'אוקער יקרים ואפשר להחיות בזה כמה עניים ואביונים, והלך במרולה אל חדרו של רבינו לשאול אותו על כך. כאשר הגיע לפני שער המלך נרתע לאחוריו, ועלה ברעיונו לאמר: מי אני להרהר אחרי דרכו הרה"ק מרוזין? עודו עומד בשער הפתח מתעמק במחשבתו, קראו רבינו מתוך חדרו ואמר לו: ליסקער רב, איך וועל אייך מארגן אלעס פארענטפרען! למחרת הסביר לו רבינו מה טעם הוא נוהג כן, וכך אמר לו: הלא מביאים אלי ממון רב מכל הסוגים, ויש מהם שאינם ראויים לשום דבר, מלבד להאכיל בהם סוסים, ומפני שאינני רואה להשהות ברשותי ממון מסוג זה לזמן מרובה, על כן הוריתי לקנות בהם אוקער שמיו יקרים, ולהאכילם לסוסים כדי שכספים אלה יכלו מהר. והראהו לו רבינו שעל השולחן צבורים מעות הרבה, ואמר לו בזה"ל: ליסקער רב פון די אלע געלט וואס איר זעט, קומט מיר נישט אויס ניטאמהל פאר איין סעורה. (גדולת יהושע)

וסיפר שפ"א היה נסע לשבות הרה"ק ר' מרדכי מנדבורנא זי"ע בלל רבינו, ובתוך כדי עריכת השלחן רצה הר"ר מרדכי'לע לומר דבר לרבינו, רמז לו רבינו שיטע עלמו אליו וילחש לו הדבר באזנו, וכן עשה, וסיפר אחר כך הר"ר מרדכ'לע: שראה כי אזניו של הרוזשינער בערו כאש להבה. ובזה"ל אמר: די אויערן האבן געברענט ווי א לאקמאטיוו. (עבודת עבודה)

ואפילו זקני דורו כבדוהו מאוד כגון הרה"ק ר' אברהם יהושע העשיל מאפטא בעל אוהב ישראל זי"ע שהעיד עליו: שהוא יכול להביט מסוף העולם ועד סופו. ופעם אמר על רבינו: שלא שכח דבר מלימודו מעולם.

כל ימיו התנהג בטהרה מלכותית ובעשירות מופלגת, במדינת רוסיא הלשינו עליו רשעי הדור, ונתנוהו במאסר בשנת תקל"ח לימים רבים. וגם שם התנהג עלמו בקדושה וטהרה יתירה, ואחר שנמלט ממאסרו בשנת ת"ר הלך לגור בסאליגורא בשנת תר"כ.

בשלהי חודש תשרי של שנת תרי"א חלה רבינו. וביום ג' לחודש מרחשון לפני פטירתו תפס בשערה אחת מפאותיו ואמר: רבש"ע גלוי וידוע לפניך כי לא נהנתי מעולם הזה אפילו כמלוא נימא. ובריגעים האחרונים אמר: אבי לפני פטירתו התעטר בתפילין שלו, גם זקנו ר' אברהם המלאך זי"ע עשה כן וגם אבי זקנו המגיד הגדול ממעזריטש זי"ע הניח תפיליו בטרם אתקטר בהאי קטירא, אני אין בכחי להניח עכשיו תפילין, אכן רבון העולמים: וכי מה זה תפילין? דביקות, והלא ידעת אבא רחימא איך דבוק אני בך. ואז נסתלק רבינו לגנזי מרומים כבן נ"ד שנים בלבד ומנו"כ בסאליגורא.

נשאר אחריו בניו הקדושים ה"ה הרה"ק ר' שלום יוסף ראש שושלת סאליגורא ובוהוש זי"ע הרה"ק ר' אברהם יעקב מסאליגורא זי"ע הרה"ק ר' מנחם נחום ראש שושלת שטעפנשט בעל נחלת יצחק זי"ע הרה"ק ר' דוד מלעווא זי"ע והרה"ק ר' דוד משה ראש שושלת טורטקוב זי"ע והרה"ק ר' מרדכי שרגא ראש שושלת הוסיאטין זי"ע.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן.

פעם אחת סיפר רבינו זי"ע להרה"ק מאפטא זי"ע: למה אצל משה רבינו ע"ה נאמר שהי' עניו מכל האדם ובשלמה המלך ע"ה נאמר ו'חכם מכל האדם? הא אמר החכם: כל שוטה גאה וכל גאה שוטה, א"כ ממילא החכם מכל ג"כ עניו מכל, והעניו מכל ג"כ חכם מכל, ולמה משה נשתבח בענוותנותו, ושלמה בחכמתו? אך משה רבינו הי' בבחינת רב שמחל על כבודו כבודו מחל. על כן נשתבח בענוותנותו. אבל שלמה המלך מלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול, לכן נשתבח בחכמתו (עשר אורות)

פ"א בא לפני רבינו חסיד אחד והתנצל ואמר: מי יודע אם אזכה עוד פעם לראות את פני קדשו, לכן ביקש מרבינו אשר יגיד לו איזה דיבורים טובים, עס זאל אים ניצן אויף אייביג, ענה רבינו ואמר: הנה קודם ביאת גואל צדק וועט הענגען דאס אידישקייט אויף א האר איז די עצה מען זאל זיך צי נאהט (זאמען) קומען בכל שב"ק, מען זאל שמיסן פון צדיקים, וזהו לחיזוק האמונה, וזה מרומז בפסוק האספו ואגידה לכם את אשר יקרא אתכם באחרית הימים, האספו עשו לכם אסיפות, ואגידה לכם, עשו לכם אגודות, הפועל היוצא מזה, את אשר יקרא אתכם באחרית הימים, יקרא מלשון קר וצונן, וואס וועט אייך קאלט מאכין באחרית הימים כנ"ל, האסיפה והאגודה תהיה תרופה לזה. וסיים רבינו: אני מתנה עמכם ג' תנאים. א) איר זאלט דאס מקיים זיין. ב) איר זאלט דאס געדענקען. ג) איר זאלט דאס דערציילין. (סיפורי צדיקים)

סיפר הרה"ק ר' אהרן מקאשניץ זי"ע: כשהתחתן רבינו עם הרה"ק עם הרה"ק ר' צבי הירש מרימנוב זי"ע ישבו יחדיו. רבינו אכל מעט, והרבי ר' הערש הי' דוחף אליו את הכף [ער האט אים אלץ געשופט דעם לפעל] שיאכל, עד שאמר לו: מיין רבי הרה"ק ר' מנחם מענדיל מרימנוב זי"ע האט געגעסען. אמר לו רבינו: אייער רבי האט געהאט א משרת, וואס ער האט אים אויסגעוואשען דעם טעלער מיט טרערן, האט ער געגעסען, איך האב נישט אזעלכע גבאים. (שיח זקנים)

הרה"ק ר' פנחס מקאריץ זי"ע אמר שכך היה רבינו מבאר את דברי הגמרא (חגיגיה ד') איזהו שוטה המאבד מה שנותנים לו: איזהו שוטה מי הוא שוטה? המאבד שנאבדה ממני הידיעה, שכל אשר לו הוא ממה שנותנים לו מן השמים, ואין האדם קונה ומשיג מעצמו מאומה, כי הכל בא אך ורק מהבורא יתברך שהוא לבדו עשה ועושה ויעשה לכל המעשים. (אמרי פנחס השלם, שער עבודת ה' אות ס"ב)

"ישנו עם" - זה עם ישראל, "אחד" - שהם דבוקים בה' אחד ומיוחד, "מפוזר ומפורד בין העמים" - אף שמפוזרים ומפורדים בין העמים, עם כל זה - "ודתיהם שונות מכל עם", שנוהגים בכל דרכיהם אחרת מכל האומות, כי הגויים אומות העולם כאשר הם עושים פעם דבר טוב, מיד הם תוקעים ומריעים ומפרסמים את המעשה בכל אמצעי התעמולה, כדי שישבחו ויהללו אותם על כך, וכל לבם ומהותם מתמלאים בגאות, מה שאין כן בני ישראל הדבוקים בה' אחד, עובדים אותו יתברך ולומדים לשמו יתברך, שלש פעמים ביום מכים הם על לבם באמירת "סלח לנו אבינו כי חטאנו", ולא עוד אלא זועקים: "חננו וענני כי אין בנו מעשים", ואחרי כל זאת עוד הם בטוחים כי את "את דתי המלך אינם עושים"

ד חשון תרס"ו

רבי יעקב הלוי ב"ר אלימלך צבי זי"ע הגה"ק אב"ד טארצאל

רבינו הגה"ק ר' יעקב הלוי שפירא אב"ד טארצאל והגלילות זי"ע נולד בערך בשנת תקצ"ג לאביו הגה"ק ר' אלימלך צבי זי"ע בן הגה"ק ר' נתן נטע מרימנוב זי"ע בן הגה"ק ר' טוביה הלוי זי"ע שהיה נכד הגה"ק ר' יעקב יעקובקא יהודה מרימנוב זי"ע בן הגה"ק ר' זאב וואלף כ"ץ זי"ע ולאמו הרבנית הצדיקת מרת שפרה זי"ע

רבינו היה גאון מפורסם, עמד בשאלות ותשובות עם גאוני דורו, והשתדל לעשות טובות לכלל ישראל בתורה ובהוראה, ממכתביו אל הגה"ק ר' שלום מרדכי בעל מהרש"ם ברעזאן זי"ע והגה"ק ר' עמרם בלום אב"ד מאד בעל בית שערים זי"ע כפי שמובא בספריהם בח' יו"ד, מצא היתר נכון לבעלי הכרמים הרבים שם, שעמדו לפני פשיטת הרגל מצד מכת התולעים שהשחיתו כל חלקה טובה והמציאו לנוטע איזה מין גפן חדש מחוץ לארץ, אולם עלתה השאלה של ערלה שהיתה גורמת היזק עצום לבעלי הכרמים, והוא בבקיאותו ערך תשובה נכונה בהיתר הדבר והסכימו לו הגאונים הנ"ל.

רבינו היה מהתאבק בעפר צדיקים, וביותר בצל הרה"ק ר' חיים האלבערשטאם בעל דברי חיים מצאנז זי"ע, והרבה פעמים כשהיה שאלה בבית הרה"ק מצאנז זי"ע ציוה לשאול את רבינו, הרב מטערצאל.

וסיפר הרה"ק ר' חיים אלעזר שפירא בעל מנחת אלעזר ממונקאטש זי"ע שמעתי מפי זקן וחסיד אחד הוא הרב המאה"ג מו"ה מו"ה יעקב הלוי שפירא ז"ל אבד"ק טארצאל שהיה בקהלה צאנז בימים אחרונים של פסח בעת חליו ופטירת הה"ק אדומו"ר רבינו בעל דברי חיים מצאנז זי"ע והיה אז שמה בנו הגדול הה"ק אדמו"ר משיאנווא (הרה"ק ר' יחזקאל שרגא בעל דברי יחזקאל זי"ע) ואאזמו"ר הה"ק מהר"ש זי"ע (הרה"ק ר' שלמה שפירא בעל שם שלמה ממונקאטש זי"ע) ובעת סעודת אחרון של פסח כנגן המנגן זמר אחד מי יודע שאל אאזמו"ר הה"ק בנזכר את הה"ק משינאווא: אולי יודע או שמע איזה תירוץ לקושיא: דהנה רבים תמהו דמה זה הרבותא של ישראל שאומרים: תִּשְׁעָה מִי יוֹדֵעַ? היינו שאחרים או"ה אינם יודעים זה. תִּשְׁעָה אֲנִי יוֹדֵעַ, רק אני כנסת ישראל בלבד יודע. תִּשְׁעָה יַרְחֵי לֵדָה. בא זהו מוטבע בטבע בני אדם גם באומות העולם? והשיב הה"ק משינאווא כי לא יודע תירוץ לזה. וענה הרב מטערצאל הנ"ל שהיה באותו מסיבה: רבותי, אם תרשנו לומר דבר, הנה נראה לי ליישב בפשוטו: הנה האומות העולם שאין שומרים פרישת הנדב וליל טבילה אשר רוב העיבורים וכמעט כולם הוא הליל טבילתה על כן לא יוכלו לחשוב ולידע מתי כלים התשעה ירחי לידה ומתי תהיה לידתו, ואם הולד בלידתו בן תשעה ירחים. מה שאין כן בישראל יודעים אלו התשעה ירחי לידה בדיוק, על ידי שמירת הנדה וג"ו. וענו ואמרו הצדיקים הנ"ל טוב דיבר מעלתו. (שער יששכר הגדה של פסח)

בשכונתה של קהלת סערענטש היה כפר קטן קהלה גדולה וחשובה בשם טערצאל, שישבו בו יהודים ירא'ים ושלמים, אבל רובם היו עניים, בעלי משפחות ברוכות ילדים ששם כהן רבינו לאב"ד, ולא היה באפשרותם לפרנס את רבינו. לעת זקנתו נולד לרבינו שבעה ילדים, והיה רבינו מבקר לעתים קרובות בסערענטש, כדי לאסוף תרומות להחזקת בני ביתו. וסיפר כשנכנס רבינו לבקר האב"ד סערענטש הגה"ק ר' פנחס בלייצער זי"ע היה רגיל להגיד תמיד את אותה ההקדמה: אני יודע, כי רבים שואלים: היתכן כי רב זקן כזה יבוא בעצמו לאסוף כסף? האין זו פגיעה בכבוד התורה? שאל והשיב: אם לא הייתי רב מטערצאל אלא איש זר והייתי יודע שמתגורר בכפר טערצעל רב קשיש מטופל בשבעה ילדים פעוטים החסרים לחם, האם לא היתה מצוה גדולה להטריח עבורם ולהתרים את נדיבי לב להחזיק בצאן הקדשים הזה?! לכן חשבתי, למה אניח מצוה גדולה כזו לאיש זר, אני בעצמי אקיים אותה, כי מצוה בו יותר מבשלוחו. (מסכת קדושין מ"א) בכל בית בסערענטש היה אומר הקדמה אחרת. והיה מצטט פסוקים ומאמרי חז"ל להצלחת מטרתו. לסוחר אחד אמר: על יהודים שמתפללים הרבה ולא נותנים צדקה אפשר לומר: הקול קול יעקב והידים ידי עשו. (עולמו של אבא)

אמר לו לרבינו: מדוע הינך אוסף תרומות, הלא יש לך משכורת חודשית וקהלה נאה וחסידה הדואגת לפרנסת הני היתך? על השיב רבינו: אדם שאין לו בכלל מקור פרנסה וכולם יודעים עליו שהוא עני, אינו ראוי לרחמים, כי ישראל קדושים הם ומרחמין עליו, אבל עני שחושבים עליו שיש לו ובאמת אין לו, על זה צריך שירחם ה'. וזה שאמר דוד המלך ע"ה: תְּפִלָּה לְעָנִי כִּי יַעֲטֹף וְלִפְנֵי ה' יִשְׁפֹּךְ שִׂיחוֹ: (תהלים ק"ב א') תפילה לעני כי יעטוף, רצה לומר: שעניותו היא מעוטפת ואין בני אדם יודעים שהוא עני ואביון שירחמו עליו, ולכן הוא מוכרח: לפני ה', ישפוך שיחו, כלומר: שישפוך את מרירות לבו לפני ה' דייקא, שיודע את כל הנסתרות ורק הוא ירחם עליו. (עולמו של אבא)

לבעל בית אחד שהחמיץ את פניו כשנתן לרבינו נדבה. אמר לו רבינו: דע לך כי צדקה היא כמו ביטוח נגד שרפה, את התשלומים החודשיים לא משלמים בחפץ לד, אבל כשנשרף הבית נהנים מהביטוח. (עולמו של אבא)

נסתלק לגנזי מרומים ד' מרחשון בגיל ע"ח שנים בשנת תרס"ו ומנחתו כבוד שם בבית החיים טערצאל.

זה נוסח מצבתו: פ"נ יעקב איש תם יושב אהלים עולה של תורה נשא והרים קול קול יעקב בתורה ותפילה עולים בית יעקב באור הק האיר לדורים ה"ה הרב הג' הרב המובהק בתורה וירא'ה טהורה צדיק בדרכיו וחסיד במעשיו ונחמד במדותיו התאבק בעפר צדיקים וביותר אצל הגה"ק בע"מ דברי חיים זלל"ה שימש בכתר רבנות באמונה קרוב (ל) לז שנה ועדתינו היה רועה לא שנה

כקש"ת מוה"ר יעקב בן מו"ב אלימלך צבי הלוי זלה"ה

ומגזע גדולי עולם נשמתו עלתה בטהרה וקדושה ד' מרחשון תרס"ו תנצב"ה

נשאר אחריו מבניו הגה"ק ר' משה הלוי הי"ד זי"ע וחתנו הגה"ק ר' יהושע העשיל הלוי ראזנער זי"ע מילא מקומו.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן.

מתורתו של רבינו זי"ע

לפני קיום מצוה אנו אומרים "הריני מוכן ומזומן" לכאורה למה כפילות הלשון "מוכן ומזומן" ? ויש לומר, כי ישנם אנשים אשר מעדיפים לקיים מצוות שלא עולות להם כסף: לא קונים עליות לתורה בבית הכנסת, מסתכלים בספרי קודש של אחרים, שומעים קריאת המגילה במגילה של השכן, יוצאים ידי חובתם בסוכה של השכן ובלולב של החבר וכיוצא בו. לכן תקנו חז"ל להגיד "הריני מוכן ומזומן" כלומר, לתת גם מזמנים עבור קיום מצוה.

ד חשון תרפ"ב

רבי יואב יהושע ב"ר נתן נטע זי"ע בעל חלקת יואב מקינצק

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

רבינו הגה"ק רבי יואב יהושע ווינגארטען מקינצק בעל חלקת יואב זי"ע נולד בשנת תר"ה לאביו החסיד רבי נתן נטע זצ"ל אשר מעת לידתו הקדישו לתורה ולאמו הצדיקת מרת רבקה ע"ה

רבינו הצטיין בכשרונות פלאיים, חריפות שכל בלתי מצויה, תפיסה מבורכת וזכרון פלאי – כל דבר ששמע או ראה שוב לא מש מזכרונו כל ימי חייו.

את ראשית שנות נעוריו עשה אצל הרה"ק ר' זאב נחום בורנשטיין מביאלה בעל "אגודת אזוב זי"ע, אצלו קנה את דרכי הלימוד והעיון. בתקופה זו אף הסתופף בצילם של צדיקי הדור הרה"ק ר' אברהם בורנשטיין מסוכטשוב בעל "אבני נזר זי"ע הרה"ק ר' יצחק מאיר אלתר בעל חידושי הרי"ם מגור זי"ע והרה"ק ר' חנוך העניך מאלכסנדר זי"ע עוקב היה אחר תהלוכותיהם בעינא פקיחא, ומתהלך באורחותיהם בתורה ועבודת ה:

את רבו המובהק ראה בהרה"ק רבי אברהם בורנשטיין מסוכטשוב זי"ע בנו הגדול של רבו הראשון בעל אגודת אזוב זי"ע אף שהיה כמעט בגילו של רבו זה, ובעוד הוא עצמו נחשב כאחד מגדולי רבני ופוסקי הדור, ראה עצמו כפוף אליו כתלמיד וכחסיד. אף רבו היה משיב לו אהבה ומכנהו בתוארים מופלגים.

פעם אמר האבני נזר זי"ע לרבינו שיתחיל ליקח קוויטלעך, שאל רבינו האיך יכולין ליקח קוויטעלך אם יבא אליו אחד שצריך לישועה [זרע של קיימא] מה יעשה? אמר לו האבני נזר: כי יש נימוקי יוסף בשור שנגח את הפרה ובזה הנימוקי יוסף יכולין לעזור ליהודי שיוושע בזש"ק. (היא שיחיתי)

בהגיע לפרקו נשא להרבנית הצדיקת מרת שרה מלכה ע"ה בתו של החסיד רבי יעקב הנדלסמן ז"ל מעיר ראדוס, אשר היה מבני ביתו של הרה"ק השרף מקוצק זי"ע. תחילה התגורר בראדוס סמוך לבית חותנו, אך כעבור שנים אחדות איותה נפשו להיות סמוך ונראה תדיר לרבו ה"אבני נזר" אשר שימש באותה עת ברבנות והנהיג את עדתו בעיר נאשעלסק, עקר איפוא רבינו את מקום מגוריו והגיע לנאשעלסק, כאן התגורר בבנין אחד יחד עם רבו, אשר מינהו למו"ץ דמתא, כאשר נאלץ רבו לעזוב את נאשעלסק עזב עמו גם רבינו את המקום. אז נקרא בשנת תרמ"ג לכהן כרבה של ליטומירסק ולעמוד בראש הישיבה דשם. שנים אחדות כיהן שם ברבנות עד אשר בשנת תרמ"ט, עם פטירת הרה"ק ר' יחיאל מאיר ליפשיץ זי"ע מגאסטינין זי"ע בכ"א שבט שנת תרמ"ח אשר ציוה לבני עדתו כי אחר פטירתו ישימו עליהם את רבינו לרב ואלוף לראשם, נלקח הרבינו אחר כבוד לכהן פאר בקהילה מעטירה זו. גם שם פתח ישיבה גדולה לטובי הצורבים מבני הסביבה אשר הפכה למקור מים חיים לכל מבקש תורת ה: בכל יום היה מוסר שיעורים לתלמידיו במשך שעות ארוכות בגפ"ת ופוסקים, מתובלים בחידושים מלאי חריפות ועמקות. משנת תר"ן עד ליום פטירתו בשנת תרפ"ב,

במשך עשרים ושמונה שנה, ישב רבינו על כס רבנות קינצק. כאן ישב בכבוד מלכים, מוקף הערצת בני קהילתו אשר אהבוהו ללא גבול, וכמעשהו כל ימיו היה מרביץ תורה למאות ממצויני בני הישיבות אשר היו מגיעים היו לקבל תורה מפיו.

בשנת תרס"ג הוציא לאור עולם את ספרו "חלקת יואב" ח"א, אשר, טובי בעלי תריסין, רבנים תלמידי חכמים ויושבי על מדין ואף כלל חובבי ספר התענגו על מתק חידושיו. זמן קצר אח"כ הוציא לאור חלק נוסף מספר תשובותיו, וכן קונטרס "קבא דקשייתא" המכיל ק"ג קושיות עצומות בש"ס, אשר תכליתם לחדד את הלומדים והמעיינים למצוא תירוץ נכון לקושיותיו, בנוסף לספריו אשר הדפיס, מרבה היה לפרסם מחידושי תורתו ולהתכתב בהלכה עם שואליו. גם אחר פטירת רבו ה"אבני נזר" מסוכטשוב זי"ע י"א באדר א' שנת תר"ע המשיך רבינו לדבוק באדמור"י בית סוכטשוב. מסתופף היה בצל בנו הרה"ק ר' שמואל בעל שם משמואל זי"ע עד סוף ימיו.

בחדשים האחרונים לחייו נתקף במחלות ויסורים, שהשיבו את נפשו עד דכא. אלא שקיים בנפשו דברי חז"ל (שבת פ"ג) (במדבר י"ט י"ד) אפילו בשעת מיתה תהא עוסק בתורה לעולם אל ימנע אדם עצמו מבית המדרש ומדברי תורה ואפילו בשעת מיתה, שנאמר זאת התורה אדם כי ימות באוהל

ספר
חלקת יואב

ועוד פרט אופיינו: רבינו בשעת מיתה עסק בתורת סוכאטשוב. עודא ידענא אומר חתנו הגה"ק ר' שלמה קאליש זי"ע: שבליל הסתלקותו בא לבקרו הרה"ק ר' דוד'ל מסוכאטשוב בעל חסדי דוד זי"ע נכד האבני נזר זי"ע ובראותו שתקיף ליה עלמא לא היה יכול לעמוד אצל מיטתו, עמד, איפוא, להפרד ממנו, אולם רבינו אמר לו שרוצה עוד לשמוע איזה חידוש בתורה, והגיד לו דבר נפלא ועמוק מתורת זקינו האבני נזר זי"ע בסוגיא דתנאי, וראו כולם אז איך דברי רבו המובהק האלו, היו לו למשיב נפש, ואחרי שעה מועטת עלתה נשמתו השמימה. (מרביצי תורה מעולם החסידות)

בליל שבת קודש פרשת נח, ד' לחודש חשון תרפ"ב נסתלק לבית עולמו והוא בן ע"ח שנה. בנו יחידו רבי מאיר הי"ד מילא את מקומו ברבנות קינצק במשך עשרים שנה עד עת בוא הכורת על יהודי פולין, עת קידש שם שמים יחד עם כל בני משפחתו וקהילתה הי"ד.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

מתורתו של רבינו

בסוגיא דחנוכה (שבת דף כ"ג) דקאמר אביי כל מילי דמר עבד כרב לבר מחני תלת דעביד כשמואל. מדליקין מנר לנר ומתירין מבגד לבגד. והלכה כר"ש בגרירה ולכאורה קשה לפמש"כ התוס' עירובין (דף צ"ג ע"ב) ד"ה לא. דאביי לא חשב רק היכא שלא יבוא מהקולא של שמואל חומרא עיי"ש וקשה דהרי גם אם מותר להדליק מנר לנר נפיק מיניה חומרא דאם הדליק חש"ו לא מהני כמבואר בש"ס (שם דף כ"ג). כיון דהדלקה עושה מצוה וכה"ג הקשה הגאון רעק"א במערכה י' על הלכה כר"ש בגרירה לשיטת אביי. ועלה בדעתי דאביי חשיב דוקא אלו. יען דתלויין זה בזה. דהנה קשה כיון דרב סובר אין מדליקין מנר לנר. אם כן סובר דהנחה עושה מצוה, וא"כ הרי יכול לקיים המצוה, של נר חנוכה בערב שבת בזמנו דהיינו שידליק קודש שקה"ח וההנחה יהי' אחר שקה"ח דהיינו ביהשמ"ש עיין בר"ן דמשתשקע הוי תחילת שקיעה וכיון דלא גזרו על שבות בבהשמ"ש א"כ הרי יכול לקיים המצוה כתיקונה וא"כ קשה למה סובר רב דמותר להדליק בשמנים פסולים בשבת יען דכב' אין זקוק לה. ולמה לא ניחוש שתכבה בבהשמ"ש קודם הנחה. דעדיין לא קיים המצוה של הנחה כלל: אך לק"מ דרב לשיטתו דסובר (שם) אין הלכה כר"ש בגרירה ודשא"מ אסור. אם כן ודאי דאסור לטלטל נר דולק בבהשמ"ש דהרי איכא חשש דאורייתא שמא יכבה בטלטולו כמבואר בש"ס (פרק כירה דף מ"ו) ובשבות חמור כזה ודאי דגזרו בבהשמ"ש כמבואר ברא"ש עירובין (דף ל"ג) וע"כ שפיר אסור לרב הנחת נר חנוכה בבהשמ"ש כיון דההנחה היא אחר הדלקה כמבואר ברמב"ן וברשב"א שם בשבת. עייש. אבל לדידן דהלכה כר"ש בגרירה ול"ש החשש שמא תכבה כמבואר בש"ס פרק כירה הנ"ל והאיסור רק מטעם מוקצה. דהנר בסים להשלהבת. א"כ שוב א"א לומר דהנחח עושה מצוה דא"כ למה מותר להדליק בשמנים פסולים בחנוכה בערב שבת דיקשה כנ"ל וע"כ מוכרחין אנו לפסוק גם בהא כשמואל דמדליקין מנר לנר דהדלקה עושה מצוה. ושפיר חשיב אביי רק הנר דתלויין זב"ז. ואגב מדליקין מנל"נ חשיב ג"כ מתירין מבגד לבגד דדמי להדדי. אבל באמת נמצא עוד דברים דרבה פסק בהן בשמואל אף לקולא. ומיושב קושית התוס' עירובין הנ"ל והבן. ופלא בעיני על התויו"ט (פ"א דתמיד) דכתב דאף בבית המקדש היה אסור לילך בשבת באבוקות של אור כמו שהלכו בחול מטעם מבעיר והרי בש"ס פרק כירה הנ"ל מבואר דאף במטלטל נר דולק ומהלך בו ממקום למקום לא אסור רק מטעם מוקצה דבסיס לשלהבת וצ"ע: (חלקת יואב)

ה חשון תרל"ה

רבי צבי הירש ב"ר שלמה זי"ע בעל אמונה ישרה אב"ד מטהארן

רבינו הגה"ק רבי צבי הירש קאלישער אב"ד טהארן בעל אמונה ישרה זי"ע נולד ח' ניסן שבת הגדול בשנת תקנ"ה בליסא לאביו הגה"ק ר' שלמה זי"ע נכד הגה"ק ר' מאיר מקרעמניץ זי"ע. משפחת קאלישער היתה נחשבת לאחת המשפחות המיוחסות ביותר בגרמניה, זו היתה שלשלת יוחסין ארוכה של גדולי תורה ומצוה, היא התיחסה על צאצאי הגה"ק ר' יהודה ליווא בעל מהר"ל מפראג זי"ע ומצאצאי הגה"ק ר' מרדכי יפה בעל הלבושים זי"ע

רבינו היה גאון עולם ומובהק של התורה ומחשובי הרבנים בדורו והי' אב ליתומים ולעניים,

פעל הרבה לישוב ארץ ישראל ולתלמידי חכמים עניים הלומדים בארץ ישראל בקדושה וטהרה יחד עם הגביר המפורסם הר"ר מאיר אנשיל רוטשילד ע"ה, ובקשרים עם הגביר המפורסם הר"ר משה מונטיפיורי מעיר הבירה לאנגלאן ע"ה.

רבינו הי' נכבד בעיני השרים כי הי' חכימא דיהודאי וכל ימיו עסק לטובת כלל ישראל ובפרט מנחם לאבלי נפש.

למד בישיבת פוזנא אצל הגה"ק רבי עקיבא אייגר בעל גליון הש"ס זי"ע ואצל הגה"ק ר' יעקב לורברבוים מליסא בעל חוות דעת זי"ע, ונעשה שם גדול בתורה וירא.

כבן כ"ג נשא אשה ואחר חתונתו קבע מושבו בטהארן, ואשתו הרבנית עסקה בפרקמטי', והוא ישב על התורה ועבודה, ובמשך זמן קצר יצא שמו לתהלה בין כל לומדי התורה, וקהל טהארן קבלוהו לאב"ד שם בהיותו כבן כ"ט שנה, כארבעים שנה כולם שוה לטובה הי' רבינו אב"ד שם ולא קיבל פרס. והרבה הפצירו בו בני עירו שיקוב שכרו, אך רבינו סירב ואמר: כך הוטל עלי מן השמים, לא להנות מן התורה אף כחוט השערה.

חיבר ספרים הרבה ומהם ספר אמונה ישרה וספר דרישת ציון וספר מאזניים למשפט– חידושים על חושן משפט וספר אבן בחן על שו"ע חו"מ ג"ח הגהות על משניות ועוד הרבה ספרים על נ"ך ובכל מקצעות התורה, ועוד הרבה ספרים.

רבינו הגיע לימי גבורות ונסתלק בגיל שבעים ותשע שנים לגנזי מרומים בה' מרחשון בשנת תרל"ה בטהארן ושם מנו"כ.

נשאר אחריו בנו הגדול הגה"ק ר' יהודה לייב זי"ע שעמד בראש הוועד בטהארן שאסף כספים למען בניין בתי מחסה לעניי ירושלים. והגה"ק ר' זאב וואלף זי"ע.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

שטח בית החיים בטהארן מנו"כ של רבינו זי"ע

ו חשון תרצ"ג

רבי שלמה יהודה ב"ר שמואל זי"ע אב"ד ור"ם ניר באגאד

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

רבינו הרה"ק רבי שלמה יהודה לייב ווינבערגער אב"ד ניר באגאד זי"ע נולד בעיר ווערעצקיא כ"ג תשרי בשנת תרי"ז לאביו הרה"ק ר' שמואל ווינבערגער מסוואליווע זי"ע בן הגה"ק ר' מנחם מאניש תאומים פרענקיל מבראד זי"ע שהיה בן אחר בן של הגה"ק רבי יונה תאומים מפראג אב"ד ניקלשפודג בעל קיקון דיונה זי"ע

רבינו היה גאון וצדיק תמים משים לילות כימים בתורה, והיה מגדולי הרבנים והצדיקים בדורו, ורבים באו אליו עם שאלותיהם ובקשותיהם. ונהג שלא לדבר בשבת קודש שום דבר חול, והיה מקיים מנהג זה בכל כוחו בכל מצב ובכל שעה. היה מסגף עצמו בהרבה סיגופים, כגון מעולם לא חיכך עצמו אשר הוא כידוע סיגוף גדול, ומעולם לא השעין עצמו על משענת הכסא, ואפילו בסוף ימיו כאשר נחלה והוצרכו להוליכו בשבת [פר' נח שנת תרצ'ג] עם אויטא לדעברעצין להשפיטאל ל"ע לא רצה בשום אופן לסמוך עצמו על המשענת.

בצעירותו למד אצל הרה"ק ר' יקותיאל יהודה טייטלבוים בעל ייטב לב מסיגעט זי"ע ונעשה מגדולי תלמידיו. ואף שהיה הצעיר מבין תלמידיו הראה לו רבו חיבה יתירה לו והיה קורהו בלשון חיבה 'מיין נפש'ל', ופעם בפרוס הימים הנוראים נכנס אל רבו הק' להפרד ממנו ואמר שבדעתו לחזור לביתו לימים הנוראים, אמר לו רבו: 'נפש'ל נפש'ל, געזינדיגט האבן מיר אינאיינעם, תשובה טוהן פארסטו דיר אוועק'?, והורה לו להשאר אצלו על הימים הנוראים.

בזיוו"ש נשא הרבנית הצדיקת מרת טויבא ע"ה בת הרה"ח ר' אברהם יצחק טערקעלטויב זצ"ל ואחר חתונתו ישב על קעסט אצל זקנו הרה"ק ר' אהרן צבי מבריד הנקרא דער ברידא רבי זי"ע,

בתקופה זו הסתופף רבינו בצל הרה"ק ר' חיים האלבערשטאם בעל דברי חיים מצאנז זי"ע, וישב שם מספר חדשים עד עת פטירת רבינו הדברי חיים זי"ע ביום כ"ה ניסן תרל"ו.

רבינו היה דבוק בדביקות נפלא לרבו הק' מצאנז זי"ע, וכמו כן קירב אותו רבו מאוד על אף שהיה אז עדיין אברך צעיר. וכידוע נתכבד ע"י רבו להתפלל לפני העמוד שהיה חשיבות גדולה בצאנז. [ראוי לציין דבאותו זמן לא היה רבינו עדיין בן עשרים שנה, ואשר על כן היתה זאת באמת חידוש גדול] (כנפי יונה) ואחר פטירת רבו הדברי חיים זי"ע המשיך רבינו להסתופף בצל בנו הרה"ק ר' יחזקאל שרגא האלבערשטאם בעל דברי יחזקאל משינאווא זי"ע והיה מגדולי החסידים שמה, ואחר פטירתו ו' טבת בשנת תרנ"ט היה רבינו מהנוסעים לבנו הרה"ק ר' משה משינאווא זי"ע.

במשך השנים נתקבל רבינו לשמש כשו"ב בק"ק טעגלאש במחוז סאבלאטש במדינת אונגארין, באותה תקופה היו עוד שני אברכים תלמידי חכמים מתושבי טעגלאש הרה"ק ר' אהרן ישעיהו פיש שהיה אח"כ אב"ד האדאס זי"ע והגה"ק ר' משה הכהן גראס זי"ע שהיה אז מחזיק בית מזיגה בטעגלאש ושימש אח"כ כאב"ד דק"ק ביקוני הסמוכה לקאליב, ושרו ידידות גדול ביניהם,

בסוף ימיו היה רבינו בידידות רבה עם הרה"ק רבינו יואל מסאטמאר זי"ע וגם היה רגיל לנסוע כמה פעמים אליו. בהקדמה לשו"ת דברי יואל מובא, שרבינו אמר פעם לבנו הרה"ק מפאיע הי"ד על הרה"ק מסאטמאר: ער איז א שטיק רב, דהיינו שהיה דומה לרבו הרה"ק בעל דברי חיים מצאנז זי"ע

וכמו כן היה בידידות עם הרה"ק ר' ישעי'לע מקערעסטיר זי"ע. וסיפר הרה"ח ר' צבי הירש אינזליכט ז"ל מיארמע תלמיד רבינו ששמע מפי קדשו בהזדמנות חדא שאמר: כי רק בזכותו הגדולה של הרה"ק ר' ישעי'לע זי"ע ניצלו יהודי אונגארן מצרות ותלאות המלחמת העולם הראשונה, כי זכותו הגדולה מגינה על כל תושבי מדינתו להנצל מכל רע. (מופת הדור)

בשנת תרנ"א נבחר לאב"ד בעיר באגאד של שמה הוא נקרא עד היום

נסתלק לגנזי מרומים ערב שבת קודש פרשת נח בדעברעצין ו' מרחשון בשנת תרצ"ג והלוייה גדולה היתה ביום א' בדעברעצין ושם הספידו הגה"ק האב"ד שם זי"ע והדיין ומו"צ דשם ואחיו הרה"ח ר' יצחק אייזיק וויינבערגער ז"ל מדעברעצין, ואח"כ נסעו עם הארון לביתו לק"ק ניר באגד אשר שם מנו"כ ושם הספידו הרה"ק ר' שלום אליעזר האלבערשטאם מראצפערט הי"ד זי"ע וחתנו הרה"ק ר' יהושע העשיל לאנדא אב"ד וויטקא ונירעדהאז הי"ד זי"ע וחתנו השני הרה"ק ר' אליעזר ליבער לעזער האלבערשטאם אב"ד מאטא סאלקא הי"ד זי"ע, ואח"כ בניו הק' ובתוכם בנו החביב הרה"ק ר' יחזקאל שרגא אב"ד אפליא פאיע הי"ד זי"ע, ואחר הקפות הספידו הרבנים הרה"ק מקאלוב זי"ע והרה"ק מראצפערט והרה"ק מנירבאטור זי"ע והרה"ק מבאלקאן זי"ע והרה"ק רבינו יואל מסאטמאר זי"ע.

נשאר אחריו בניו: הרה"ק ר' שמואל צבי מטשעטשאוויץ זי"ע, הרה"ק ר' יחזקאל שרגא אב"ד פאיע הי"ד זי"ע, הרה"ק ר' אליעזר אב"ד לעטא זי"ע

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן.

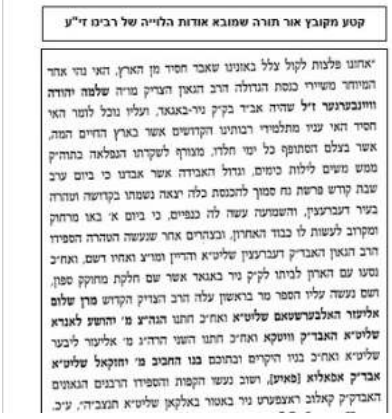

קטע מקובץ אור תורה שמובא אודות הלוייה של רבינו זי"ע

"אחונו פלצות לקול צלל באונינו שאבד חסיד מן הארץ, האי נהי אחר המיוחד משיירי כנסת הגדולה הרב הגאון הצדיק מו"ה **שלמה יהודה וויינבערגער ז"ל** שהיה אב"ד בק"ק ניר-באגאד, ועליו נוכל לומר האי חסיד האי עניו מתלמידי רבותינו הקדושים אשר בארץ החיים המה, אשר בצלם הסתופף כל ימי חלדו, מצורף לשקדתו הנפלאה בתוה"ק ממש משים לילות כימים, וגדול האבידה אשר אבדנו כי ביום ערב שבת קודש פרשת נח סמוך להכנסת כלה יצאה נשמתו בקדושה ועהרה בעיר דעברעצין, והשמועה עשה לה כנפיים, כי ביום א' באו מרחוק ומקרוב לעשות לו כבוד האחרון, ובצהרים אחר שנעשה הטהרה הספידו הרב הגאון האבד"ק דעברעצין שליט"א והדיין ומו"צ ואחיו דשם, ואח"כ נסעו עם הארון לביתו לק"ק ניר באגאד אשר שם חלקת מחוקק ספון, ושם נעשה עליו הספר מר בראשון עלה הרב הצדיק הקדוש **מרן שלום אליעזר האלבערשטאם שליט"א** ואח"כ חתנו **הגה"צ מ' יהושע לאנדא שליט"א האבד"ק וויטקא** ואח"כ חתנו השני הרה"ג מ' אליעזר ליבער שליט"א ואח"כ בניו היקרים ובתוכם **בנו החביב מ' יחזקאל שליט"א אבד"ק אפאליא** [פאיע], ושוב נעשו הקפות והספידו הרבנים הגאונים האבדק"ק קאלוב ראצפערט ניר באטור באלקאן שליט"א תנצב"ה, ע"כ.

ז חשון תרכ"ו [א]

רבי נתן דוד ב"ר ירחמיאל צבי זי"ע ראש שושלת שידלאווצא

רבינו הרה"ק רבי נתן דוד רבינאוויטץ ראש שושלת שידלאווצא זי"ע נולד בפארשיסחא בשנת תקע"ד לאביו הרה"ק ר' ירחמיאל צבי מפרשיסחא זי"ע בן הרה"ק ר' יעקב יצחק ראש שושלת פרשיסחא זי"ע הנקרא דער יוד הק' פון פרשיסחא בן הרה"ק ר' אשר מפרשעדבורז זי"ע בן הגה"ק ר' אלחנן אב"ד גרינצא זי"ע ולמעלה בקודש ממשפחת רבנים מפוארת אשר יחוסם מגיע עד להגה"ק ר' יצחק הלוי זי"ע אחיו של הגה"ק ר' דוד הלוי בעל טורי זהב אב"ד לבוב זי"ע בן הגה"ק ר' שמואל הלוי זי"ע

רבינו היה איש אלקים קדוש, בעל מקובל גדול ונורא, בוצינא קדישא, חסידא ופרישא, אלפי חסידים נהרו אליוף כי היה מפורסם לבעל עבודה גדולה ולבעל רוח הקודש אמתי, וכל דבר שיצא ממנו לא שב ריקם, אפילו גדולי דודו היה כפופים לו ודפקו על פתחו.

כבר מנעוריו יצא שמו הטוב כעובד ה' וכאיש אלקים קדוש.

כשהגעו לפרקו נשא להרבנית הצדיקת מרת דבורה פערל ע"ה בת הר"ר שמואל ז"ל

היה תלמיד מהרה"ק הסבא קדישא רבי ישכר בער מראדישיץ זי"ע, והסתפף בצל הרה"ק השרף ר' חיים מאיר יחיאל אב"ד קאזניץ ומאגלינצא זי"ע ובצל הרה"ק ר' ישראל פריעדמאן ראש שושלת רוזשין זי"ע ובמיוחד היה דבק בסוף שנותיו בהרה"ק ר' חיים האלבערשטאם מצאנז בעל דברי חיים זי"ע, והיה גם כן בידידית רב להרה"ק ר' משה בידרמאן מלעלוב בעל תפארת משה זי"ע

וסיפר שפעם אחת שבת רבינו בצאנז. בשעת הסועדה אמר הרה"ק מצאנז לרבינו שיאמר דברי תורה. ורבינו לא ידע מה לעשות, שהיה קשב לו לומר תורה בפני הדברי חיים על שלחנוף וגם לא רצה לעבור על דבריו, נמלך ואמר: וַיִּשְׁמַע מֹשֶׁה וַיִּיטַב בְּעֵינָיו. (פרשת שמיני י' כ') דרכו של משה רבינו ע"ה היה תמיד לומר דברי תורה, ואהרן היה השומע, אבל באותו שעה נאמר: וַיְדַבֵּר אַהֲרֹן אֶל מֹשֶׁה הֵן הַיּוֹם הִקְרִיבוּ (שם פסוק י"ט) ואז היה הוא משה השומע, וראה שיותר טוב לשמוע דברי תורה מלומר בעצמו, וכך יצא רבינו ידי שניהם. (ספורי חסידים)

וסיפר, רבינו היה דרכו בקודש בכל קודם חג הפסח שלח להרה"ק ר' משה מלעלוב בעל תפארת משה זי"ע יין וייין שרף לפסח הנעשה בביתו, והרה"ק ר' משה שלח בחזרה לרבינו מצות שמורה. ויהי פעם אחת כאשר שכר שליח, לא רצה המשמש ליתן להשליח כי אם רובל כסף אחד, והשליח לא רצה פחות מאחד רו"כ ועשרים קא"פ. ענה רבינו למשמשו תן לו כמו שחפץ כי שוה הוא. וכבוא השליח לפני הר"ר משה ונתן לו כנ"ל. וגם הוא נתן לו בחזרה כנ"ל. ובעת פטירתו ממנו להלוך נתן להרה"ק ר"מ את ידו כנהוג. החזיק הרה"ק ר"מ בידו והתחיל לספר מעשה זו, ולא הניח את ידו עד גמרו, וכן סיפר: מרן הרה"ק הרבי ר' אלימלך מלזענסק בעל נועם אדימלך זי"ע. פעם אחת יצב בסעודת ראש חודש עם החבריא קדישא שלו, באו שני אנשים לשם ועמדו על הפתח, ענה הרבי ר' אלימלך ואמר לאנשי שלומיו, הראיתם מימיכם אנשים ערומים בלי לבושים כאלו שני האנשים. ואנשי שלומיו כשמעם זאת, הביטו בעין יפה על האנשים האלה, ואמרו הלא לנו נראים האנשים האלה לבושים כנהוג. ענה הרבי ר' אלימלך ואמר לא על לבוש גשמי אני אומר כי אם על לבוש מצוה. מימות אדם הראשון עד עתה לא ראיתי איש ישראלי ערום בלי שום מצוה כמוהם, אך כל זה גרם להם על אשר פערו פיהם להלשין ולחלוק על הרה"ק איש אלהים הרה"ק ר' יחיאל מיכל מזלאטשוב זי"ע אחר כן קרא הרבי ר' אלימלך לשני האנשים ההם, ואמר להם קרבו אלי ושבו פה, וישבו. עתה הגידו לי מה המעשה הזו אשר עשיתם ואשר חטאתם לילך כל כך ערום. והתחילו להתודות את חטאתם, ואמרו כן הוא כאשר רבינו דובר, נחנו מרינו ופשענו נגד המגיד מזלאטשוב על בן באה עלינו הצרה הזאת, ונלקח מאתנו כל מצותינו וזכיותינו. ענה הרבי ר' אלימלך ואמר להם, עתה ספרו נא אלי כל המעשה, ואל תכחדו ממני דבר, אולי אכפרה בעד חטאתכם להמציא לכם כופר וחנינה תיקון לנפשותיכם. ענו ואמרו, אנחנו איתן מושבינו בעיר זלאטשוב, היינו נגידי ארץ עתירי נכסין, והיה לנו בית חומה גדולה ומפוארה, דירות רחבים ומהודרים לשנינו. כיס אחד היה לכולנו כל עסקינו היה לשותפות. איש אחד היה לשנינו כותב וחותם מנהל פנקס מסחרינו, לו היה בית דירה סמוך לבית חומה שלנו. ואסף גם הוא הון מעט כששה מאות רו"כ. ויהי ברבות הימים נתנו עינינו בבית דירה של הכותב הנ"ל, ורצינו לקנות מאתו למען יהיה רחבת ידים ומגרש לבית חומה שלנו, וגם לעשות גינה לטייל בו, ולנטוע בו עץ כל פרי. ויהי כי שאלנו מאת הכותב שלנו דבר הזה, ענה ואמר לנו מה לכם לבית דירה שלי, המעט מכם ביתיכם על תילו בנינו. והקטן גם זאת בעיניכם לישא עין בבית הקטן שלי, לא אמכור לכם. ענינו ואמרנו לו, אם תמאן ומרית את פינו בדבר הזה, דע לך כי עוד לא תהיה לנו לכותב ומנהל שלנו, איש אחר ימלא את מקומך. והאיש הזה דימה בנפשו, הלא לא עני ואביון אנכי להשתחות להם בעד אגורות כסף או ככר לחם, הלא בשש מאות רו"כ אוכל להמציא פרנסתי בכבוד בעזהי"ת ולא אפנה לעזרתם, שוא תשועת אדם וכן עשה. ועשה לו מסחר בחנותו אשר לו בבית דירתו, ונהפך עליו הגלגל, וירד עשר מעלות אחורנית, ומטה ידו עד כי עוללו שאלו לחם ופורס אין להם. ומאד נכמרו רחמיו על יוצאי חלציו, ונפשות ביתו, ומאד דאבה נפשו בראותו כי איש אחר עמד תחתיו על משמרתו ועל פרנסתו, עד כי היצר לו מאד. לזאת חילה את פני אנשי חסד לבקש מאת הנגידים הנ"ל. אולי יכמרו

אהל על קברו

מתורתו של רבינו

וַיֹּאמֶר מֶה עָשִׂיתָ קוֹל דְּמֵי אָחִיךָ צֹעֲקִים אֵלַי מִן הָאֲדָמָה. (פרשת בראשית ד' י') לכאורה מה עשית מיותר, היה די לאמר, קול דמי אחיך צעקים אלי מן האדמה? אך הכוונה כי אין אדם חוטא חטאה גדולה עד שמקודם חטא חטאה קטנה, ועל זה אמר, מע עשית, רצה לומר איזו עבירה קטנה עשית מקודם שגרמה לך לעשות חטאה גדולה כזאת. (זר זהב)

וַאֲבַדְתֶּם מְהֵרָה מֵעַל הָאָרֶץ הַטֹּבָה אֲשֶׁר ה' נֹתֵן לָכֶם. (פרשת עקב י"א י"ז) הכוונה בזה: ואבדתם מהרה מעל הארץ היינו שמיהר להגלות אותם קודם הזמן, היא הטבה אשר ה' נתן לכם, על דעת שאמרו חז"ל (מסכת סנהדרין ל"ה) על הפסוק ונושנתם בארץ. (זר זהב)

בִּשְׂפָתַי סִפַּרְתִּי כֹּל מִשְׁפְּטֵי פִיךָ. (תהלים קי"ט י"ג) הכוונה על ידי שספרנו ספירת העומר על ידי זה כל משפטי פיך, זכינו לקבלת התורה. (זר זהב)

יוֹנָתִי בְּחַגְוֵי הַסֶּלַע בְּסֵתֶר הַמַּדְרֵגָה (שיר השירים ב' י"ד) הכוונה יונתי כינוי על ישראל, בלע מרומוז על היצר הרע כידוע, ופירוש אף כשאיש הישראלי הוא בנקיקי הסלעים כי היצר הרע מסבב אותו מכל צד אף על פי כן הוא בסתר המדרגה היינו שתוכו הוא טוב כמו שמצינו בקצת אנשים אף שאינם חרדים על מצות התורה אף על פי כן המה מוכנים למסור נפשם עביר כלל ישראל. (זר זהב)

ממנהגי רבינו

לא נתן על שום ספר הסכמה מטעם הכמוס. (לקוטים חדשים)

כשהיה הולך בעירו להיות סנדק בברית מילה היה הולך דווקא ברחוב הגדולה ולא בדרך המבואות קטנים משום כבוד המצוה. וספר תלמיד חכם אחד, שפעם אחת כשרבינו הלך להיות סנדק בעירו, ואמרו לו ההולכים אתו לקצר הדרך המבואות קטנים, אך רבינו לא רצה לילך רק דרך רחוה הגדולה והשוק משום כבוד המצוה. (דברי תורה)

סגולת שבת חנוכה

פעם בשבת חנוכה אמר על הפסוק: כִּי נֵר מִצְוָה וְתוֹרָה אוֹר וְדֶרֶךְ חַיִּים תּוֹכְחוֹת מוּסָר. (משלי ו' כ"ג) כי נר מצוה ותורה אור, היום היה לנו שני מאורות היינו נר מצוה שמדליקים נר חנוכה, ותורה אור הוא רמז לשבת, ועל ידי שניהם יוכל להשיג אורח חיים ותוכת מוס"ר הוא לשון הסתרה הכוונה שלא נצטרכו לתוכחה. (פנינים יקרים)

ז חשון תרכ"ו [ב]

רבי נתן דוד ב"ר ירחמיאל צבי זי"ע ראש שושלת שידלאווצא

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

רחמיהם עליו ועל צאצאיו להשיבו לאיתנו הראשון ועל משמרתו, למען החיות בניו ולכלכלם לחם לפי הטף, וכן עשו. והשבנו להם בזאת נאות לכם לספחו למסחרתינו ועל משמרתו הראשון, אם יעמוד בנסיון למכור ביתו בעד שליש דמיו, ודמי שבוע יקח גם כן שליש מהקצבה הראשונה, והכותב הנ"ל בעבור הלחץ זו הדחק נענע להם ראשו, וקיבל שליש דמי הבית, וכתב להם שטר מכירה כדת. רק במקום שכותבין כל זה נעשה מרצונו שלא באונס. כתב כל זה נעשה באונס שלא ברצונו. ואולם כי יכאב עליו בשרו ונפשו תאבל על דבר הזה, על כן לא הוציא חדשו, עד כי גוע והלך לעולמו ושבק לן ולכל חי. ויהי כי נודע פטירתו לבניו הקרובים והרחוקים, והמה לא ידעו מכל הרפתקאות אשר עברו עליו זה זמן לא כביר, חשבו לבטח כי נשאר להם עזבון רב והון עתק מכסף וזהב ובית, ולכל אחד ואחד יגיע מנת חלקו כראוי. לכן עת אחד באחד יפגשו באם הדרך בנסעם למחוז אביהם, התחילו להתוכח ולהתקוטט יחד. זה אומר אני אקח בית נחלה לקבוע שמה דירתי, כי אין לי שום בית דירה במקומי. ואתה תקח בעדו בכסף וזהב. וזה יחרוק עליו שיניו, הלא לך לא יחסר כי אם דירה, ואני כספי נמס למים לשכור חנות, אשר כבר נתתי לכמה מאות רו"כ ומדוע לא אקח אני הבית עם החנות, למען תהיה לי לבית נכותה. ויהי כי החלו לריב נגמר בעיניהם כי הנגידים הנ"ל המה יפשרו ביניהם לתת לכל אחד כמשפט. לכן תיכף כבואם העירה הלכו מיד לבית הנגידים הנ"ל, והציעו לפניהם טענותיהם. ענו להם הנגידים ואמרו מה לכם לריב בטוען ונטען על דבר שוא ותוהו. הלא לכם אין חלק ונחלה בבית אביכם כי זה כחודש ימים אשר מכר לנו את ביתו בעד שני מאות רו"כ. האנשים האלה כשמעם זאת ויתעצבו מאוד, והיטב חרה להם וכחשו בפניהם. וענו היתכן שימכור את ביתו שמחירו שש מאות רו"ב בעד שני מאות, לזאת הסכימו כולם לערוך מלחמה וקרב עם השני נגידים הנ"ל, להציע טענותיהם בפני מרא דאתרא הרה"ק איש אלהים רבי ר' מיכלי זי"ע. והלכו כולם להרה"ק לדין, וככלות טענותיהם של התובעים, אמר המגיד להנגידים הנתבעים מה תשיבו על טענות האלו, הוציאו תיכף שטר מכירה והניחו לפני המגיד הנ"ל. ויען כי דובר שקרים לא יכון לנגד עיני צדיק ושטר הזה נעשה באונס ושקר. על כן פרחו אותיותיה ונשאר נייר חלק. ואמר הרה"ק להשני אנשים האלו, באתם אלי לצחק בי להראות לי נייר חלק ולבן, ומעשה לבן. וקרע הרה"ק השטר לשנים עשר קרעים וישליכו ארצה. והאנשים הנגידים הנ"ל נלקטו ונשמטו אחד לאחד, וילכו לביתם סר וזעף, אך בקרבם ישימו ארבם ושפתותיהם נעות כי יחזו לנקום נקם ברבינו הקדוש רבי ר' מיכלי ח"ו. סמוך לעיר הנ"ל היה דר דוכס אחד ושר גדול, אליו ינהרו כמה שרים וישתחוו לו. האנשים האלה שמו פעמיהם להדוכס, ונכנסו עמו בדברים עד כי השמיע צעקתו בפניהם על היהודים אשר יושבים תחתיו בגבולו, זה בפאכט (מוכס) וזה ברחיים וזה באוראנדא (פונדק) לאמר: כבוא תקופת השנה לעשות קונטראקט (חוזה) חדש על שנה הבאה, כל אחד יתנצל כי לא יוכל לתת שכר הקצבה מימים ימימה ויתעקש להוזיל לו את עסקו המחזיק אצלו, לא ידעתי מדוע לא יוכלו לעמוד על מקח הקצוב בכל שנה ושנה. ענינו ואמרנו להדוכס הלא תדע אדונינו כי בעירנו יושב רב אחד, וממנו נסבה כל זאת, הוא גזר אומר לבל יסיג איש את גבול יהודי אחיהו, ואל יתן עינו במה שאינו שלו, אף גם אם יתנו לו בחצי דמיו, וכל איש אשר ימרה את פיו יענישהו בקסמיו ובכשפיו, וקבע את קובעיהם נפש. על כן יחילו וירעדו כל איש יהודי לשכור מן השר שום דבר במקום אשר יחזיק איש מכבר, ובעבור זאת יכבידו אכפם על כל שר, להוזיל להם עסקם בכל שנה כי ידם על העליונה. ויהי כשמוע הדוכס מאתנו הדברים האלה, נכעס מאוד ושיניו יחרוק, וענה ואמר: עלי לבקש תחבולה לדבר הזה. בימים מועטים אחר זה אסף הדוכס השרים הדרים סביבותיו ועשה להם משתה גדול. אחר אכלם ושתם, הגיד לכם הדוכס חדשות, אשר מעולם חקר ודרש על דבר היהודים אשר יושבים תחתיו, ישפילו מידי שנה בשנה החק הקצוב להם כנ"ל, עתה נודע לי כל שורש הדבר. והגיד להם כל מה ששמע מאתנו. כשמעם ענו כולם הלא גם לנו כדבר הזה. אז פער פיו הדוכס, ואמר הלא ידעתם כי הון עתק אשר לי ולכם השחית זה ימים רבים, עתה משפטו ח"ו להרים ראשו. בעוד שלשה ירחים נעשה משתה, ונשלוח העירה שופטים להביאו ולשפוך את דמו, מיד הסכימו כולם בפה אחת. בת יחידה היה להדוכס, כשמעה את הדר פני הרה"ק זצוק"ל מעין שופרי' דרבי יוחנן, נתנה עיניה ח"ו לשלוט בידיה להכות ח"ו על לחיו, טרם יומת על ידי שר הטבחים, וכן נגמר ביניהם. שני יהודים מזלאטשוב היו שם אז ביום המשתה, אשר סבבו בכפרים כדרכם לקנות אחר גמר המשתה עורות ארנבים ושועלים, אשר אכלו השרים מצידם. וגם המה יבואו שמה למכור דברים קטנים, נזמים וטבעות וכדומה. ענתה שפחה אחת המבשלת, ואמרה לאחד מן השני יהודים, תן לי זוג נזמי אוזן אשר בחרתי לי, ואגיד לך דבר אשר כל הונך תתן בעדו. ודימה בנפשו כי תגיד לו דבר מסחר אשר ירויח בזה הרבה כדרכה פעם בפעם, והנזמים האלה נתן בעצמו בעדם שני זהובים, והיו יקרים בעיניו לתתם לה, אך בכל זה חשב בלבו בטח ירויח על ידה כפלי כפלים. לזאת נתן לה הנזמים והגידה לו את כל אשר נעשה על דבר הרה"ק ר"ר מיכלי זי"ע. ויהי כשמעו היתה כמשחקת בעיניו וגער בה: מה לו לשר שלכם עם הרב שלנו, אין זה כי אם תואנה להוציא ממני הנזמים. אולם הוא לא הפציר בה להחזיר לו הנזמים, יען כי פעמים רבות הרויח על ידה, על כן לא חפץ לריב עמה על הדבר הזה והלך לדרכו. אולם החל רוחו לפעמו בקרבו על דבר הזה, מאמין ואינו מאמין. ולכל זה לא עצר רוחו עוד לכתת רגליו ליתר הכפרים כדרכו, כי אם שב תיכף העירה. ויגשו לפניו לאכול סעודת הלילה, ולא נתנו לבו לאכול ולא טעם מאומה, ולא החריש עוד, ובחפזון רב רץ לבית הרה"ק זי"ע להגיד ולספר לו כל לבו. ויהי כאשר קרב להיכל קדשו של הצדיק, ורצה לפתוח הדלת לבוא לקודש פנימה, עמד בעדו אחד מהמשמשים המקורבים, ונתן עליו בקולו איך תעיז פניך לילך כל כך בבהלה, להיכלו אומר כולו כבוד, בלי רשות. ומה גם כי לא תוכל כעת ראות פניו, כי סגר את עצמו להתבודד כדרכו בקודש, עתה ספרה נא לי ואני אגיד לרב בעת יפתח את היכלו. ויהי כאשר הגיד לו כל הנ"ל, גער בו המשמש בנזיפה, איך מלאך לבך וחפצת להדאיב נפש צדיק בדברי הבל ותוהו, כי מה לו להדוכס עם הרב שלנו, עין השר לא שזפתהו מעולם. ואין לו דין ודברים עמו. אין זה כי אם חשקה נפשם בבית החצר של השר להתל בך, על כן בדאו מלבם דברים האלו להפחידך. והאיש הזה בשמעו דבר זה נתן ת"ח להמשמש אשר הציל את נפשו מבוא בדמים, כי אם דיבר דברי שוא האלו לפני רבינו הקדוש אז שרפו בהבל פיו הקדוש. ויצא מלפניו ופגע באנשים וסיפר לפניהם כל המאורע והודה להשי"ת על זה. ויהי במשלוש חדשים ביום הילולא של אביו הרה"ק ר' יצחק מדראהביטש זי"ע, פתאום באו העירה שני רוכבי סוסים וכלי זיין בידם, ועמדו לפני בית הרה"ק והגידו כי הדוכס הנ"ל שלח אותם לקרוא להרב לבוא עמהם אל חצר השר. ותהום כל העיר ותתפעם רוחם, כי זה היום למועד אשר דיבר אותו האיש הנ"ל. עתה נודע כי לא דבר ריק הוא, אך להרב לא ספרו דברי היהודי, כי אם דברים אחדים אשר השר שלח לקרוא לו. ויאמר להם הרה"ק: הלא ראיתם בעת גשתי לפני העמוד להתפלל, נסוגותי אחור כמה פעמים, ויראתי לגשת כי אדוני אבי הקדוש זי"ע עמד מול פני, וידעתי כי חדשות נולד, עתה הנני רואה כי כן הוא, ועתה אל תעצבו לכו והגידו להמשולחים כי אחר התפלה בטח אבוא להשר. ויהי כי התמהמהו השלוחים, ויוסף השר עוד שלוח רוכבים רבים עם כלי זיין בידם, ויחפזו לבוא לבית הרה"ק בחרי אף, אולם לכל זה לא הרהיבו עוז בנפשם ולא עצרו כח לגשת להיכלו, אך כל בני העיר מקטנים ועד גדולים צעקו בקול בכיה, ויתגוללו ברחובות קריה ותעל שועתם השמימה. אחר התפלה, אנשי העיר נסבו על בית הרה"ק מנער ועד זקן, וגעו כולם בבכיה, והלכו כולם עם הרב עד בואם לפני הארמון אשר להשר הדוכס. ושם גדר גדול הוקף מסביב, שמה העבירו כרוז מי האיש אשר יעבור גדר הזה ליכנס עם הרב דמו בראשו, לבד הרב עם האנשי החיל. ושמה עמדו להקת משוררים בתוף ונבל וכינור ויזמרו בקול, למען לא ישמע אנקת היהודים בעת ישלח ידו של שר הטבחים ח"ו בהרב. שר הטבחים ובת השר עמדו נכון זה בחרבו לשלוף אל הרב, וזו ידה פשוטה לעשות בהנ"ל. שמה בהארמון היו כט"ו חדרים. בתוכם המון המונים שרים ושרות לראות ח"ו נקמת הרב, משפט נימוס היה להם כי השר אשר ממנו משפטו יצא, חלילה לו לעמוד לראות שפיכות דמים אשר

ז חשון תרכ"ו [ג]

רבי נתן דוד ב"ר ירחמיאל צבי זי"ע ראש שושלת שידלאווצא

לרגליו גזר דינו. לכן יסב לו השר בטרקלין האחרון, וסגר הלת לפניו. וכאשר נגש הרב לחדר הראשון, ותיבש ידי תופש כנור ותוף ונבל וחליל, ונשארו עמדו על מעמדם. והיושב לא יכול לעמוד. המכה בתוף, יד אשר השפיל להכות בהתוף, לא יכול להרימה. ידו השניה אשר בגובה, לא יכול להשפילה. כן כולם עמדו כגולם בלי שום חוש השמע והדיבור. והשר הטבחים נשאר בהרמת יד ובחרבו, הבת של הדוכס ידה הפשוטה נלאה להשיבה, וכין כך כל המונם נשארו כדומן על פני השדה, ומשפט אבימלך היה להם. והרב בתוס לבבו עבר בתוכם, לשאול להם מה ראו על ככה לקרוא לו. אך אין פולה פה ומלפלף, ואין עונה לו בכל קוראיו. לזאת בא הרב לחדר השני וכן להשלישי וכן לכולם, עד בואו לחדר האחרון. מיד רץ הדוכס לקראתו, ואמר לו מי אתה ומי הביאך עד הלוס. ענה הרב הקדוש, אני מזרע היהודים כאלו אשר בשאה עשר דורות אשר לפני לא נמצא בהם שום דבר עבירה, ואיני יודע מי הביאני עד הלוס. תמה הדוכס ואמר הלא זה בודאי היהודי מוכל משר הטבחים ומחרבו הקשה, מיד רץ לראות מה היה לו, וכראותו כולם עומדים כאבנים, נפל ארצה לפני הרה"ק ויאשא קולו ויבך חטאתי לפני אדוני, לא אוסיף שלוח ידי נגדו, אף גם לפגוס כבודו בדיבור קל. ואתה חלילה לך מחלל להתפלל בעד נפשות האלו, להחיותם ולהשיבם לאיתנם כבראשונה. ענהו הרה"ק אם את הדבר הזה תעשה, להעביר קול בכל גבול ממשלתך וממשלת שרים האלה העומדים פה, ולשים אותה לחוק לכתוב ונתתם בספר, למען לא יריס איש מכם לנגוע בהרמת יד נגד שום איש יהודי אשר תחת גבולכם, וכל יהודי אשר לו אחוזת פאכט או שום חלק בגבולכם, לא יעברו מאחוזתם, ולא להכביד עליו להוסיף על חלקו אשר עליו מימים ימימה, ולא בשום דבר קטן או גדול להפחידו חלילה, וכולם יכתבו ויחתמו על דבר הזה בפני, אז יחיו ויעמדו וישובו לאיתנם כבראשונה. השר הדוכס כשמעו זאת לא איחר לעשות כאשר צוה הרה"ק, ושבו כולם לאיתנם, לבד הבת של הדוכס נרפאתה על כל חוליה, לבד זאת אשר נשארה ידה פשוטה, ותיבש ידה כמקדם בהרמתה. וכראות השר לרת הבת שידה נשארה פשוטה, נפל ארצה וינשק רגלי הרה"ק, ויזעק זעקה גדולה במר נפש, הלא זאת בתי יחידתי יקרה היא מנפשי, ואיככה אוכל ולאיתי בהרעה אשר מצאה. ועתה איש קדוש נא תשא חטאתי ורפא נא לה, גם זאת אעשה לאדוני, הנה שני היהודים אשר הביאיש רוח אדוני לפני ודברו סרה עליו, והמה היו בקושרים למען יחס לבבי על אדוני, אשלחה להביאם פה ואעשה בהם משפט מות, למען אדוני ינקום נקמתו בהם, פעמיו ירחץ בדם הרשעים האלה. ויען הרה"ק זי"ע בגודל לדקתו, גם זאת אעשה לך, אולם חלילה לך לנגוע ולהזיק לפרניו של אחד מהם, ולא עליך לתבוע מהם, השופט לדק ישפוט משפטי ויריב את ריבי. בלשון הזה ספרו השני אנשים הנ"ל לפני מרן הקדוש הרבי ר' אלימלך זי"ע. ענה הרבי ר' אלימלך: לכן כך היה התובע עלבון של עלבונים רב את ריב של הרה"ק רבי ר' מיכלי זי"ע, והאלו השני אנשים ירדו עשר מעלות אחורנית, ונפלו מטה מטה וסבבו מעיר לעיר, להשתחות בעד אגורת כסף וכבר לחם עדי בואם הנה. לזאת עד היום לא היה תקומה ותיקון לנשמתם של אלו, אמנם היום כי התורו חטאם ואשמם אשר עשו לפני עדת ישראל, ובזה סר עונם וחטאתם תכופר. ואחרי עבור חודש ימים האנשים האלו הלכו לעולמם למקור שורש נשמתם אשר משם נחצבה, ושבקו לנו ולכל ישראל חיים אש"ו. כל המעשה הנורא הזו סיפר השליח לפני רבינו. ענה רבינו למשמשו, עתה ראה כי ראוי היה השליח לתת לו שכר שליחות כמו שהיה חפץ, יען היה מסוגל לעצור כח והחוש לתפוס ברעיונו כל המעשה, בלשון שמע מהרב הקדוש ר' משה מלעלוב, בעת החזיק ידו בידי הרה"ק ר' משה, כי הרה"ק ר"מ שכל את ידיו במכוון להכנים כל זה במוחו של זה למען יספר לי. (התגלות הצדיקים)

פעם אחת העיז עשר נגד רבינו ונעשה עני ואביון, וקרא עליו רבינו: כתיב: וְעָשִׁיר יַעֲנֶה עַזּוֹת (משלי י"ח כ"ג) ראה לומר: על ידי עזות יענה העשיר. (תפארת בנים)

פעם אחת כשהיה רבינו איזה שבועות בעיר קארלסבאד, נפל מחשבה באיזה מאנשי שלומו אוהביו ומיודעיו שיסעו אצלו על שבת קודש אחת לקארלסבאד, באמרם שאם בוודאי יהיה לרבינו יותר שמחה ונחת רוח מנסיעתם, מאשר יסעו לביתו לשילאווצא, מחמת שאם אין לו שום יודע ומכיר, כי ארץ נכריה היא. וכן עשו סיעת אנשים מאנ"ש, ויסעו בשלום ויבואו לקארלסבאד על שבת קודש, ויהי בבואם אל רבינו, תיכף נתן להם שלום, אך יותר לא דיבר עמהם מאומה. והאנשים הנ"ל היה להם צער גדול מזה מאד, אחרי אשר כתתו רגליהם מהלך רב כזה רק לכבוד רבינו ולהנאתו, וכעת ירחק אותם ולא ישיח לבו אליהם ולדבר עמהם ולדרוש שלומם וטובתם, ויהי הדבר לפלא גדול בעיניהם ולא יכלו להבין מה זה. אך כאשר בא שבת קודש אז תיכף שלח אחריהם ויביאם אל ביתו ויקבלם ברוב שמחה ושמח עמהם מאד, והיה לו עמהם התעוררות והתלהבות גדול על שאין לשער, והיה זה לפלא יותר בעיניהם, וכראות רבינו אשר הוא להם לפלא אמר להם: אל יהיה זה לפלא בעיניכם מה שלא פניתי אליכם בעת שנתתי לכם שלום באמצע השבוע. תדעו אהובי, אשר לגודל האהבה והשמחה אשר השגתי בעת ראותי אתכם, אז נתיישבתי תיכף ליקח האהבה הזאת לעבודת הבורא יתברך שמו ויתעלה, כי אהבה כזאת לא יאתה להשתמש בה רק לכבוד הבורא. (אמרי צבי)

פעם בין כסא לעשור נחלש רבינו על ידי הצטננות עזה, והרופאים גזרו עליו שלא ילך למקוה כי סכנה היא לו, בהגיע ערב יום הכפורים אזה רבינו כי לא ישים לב כלל לדברי הרופאים ושליחי מצוה אינם נזוקים. היה שם תלמיד חכם אחד מחסידיו, ואמר לרבינו: רבינו הלא משנה מפורשת היא שהכהן הגדול לא היה מאריך ביום כיפורים בתפלה, אלא היה מתפלל תפלה קצרה שלא להבעית את ישראל. (מסכת יומא פרק ה' משנה ג') ואם כן אף שרבינו בטוח שהמקוה לא תזיק לו, אבל אנחנו תלמידיו הלא יראים שמא ח"ו תזיק, ואם כן מחוייב רבינו בשביל שלא להבעית את ישראל לא ללכת למקוה. השיב רבינו ואמר הרה"ק מראדאמסק בעל תפארת שלמה אמר שכל הפשט של המשנה: הכהן הגדול היה מתפלל תפלה קצרה, ומה היתה תפלתו, שלא להבעית את ישראל, שישראל יראים מיום הדין ויראים מהגלות ומכל מיני צרות, והיה הכהן הגדול מבקש מהשם יתברך שלא להבעית את ישראל. (זר זהב)

בשבת חנוכה בעת שישבו על שלחנו הטהור הרבה אנשים מחסידי הרה"ק ר' אלעזר האפשטיין מקאזניץ בעל לקוטי מהר"א זי"ע שנסתלק ביום ב' דחנוכה כ"ו בסלו שנת תרכ"ד, והיה אז יום הילולא שלו, אמר רבינו בפרשת תולדות כתיב: וַיָּשֶׁב יִצְחָק וַיַּחְפֹּר אֶת בְּאֵרֹת הַמַּיִם אֲשֶׁר חָפְרוּ בִּימֵי אַבְרָהָם אָבִיו וַיְסַתְּמוּם פְּלִשְׁתִּים אַחֲרֵי מוֹת אַבְרָהָם וַיִּקְרָא לָהֶן שֵׁמוֹת כַּשֵּׁמֹת אֲשֶׁר קָרָא לָהֶן אָבִיו. (פרשת תולדות כ"ו י"ח) כי העיקר הוא מה שיקבל החסיד מרבו הראשון ואז בבואו אחריו להרב השני יוכל לעורר בו את הירואת שמים אשר קיבל מכבר ונתוסף בו ביתר שאת. וזאת נרמז בפסוק הזה: וישב יצחק ויחפר את בארת המים אשר חפרו בימי אברהם אביו, הכוונה שחפר את העבודות אשר חפר אברהם אבינו ע"ה אביו, לזה כתיב בפרשה זו: וַיִּזְרַע יִצְחָק בָּאָרֶץ הַהִוא וַיִּמְצָא בַּשָּׁנָה הַהִוא מֵאָה שְׁעָרִים וַיְבָרְכֵהוּ ה'. (שם כ"ו י"ב) היינו שנתוסף להם העבודת על ידי מה שחפר בה אביו. (זר זהב)

נסתלק לגנזי מרומים ז' מרחשון שנת תרכ"ו בשילאווצא ושם מנוחתו כבוד.

נשאר אחריו בניו הקדושים: הרה"ק ר' למח בדוך משילאווצא זי"ע, הרה"ק ר' פינחס אב"ד קינלא זי"ע, הרה"ק ר' שרגא יאיר מביאלעבזיג בעל אהרן עדת זי"ע והרה"ק ר' יצחק יעקב ראש שושלת ביאלא בעל דברי בינה זי"ע

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

ז חשון תר"ח [א]

הרה"ק רבי יהודה צבי בן הרה"ק רבי משה אייכנשטיין זיע"א אבדק"ק ראזלא מסא

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

רבינו הגאון הקדוש איש אלוקי רבי יהודה צבי אייכנשטיין אבד"ק ראזלא זיע"א. נולד לערך שנת תקנ"א. לאביו הרה"ק רבי משה מסאמבור זיע"א (בן הרה"ק רבי יצחק אייזיק מכפר ספרין זיע"א), ולאמו הרבנית הצדקנית בת הרה"ק רבי יודל חריף מסאמבור זיע"א בן הרה"ק רבי משה מדראגיטשין זיע"א

בהגיע לפרקו נשא את זו' הרבנית הצדקנית שרה ע"ה בת דודו אחי אביו, מרן רבינו שר בית הזוהר הרה"ק רבי צבי הירש מזידיטשויב זיע"א, רבינו הי' כל ימיו דבוק ברבו המובהק חותנו, אשר ממנו קיבל רזין דרזין בכל התורה כולה, כאשר בנגלות התורה, היה תלמיד מובהק של דודו הרה"ק רבי אלכסנדר סענדער מקאמארנא זיע"א אחיהם של אביו וחותנו זיע"א.

רבו ודודו בעל עטרת צבי מזידיטשוב לקחו לחתן, ורבינו היה קורא אותו דער רבי דער שווער דער פעטער. וישב שם ושקד מאד בנגלות התורה וארבע חלקי שו"ע, והיה בעל הוראה גדול מאד, והוראתו היה בקדושה ובטהרה, עד שאמר: כי קודם שנעשה לבעל הוראה, חזר שבעים פעמים הלכות מליחה ובשר בחלב ותערובות.

פעם בימי עלומיו הובא לפניו שאלה על בהמה לכבוד שבת, שמצאו במעי הבהמה מחט גדול, ולפום ריהטא הכשיר אותה בלי שום פקפוק כלל. ונמכר הבשר בכל העיר. ויהי בערב שבת קודש שנים או שלש שעות אחר חצות היום, כאשר התחיל להתבונן בזה השאלה נבהל מאד על השגגה הנוראה הלז, כי מה עשה להכשיר טריפות גמורה, והיה לו צער גדול מזה, ומה יעשה כעת, כי כמעט נתבשל כל הבשר וכמה כלים יאוסרו על ידי זה ויהיה מהומה גדולה בתוך העיר, ורצה לקרוא את השמש שילך במוקדם מבית לבית להכריז ולהודיע לכל אחד ואחד כי הבשר הזה טריפה. ונתיישב תיכף, שאין ראוי לעשות כן בלי שאלת פי מורו ורבו דודו וחתנו הקדוש רבינו צבי. אבל לדאבון נפשו כאשר הלך להיכל קדשו כבר התחיל להתפלל תפלת שמונה עשרה של מנחה [כי כן היה דרכו בקודש להתפלל תפלת מנחה בערב שבת בעוד היום גדול, ולהאריך בתפלתו שתים ושלש שעות ויותר], ונוסף לרבינו יגון על יגונו וכל רגע היה בעיניו כשנה, ובלי הסכמתו לא רצה לעשות מאומה.

אמנם מה גדלה שמחתו בזה כי סוף דבר כאשר רבו וחותנו רק סיים תפלתו דלחש ופסע לאחוריו, החזיר את פני קדשו אליו בפנים שוחקות, ואמר לו: שאל ידאג מאומה כי גם בשמים הורו כן. ונתקררה דעתו לפי שעה, כי ידע היטב כי כן הוא. אבל אחרי כל אלה בלילה לא נח ולא שקט ולבו נקפו מאד כי תורה 'לא בשמים הוא'.

בבוקר השכם פתח את החלון והביט מעט החוצה, והבחין ששתי ילדות קטנות הולכות ומדברות אחת אל רעותה: לא יכולת למצוא את המחט כי יפה טמנתי אותה, שאלה חברתה, הגידה נא לי איה טמנת אותה? השיבה לה: במקום פלוני במעיים. כשמוע רבינו את שיחתם, הבין תיכף כי זאת היא השאלה עם המחט הזה, ואחרי חקירה ודרישה מהם, נתברר לו כי כן הוא האמת בלי שום ספק כלל. ונתן שבח והודיה לשמו יתברך אשר הורהו דרך האמת לפסוק כדת וכהלכה.

בימי חורפו בעת שהסתופף בצל קדשו של דודו ורבו וחותנו הק' והיה שוקד בנגלות התורה וארבע חלקי שו"ע, הסתופף אז אחד שהתחיל בנערותיו לדפוק על דרך להיות רבי וגיטער יוד. פעם אחת אמר אליו רבינו בדרך צחות: ביני ובינך יש כמה חילוקים: א) שאני רשאי לגלות לאחרים כוונתי, ואתה אינך רשאי, שכשאני שוקד על דלתי הש"ס והפוסקים רשאי אני לגלות שאין לי פרנסה, ואדמה להיות מורה הוראה באיזה עיר, ואתה בעמדך בחצות לילה והולך למקוה ואומר תיקון חצות והזוהר וכו', להיות רבי אין נאה לגלות זאת ולומר חפץ אני להיות רבי. ב) אני יכול לידע מתי השלמתי פעולתי ואומנתי כשאני בקי בכל הארבע חלקי שולחן ערוך. ואתה אינך יודע מתי נגמרה מלאכתך, כי אין שיעור לדבר ולא הוקבע גבול אם תלוי במאה מקואות או באלף מקואות. ג) עלי באפשר להמצא מבין, שמנסין אותי בלימודי אם אני בקי ושגור בעל פה השולחן ערוך. ועל ענין שלך אין נמצא מבין, כי רעבישקייט ומדריגות הוא ענין פנימי. ד) אני צריך עיר אחת, ואתה צריך עולם, עיר אחת שימצא שוטים כאלה שיקבלו אותי למורה הוראה, אבל עולם שיהיו משוגע לקבל אותך לרבי וגיטער יוד הוא סברא רחוקה. ה) שאני יהיה גם רבי, ואתה לא. ודפח"ח, שיחת חולין של ת"ח.

הרה"ק מזידיטשוב היה אומר תחנון במסירת נפש ממש, וחשש בכל פעם שיתדבק בחיים החיים. פעם התפלל אצלו רבינו ובתפלת שחרית ראה את חותנו ורבו שהיה באופן נעלה ביותר, אמר לעצמו, הנה כפי הנראה לו שחותנו רוצה למסור נפשו היום באמירת התחנון. ע"כ מיהר א"ע לסיים תפילת שמו"ע, ולקח מסכתא בידו, ולמד במהירות וגמרה. כשסיים חותנו את תפלת שמו"ע ניגש לחזרת הש"ץ, וכשגמר חזרת הש"ץ אמר קדיש לאחריה, הראה לו חותנו בפליאה אמאי לא אמר תחנון, ענה לו שעושה סיום מסכת, חייך הרה"ק מזידיטשוב. לאחר התפלה אמר לו חותנו: תדע שהארכת בזה ימי, שהיום בתפלה התכוונתי למסור נפשי באמירת תחנון, ואתה שדלגת על תחנון השארת אותי בעוה"ז.

בצעירותו שימש רבינו ברבנות בכמה מקומות, אחד מהם היה בראדשין, ובאותו זמן היה שם מסור אחד, שהיה מדרכו לקום בחצות, ולהרבות באמירת תפילות וכדו', פעם אחת התלונן עליו רבינו זיע"א, ויאמרו לו הלא בכל זאת מרבה הוא בתפלה ובתחנונים, ענה להם במתג לשונו, מה לי ולתפלותיו, אמירתו לגבוה – כמסירתו להדיוט דמי (קידושין כח:)

הרה"ק האמרי יוסף מספינקא זיע"א סיפר ששמע מרבותיו, שפעם אחת אמר הרה"ק מוהרנ"ץ מראפשיץ זיע"א לרבינו זיע"א בימי חורפו, הנה בימים הבאים תהיה רבי ותברך את ישראל, הוי מתחיל בי וברך אותי, ולא רצה רבינו, אמר לו הרה"ק מראפשיץ: בהיותי עול ימים אמר לי הרה"ק מבארדיטשויב זיע"א גם כן בזה"ל: הנה תהיה רבי ברבות הימים ובך יברך ישראל – הוי מתחיל בי, ולא רציתי, ועד עתה אני מתחרט על זה מאד, ראה גם אתה לבל תתחרט! אז הניח רבינו את ידיו על ראש הרה"ק ויברכהו.

פעם אחת הוכיחה אותו זוגתו הרבנית הצדיקת ע"ה, אודות אשר פזר נתן לשונאיו, כי היה דרכו בקודש להעניק לאנשי ריבו מטובו, והוכיחה אותו, באמרה אליו, הלא ידעתיך לאיש מופת וקדוש ה', מדוע לא תעניש את הרשעים הללו. והשיב לה בחכמתו, הנה בנוהג שבעולם אשר כמה מאות ואלפים נפשות מישראל נוסעים לצדיק אחד ונותנין לו מעות, ומה הענין בזה, למה יתנו מרבית אנשים כל כך לאיש אחד, אלא, הענין הוא, כי כל בנין צריך יסוד מקודם, ואם אין יסוד חזק, נופל הבנין, ואינו שוה כלל, והנה כל העולם בכללו נקרא בנין, והצדיק הוא היסוד מהבנין, כמו שכתוב (משלי י כה) וצדיק יסוד עולם, נמצא שהצדיק הוא המעמיד העולם, ממילא ראוי שכל העולם יתנו לו מעות, והחזיקם מכספם וזהבם, כי הוא המעמידם ומקיימם.

אמנם קשה לי, למה העולם נוסעים אלי גם כן ונותנין לי מעות, הלא אנכי היודע שאין אני בגדר צדיק יסוד עולם, ונתיישבתי, שיש עוד דבר אחד הנצרך לבנין העולם, על פי מה שכתבו חז"ל במסכת חולין כט: (תולה ארץ על בלימה (איוב כז ז) אין העולם מתקיים אלא על מי שבולם את עצמו בשעת מריבה, נמצא שמי ששותק לשונאיו, ואינו פותח פיו לדבר נגדם, הנה הוא מקיים עולם ומלואה, ושוב מגיע לו מהעולם מעות מהדין, ואם אנחנו נעניש לשונאינו, הנה לא יגיע לנו גם בגלל זה הגמרא פרנסתינו, על כן שמעי לקולי, יותר טוב לשתוק ולסבול לשונאינו וריבנו, ונשאר בפרנסתינו, עכדה"ק.

ז חשון תר"ח [ב]

הרה"ק רבי יהודה צבי בן הרה"ק רבי משה אייכנשטיין זיע"א אבדק"ק ראזלא

פעם שבת רבינו בעיר ברלין על שבת קודש, והיה לו טלית קרוע, והיה שם גביר שלשתו היתה חולה ובעלת יסורים גדולים עד שממש ביקשה על עצמה המות רח"ל מחמת גודל היסורים, וכשראה הגביר הטלית הקרוע על רבינו, קנה לו טלית, וכשהביאו לו הזכיר ממילא את אשתו, ואמר שטוב היה אם תפטר מהכל וד"ל. ואמר רבינו, חלילה אני מקוה שיהיה לה רפואה שלימה, כי הבאת לי טלית נאה והחיית אותי, וטלי"ת הוא מספר א"ל נ"א רפ"א נ"א ל"ה ובזה יהיה לה רפואה שלימה וכן היה שנתרפאה.

עם פטירת חותנו העטרת צבי זיע"א בשנת תקל"א, ירש את מקומו אחיו הרה"ק רבי יעקב בערים זיע"א, והתלמידים נתקשרו אליו, אמנם לא האריך ימים ותוך י"א חודש נסתלק לבית עולמו ואז התחילו ליסע אל הרה"ק רבי משה מסאמבור זיע"א אביו של רבינו, בשנת תר"א כאשר נסתלק רבי משה זיע"א, התחילו ליסע אל רבינו זיע"א עד שנת תר"ח שאז נסתלק רבינו, ובין הנוסעים הגיעו אליו גם שני ש"ב הרה"ק רבי יצחק אייזיק מזידיטשויב זיע"א, והרה"ק רבי יצחק אייזיק מקאמארנא זיע"א אשר קבלו ממנו הרבה בסתרי תורה ודברים נשגבים, אשר הם השפיעו אח"כ זאת לתלמידיהם אחריהם.

בימי הנהגתו הביא לו אשה אחת "זילבערנע לייכטער", ונתרגש רבינו מאד מזה וביארך ברכת שהחיינו, ותמהו אנשי ביתו, הגם שעפ"י הלכה יכולין לברך שהחיינו על כליס חדשים, אבל אם הוא ביארך בכזה התרגשות בודאי יש לו כוונה מיוחדת בזה, וסיפר להם: שבעת שדודי מו"ח לקח אותי לחתן הבטיח לי "קעסט" ובאמת היה אם עניות גדולה, בשבת היה מה לאכול, וביום א' היה עוד שיריים משבת וביום ב' היה עוד פחות מה לאכול, וכן לא אכלתי כדבעי בכל יום, והשבתי שזהו לא אכילה ולא תענית, ע"כ גמרתי בדעתי שאתענה משבת לשבת.

פ"א בעש"ק כאשר עמד מו"ח אצל העמוד בתפלת מנחה שהיה מתארך בכל עש"ק לערך ה' שעות, והקהל הגיעו לחזרת הש"ץ, ובאתי ממקום והיה בימות החורף והקור היה נורא, ונכנסתי לביהמ"ד ועמדתי ע"י התנור, והנחתי ידי למעלה מהתנור שהיה אם חורים לחמם הידים, ומלאתי אם חתיכות לחם יבשות, ואחזתי בולמוס ונתשכו מאור עיני מהתענית, ע"כ חטפתי מהלחם והתחלתי ללעוס הפת, וכנראה שזה בילבל את מו"ח מעבודתו הק', והגביה קולו אלי ואמר: אל תירא מהמלב אשר אתה נמצא בה כעת שעוד יהיה לך "זילבערנע לייכטער" ומאז חלפו שנים רבות ומו"ח כבר נסתלק ואני נעשיתי לרבי, ועכשיו הביאו לי ה"זילבערנע לייכטער" ע"כ עשיתי ברכת שהחיינו שנתקיים בי ברכת מו"ח, ולא ברכתי שהחיינו על הלייכטער רק על דברי מו"ח.

פעם התאונן רבינו לפני רבו וחותנו הרה"ק מזידיטשוב על ירידת הדורות שהולך ויורד, ובכה ואמר: ולמי כבר יבוא המשיח, הרכין הרה"ק את ראשו ואמר: "וטפכם אשר אמרתם לבז יהיה ובניכם אשר לא ידעו היום טוב ורע המה יבואו שמה ולהם אתננה" דהיינו שלפני ביאת המשיח יהיה דור ירוד מאד, שלא יהיה להם דעת לבחור בין טוב לרע, ולא ידעו לחלק ביניהם, המה יבואו שמה ולהם אתננה, להם יבוא המשיח.

הרה"ק רבי משולם פייש מטאהש זיע"א, הגיע פעם בבחרותו יחד חבריו לראות עבודת רבינו בסעודה שלישית, ונשאר שם עד אחרי הבדלה, אחרי הבדלה נהג הרה"ק מראזלא לשתות כוס טיי או קאווע, ובאותו מולאי שבת שתה רק מעט מהכוס, וכל הנשאר נתן אל הרה"ק מטאהש זיע"א שעמד אז מאחורי כסאו. והיתה פליאה בעיני כולם, למה שתה רק מעט מן הכוס, ולמה נתן את כל שייריי הכוס לבחור אורח, וכאשר הרבנית שאלה אותו על זה, אמר לה, דער בחור וועט נאך זיין אונזער מחותן, ואחר שעבר שנים רבות הבינו דברי קדשו, כי בנו הגדול של הרה"ק מטאהש זיע"א, כקש"ת הגה"ל רבי מרדכי זל"ל, נשא את בת רבי שלמה מראזלא בן רבי משה חיים מראזלא [חתן העטרת צבי] בן הרה"ק מקאלוב וחתן רבינו זיע"א.

בקאלוב היה הראש הקהל רבי יעקב פיש, שהיה גברא רבא, והבעש"ט היה דור לאמו ובדכו באריכות ימים והורה לו לעבור לגור בהונגריא, בביתו היו מתאכסנים כל גדולי הדור שהיו מגיעים לקאלוב, והיה לו פנקס מיוחד בו היה רושם כל לדיק בעל רוח הקודש שהתאכסן אצלו ובפנקס הזה היו רשומים שמונים בעלי רוח הקודש. פעם התארח אצלו רבינו זיע"א, והיה מסתפק אם לבלול שמו ברשימת בעלי רוח הקודש, אבל רבינו הרגיש ברוח קדשו מחשבותיו של ר' יעקב, פנה אליו ואמר קענסט מיך אויך אריינשרייבן, ורשמו רבי יעקב. זי"ע.

רבינו היה מפורסם לגאון וקדוש, חיבר ספר "דעת קדושים" על מועדים, ו"עמוד התורה", ו"תעלומות חכמה" על מדרש רבה. הרה"ק בעל דברי חיים מצאנז כותב בהסכמתו על ספר דעת קדושים וזלה"ק: מה לכם הסכמתי, הלא גדלו וטוב חכמתו נודע למשגב. ומי אנכי להעיד על גודל יקר הערך אשר כמעט לא זכיתי להבין דבריו הקדושים וכו'. כי מי אשר חכמת ה' בקרבו יבין כי רב מעשהו וכו', אשר במרומים ידבר, והביבין עלי דבריו, אשר המה נמשכין ממבועי החכמה והמדע וכלתה נפשי בתשוקת אהבה לשמוע רזי חכמתו כי נעמו. עכ"ל.

ובהסכמתו לספר עמוד התורה כותב בזה"ל: שהוא דבר הפלא ופלא, ובו ירלאת השם ויחודים נפלאים, אשרי הבא בסודו וכו', כי באמת אור גדול אשר המציא ה' לנו על ידו. עכ"ל.

אחרי הסתלקות הרה"ק רבי לבי מזידיטשוב בי"א תמוז שנת תקל"א נסעו החסידים לאחיו הרה"ק רבי יעקב בעריש אבל לא ארכו הימים כי עלה השמימה כעשרה ירחים אחרי פטירת אחיו ביום ב' לחג השבועות תקל"ב, ואז נסעו החסידים לאחיו הרה"ק רבי משה מסאמבור, בו' אייר שנת ת"ר נסתלק הרה"ק רבי משה מסאמבור, עבר ההנהגה לבנו ה"ה רבינו הרה"ק רבי יולא לבי מראזלא ורוב חסידי זידיטשוב קבלו מרותו עליהם.

רבינו העיד על עצמו שאין פסוק אחד בכל התנ"ך שאותנו דודו ורבו לא גילה לו בו רזין לאורייתא.

הגאון רבי ענזיל מסטריא הנקרא די אייזערנע קאפ אמר פעם אחת לרבינו: כמדומני אשר הנהגת רעבישקייט להיות גיטער יוד, הוא גם כן תאוה ככל התאוות, והשיב לו רבינו בחכמתו: אמת הדבר, אבל אל זאת התאוה אין יכולין לזכות, על שמשבין מקודם כל התאוות.

אתנו הרה"ק משינאווא סיפר בזה"ל: הייתי פ"א בפרשת שקלים אצל כ"ק מו"ח הקדוש מראזלא ובשעה שהיה קורא בתורה פרשת "כי תשא את ראש בני ישראל" ראיתי בחוש שהיה מגביה ומנשא למלרגה עילאה את כל ישראל.

ז חשון תר"ח [ג]

הרה"ק רבי יהודה צבי בן הרה"ק רבי משה אייכנשטיין זיע"א אבדק"ק ראזלא

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

הרה"ק בעל שפע חיים מצאנז זיע"א סיפר פעם (בשיעור חורש"י כי תבא תש"מ) שמעתי מפי ה"ר יוסף פריעד שהיה מתלמידיו של הגאון רבי מנחם א"ש שהיה בנו של הגה"ק מהר"ם אש בעמח"ם אמרי אש מגדולי תלמידי החת"ם. והגאון ר' מנחם א"ש סיפר לו שפעם אחת איקלע הרה"ק מראזלא לבית הגאון מהר"ם אש. וערכו לכבודו סעודה גדולה, והביאו דגים ובשר ונתנו לפני המהר"ם אש ולפני הרה"ק מראזלא ונתנו לפניהם מזלגות. ומהר"ם א"ש אכל במזלג כדרך בני ארץ הגר והרה"ק מראזלא אכל בידיו וחילק שיריים בידיו, ונענה הרה"ק מהר"ם א"ש ושאל את הרה"ק מראזלא מאיזה טעם אינו אוכל במזלג. והשיבו הרה"ק מראזלא הלא ידי בראה השי"ת כצלם דמות תבניתו, והוא קבע צורתה כמו שאחז"ל (ברכות י.) צר צורה בתוך צורה, ובידי זאת נתתי צדקה, והנחתי תפילין בידי הימנית על ידי השמאלית, ובה פתחתי את הגמרא ללמוד בה, ועשיתי בה מצוות רבות, ואף עתה קודם הסעודה נטלתי את ידי כתקנת חז"ל וברכתי על נטילת ידים. ואיך אניחה ואטול את המזלג אשר גויים יצרוה, ולא ברכו עליה מעולם זולת על טבילת כלים. ומיד השליך הגאון מהר"ם א"ש את המזלג מידיו. וכשהביאו לפניהם קוגל והיה רותח מאד, ובכל זאת אכל המהר"ם א"ש בידיו עד שנכוו ידיו, ושוב לא אכל במזלג לעולם.

סיפר הרה"ק מליסקא בעל אך פרי תבואה זי"ע כיצד נעשה לחסיד, כי בימי נעוריו למד באחת הישיבות הגדולות, ורבותיו היו מאותם שלא נמנו בעדת החסידים, וכמובן שאף הוא היה כמותם. לאחר נשואיו התענה כמה ימים תענית הפסקה, וברצונו היה להשלים תענית משבת לשבת, אולם מאחר שהתענית היתה כבידה עליו ולא היה יכול ללמוד הלך ברגל לרבו, וכשהגיע אליו נתעלף מחמת חולשה, ורק בקושי רב נתעורר ע"י הרופא, ולפתע נפקחו עינו והתחיל להכיר על מצח בני אדם את מעשיהם הטובים והרעים, וכמובן תלה זאת בזכות תעניתו, והחליט בנפשו לנסוע לגאליציע אל צדיקי הדור, כדי לתהות על קנקנם, כפי שזכה להכיר את רבותיו ראשי הישיבות אשר למד אצלם, ועלה בידו לעמוד על טיבם ועל טיב חבריו, ולראשונה נסע לעיר ראזלע אל רבינו הרה"ק מראזלע זי"ע אשר היה מפורסם גם לגאון, ולכן בחר בו ראשון להכיר אותו ולתהות על קנקנו בהסתכלות על מצחו, והיה כאשר אך נכנס לחדר הרה"ק מראזלע זי"ע גער בו ואמר לו בזה"ל, וכי אם אדם מתענה חצי הפסקה כבר קנה עולמו בשעה אחת, להיות צופה נסתרות ולבקר מומם של צדיקים, לאט לך אברך יקר, ברגע אחד לא נעשים לנביא ע"כ. ומיד הפסיק לראות מה שראה, ברם נוכח לדעת כי הרה"ק מראזלע צופה ברוח הקודש, ושהה שם תקופה קצרה וקיבל תורה ויראת שמים מהרה"ק מראזלע, משם נסע להר"ק ר"ר מאיר מפרעמישלאן זי"ע, וברגע שדרכו רגליו על מפתן בית הצדיק, שאל אותו הרה"ק רבי מאיריל, אמור נא אברך האם היטב כיבד אותך הרב מראזלע, ואז נוכח כי גם בפרעמישלאן שורה רוח הקודש, ומאז נתדבק בצדיקים רועי החסידות עד שזכה להיות בעצמו רועה נאמן לעדת חסידים אשר הסתופפו בצלו.

מסופר: כשבתו הצדיקת מרת הינדא ע"ה שכבה על ערש דוי, קודם פטירתה שאל אביה הק' כמעט בכל רגע על מעמדה, כי מאד היתה חשובה בעיניו. אולם בשבת האחרון ממחלתה הלך לבקרה אחר תפלת שחרית, וצוה לכל העומדים שם שיצאו, וסגר א"ע עמה לבדו, ואח"כ יצא, ולא אמר א 'גיטען שבת' כנהוג ולא שאל עליה יותר כל יום השבת. והיא אסתלקת באותו השבת ונפטרה. והיה זה בשבת לפני סליחות, ולא נודע מה היה הענין שסגר א"ע עמה לבדו.

ויהי אח"כ בחג הסוכות בליל ראשון, בכניסתו לסוכה בשמחה כמנהגו בקודש לנשק כל הדפנות וכל מקומות מהסוכה בליל ראשון בכניסתו לסוכה בשיר ושבח. ותיכף אחר בציעת הפת, אמר בזה"ל: מיר וועלין דער ציילען אביסיל פון אונזער טאכטער הינדא ע"ה. ווען מיר זענין שבת פריא אריין געקומען, האבין מיר שוין גיזעהן איך הדבר עומד, וסימן כי לא שאלנו יותר כל יום השבת על מעמדה, האבין מיר זיך בארעכינט, אונזער צער וועלין מיר שוין מקבל זיין באהבה, נאר וואס וועלין מיר טאהן מיט דעם צער פון הייליגען שווער דער רבי, אז ער וועט בעולם העליון גיוואהר ווערין אז דער גילדינער שטריק איז געריסען גיוואהרין, דער התקשרות מיט נכד רבו של חותני – רבי משה לייב מסאסוב (כי בעלה של בתו היה הרה"ל רבי יעקב הגר מזאבילטוב בן בתו של הרה"ק מסאסוב) האבין מיר זיך מייצב גיוועזין מיר קענען דען נישט דאס וואס אלישע הנביא האט געטאהן עם בן השונמית 'ויסגור הדלת... וישם פיו על פיו' וגו' ? וע"כ סגרנו הדלת, והיה ברצונינו לעשות כמו אלישע. ובא אלינו תיכף חותני ומורי ואמר לנו: בני, כלך לך מזה כי הוא ענין מסוכן. ואח"כ התחיל רבינו לומר תורה על הפסוק ואורח צדיקים כאור נוגה הולך ואור עד נכון היום וכו' והאריך בדרוש.

סיפר נכדו הרה"ל ר' מנחם מענדל מזאבילטוב בן בתו מרת הינדא ע"ה, (שהוא נתגדל בבית רבינו כשנים עשרה שנה) שראה איך שזקינו הק' כתב ספריו בכל יום מעוטף ומוכתר בטו"ת סגור ומסוגר. ובעת שחלה חליו האחרון ביקש לפני פטירתו שיגישו לידו הכתבים שלו, ועיין בהם, ואמר: מיר לאזין נישט איבער קיין בן זכר, נאר תמכתי יתידותי בספר החכמה. איך זאל נישט קענין דעם מחבר, וואלט איך געזאגט אז א מלאך אלקים האט עם געשריבען. גלייבסט אונז, מיר מוזין זיך אצונד אסאך מיטשען מיר זאלין פערשטיין וויא אזוי מיר האבין דעמאלט גימיינט ווען מיר האבין דאס געשריבען.

בשנת תר"ז סמוך לימים הנוראים חלה הגה"ק את חליו, אשר נפטר בו. ובר"ה ויוה"כ שנת תר"ח כבר לא עצר כח לעבור לפני התיבה, והביאו אותו ביוה"כ במיטתו לבית מדרשו. וכשהגיע הש"ץ לסדר העבודה, לפיוט "והכהנים והעם העומדים בעזרה", פקעה סבלנותו של החולה הקדוש והתלקחה בו אש ה', ובקול חוצב להבות אש צעק ברתח וחלחלה "את השם הנכבד והנורא" והטיל את עצמו בכל כחו מן המטה לארץ, עד שכמעט שנתפזרו עצמותיו מן ההפלה ההיא. ותהי חרדת אלקים על כל הקהל אשר בבית המדרש. (צבי לצדיק)

בשנה האחרונה לחייו שנת תר"ח בהושענא רבה שבועיים לפני הסתלקותו אחרי הושענות והתפלה, סגר עצמו עם כותב אחד, וסידר לפניו את צוואתו, וגילה לו כי בקרוב אחר החג יסתלק לעולמו, והזהירו שלא יגלה זאת לשום אדם, והכותב יצא מביתו ודמעתו על לחייו בעינים אדומות מבכי, אבל לא גילה לשום אדם עד לאחר יציאת נשמתו הקדושה, אז הוציא הצוואה שנכתבה בהוש"ר.

ביום א' ז' מר חשוון תר"ח מספר רגעים לפני פטירתו אמר בקול רעש גדול את עשרת הדברות ופרשיות קר"ש ברעש כזה אשר לא נשמע מימיו, והיה נראה בחוש שמוסר נפשו להשי"ת בקדושה ובטהרה.

זוג' הרבנית שהבינה כי קרבו רגעיו האחרונים פרצה בבכי, אך רבינו ביקשה שלא תפריע לו כי הוא עוסק כעת ביחודים שמסר האריז"ל לייחד בשעה זו, ועלתה נשמתו הטהורה ביום ז' מר חשוון ויבכו אותו כל בית ישראל. זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן.

רבינו השאיר אחריו ברכה הסה"ק דעת קדושים על כל מועדי ה' וסה"ק עמוד התורה מלא יחודין קדישין על אתוון דקריאת שמע ברזין עליונים מלאים זיו ומפיקים נגה וס' תעלומת חכמה על מדרש רבה.

מלבד ספריו הק' הניח אחריו חתנין רבנן ותלמידים גדולי ישראל. חתניו היו: הגה"ק המפורסים רבי יחזקאל שרגא הלברשטאם זיע"א, שמילא את מקומו ברבנות בראזלא, ואח"כ היה אבד"ק שינאווא.

הרה"ל ר' יעקילי מזבאלטוב זיע"א אבד"ק יאס

הרה"ג החסיד ר' אלכסנדר טויבש זצ"ל אבד"ק וואסלוי ברומניא.

הרה"ג החסיד ר' שלמה זצ"ל אבד"ק ראזלא.

ח חשון תר"ם

רבי מנחם נחום ב"ר עוזיאל זי"ע הצדיק רבי נחומקע מהורודנא

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

הצדיק רבינו הרה"ק רבי מנחם נחום קאפלאן זי"ע רבו של בעל החפץ חיים זי"ע הנקרא ר' נחומקא מהורודנא
או רבי נחום הצדיק, נולד בשנת תקע"ב בעיר ווייסוגלה ליטא לאביו רבי עוזיאל זי"ע שם אמו מרת מיידא ע"ה

רבינו היה גאון וצדיק מפורסם, מגיל רך הצטיין בטוב לב ובפיקחותו.ערך תעניות, כל היום היה מעוטר בתפילין, הזהיר על שמירת שבת, בימי שישי אחר חצות היום נהג לרוץ ברחובות ולצעוק 'הכונו לקראת שבת.

כל ימיו היה ידוע חילי ומכאובים, יסורי גוף ונפש, אסונות משפחתיים וכיוצא, המשיבין אנוש עד דכא. בכל זאת לא הרהר מעולם אחרי מדותיו של הקב"ה ו□שמח בחלקו. תמיד היתה צהלתו ב□פניו.

חתנו הגה"ק ר' גבריאל זאב מרגליות בעל אגודת אזוב להגדה של פסח זי"ע כתב בספרו: ושמעתי מכ' מורי וחמי הרב המאוה"ג הצדיק המפורסם מוה"ר נחום זצ"ל אשר היה מדוכא ר"ל בצער גידול בנים כי מתו עליו בחייו עשרים בנים. ואשתי הראשונה ה□צנועה והחסידה מרת רבקא מייטא ז"ל הנה היא בתו נשארה לו מחיים מאשתו הראשונה, אשר גם היא שב□קי' חיים לכל חי בערך שנה ומחצה אחרי פטירתו ז"ל, ופעם אחת לפתע פת□אים בשבת קודש בתוך סעודת הצהרים פתח פיו ואמר: הנה אמר אדוננו דוד המלך ע"ה צָרוֹת לְבָבִי הִרְחִיבוּ מִמְּצוּקוֹתַי הוֹצִיאֵנִי (תהלים כ"ה י"ז) הנני מבטל ושוחק על כל תענוגי העוה"ז, אדרבה, הצרות הם המרחיבים לבבי, כי הם מראים ש□עיני פקוחה עלי בלא הסתר פנים והנני מאמין כי הכל הוא לטובה, ושמא תאמר: אם כן למה אני מצטער כל כך? אלא כדרך שהעשירים ה□מפריזים בתפנוקים לסוף נופלים לחובות ולידי נושים, אף אני הצרות מבטלות ממני תורה ותפלה ולכן אתפלל: וממצוקותי הושיעני. (אגודת אזוב)

כשהגיע לפרקו נשא להרבנית הצדיקת מרת איטה ע"ה בת הר"ר יוסף אליעזר הכהן מנסוויז ז"ל שהתייחס למשפחת עלי הכהן ע"ה

רבינו למד בישיבה וולאזשין, אצל הגה"ק ר' אליעזר יצחק מוולאזשין זי"ע

התפרסם בכל ליטא ופולין וגדולי ישראל שלחו אליו בקשות שיתפלל על הכלל ועל הפרט, אף גויים שלחו אליו תרומות ובקשות להתפלל עליהם ורבים נושעו לאחר שהעניקו לו מכספם אולם את הכסף העביר לצדקה ובמיוחד תמך בסתר בעניים תלמידי חכמים אשר לא ביקשו עזרה מאיש.

מכל דבר תחנה ובקשה אשר רחשו שפתיו תמיד של רבינו היה הווידוי מרגלא בפומיה בכל עת ובכל שעה, כי טרם התפלל לפני הקב"ה בדברי בקשות ותחנונים, וטרם שהתפלל על החולים, היה מתודה תמיד קודם תפלתו בדמעות שליש, וגם על זה שאלהו אחד מחכמי התורה המתחקה על שרשיו וחפץ להודע מדרכיו ותהלוכותיו, ויענה רבינו ויאמר: מתורת משה למדתי זאת, והיא סגולה נפלאה למען תתקבל תפלתנו לפני המקום ברוך הוא. וישאלהו האיש שנית לאמר: הודיעני מורי ורבי, היכי רמיזי זאת באורייתא? ויאמר: עיין בני, בספר תורת משה לרבינו האלשיך בפרשת תשא, ותראה שמה נפלאות, ותוכן דבריו היא כזה: אותן בני האדם העומדים להתפלל, ואומרים רבש"ע אל רחום וחנון, ארך אפים ורב חסד ומרבים הם בתפלות ותחנונים, בני אדם אלה מעוררים עליהם מדת הדין לעיין בדינם ולבדוק במעשיהם אם ראוים הם לרחמים אם לא, אלא כל אדם הרוצה להתפלל על איזה דבר יקדים ויתודה תיכף בתחלתו ויאמר חטאתי וכו' בהכנעה גדולה ובדמעות עיניו, ואחר כן ירבה בתפלה ותחנונים, או יקרא וה' יענה. (תולדות מנחם)

היה מלמד בבית המדרש שיעורי תורה, והעמיד תלמידים הרבה, ומהם הגה"ק ר' ישראל מאיר הכהן מרדין בעל חפץ חיים זי"ע, הגה"ק ר' זרח ראובן ברא‌ווערמאן ממייסדי ישיבת מאה שערים זי"ע, הגה"ק ר' יהודה אידל ציזלינג מאשמינא בעל ילקוט ארץ ישראל זי"ע

וגם היה רבינו גבאי צדקה של בני העיר. וסיפר שפעם אחת אירע שכאשר למד את השיעור עם הבעלי בתים, נכנס פתאום לבית המדרש יהודי עני ואביון, ופער את פיו על רבינו שלא נתן לו כסף מספיק, והאריך בחירופים וגידופים שונים, וחוורו פני רבינו כסיד, לאחר מכן שאלוהו למה חוורו פניו כל כך ? הלא הכל יודעים שלא דיבר העני אלא מתוך צערו וכעסו? ענה רבינו: זוהי הפעם הראשונה שמוכיחני אדם בדברים אמיתיים, והנה נתחוור לי היטב באיזה שפל המצב הנני נמצא, ולכך חוורו פני כל כך. (רבינו הגדול אמרו)

מסופר על רבינו שאף כי היה בקי בשיטות הש"ס, וכבר עבר פעמים רבות את הים הגדול והקדוש הזה, והעלה ממנו פנינים יקרים, בכל זאת מאהבתו את תורתו, לא סר עיניו ממנו בעת למודי השעורים, כאשר למד בו בפעם הראשונה, להמתחילים ללמוד בשעורי דאורייתא, היה לומד עמהם בפשטות גמורה ובהסברה גדולה ויעירם לשמוע בלימודים, לשנות ולשלש ולחזור על הראשונות למען ימצאו אחר כך בנקל בים התלמוד דרך סלולה, וכל הגה אשר יצא מפיו היה למו מתוק מדבש ונופת צופים. (תולדות מנחם)

נסתלק לגנזי מרומים ליל שבת קודש פרשת לך לך אחרי חצות ח' מרחשון בשנת תר"ס

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

ט חשון תש"ז

רבי חיים מרדכי ב"ר יצחק יהודה אייזיק לייב זי"ע אב"ד נימאץ

רבינו הגה"ק רבי חיים מרדכי ראללער אב"ד נימאץ בעל באר חיים מרדכי זי"ע נולד בכ"ח אדר תרכ"ח בדימינעשט עיר קטנה מחוז ראמאן לאביו הגה"ק ר' יצחק יהודה אייזיק לייב אב"ד פאנזעשט זי"ע מנכדי הגה"ק ר' נפתלי הכהן כ"ץ אב"ד פאזען ופראקנפורט דמיין בעל סמיכת חכמים זי"ע והגה"ק ר' יהודה ליווא בעל מהר"ל מפראג זי"ע ולאמו הרבנית הצדיקת מרת דבורה ע"ה בת הגה"ק ר' שבתי סג"ל בעל הראש בי"ד אב"ד בוהאוש רומניה ור"ם אור חדש זי"ע בן הגה"ק ר' יצחק זי"ע

רבינו היה גאון ומתמיד גדול, מסופר כמעט שלא הלך ד' אמות בלי תורה, וקיים באמת ובתורתו יהגה יומם ולילה. בזקנותו התבטא פעם: טויזענטער נעכט בין איך אויפגעוועזען. (באר חיים מרדכי תולדות)

הרה"ק ר' אליעזר זוסיא פורטוגל בעל נועם אליעזר מסקולען זי"ע אמר על רבינו: כמעט שלא נמצא כמותו בכמה ארצות גדול בתורה ובמידות.

נהג ללמוד עד חצות היום מעוטר בטלית ובתפילין של רבינו תם הסדרה חומש פרק בנ"ך פרק משניות דף גמרא ספר הזוהר ארבעה טורים עם בית יוסף שלחן ערוך ונושאי כליו וספרי הלכה, ולאחר מכן היה מקיים מצוות ביקור חולים לפני שאכל ארוחת בוקר, ולאחר פת שחרית התיישב לכתוב חידושי תורה ושו"ת, לאחר מכן למד בספרי חסידות עד שנרדם לתנומה קלה שלאחריה חזר ללמוד ולכתוב.

חבר ספרים יקרים ומהם ספר באר יצחק, באר חיים מרדכי, ברכי ונפשי, שירת דבורה, חידושי בן יאיר, ועוד. הגה"ק הגר"ח מבריסק זי"ע שיבח את ספרו חידושי בן יאיר על הש"ס.

במשך יומו קיבל אנשים לשאלות הלכתיות עצות וסיוע, בליל שבת נהג ללמוד מחצות הלילה עד עלות השחר בספרי נגלה ונסתר, במשך כל השבת לא דיבר בענייני חול.

קיבל תורה מפי אביו הק' ובבחרותו למד אצל הרה"ק ר' יצחק מבוהוש זי"ע, והתסתופף בצל הרה"ק ר' דוד משה מטשורטקוב זי"ע ולאחר הסתלקותו בהושענא רבה בשנת תרס"ד נסע לבנו הרה"ק ר' ישראל מטשורטקוב זי"ע.

כשהגיע לפרקו נשא לבתו של הרה"ח ר' אברהם חיים סאריף ז"ל משמשו של הרה"ק מבוהוש זי"ע,

בשנת תרמ"ח נבחר להיות מו"ץ בבוהוש, ולאחר מכן כאב"ד העיר טרגו נימאץ.

רבינו הקפיד במיוחד על תפילה בציבור, וסיפר הרה"ק ר' אליעזר זוסיא פורטוגל בעל נועם אליעזר מסקולען זי"ע: כי פעם חיפש רבינו בערב מניין לתפילת ערבית, וכשלא מצא שכר בממון עגלה ונסע עשרה קילמעטער לסקולען לביתו של הסקלענער רבי כדי לאסוף מניין לאמירת ברכו, ולאחר מכן חזר שוב בעגלה למקום מוצאו.

בשנת תרס"ג השתתף בקראקא בכינוס רבנים מרחבי העולם היהודי נגד עלילות הדם, ובכינוס זה נבחר להיות יו"ר אגדות הרבנים ברומניה.

בגירוש יהודי נימאץ בחול המועד פסח תש"ד עבר לבוקרשט, בחודש תמוז תש"ו עלה לארץ ישראל והתיישב בירושלים, סמוך לזמן הדלקת נרות בערב פרשת לך לך צלצל לרב אחד ואמר לו: שהוא מצטרף להיתר עגונה שדנו בה אז, שאלו הרב: מדוע צלצל בשעה זו? ענה רבינו: מי יודע מה ילד יום, במוצאי אותה שבת נסתלק לגנזי מרומים ומנחתו כבוד בהר הזיתים.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

מתורתו של רבינו

לְךָ אָמַר לִבִּי בַּקְּשׁוּ פָנָי אֶת פָּנֶיךָ ה' אֲבַקֵּשׁ. (תהלים כ"ז ח') דהנה לך המלך הוא לב קהל ישראל, לפיכך דבקו הכתוב בתורה יתר משאר העם, שנאמר: כָּל יְמֵי חַיָּיו, (פרשת שופטים) (עיין רמב"ם ז"ל פרק ג' מו' מלכים[וכן לא יהיה שטוף בנשים אפילו לא היתה לו אלא אחת לא יהיה מצוי אצלה תמיד כשאר הטפשים שנאמר לא תתן לנשים חילך על הסרת לבו הקפידה תורה שנאמר ולא יסור לבבו שלבו הוא לב כל קהל ישראל לפיכך דבקו הכתוב בתורה יתר משאר העם שנאמר כל ימי חייו]) ואם קהל ישראל דבקים בלבו לב טהור. והוא דבוק בה' המלך הוא המקשר את כל ישראל לאביהם שבשמים, וזה, לך אמר לבי בשבילך (פירש"י ז"ל) אמר לבי לישראל, אתם, בקשו פני, ואני, את פניך ה' אבקש, ונמצא על ידי דוד מלך ישראל החי וקיים כל ישראל דבקים באלקים חיים. (באר חיים מרדכי)

ט חשון תרפ"ט

רבי יצחק ב"ר אברהם דומ"ץ ערלוי זי"ע בעל לקיטת יצחק בן אברהם

רבינו הגה"ק רבי יצחק קאפף בעל לקיטת יצחק בן אברהם דומ"ץ ערלוי זי"ע נולד בשנת תר"ה בעיר אילאק לאביו הרבני התורני הר"ר אברהם זי"ע

רבינו היה חריף ובקי גאון מפורסם, איש צדיק תמים, ענוותן ושפל ברך שייף עייל ושייף נפק, שכל מעשיו היו בהצנע לכת, כל ימיו חי בהסתפקות במיעוט, ומעולם לא ביקש הוספה למשכורתו והסתפק במה שנתנו לו. לא פסק פומיה מגירסא כי אם בתורת ה' היה חפצו. ומעולם לא שח שיחה בטלה, אף כשבאו אליו אנשי העיר בשאלה או בעצה נקט נפשו בקצרה וענה הן ולאו בקוצר אמרים, יתירה מזו, גם כשבניו ובנותיו באו לבקרו ממקומות מושבותיהם הסתפק באמרית שלום ובדיבורים מעטים, ומיד חזר ללימודו בחדרו המיוחד לו, שאף אנשי ביתו לא נכנסו בו בלי נטילת רשות מקודם. ואף הוא לא נסע מעולם לבקר את בניו בביתם בגלל ביטול תורה. אך נסע מפעם לפעם לצדיקי דורו ומהם נסע לעשות השבת במחיצתו של הרה"ק ר' משולם פייש סג"ל לאווי מטאהש זי"ע הנקרא השרף מטאהש. (לקיטת יצחק)

מסר נפשו לקיום התורה ולחם בעוז רוח נגד פורקי העול, וסיפר: פעם בא לעירו עובר אורח לתשעה באב והלה נכנס לבית הכנסת בנעליו, ורבינו שהרגיש בדבר שלח אליו את השמש שיעוררו להסיר את נעליו, אך הלה עמד במריו, עד שרבינו ניגש אליו בעצמו והוליכו החוצה. כמו כן ראה פעם אחת איך שרופא אחד מחלל שבת בפרהסיא ומטייל ברחוב כשמעלה עשן בפיו, בראותו רבינו זאת סרט לו על לחיו וצעק עליו על חוצפתו לחלל את השבת בפרהסיא, עד שהרופא בא לרבינו לאחר כמה ימים לבקש את סליחותו. (לקיטת יצחק בן אברהם)

בהיותו ילד כבן י"א שנה גלה למקום תורה לישיבת רבו הגה"ק ר' חיים צבי מאנהיימר אב"ד אונגוואר בעל עין הבדולח זי"ע ויהי לו לתלמיד שעשועים, שבשנת תר"ל נתקבל רבו לאב"ד אונגוואר אחר הסתלקותו של הגה"ק ר' מנחם א"ש זי"ע בו' כסלו. והתקבצו אליו בחורים מופלגים, ומהם הגה"ק ר' ברוך רייכפעלד דומ"ץ אונגוואר זי"ע הגה"ק ר' יוסף חיים זאנענפעלד אב"ד ירושלים זי"ע הגה"ק ר' נתנאל הכהן פריעד אב"ד אויוואלאש בעל פני מבין זי"ע הגה"ק ר' שלום גאלדבערגער אב"ד סוואליעווע זי"ע הגה"ק ר' ישעיה הכהן רובין אב"ד מיהאיפאלווא זי"ע הגה"ק ר' קאפיל בלוי אב"ד ווערבוי זי"ע הגה"ק ר' עמרם פישער אב"ד ייונק זי"ע הגה"ק ר' בנימין גאלדבערגער מעיר באטארקעס זי"ע הגה"ק ר' יוסף אלימלך כהנא אב"ד אונגוואר זי"ע הגה"ק ר' ישראל בראדי דומ"ץ מיהאלאוויטץ בעל איש ישראל זי"ע הגה"ק ר' חיים בראדי אב"ד פראג זי"ע הגה"ק ר' דוב בעריש עלפאנט זי"ע הגה"ק ר' פנחס הלוי בילליטצער אב"ד סערענטש בעל גבעת פנחס זי"ע, ועוד. והיה רבינו שהה במחיצת רבו כשמונה שנים, ובשנתו הי"ט עיטרו בעטרת סמיכת ההוראה על ידי רבו.

כשהגיע לפרקו נשא להרבנית הצדיקת מרת מלכה יטל ע"ה מק"ק ווערפעלעט, כשנתיישב בעיירה זו עשה שם את מלאכתו ערא ותורתו קבע, עד שבשנת תרל"ו נתקבל לדיין ומורה צדק דק"ק ערלויא, בתקופה זו כיהן כאב"ד הגה"ק ר' יוסף צבי ווייס זי"ע ושהוא היה מוכרח להסתתר מפני המשטרה שרצו להעמיד אותו לדין על עלילה שמרד במלכות פרנץ יאזעף וברח משם נתקבל לאב"ד בשנת תרמ"א הגה"ק ר' שמעון סופר בעל התעוררות תשובה הי"ד זי"ע בן הגה"ק ר' אברהם שמואל בנימין סופר בעל כתב סופר מפרעשבורג זי"ע, ששם כיהן רבינו משך חמישים וארבע שנים כמנין ד"ן.

מעולם לא עבר רבינו עליו חצות לילה בשינה, וערך תיקון חצות בכל לילה בדמעות וקול בכי קורע לב, אף תפילותיו היו תמיד בדמעות שליש ברתת ובזיע, אכילתו היתה בצמצום גדול במידה ובמשורה, בימות החול לא באו פירות לתוך פיו וכמו כן לא שתה יין כי אם כוס אחד בשבת, ובפורים שתה שני כוסות, וגם את מאכליו מלח במלח הרבה כדי להקדיח את טעמם, יין לא שתה רק מן הנעשה בביתו לצרכו, ואף מים הקפיד לסננם לפני השתיה, ולא שתה כי אם כוס מים אחד ביום. מאוד דקדק על השגחת הכשרות בבית המטבחיים, ולא הרשה לשחוט כי אם בנוכחותו של שוחט שני, וכשקרה שלא היה בעיר רק שוחט אחד הלך הוא בעצמו לעמוד על השחיטה, ואף שעל ידי זה נתבטל מלימודו שהיה חביב עליו מאוד, כמו כן בכל דבר שעמד תחת השגחתו, וכגון באפיית המצות הזהיר את המשגיח על חומרת אחריותו הגדולה ולא נחה דעתו עד שכמה פעמים ביום הלך לבדוק אם הכל נעשה כמצוותו, גם את פרשיות התפילין ומזוזות שלצרכו, היה כותב הסופר אצלו בבית, כדי שיוכל לעמוד עליו ולהשגיח על עבודתו שתהיה כדת וכדין.

דקדוקיו וחומרותיו להמלט משערי איסור היו להפליא, מעולם לא אכל בשר אלא כשבדק בעצמו את הסכין קודם השחיטה, ובנסעו חוץ לעירו למקום רחצה כליווי הרופאים חזר מקודם על הלכות שחיטה והשחזת הסכין, והוא שחט לעצמו ואשתו הרבנית ע"ה היתה מבשלת, כי לא אכל אצל שום אדם ואף לא אצל יוצאי חלציו מחשש שמה יכשל באחת מחומרותיו.

בשבת קודש לא הסתפג ביצאו מהמקוה משום חשש סחיטה, ועל כן לא יצא מבית המרחץ עד שנתייבשו שערותיו, כי לולי זאת חשש למעביר ד' אמות ברשות הרבים בגלל המים שעל גופו, כל הנהגותיו היו בצניעות גדולה, ומעולם לא ראהו איש, אף מבני ביתו, בלי מעילו העליון, גם לכתו ברחוב היתה בזריזות גדולה ולא הסתכל חוץ לד' אמותיו.

דקדק ללבוש מלבושים מיוחדים לשבת, למועד, ולראש חודש, לכל זמן בגד מיוחד, ואף לחתונת בניו לא לבש את בגדי השבת כדי ליחד בגדיו לשבת לבד, גם לימי בין המצרים היה לו בגד מיוחד שהיה בלוי ומרפט, זכר לחורבן, כמו כן לבש מעיל מיוחד כשנכנס לבית הכבוד. קרה פעם שהחייט הביא לו בערב את בגדיו שהזמין אצלו אך לא היה לו לשלם, עד שבחצות הלילה השיג את הכסף ושלחו אליו כדי לקיים: לא תלין פעלת שכיר אתך עד בקר,

כל ימיו עסק במצוות גמילת חסדים, והוא גבה בעירו ובסביבתו את כספי הנדבות לקופת רבי מאיר בעל הנס של כולל שומרי החומות, והכל בלי שום קבלת שכר, ואף כשבאו בבקשה אליו להתפלל בעת צרה היתה תשובתו לתת צדקה לעניי ארץ ישראל ובזכות מצוה גדולה זו יוושעו בלי ספק.

נסתלק לגנזי מרומים ביום ט' לחודש מרחשון בשנת תרפ"ט

נשאר אחריו בנו הגה"ק ר' יעקב אשר זי"ע, הבחור החשוב צבי הי"ד

את חידושי תורתו העלה בכתב ונשארו אחריו ברכה חידושים על כמה וכמה מסכתות, כמאתיים ושבעים ושניים חידושי סוגיות, חידושים והגהות על אורח חיים ויורה דעה, חידושי אגדה על התורה ועוד, אך נאבדו ורק חלקם הקטן נשאר לפליטה, ואחרי ימי השואה הצליח להוציא לאור חלק מחידושיו על התורה וחידושי הלכות. וכדי לזכות את הרבים טרח רבינו והדפיס בשנת תרמ"ז קונטרס על הלכות מילה ופדיון הבן בלשון אשכנז הנקרא ברית אברהם, בהסכמות הגדולים.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

מתורתו של רבינו

בדרך הלצה: שמעתי ע"פ הלצה מהגה"ק ר' עמרם בלום אב"ד אויפאלו בעל בית שערים זי"ע בן הגה"ק ר' יצחק יעקב אב"ד בערעטיא זי"ע: דהעולם מתנצלים מאחר שאנו כבנים להשי"ת, כמו שאין הבנים מתביישים לומר דבר בפני אביהם כן אנו לא מתביישים לדבר בביתו יתברך אף ששכינתו הקדושה היא שם, אבל אמר : עכ"פ ברעש גדול ולעשות אגודות וחבורות לדבר זאת לא נאה אף לבנים, והעמים זאת בהפסוק (פרשת ראה י"ד א') בָּנִים אַתֶּם לַה' אֱלֹקֵיכֶם, ומתנצלים עצמכם בזה, אבל עכ"פ: לֹא תִתְגֹּדְדוּ, לא תעשו עצמכם אגודות אגודות. (לקיטת יצחק)

אֵלֶּה תּוֹלְדֹת נֹחַ נֹחַ אִישׁ צַדִּיק תָּמִים הָיָה בְּדֹרֹתָיו אֶת הָאֱלֹהִים הִתְהַלֶּךְ נֹחַ. (פרשת נח ו' ט') האלשיך הקדוש זי"ע כתב דקאי אדלעיל: וְנֹחַ מָצָא חֵן בְּעֵינֵי ה' (בראשית ו' ח') שגם בניו היו צדיקים כמותו לענ"ד לפרשו דלכאורה קשה על היש אומרים שהביא רש"י ז"ל: שדורשין לגנאי הא תנן (פרקי אבות פ"א מ"ו) הוה דן את כל אדם לכף זכות וע"ש רמב"ם ז"ל אפילו אם יש למצא לו צ"ט חלקים לחוב וחלק אחד ממאה לזכות צריך לדונו לזכות, ן מכל שכן לצדיק כנח ? ויש לומר דהיה קשה להם מאחר שהיה צדיק גמור למה היה צריך למציאת חן דמשמע דלא היה צדיק כל כך והלא בקרא כתיב צדיק תמים אע"כ דרק לפי דורו או אפשר דדרשו כן מאת האלקים שהיה צריך סעד, אמנם לפי זה קשה להיפך אם באמת נח לא היה ראוי להנצל למה מצא חן על זה, בא התירוץ אלה תולדות נח שגם בניו היו צדיקים, כהאלשיך הנ"ל ומצאו מה שחיסר אברהם כדכתיב: כִּי יְדַעְתִּיו לְמַעַן אֲשֶׁר יְצַוֶּה אֶת בָּנָיו (פרשת וירא י"ח י"ט) ע"ש רש"י ושל"ה הקדוש ז"ל מזה מוכח דזה העיקר לכן מצא חן. (לקיטת יצחק בן אברהם)

שמעתי בילדותי לפרש הפסוק: אַף לֹא פָעֲלוּ עַוְלָה בִּדְרָכָיו הָלָכוּ. (תהלים קי"ט) רצה לומר אף אם ישב ולא פעל עולה גם זה נחשב כאילו בדרכיו הלכו, וגם על פי מאמרם (מסכת קידושין מ') מחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה לא כן מחשבה רעה, וזה אַשְׁרֵי תְמִימֵי דָרֶךְ הַהֹלְכִים בְּתוֹרַת ה', אַף לֹא פָעֲלוּ, רצה לומר אף אם לא פעלו שום מצוה נקראו תמימי דרך, אבל "עולה" שדווקא אם בדרכיו של עולה הלכו, אז נחשב לעבירה מה שאין כן במחשבה לחוד. ומפרשים גם כן בדרך זו: וּלְךָ ה' חָסֶד כִּי אַתָּה תְשַׁלֵּם לְאִישׁ כְּמַעֲשֵׂהוּ. (תהלים ס"ב י"ג) אף שבאמת האדם לא עשה כלום לולא עזרת ה', מכל מקום משלם לו שכר כמעשהו, כאילו הוא בעצמו עשה כן. (לקיטת יצחק בן אברהם)

רבינו הרה"ק רבי אברהם משה מפשעווארסק זי"ע המכונה בשם רבי משה הראשון או רבי משה דער גרויסער מפשעווארסק נולד לאביו הרה"ק ר' צבי הירש זי"ע

רבינו היה איש אלקים גדול ונורא בעל מקובל אלקי, סופר ספר תורת תפילין בקדושה וטהרה, תלמיד המגיד הגדול הרה"ק ר' דוב בער ממעזריטש זי"ע.

וכמו כן הסתופף בצל הרה"ק הרבי ר' אלימלך מליזענסק בעל נועם אלימלך זי"ע, כמו שכתב רבינו בהסכמתו על הספר הקדוש נועם אלימלך: מיום אשר נתן לי אלקים לב לדעת ועינים לראות חסידותו ופריצותו של אדמ"ו לא זזתי מכותלי בית מדרשו ותמיד הייתי מסתופף בצלו לא החכמה והידיעה וכ"ו ומיום שנלקח ממנו ארון אלקים מאנה הנחם נפשי כי חשכו הרואות בארובות. (נועם אלימלך)

בתחילה היה צדיק נסתר ולא ידעו מקדושתו ופריצותו והיה הצנע לכת, אבל בזקנותו כבר היה מפורסם לקדוש ה' מכובד, ונודע לכל העולם לבעל רוח הקודש בגלוי.

רבינו חי בימי הרה"ק הרבי ר' אלימלך מליזענסק בעל נועם אלימלך זי"ע וגם היה מחותנו כי הרה"ק ר' מענדל בער זי"ע בן הרה"ק ר' אלעזר מליזענסק זי"ע בן הרה"ק הרבי ר' אלימלך זי"ע היה חתנו של רבינו.

בעת אשר הרבי ר' אלימלך זי"ע הלך בגולה ממקום למקום, הגיע פעם אחת באישון לילה לעיר פשעווארסק בימי רבינו, וכאשר חיפש מקום ללון, ראה כי בביתו של רבינו דולק האור, דפק הרבי רבי אלימלך בדלת ושאל אם יש כאן מקום ללון? ורבינו לא הכירו בתוך האפילה מי הוא העני הזה המחזיר על הפתחים, והכניסו לביתו בספר פנים יפות, ונתן לו את מטתו לשכב, כיון שהוא כבר קם אז בחצות הלילה לעסוק בתורה ותפלה כמנהגו. הר"ר אלימלך עלה על יצוע של רבינו, ורבינו עסק בסדר תורתו ועבודתו כמו בכל לילה, וכאשר פתח רבינו באמירת מזמורי תהלים, קפץ הרבי ר' אלימלך מן המטה ואמר עמו ביחד המזמורי תהלים, אמר לו רבינו: למה תתבטלו משינתכם, הלא אתם עייפים מטלטול הדרך? חזר הרבי ר' אלימלך לשכב במטה, אבל אחר כמה רגעים קפץ שוב משם, אמר לו רבינו: הלא אמרתי לכם שלא תתבטלו משינתכם בגללי. השיב לו הר"ר אלימלך: היאך אוכל לנוח במטה, כאשר דור המלך ישראל ע"ה עומד כאן בעת שאתם עוסקים במזמורי תהלים שלך! אמר רבינו: מי הוא זה שזוכה לראות את דור המלך ע"ה הבא לכאן? אין זה כי אם הר"ר אלימלך מליזענסק!! ואז הכירו כבר גם על פניו ושמח רבינו לקראתו והשתעשע עמו יחד באהבים.

כידוע שהרה"ק ר' חיים האלבערשטאם בעל דברי חיים מצאנז זי"ע נולד מכח ברכתו הטהורה של רבינו, כי אביו הגה"ק ר' אריה ליבוש אב"ד טארניגראד זי"ע הסתופף בצל רבינו, ופעם אחת כאשר בא לפשעווארסק הביא אתו סכום כסף גדול, כי היה בדעתו להמשיך משם דרכו ליריד לאנגיג לצורך מסחריו, ובשהותו שם ראה כי רבינו זקוק לכסף לצורך נישואי בתו, העניק הר"ר ארי' ליבוש את כל הכסף לרבינו אשר הביא אתו, והיתה הרחבת הדעת ממנו לרבינו, ויברכהו רבינו כי בשכר זאת יוליד לו בן שיאיר פני תבל, ומברכה זו נולד בנו הרה"ק הדברי חיים מצאנז זי"ע בשנת תקנ"ג.

נסתלק לגנזי מרומים ט' לחודש מרחשון בשנת תקנ"ד ומונ"כ שם בפשעווארסק.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

סגולה לפרנסה

אמר הרה"ק ר' חיים אורי גליקליך מריישא זי"ע בשם רבינו: שהזמר שבסדר מוצאי שבת קודש: איש חסיד היה, מסוגל הוא לפרנסה. (ברכה שלמה)

י חשון תק"י

רבי אריה לייביש ב"ר מרדכי זי"ע בעל בית צדיקים מסטאניסלאב

רבינו הרה"ק רבי אריה לייביש אויערבאך מסטאניסלאב בעל בית צדיקים זי"ע תלמיד מרן הבעש"ט זי"ע נולד לאביו הגה"ק ר' מרדכי מקרעמניץ הנקרא רבי מארדיש אויערבאך אב"ד באמבורג זי"ע בן הגה"ק ר' דוד אויערבאך אב"ד ראווא זי"ע בן הגה"ק ר' אביגדור אויערבאך זי"ע

רבינו היה גאון אדיר אשר אלקים קדוש, כל גדולי דורו השבוהו לרשכבה"ג, לשר התורה הבקי בנגלה ובנסתר, ובעל מופת גדול ונורא.

הגה"ק ר' יחזקאל הלוי לאנדא אב"ד פראג בעל נודע ביהודה זי"ע מתואר רבינו בשם אחד מעמודי העולם. וסירב להתיר עגונה בלי הסכמת רבינו.

בתחילה היה רבינו אב"ד בעיר בוטשאטה, ובשנת ת"ק נבחר לאב"ד סטאניסלאב שעל שמה הוא נקרא עד היום.

מרן רבינו הבעש"ט זי"ע בכל עת שהיה בסטאניסלאב נתארח אצל רבינו, ואמר על רבינו שיש בו ניצוץ אביי הדור הרביעי של האמוראים ע"ה. (בית אליקים)

חיבר ספר בית צדיקים על כל הש"ס, וספר נחלת אריה. והרבה גדולי ישראל היו מתלמידיו ובתוכם בן אחותו הגה"ק ר' מאיר מרגליות בעל שו"ת מאיר נתיבים זי"ע והרה"ק ר' אריה לייבים הורוויץ מסטאניסלאב בעמ"ח ספר פני אריה זי"ע ועוד מגדולי ישראל זי"ע.

רק כעשר שנים ישב רבינו על כסא הרבנות בעיר סטאניסלאב. טרם הסתלקותו נכנסו אליו ראשי הקהילה בבקשת: רבי מה תהא עלן? בקש רחמים עלינו. השיב להם רבינו: שכל הרבנים אחריו לא יאריכו ימים עד שיבוא אחד ששמו כשמי. ונסתלק לגנזי מרומים במבחר שנותיו ביום ז' מרחשון תק"י ומנו"כ שם בבית החיים היקר בעיר סטאניסלאב בין היתר רבני ולדיקי העיר, וביניהם הגה"ק ר' יהודה זעלקא בעל הרביד הזהב על יו"ד זי"ע והגה"ק ר' יצחק הלוי בעל מאה שערים זי"ע.

נשאר אחריו בנו יחידו הרה"ק ר' דוב לבי אב"ד קרעמניץ ומאהילאב זי"ע וסיפר כאשר נסתלק רבינו היה הוא כבן שבע שנים, ותיכף בלילה הראשונה אחר פטירתו בא רבינו מעולם העליון בכל ליל ללמוד תורה עם בנו היחיד, וככה עשה כמה שנים עד שנתוודע הדבר, כאשר אמר הילד חידוש נפלא משם אביו, ושוב לא בא. חתני רבינו היה הגה"ק ר' משולם זלמן אשכנזי אב"ד פאמרין זי"ע והגה"ק ר' לבי הירש מרגליות אב"ד לובלין זי"ע והגה"ק ר' נפתלי הירץ ברודא אב"ד מקילניץ זי"ע והרה"ק ר' נחמן מהארלענקא מראשוני תלמידי מרן הבעש"ט זי"ע.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

י חשון תקמ"ד

רבי יהודה זי"ע ב"ר יום טוב זי"ע בעל מחנה יהודה אב"ד ארם צובה הקצין הספרדי

רבינו הרה"ק רבי יהודה קצין הספרדי אב"ד ארם צובה בעל מחנה יהודה זי"ע נולד לאביו בשנת תס"ח לאביו הרה"ק ר' יום טוב זי"ע מנכדיו של הרה"ק ר' שלמה ראש שושלת משפחת קצין וגזבר כללי להנהלת כל עיר ארם צובה זי"ע שהיה מלפנים בערי אספאמיא בספרד בימי הגירוש, ומרוב חמת המציק וגם מאימות מות האינקאוויזיציא עזב עיר מולדתו ויברח ויבא לארץ ישראל שהיתה אז תחת ממשלת טורקיה

רבינו היה מגדולי ארץ הקדושה בתורה, עניו וחסיד, ובעל מופת,

וסיפר מעשה באחד ירא את ה' מרבים שהיה חשוך בנים, והתענה ימים אחדים ומתפלל ובוכה, ויעש שאלת חלום למצוא פשר דבר, בחלום דברו אליו ויאמרו לו כי יבא אל ר' לויטס איש יבנה ויורהו את אשר יעשה למען יזכה לבנים זש"ק. בקומו בבקר לא הבין פשר החזיון מי הוא זה ר' לויטס? השכים והלך אל רב העיר הגה"ק ר' שלמה לאניאדו בעל שו"ת של בית דינו של שלמה זי"ע, וסיפר אליו החולם למצוא פשר דבר, ויאמר לו הגאון ז"ל כי יבא לבית הכנסת הגדולה ושם יראה בראש הראב"ד רבינו הגה"ק ר' יהודה קצין זי"ע כי הוא כמדרגת ר' לויטש ז"ל שאה על הענוה, ושאל האיש ולמה מהרי"ק יחשב כר' לויטס ולא הרב? השיבו, אני לסבת היותי רב העיר איני יכול להיות במדרגת הענוה כראוי, ואולם הרי"ק הוא מוכתר במדת הענווה בתכלית וראוי לתואר ר' לויטס איש יבנה שאה על הענוה ואמר מאד מאד הוי שפל רוח בפני כל אדם. וילך האיש לרבינו וסיפר לפניו המאורע והתחנן אליו כי ימליץ לו תרופה, רבינו פקד עליו כי יפרוש מעשר מכל כספו לצדקה ולומדי תורה, מהקרן ומכל מיני רווחים מדי חדש בחדשו, ובגלל זה יהיה לו בנים זש"ק, ויעש כן כל ימיו, ומאז נפקד בבנים זש"ק. (מחנה יהודה)

רבינו היה ראב"ד בארם צובה רבות בשנים, עד זקנה ושיבה, וגבור כארי לשפוט כל הארץ, אולם סבל תלאות והעמסה גדולה מסבת עול הגבור המוטל עליו, וגם חיה חייס של עוני, ובסוף שנותיו סבל יסורים שונים רח"ל.

חיבר ספר מחנה יהודה בעניני תקנות והסכמות, וספר וזאת ליהודה.

נסתלק לגנזי מרומים זקן ושיבה טובה ביום' מרחשון שנת תקמ"ד.

נשאר אחריו בניו הקדושים ובנו הממלא מקומו הרה"ק ר' בכור קצין זי"ע והרה"ק ר' אליהו קצין זי"ע.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

יא חשון תרע"ח [א]

רבי אברהם שלמה ב"ר אריה יהודה לייב הלוי זי"ע

רבינו הרה"ק רבי אברהם שלמה הלוי עפשטיין מאוזרוב ואפטא בעל שארית ברכה זי"ע נולד בשנת תרכ"ה בעיר טארלא בכ"ה תשרי לאביו הרה"ק ר' אריה יהודה לייב בעל ברכת טוב זי"ע בן הרה"ק ר' יחיאל חיים מאופלא זי"ע בן הרה"ק ר' אריה לייב ראש שושלת אוזרוב זי"ע, ולאמו בתו של הרה"ק ר' ירחמיאל צבי ראבינאוויטץ מביאלא שדליץ זי"ע בן הרה"ק ר' יצחק יעקב ראש שושלת ביאלא בעל דברי בינה זי"ע בן הרה"ק ר' הרה"ק רבי נתן דוד משידלאווצא זי"ע בן הרה"ק ר' ירחמיאל מפרשיסחא זי"ע בן הרה"ק ר' יעקב יצחק הנקרא יוד' הקדוש מפרשיסחא זי"ע בן הרה"ק ר' אשר אב"ד פשעדבורז זי"ע מגזע הגה"ק ר' יצחק הלוי זי"ע

רבינו היה מיסד פלא גאון הקדוש וחריף עצום הפלא ופלא הקי נפלא לדיק מפורסים סיני ועוקר הרי הריס, חכם ונבון בנגלה ובנסתר, ומף על פי כן היה עניו ושפל בדך, ופעם אמר רבינו לזוגתו הרבנית הצדיקת: איך ווייס כ'בין ניט ווערט וואס די ערל טרלאגט מיך! [יודע בעצמי שאינו כלאי מה שאדון נושאת אתי] לכך עבודתו היה בשמחה ובבכיה והיה בעל בכי גדול והיה רגיל לומר כי הר"ת של בְּשֶׁמְךָ יָגִילוּן כָּל הַיּוֹם (תהלים פ"ט י"ז) הוא בכיה. (שארית ברכה)

כבר חמש וכבר שית התקשר אביו אתו בשידוכין עם הרה"ק ר' חייס שמואל הלוי הורוויץ – שטערנפעלד מחענטשין זי"ע בן הרה"ק ר' אליעזר זי"ע בן הרה"ק ר' צבי הירש זי"ע בן הרה"ק ר' יעקב יצחק בעל החוזה מלובלין זי"ע בן הרה"ק ר' אברהם אליעזר משברשין זי"ע ולמעלה בקודש עד הרה"ק רבי ישעיה הלוי מיס הורוויץ בעל הש"ל הקדוש זי"ע

וילך המיס הלוך וגדול ויגדל בתורה וירלאת שמים מאוד, ומי שראה את הנער הזה עומד בתפלה בבכיות ובדמעות שלאי על לחייו כולם נבאו עליו עתידות גדולות ונפלאות ועתיד להיות מנהיג ופועל ישועות בקרב הארץ. כשנעשה בר מצוה קיבל על עצמו סיגופין ושס לילות כימים ועסק בתורה בהתמדה גדולה וכשעמד בתפילה כשהניחו בזוית זה מצאו בזוית אחרת והנהיג עצמו בקדושה ובפריסות יתירה.

וסיפר הרה"ח ר' יצחק לאנדוי: כשגודי הגה"ל מאזשערוב זי"ע היה רולה לבקר אצל הרה"ק מבעלזא זי"ע היה מזמין את הביקור על ידי, כאשר אמרתי להרה"ק מבעלזא שגודי מאזשערוב רולה לבוא להיכלו, אמר לי הרה"ק מבעלזא, לאכט זיך מיר אז זיין טאטע הרה"ק ר' אברהם שלמה זי"ע איז געווען אין בעלזא מ'האט איס גערופן דער שרייער. ואמר הר"ר יצחק: מיר הבנתי שמה שאמר לי הרה"ק מבעלזא אודות אבי גודי שאינו חכילה בגדר לשון הרע או דבר של גנאי, דאס היה כן לא היה הרה"ק מבעלזא אומר כן, אבל לא רציתי לספר זאת לגודי. כשהגיע לביקור השאל אותו הרה"ק מבעלזא: איער טאטע איז געווען דער וואס מ'האט איס גערופן דער שרייער? [אביכם היה זה שכינוהו בשם " דער שרייער"?] ענה גודי שאביו היה מתפלל בקולות, ובמדינת פולין לא היה נהוג להתפלל בקולות, על כן היו מכנים אותו דער שרייער. (שיח זקנים)

ולערך שנת תר"ס היה נשואין של עם זוגתו הרבנית הצדיקת ע"ה ואחר חתנתו למד בשקידה גדולה ובהתמדה יתירה עסק בחסידות ואומדות גם יחד.

ספר

ש'א'ר'י'ת ב'ר'כ'ה

חלק ראשון

מאמרים טהורים, מוזקות שבעתים, דברי אלקים חיים, לכל הבאים לשאול פיה, פיה טהורים, פיה נאמנים, פיה קדושים, היוצאים בקדושה וטהרה, כמבקר הנובע פיה חיים. אין פיה אלא תורה, זו תורה כבוד קדושת אדונינו מוריהו ורבינו הרב הגאון הקדוש החריף הנעים הפלא ופלא הבקי נפלא, הצדיק המפורסם פיני תקיר הר"הרים מאר הגון ומופת הדור, אור שבעת ימים דמסמרין לי גלין בגבלה ומסתר חכם הרחים איש פלא וכו' כקש"ת מרן הרב רבי אברהם שלמה הלוי ונעקלה"ה אביר ואמיתר באחרון ובאמצא יום פרים יצ"א. בן כבוד קדושת אדומ"ר הגאון הקדוש המפורסם בדיק יסוד עולם שר התורה המראה רבן של ישראל פומא דחזרה וכו' מרן הרב רבי אר"י יהודא ליב הלוי ונעקלה"ה אדומ"ר מאחרוב ואבידר דקיק המיסלניק ובמה עין יצ"ו, ותחן כבוד קדושת אדומ"ר הגאון הקדוש המפורסם רבן של ישראל בדיק יסוד עולם נומא הדור ומדרגי שר התורה מבריאה וכו' מרן הרב רבי חיים שמואל הלוי ונעקלה"ה אדומ"ר מקונטשין יצ"ו:

פסדר יצא לאור עולם בעזרתי על ידי בני ולתפארת הצעיר אליעזר יחיאל עפשטיין אבי הדפיס מבינעקלנים הנל"ה ועלומים רים בקעלץ דאבדר ברים בפאסא ואבדרק דאקוב יצ"א. ובאבאקי בזה כמה מאמרים קדושים ונקודים, ואת לתורה מאת כבוד קדושת אדומ"ר מרן הגאון הקדוש הבקי ונעקלה"ה מרבי מאחרוב הנ"ל האבדרק המעקלים הנלילה יצ"ו:

בדפוס של יוסף אליעזר בן מענדל

וואַרשע, פאַסעגנהאָף 44.

Sefer SZAJRIT BERACHA

Wyd. Rabin L. Sz. Epstejn, Chmielnik Woj. Kieleckie

Druk. Feder Warszawa Zamenhofa 44.

וזאת הברכה אשר ברך זצ"ל, שבב ראבן המלא ברכת ר' זצ"ל

בשנת תרמ"ח אחר שקיבל סמיכה הפלאה מגדולי הדור הלא הם הגה"ק ר' משה אהרן מקוטנא זי"ע ואתנו הגה"ק מקאלים זי"ע נתקבל לאב"ד באזרוב עוד בחייס חיותו של אביו [עת שנתקבל אביו לאב"ד באפאלא] וחיי זקינו, והיה אז כבן כ"ג שנים. ובנתיים נתקבל לרב ואב"ד יוזעפאף, ולא הניחו חזרה אלא מחמת טעמים כמוסים, וגם רבותיו הק' הסכימו שיסע חזרה לאזשרוב וכך הנהיג הרבנות באזשרוב עד שנת תרע"ה בקיץ שהורוסים שרפו וחרבו כמעט לכל בתי העיר וגרשו תושביה אז הלך גם כן בגולה עם תושבי עירו ושוב לא חזר רק התיישב את עצמו העיר אפטא ושם הנהיג עדה ולשם נהרו עליו מאות ואלפים חסידים מלבד חסידי אביו נתוספו אליו כל פעם פנים חדשות חסידים ירלאים ושלמים ושמעו הולך בכל המדינה. פעם גילה רבינו כי אופן קביעת דירתו באפטא היה יען כי ראה זאת מקודש עוד בהיותו באזשרוב היה לו חלום גדול באריכות איך שראה את הרה"ק ר' אברהם יהושע העשיל ראש שושלת אפטא בעל אוהב ישראל זי"ע שהיה אב"ד כמה שנים אש כידעו ועל ידי זה נתגלה לו כי הוא מוכרח לדור באפטא.

בלבד מה שקיבל מזקינו הרה"ק ר' יחיאל חיים מאופלא זי"ע ומאביו הרה"ק ר' אריה יהודה לייב בעל ברכת טוב זי"ע ומחתנו הרה"ק מחענטשין זי"ע עוד הסתופף בצל הרבה צדיקים וקדושי עליונים שהיו בדורו כמו הצדיקים גאוני ארץ קדושים מפורסמים מטשארטקוב, ומהוסיאטין, ובאיאן, ולהרה"ק ר' יהושע רוקח האדמו"ר האמצעי מבעלזא זי"ע הרה"ק ר' יחזקאל שרגא האלבערשטאם משינאווא בעל דברי יחזקאל זי"ע וכן היה הרבה פעמים אצל הרה"ק ר' אברהם טעווערסקי המגיד מטריסקב בעל מגן אברהם זי"ע

פעם אמר רבינו והנה הרה"ק ר' אהרן משה מגזע צבי מבראד זי"ע [בן הרה"ק ר' שאול זי"ע שהיה מגזע היחס של צאצאי רש"י הקדוש זי"ע] היה לו מדריגה שראה בחולם את מרן הקדוש הרבי מלובלין זי"ע, ובבואו לארץ הקדוש שאלו שו"ב אחד מברדיטשוב: איך שהוא שם שלשים שנים ואינו מרגיש קדושת הארץ? ושאל זאת הר"ר משה בחלומו להרבי מלובלין זי"ע, והשיב לו מרן הרבי הקדוש זי"ע: כי יש גזירה שוה בזה כי כתיב: טוֹבָה הָאָרֶץ מְאֹד מְאֹד (פרשת שלח י"ד ז') ואיתא: רַבִּי לְוִיסָס אִישׁ יַבְנֶה אוֹמֵר, מְאֹד מְאֹד הֱוֵי שָׁפֵל רוּחַ. (מסכת אבות פרק ד' משנה ד') דהיינו כי מי שהוא בבחינת מאוד מאוד הוי שפל רוח, יכול להרגיש קדושת ארץ ישראל, בחינת טובה הארץ מאוד מאוד. (שארית ברכה)

ממנהגו רבינו

כאשר הובא לפניו ספר חדש בפופול או דרוש הביט בהספר אם יש מאמר מרבותינו הקדושים מתלמידי בעל שם טוב זי"ע ואז קנהו הכסף מלא, ואם לא ראה מאמר כזה אמר: שאין הספר נחשב אצלו כלום. (שארית ברכה)

דרכו היה לדבר תמיד ממרן הרה"ק הרבי ר' אלימלך מליזענסק בעל נועם אלימלך זי"ע וגם בעת שלא היה מדבר ממנו היה רגיל לומר בכל עת ושעה בזה"ל: דער רבי ר' מלך, והאמירה היה בהתלהבות ורעדה וכמה פעמים היה צועק ברעדה בזה"ל: אוי דער רבי ר' מלך. וכן היה מדבר תמיד מן זקינו הרה"ק החוזה מלובין זי"ע ומכל הצדיקים הראשונים וגם האחרונים והיה כמעין הנובע בחסידות ובסיפורים אמיתים ממקורות נאמנים והכל הדיוק קולע אל השערה. (שארית ברכה)

היה זמנים שהיה לו ספר נועם אלימלך בתיק הטו"ת והיה זמנים שהניחו תחת מראשותיו. (שארית ברכה)

יא חשון תרע"ח [ב]

רבי אברהם שלמה ב"ר אריה יהודה לייב הלוי זי"ע

וסיפר כי פעם אחת היה רבינו בטריסק עם אביו ואז היה רבינו אברך בערך בר שיתסר או שיבסר ובאשר בא עם אביו לקבל ברכת הפרידה מהמגיד הקדוש זי"ע היה רבינו עומד אצל הכסא, ואביו התגלל לפני המגיד על בנו רבינו איך שמאריך הרבה בתפלה, שאל המגיד לרבינו אברך מה זה וכי המלמד לא למד אותך סדר התפלה? והשיב רבינו בהכנעה: כן האמת כי המלמד לא למד אותי סדר התפלה, ואז העמיק המגיד הק' והחזיר פני קדשו לרבינו והביט עליו הרבה ואמר בזה הלשון: נוא נוא אמת אמת השי"ת שהוא המלמד לאדם דעה יהיה המלמד שלך, ותו לא מידי, ונתפעל אביו מזה ואמר לבנו רבינו: אל תגלה זאת, וכן היה כי רבינו לא גילה זה, ולבסוף נודע זה.

פעם אחת בהיותו רבינו בשינאווא בא בבוקר אל הרה"ק משינאווא בעת שהיה התפילין של יד על ידו והרצועה היתה נגררת על הארץ, והגביה רבינו את הרצועה למעלה ורצה רבינו כי אין נוחה בזה דעת הרה"ק משינאווא, ובתוך כך אמר הרה"ק משנאווא לרבינו: אוזכובער רב יש בזה ענין גדול שהרצועה תהיה מונחת על הארץ, וכשמוע רבינו זאת התחיל כדרכו בקודש לומר סברא לנפשיה כי הארץ הוא בחינת מלכות וכמאמר חז"ל: למה נקרא שמה ארץ שרצתה לעשות רצון קונה (בראשית רבה ה') ורצה כי אין זה הכוונה והפסיק, ואז אמר הרה"ק משינאווא: הענין הזה הוא ענין גדול מאוד ואין לגלות עד שיבוא הגואל אי"ה, ולמה אני אומר לכם זאת כי כאשר יעזור השי"ת לכם ותבואו לזה אז תדעו אשר צריכים אתם לידע זאת. עכל"ק (שארית ברכה)

כשהגיע לידו של רבינו שום מצוה לא חס על טרחא דגופא ולא על הוצאות היותר גדולות בעולם, וממש היה לו מסירות נפש ממש על כל מצות היה מקיים מצוה בו יותר מבשלוחו ורץ בעצמו לבחור אתרוג מהודר וכן באפיית המצות ובטחינה ובכל ענין, ובעת המלחמה נסע לאסטרלווצי לבחור לו אתרוג הדר הגם שהיה הנסיעה עת סכנה ר"ל כי הקאזאקין ברחו אז והיה אז ר"ל כמה סבות כידוע אצלא כי השתוקקות של מצוה היה בוער בו שלא היה יכול להתאפק ובאמת היה אז פק"נ אצלא כי נילל על ידי נס כידוע.

סיפר הגביר החסיד הר"ר אברהם ארענשטיין ז"ל מאפטא מחסיד גור: כי בעת שנשא את זיווגו השני כ"ע הציעו לפניו כמה שידוכים והוא היה בוחר האחרת אשר היה לפי דעתו טוב מאוד העידו ובעת נסעו להתקשר נסע דרך עיר למעלוב והיה שם בעת ההוא רבינו, ואמר הר"א הנ"ל בלבו שילך לרבינו לקבל ממנו ברכה, וכה הניח העגלה רתומה והלך לקודש פנימה להאכסניא אשר היה שם רבינו, והיה הדלת פתוחה ורבינו היה שוכב על המטה לבוש במלבושיו ומנעליו על רגליו והיה מעשן הילקע ליבעך כדרכו בקודש ורגליו הקדושים היה תופס על הכסא, וכאשר שמע פעמי הר"א הנ"ל שאל מי זה? ובא הר"א לפניו וספר מטרת דרכו ונסיעתו, ולא היה זמן ליתן פתקא אך בעל פה בקש ברכה שיהיה קשר של קימא, וכאשר הזכיר שם האשה שאל אותו רבינו: אם אין מדברים לו עוד שידוך? השיב שמדברים לו עוד שידוך אך אין נראה לו!, אז אמר לו רבינו: אמור לי שמה, וכאשר אך הזכיר שמה השיב רבינו: אני אומר לך שזאת האשה היא בעדך ולא הראשונה. והר"א הנ"ל הסביר לרבינו שלא כן הוא, כי הוא כבר חקר ודרש בזה הרבה, ורבינו אמר לו כי טעות יש לו, והר"א הנ"ל אחרי שלא היה שום ספק אצלו בדבר אמר לרבינו כי בדבר הזה לא יוכל לשמוע לו והלך ממנו. אמנם כאשר אך הלך מן הבית נתעורר הר"א הנ"ל שוב לחזור ובא בטענה לרבינו: מה רוצה ממנו כי הוא מביתו נסע בדעה גמורה להתקשר עם הראשונה וכעת נתבלבל והפליר מרבינו שיסכים עמו, ואז קם רבינו והלך בהבית אנה ואנה ועשן בהלילקע ואמר אני עומד על דיבורי כי דוקא השניה ראויה לך, ואם הדבר ספק לך אז סימנא מילתא וגם בחז"ל מצינו פסוק לי פסוקך (מסכת גיטין ס"ח) לכן לך נא אל הארגז הגדול המלא ספרים וקח נא ספר באשר תקח ופתח שם ונראה, וכן עשה והוציא ספר הזוה"ק וכאשר רק פתח נמצא כתוב: אברהם ושרה, אז אמר לו רבינו ראה אתה שמך אברהם ושם בת זוגך השניה שרה, ונתפעל מאוד מזה הר"א ולקחה לאשה למזל טוב. (שארית ברכה)

וסיפר הר"י מרגלית מאפטא ז"ל אשר פעם אחת בעת שהיה משכן רבינו באפטא בא מכתב לאשה אחת שגרה בשכינותו כי בתה ר"ל נחלתה מאוד ואז היה שכיח חולאים רח"ל ונתרעשה האשה ובקשה ממנו לכתב לה פתקא לרבינו, וכאשר הניחה הפתקא לפני רבינו ובכתה מאין הפוגות השיב לה רבינו: אל תלאגי כי אני רואה שבתכם היא בבה"ש ובלתי ספק כי אין האמת כדבר המכתב, לכן חושי לשלוח ולהתודע האמת, וכן היה כי המכתב היה מאיזה שונא ובתה היתה בבה"ש. (שארית ברכה)

בחג הסוכות האחרון לפני הסתלקותו אמר לאחד מאנ"ש מהחסידים מאפטא: כי יש לו פחד יען כי נשבר לו ההלם, ובזה"ק איתה כי ההלם מרמז על הלדיק. (שארית ברכה)

ביום פטירתו בשבת קודש בבוקר קרא לאחד ממקורביו ואמר לו: יהיה לך בזכרון כי היום היארצייט של אמנו רחל ע"ה וכן היארצייט של הרה"ק המגיד רבי מנחם נחום טווערסקי ראש שושלת טשערנאביל בעל מאור עינים זי"ע מראשי מפלגי תנועת החסידות. ועוד כמה דברים נפלאים. (שארית ברכה)

נסתלק לגנזי מרומים שבת קודש בעת רעוא דרעוין פרשת לך לך י"א מרחשון שנת תרע"ח בעיר אפטא ושם מנוחתו כבוד. על מקום מנוחת קדשו רוח הקודש נגנזה בו כמה פעמים וספר איך שזקינו הגדול לא רצה לדור באפטא זמן רב מפאת שאמר כי יש להם בשורש הנשמה שייכות עם הרה"ק ר' מאיר הלוי רויטענבערג בעל אור לשמים מאפטא זי"ע, וכידוע כי זקינו היה אב"ד דק"ק אפטא כמה שנים ואחר כך חזר לאוזכוב, וכן אביו אחר שדר באפטא כמה שנים חזר לאוזכוב, וספיר בזה כמה ענינים נכבדים. (שארית ברכה)

נשאר אחריו בניו הקדושים מהם בנו שנולד בשואה, הרה"ק ר' אליעזר יהושע ראש ישיבה בקילץ ואב"ד ברקוב ובחמלניק הי"ד זי"ע

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

י"א חשון תקנ"ח

רבי מנחם נחום ב"ר צבי זי"ע בעל מאור עינים מטשערנאביל

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

הרה"ק המגיד רבי מנחם נחום טווערסקי ראש שושלת טשערנאביל בעל מאור עינים זי"ע מראשי מפיצי תנועת החסידות. נולד בעיר גארינסק רוסיא בשנת ת"ץ לאביו הגה"ק ר' צבי זי"ע בן הגה"ק ר' נחום גאון שהיה נקרא רבי אדם בעל שם זי"ע

בימי עלומיו העמיק מאד בלימוד הנגלה, והיה לו שם גדול בין הלומדים, אחר נשואין היה מלמד תינוקות, ואז כבר העמיק בסתרי תורה, הנהיג עצמו כפי תורת רבינו האריה"ק זי"ע, סיגף עצמו על מאד, והתענה הרבה הפסקות, ונסע למרן רבינו הבעש"ט זי"ע ונעשה לו תלמיד מובהק, והבעש"ט קירבו מאד, אחר פטירת רבו הבעש"ט זי"ע נעשה תלמידו של הרה"ק ר' דוב בער המגיד הגדול ממעזריטש זי"ע ואז קיבל על עצמו ליסע מעיר לעיר ומכפר לכפר ולדרש תורת החסידות ותיקון תקנות גדולות בכל מקום שבא, וביחוד זירזם בשמירת טהרה לבנות ישראל, ועורר בכל מקום לבנות מקוואות כשירות, והיה מפורסם שמסר נפשו לפדיון שבויים, וקיבץ הון רב וכולם פיזר למצוה גדולה זו, והי' טוב ומטיב לרעים ולטובים, ואמר הרה"ק ר' יעקב יוסף מפולנאה בעל תולדות יעקב יוסף זי"ע על רבינו שהשלים עצמו בכל המדות, וירל לשרשי כל העשר ספירות, הרה"ק ר' ישראל פריעדמאן ראש שושלת רוזין זי"ע קראו רבינו בשם הבעש"ט הקטן. ידעו ממנו גדולי דורו שהי' לו כמה פעמים גלוי אליהו הנביא ז"ל ושהוא בעל רוח הקודש, הי' כל ימיו עני ובעל יסורין וקבלם באהבה, וכשראו אנשי שלומו לבנות לו דירה נאה, ולעשות לו מלבושים נאים לא קבלם.

הגה"ק ר' שניאור זלמן שניאורסאן מלאדי בעל התניא זי"ע אמר עליו שבזמנו הוא רכב ישראל ופרשו. אנשי שלומו היו המעולים שבחסידים שכתתו רגלם ממקומות רחוקים לבא אליו, והיו בין תלמידיו הרבה גדולים בעלי רוח הקודש, ואף הרה"ק ר' ברוך ממעזיבוז נכד הבעש"ט זי"ע כיבדו מאוד, ואמר שזקנו הבעש"ט נתגלה לו בחלומו, ואיה להזהיר בכבודו שחשוב גדול בשמים, ומקפידים על כבודו.

לרשותיו היו כלפידי אש והניח ד' חיבורים ספר מאור עינים, הרה"ק ר' יעקב שמשון משיפטיבקא זי"ע אמר על ספרו מאור עינים שדבריו מקרבים הקוראים בו לאביהם שבשמים. והרה"ק רבי לוי יצחק דערבארליגער מבארדיטשוב בעל קדושת לוי זי"ע כתב בהסכמתו שהם דברי אלקים חיים. כל בני דורו אמרו שספרו הנ"ל מסוגל לנשמה. והרה"ק רבי משה מרדכי בילרמאן מלעלוב אמר: שסגולה לסגי נהור ללמוד בספר מאור עינים, וכ"ק אדמו"ר מטאלנא זי"ע אמר: שמקובל אצל חסידים ואנשי מעשה ללמוד בספר מאור עינים פרשת נשא על כל לרה שלא תבוא, ויש שגם כותבים פיתקא ומניחים אותו בו. וגם הוציא ספר ישמח לב על אגדות.

פעם אמר הרה"ק ר' יצחק טווערסקי ראש שושלת סקווירא זי"ע לאחד שהיה צריך לישועה, ואמר לו אתה צריך לישועה: תאמר לשון המאור עניים בפרשת נשא. וזלה"ק: וזהו תשועת ה' כהרף עין. ואין חכם כבעל הנסיון שכמה פעמים הרגשתי בעצמי שהיה לי יסורים גדולים ופתאום כהרף עין באה תשועת ה' ואיני יודע אנה הם באים.

פעם אחת רבינו באיזה עיר שבת קודש ויצא על הסעודה בשבת קודש עם אנשים כדרכו בקודש. ובערב שבת קודש הביא אש אחד לכבוד האורח הקדוש הזה עוף שנקרא "קראפאטווי" (עוף הנקרא על שם הזפק, המורלאה) וביושבו על הסעודה בליל שבת קודש רצה המשמש ליתן לפניו לאכול העוף הזה, אולם רבינו אזר להמשמש להשאיר העוף הזה לאחרת על סעודת שחרית. ונטל המשמש והעמיד העוף בחדר אחר מהבית. והמפתח הביא אצלו. ואחר הסעודה הלך רבינו לישון וגם המשמש הלך לישון. וגם המשמש ישן על מטתו. ויהי בחצי הלילה קם רבינו ממשכבו וקרא בחיפזון להמשמש והקילו משנתו. ונטל את ידיו ואזר עליו להביא לפניו תיכף העוף הנ"ל. והתפלא המשמש מזה מאוד: למה לו העוף בעת בחצות הלילה? הלא לא עת זמן אכילה עתה? ואשר שרבינו חושש: אולי אינו עומד העוף במקום מוגנע ומוסגר, ויכולים לגנבו. לזאת השיב לו המשמש: "הלא אנכי בעצמי סגרתי התיבה ויש בידי המפתח, וגם הבית סגור ומסוגר והדלתות הם שלמים". אז צעק עליו רבינו בקול רם: "לא העת היא לדבר! רוץ מהרה, חושה אל תעמוד, והביא לפני תיכף את העוף בלי שום תירוץ". אז נבהל המשמש ורץ במהירות להחדר אשר שם עומד בתיבה, אשר בתוכה מונח העוף הנ"ל. וכבואו שם להתיבה עמד נבהל ומשתומם ברואו חתול עומדת בהתיבה והדלתות פתוחים. והחתול התחילה לאכול מהעוף. אז גרש המשמש את החתול ונטל העוף והביא בזריזות לרבינו. ותיכף נטל רבינו את העוף והתחיל תיכף לאכול אותו ביושבו על מטתו. ואכל גם העצמות של העוף עד גמירא, ולא השאיר מאומה. ואלה רבינו שהמשמש עומד ומשתאה מאוד בהתפלאו על דבר הזה הזר, אשר עדיין לא ראה מעשה כזאת אצלו, לזאת אמר לו רבינו: "אספר לך גופא דעובדא ותדע למה עשיתי כל זאת: הנה אנכי

מויתיך להשאיר העוף הזה על סעודת שחרית, כי היה בהעוף הזה נשמה של איזה איש חסיד (אשר לא ניתן שמו להגלות) אשר היה צריך תיקון. והנה אלי וביקש אותי שאוכל מאותו העוף לתקן אותו. לזאת, יען כי בלילה הייתי יגע מעט, לא היה בכוחי אז לתקן הנשמה, לזאת מויתיך להשאיר העוף על סעודת הבוקר, כי אנוח מעט מיגיעתי ואז אוכל לתקן הנשמה. אולם בחצות הלילה בא אלי נשמת אותו האיש ולעק אלי בקול מרה: 'איך לא תחוס עלי? הלא כמה יסורין ויגיעות סבלתי עד שזכיתי לבוא לעוף טהור וזכיתי שתבוא העוף לידיכם. ואיך לא תרחמו עלי כי אבוא עתה לפני דבר טמא, כי החתול עומדת ואוכלת מבשרו ועוד מעט ותאכל כולה, ואנא אני בא?" אז קמתי בזריזות והכרחתי לאכול כל העוף ביושבי על מטתי, כי לא הספקתי לכבוש את עצמי, כי אולי בין כך ובין כך חלילה תאכל החתול כל העוף. ולזאת אכלתי תיכף כל העוף, אפילו העצמות היבשים, יען כי החתול באוכלה מעט ממנו קלקלה הרבה, והכרחתי לתקן זאת בשני דברים האלו: במה שאכלתי תיכף ביושבי על מטתי, ובמה שאכלתי אף דברים שאינם נאכלים". (התגלות הצדיקים)

נסתלק לגנזי מרומים בי"א מרחשון בשנת תקנ"ח ומנחתו כבוד בעיר מטשערנאביל

נשאר אחריו בנו וממלא מקומו הרה"ק ר' מרדכי זי"ע. גם השאיר בת אשת ר' אברהם מקארסיטשוב זצ"ל חותנו של הרה"ק ר' שלום שכנא מפרלהאדיטשטש זי"ע

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן.

מתורתו של רבינו זי"ע

שבת הוא מלזעוק ורפואה קרובה לבוא, ואין אומרים מלהתפלל, לפי שכדי לרפאות מאיזה מחלה צריך לאסוף סממנים מכאן ומכאן, ויש סממנים שצריך לאסוף ממדינות רחוקות, והנה שבת היא עולם האחדות וכל העולמות מתעלים ולכן אינו צריך לאסוף סממנים מכאן ומכאן מפני שהוא עולם האחדות, נמצא כאן יש הכל כי שבת היא הגמר במאמר ויכל אלקים ובהגמר כלול הכל. וזה שבת הוא מלזעוק, לשון אסיפה, ר"ל שאינו צריך לאסוף הסממנים כנ"ל ולכן ורפואה קרובה לבוא שאינו צריך לאסוף ממדינות רחוקות.

רבינו זי"ע שהה פעם אחת בשבת קודש אצל הרה"ק ר' שמעון שלמה זי"ע אביו של הרה"ק ר' משה מסאווראן זי"ע, והדליקו אז בערב שבת קודש נר גדול שידלק כל הלילה עד הבוקר כדי שאפשר יהיה להשכים בעוד לילה וללמוד. ויהי באשמורת הבוקר כשרבינו קם משנתו בחורף עדיין היה חושך ואפלה, ראו הר"ר שמעון שלמה ובני ביתו, שרבינו הולך בבית וממשש הדרך כמי שהולך בחושך, וקרוב לכך שיחבוט את ראשו בהליכתו, ורבינו פנה אליהם בשאלה: למה לא הדלקתם נר, שידלק הלילה? והיה הדבר לפלא בעיניהם, שהרי בבית דולק נר ומאיר. תיכף עשו דרישה וחקירה, ונודע הדבר, כי הנר כבה בלילה, והמשרתת הנכרית עמדה והדליקה אותו, ומחמת שהודלק הנר בשבת קודש לא האיר כלל לרבינו, ולא ראה כלום לאורו.

וַיֹּאמֶר אִם שָׁמוֹעַ תִּשְׁמַע לְקוֹל ה' אֱלֹקֶיךָ וְהַיָּשָׁר בְּעֵינָיו תַּעֲשֶׂה וְהַאֲזַנְתָּ לְמִצְוֹתָיו וְשָׁמַרְתָּ כָּל חֻקָּיו כָּל הַמַּחֲלָה אֲשֶׁר שַׂמְתִּי בְּמִצְרַיִם לֹא אָשִׂים עָלֶיךָ כִּי אֲנִי ה' רֹפְאֶךָ (פרשת בשלח ט"ו כ"ו) דרשו חז"ל (מסכת סנהדרין ק"א) ואם אשים, כי אני ד' וכו', והקשה המהרש"א כי העיקר חסר מן הספר שאינו כתיב ואם אשים. ויש לומר על דרך הלצה, כי דרך הרופאים שאומרים לחולה אתה בעצמך גרמת לך כי אכלת דבר פלוני או שתית דבר פלוני, והנה האמת הוא כי כל היסורים של אדם הוא בעצמו הגורם לו בעוונותיו, אך השם יתברך ברוך הוא ברוב רחמנותו אף על פי כן הוא מרפא אותו, ואינו אומר לו הלא אתה גרמת לך. וזהו לא אשים עליך פירוש לא אאשים אותך לאמר שאתה בעצמך הוא הגורם, כי אני ד' רופאך. (מאור עינים)

וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה הִנְנִי מַמְטִיר לָכֶם לֶחֶם מִן הַשָּׁמָיִם וְיָצָא הָעָם וְלָקְטוּ דְּבַר יוֹם בְּיוֹמוֹ לְמַעַן אֲנַסֶּנּוּ הֲיֵלֵךְ בְּתוֹרָתִי אִם לֹא. (פרשת בשלח ט"ז ד') גם עתה עד היום הזה יורד מן השמים לכל אחד ואחד מזונו, ועל ידי התלבשות השכינה באיזה סיבה מן הסיבות, לכן גם עתה שנתלבש ונתכסה באיזה סיבה מן הסיבות ידעו ויבינו כי זהו הלחם בעצמו שיורד מן השמים. (מאור עינים בשלח)

יב חשון תקמ"ח

רבי זאב וואלף ב"ר אברהם זי"ע מקיצעס מגדולי תלמידי ממרן הבעש"ט

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

רבינו הרה"ק רבי זאב וואלף מקיצעס זי"ע נקרא קיצעס על שם אמו י"א כי שם אמו היה קיצע, ועל שמה נקרא קיצע'ס נולד בערך בשנת ת"ס לאביו הרה"ר ר' אברהם זי"ע

רבינו היה אחד מלקיחת חסידות ופרישת אפקלריא המאירה, עניו מאוד וחסיד נלהב מגדולי תלמידי האור שבעת הימים מרן רבינו הבעש"ט זי"ע, דבוק בה' תמיד, גדול בתורה בנגלה ובנסתר, ונודע כגאון ובקי בכל חלקי התורה.

בתחילה התנגד רבינו לדרך החסידות והיה אז אב"ד בק"ק טולשטין, ואחר כן עבר לעיר מעזבוז, ולאחר תקופה קצרה הפך להיות לאחד מגדולי תלמידי מרן הבעש"ט זי"ע, ושם עמד יחד עם הרה"ק ר' דוד פורקים בראשות חבורת החסידים שנהגו בקדושה יתירה ובפרישות מופלגת. [וסיפר כי מרן הבעש"ט זי"ע התהלך לפני התגלותו בהתבודדו במערות וביערות בהרים הלפוניים של עיר בורשא הגובלים בין גליציה ומרמרשא. ורבינו היה יליד בורשא ושם נתקשר אל הבעש"ט זי"ע בעת ביקוריו שם בין ההרים. (קדוש וברוך)] רבינו שימש כבעל תוקע בבית מדרשו של רבו הק' הבעש"ט זי"ע בראש השנה.

ומסופר: שפעם נודע להבעש"ט הק' ביום הקדוש אחר תפלת שחרית, כי נגזרו בשמים גזירות לא טובות מ"ו, ולריך להמתיק הדינים, הודיע הבעש"ט הדבר לרבינו שגם הוא יעבוד ויעזור לו בתפלתו להמתיק הדינים, ואחר כן המשיכו הבעש"ט בסדר היום בקריאת התורה והתפלות כסיליון, במוצאי יום הקדוש אחר תפלת מעריב, לקח הבעש"ט הק' לקדש הלבנה, ובחוץ ירד גשם שוטף ורוח סערה, והלבנה לא נראתה, יצא הבעש"ט הק' עם החסידים לסעודת מוצאי יום הק', ואכלו ושתו ואמרו לחיים זה לזה בשמחה רבה כדרכם, אבל רבינו לא השתתף בסעודה זו, אלא הסתגר בחדרו ועסק בתפלה ותחנונים והרעיש עולמות להמתיק הדינים, ואחרי כמה שעות בא רבינו להשתתף לסעודה, ובשר שנמתקו הדינים ונראתה הלבנה, ויצא הבעש"ט הק' עם תלמידו הק' וקידשו הלבנה בשמחה רבה. ידוע שהבעש"ט הק' האריך מאוד בתפלת מנחה של ערב שבת קודש, ובפרט בברכת מחיה המתים,

פעם שאלו רבינו מדוע מאריך כל כך בתפלה זו יותר מבשאר התפלות? ענה לו הבעש"ט הק': כי בערב שבת קודש לעת מנחה הוא זמן עליית הנשמות למעלה כידוע (ע"ח שער מ' ט"ו) ובשעה שאומר ברכת מחיה המתים באות אליו אלפי נשמות המבקשות תיקון, ולכן מאריך הוא בברכה זו כי הוא מתקן את כולן. ושוב אמר לו הבעש"ט הק' שבאם רבינו יכין את עצמו כראוי בכל השבוע אזי בערב שבת קודש הבא יקח אותו תחת טליתו, ויוכל לראות את הנשמות הבאות אליו, וכך הוא, רבינו הכין את עצמו תחלה והבעש"ט הק' לקחו תחת טליתו בשעת תפלת מנחה של ערב שבת, וכשהגיע לברכת מחיה המתים התחילו הנשמות לבוא, ונתעלף רבינו מיד מרוב פחד.

וסיפר כי אחר פטירת רבו רבינו מרן הבעש"ט זי"ע בחג השבועות בשנת תק"ד היה רבינו הזקן שבחברייא, וכמובן כי הלך אחר מטתו בראש כולם, וכשהגיעו לבית העלמין ליווה רבינו להעמיד את המיטה והלך וגילה מעט פני הבעש"ט זי"ע ואח"כ כיסה אותו וכן עשה אזה פעמים עד קבורתו, ואחר כן הסביר הענין: כי בחייו היתה תשוקת מלאכים שרפים ואופנים לחזות בזיו פניו הקדושות, ולא יכלו לעשות כן מגודל קדושתו, ועכשיו ראיתי שנתקבלו מלאכי מעלה כבמזמוטי חתן וכלה ולא להסתכל בפניו לכן גילתי מעט את פניו כדי להשביע את תשוקתם לראות בזוהר.

הרה"ק ר' יעקב יוסף מסקווירא זי"ע פעם אמר כשנסתלק הבעש"ט זי"ע עלה רבינו על הר גדול ונוח בקול תרועות מי היה הבעש"ט: אילו היה בדור הגאונים היה גאון! בדור האמוראים הי' אמורא! בדור תנאים הי' תנא! על בדור האבות היה אחד מהם והיו אומרים אלקי אברהם אלקי יצחק אלקי יעקב אלקי ישראל. (קובץ באהלי יעקב סקווירא)

נסתלק לגנזי מרומים בי"ב מרחשון בשנת תקמ"ח (וי"א בין השנים תקכ"ו–תקל"ו) ומנו"כ בעיר מעזבוז באוהל רבו מרן הבעש"ט זי"ע ונטמן מימין רבו וגם טמונים באוהל שם האחים הקדושים הרה"ק ר' ברוך ממעזבוז זי"ע והרה"ק ר' משה חייס אפריס מסאדילקוב בעל דגל מחנה אפרים זי"ע נכדי הבעש"ט זי"ע והרה"ק ר' אברהם יהושע העשל בעל אוהב ישראל מאפטא זי"ע.

נשאר אחריו בניו הק' ה"ה הרה"ק ר' נחמן קיצעס מטולטשין–מעזבוז זי"ע והרה"ק ר' עוזר קיצעס ממעזבוז זי"ע והרה"ק ר' פייבוש קיצעס ממעזבוז זי"ע וי"א שהרה"ק ר' חיים ישראל ממעזבוז זי"ע היה גם כן בנו, אחת מבנותיו נישאה להרה"ק ר' יוסף ממיקולייב זי"ע בן הרה"ק ר' דוד ממיקולייב זי"ע תלמיד הבעש"ט זי"ע ובתו של הרבנית הצדיקת מרת יהודית ע"ה נישאה לאחד מבניו של הרה"ק ר' דוד פורקס זי"ע.

רבינו היה עני מרוד ולא יכול היה להשיא את בתו הבוגרת. שאלו הבעש"ט באחד הימים: מדוע לא תשדל את בתך? כאשר אין לי במה לפרנס את בני משפחתי, איך אוכל לחשוב על נישואין? ענה רבינו בבות פנים. אשיאך עצה, ענה לו הבעש"ט, שלח נא שליח מיוחד לעיר יאסי, שם ימצאו השדכנים חתן בר אוריין לבתך. עליך גם להבטיח לחתן נדוניה של אלפיים רובל. עשה רבינו כהוראת רבו והשליח יצא ליאסי. הוא תיאר שם את המחותן ר' וואלף בתור צדיק וחסיד, והבטיח שיתן נדוניה בסך אלפיים רובל. השדכנים התחילו להציע לפניו שידוכים שונים, שלא ישרו בעיניו, עד שלבסוף התעכב על שידוך אחד שהוצע לו, בנו של איש נכבד, עשיר ומיוחס, והבחור עצמו היה גדול בתורה. הוטב הדבר בעיני השליח, גמר את השידוך בכי טוב וכתבו "תנאים", שעל המחותן לתת נדוניה בסך אלפיים רובל. חזר השליח לביתו, וסיפר לרבינו את כל המאורע, אשר הוטב גם בעיניו. כאשר בא לפני הבעש"ט, הוא בירך אותו בברכת מזל טוב, וביקשו שלא ידאג מאומה, כי במהרה יבוא עזרו. כעבור מספר שבועות קיבל רבינו מכתב ממחותנו, בו הוא מתפלא על שלא שלח מתנה לחתן, כנהוג. הלך רבינו עם המכתב אל הבעש"ט, והוא אמר לו שלא ידאג כי קרובה ישועתו לבוא. חלפו עוד מספר שבועות, והמחותן הוסיף לכתוב, למה אינו שולח שום מתנה לחתן. אך רבינו שבטח בדברי הבעש"ט, לא השיב לו מאומה. בראות המחותן שאין קול ואין עונה, הוא שלח לו מכתב נוף וכתב בו דברים קשים, וגם הודיעו אם לא יקבל תשובה ממנו, יחזיר לו את ה"תנאים". הלך רבינו במר נפשו אל הבעש"ט, והראה לו את המכתב. ענה לו הבעש"ט: ענה לו במכתב, כי בזמן המיועד של החתונה יבוא לכאן החתן, ואי"ה יהיה הכל מכן, גם מתנות לחתן וגם הנדוניה. כתב רבינו כדברי הבעש"ט, והמחותן בטח בדבריו. כשהגיע קרוב לזמן המיועד, נכנס רבינו שוב לבעש"ט, והוא ציוהו לכתוב למחותן שיבוא לכפר שלשה ימים קודם הזמן, כי רצונו לשמוח איתו כמה ימים לפני החתונה. רבינו קיים את פקודת הבעש"ט, וימים אחדים לפני החתונה קיבל מכתב ממחותנו, שהוא עם כל בני ביתו נוסעים לחתונה. בפנים עצובות הלך רבינו להראות לבעש"ט את המכתב. בדרכו אל הבעש"ט הוא פגש איש אשר שאלו איפה גר הבעש"ט. הנה גם אני הולך אל הבעש"ט ותוכל ללכת עמי, ענה לו רבינו. בהגיעם אל הבעש"ט, לאחר שאילת שלום, אמר הבעש"ט אל האורח: הבה ואספר לך סיפור: סוחר אחד הוביל עצים ברפסודות גדולות למדינת פרוסיה. הוא הוביל רפסודה גדולה של עצים, וקיבל במחירה ארבעים אלף רובל. לסוחר היתה מרכבה הדורה ועגלון גוי נוהג בסוסים. בנסעו חזרה עם הכסף, הגיעו ליער אחד, שם נרדם הסוחר וישן. היטה העגלון את הסוסים מן המסילה אל אמצע היער, העיר את הסוחר ואמר לו שימסור לו מיד את כל הכסף שיש לו. הוא גם התחיל לנופף על ראשו בגרזן חד לאיים עליו. חרד הסוחר והתחיל להתחנן אל העגלון שישאיר לו חצי מן הכסף. אך העגלון באחת, שימסור לו מיד את כל הכסף, ואם לאו יהרוג אותו כרגע! בראות הסוחר כי כלתה עליו הרעה, מסר בידי העגלון את ארבעים אלף הרובלים, ובלבד שישאיר לו את נפשו לשלל. לאחר שהעגלון קיבל את כל הכסף, נענה העגלון ואמר: הלא תגיד לי איך אוכל להניחך בחיים, כאשר בודאי תספר אחרי כן את כל מה שקרה, אין לי ברירה אחרת אלא להרוג אותך כאן במקום. הסוחר הרבה להפציר בו שיניחו בחיים, והעגלון באחת , שמדבריו לא יוכל לשנות ועליו לרצחו. התחנן אליו הסוחר, שעל כל פנים ימתין לו עד יתוודה קודם מותו. העגלון נתרצה לדבר זה, קשר אותו אל עץ, לבל יברח, והניחו לומר וידוי. התחיל הסוחר לומר וידוי בהשתפכות הנפש, ונדר נדר לה': ריבונו של עולם, אם אצליח להנצל מידי הרוצח, אתן מעשר מכל הכסף הזה לצדקה. לאזניו של שומר היער, הגיע קול השתפכות נפשו של הסוחר. הוא דהר עם קנה הרובה שבידו אל המקום, אשר עמד בו הסוחר קשור לעץ. הוא שיחררו מהחבלים, והסוחר סיפר לו את הנעשה עמו. תפס השומר את העגלון, כפתו בחבלים והוליכו העירה למשטרה. לאחר חקירה ודרישה מסרו את כל הכסף לסוחר, ואת העגלון כלאו בבית האסורים. הסוחר נסע לביתו שמח וטוב לב, ובפיו תשבחות להש"ת, שפדה את נפשו מידי מבקש נפשו. כאשר חזר אל ביתו, ועברו מספר שבועות מהמאורע. שכח הסוחר לקיים את נדרו ולא נתן מאומה לצדקה מן המעשר שהבטיח לתת. לסוחר היו בן ובת, ולפתע חלתה בתו ובתו. הוא לא שת לבו גם לזה, ולא נזכר לחלק את כסף המעשר לעניים. אחרי כן חלה גם בנו יחידו, הוא שלח אחר רופאים גדולים, וכולם אמרו נואש לחיין. בצר לו, ובשמעו כי בעיר מז'בוז' נמצא הבעש"ט שפועל ישועות, נסע אליו לבקשו שיעורר רחמים על בנו יחידו הנמצא בסכנה. כך סיים הבעש"ט את סיפורו בהביטו היטב אל האיש אשר בא אליו זה עתה. כאשר גמר הבעש"ט את סיפורו, נזדעזע אותו אדם אשר היה לו אחר מאשר אותו סוחר, אודותיו סיפר הבעש"ט. הנני מוכן ומזומן להפריש תיכף ומיד את כסף המעשר, ולתתו לכל מי שיצוה רבינו הקדוש, ענה הסוחר הנדהם. מהר ושקול סך של ארבעת אלפים רובל לר' וואלף, ציוה לו הבעש"ט. הסוחר לא פקפק לרגע, ומנה ארבעת אלפים רובל, ומסרם לרבינו מיהר רבינו המאושר להכין את צרכי החתונה, סילק אלפיים רובל למחותנו וקנה מתנות עבור החתן. הנישואין נערכו ברוב פאר, כאשר גם אותו סוחר משתתף בשמחת הכלולות, אם כי לבו היה מודאג בגלל מצב החמור של בנו, אולם בטרם חזר לביתו, הגיע אליו מכתב כי מצב בנו החולה השתפר מאד והוא חוזר לאיתנו.

יב חשון תרע"ט

הרה"ק ר' משה משינאווא ב"ר יחזקאל שרגא זי"ע

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

רבינו הרה"ק רבי משה האלבערשטאם האדמו"ר השני בשושלת שינאווא זי"ע נולד בגליציה ט' באב בשנת תר"ג לאביו הרה"ק ר' יחזקאל שרגא ראש שושלת שינאווא בעל דברי יחזקאל זי"ע בן הרה"ק רבי חיים ראש שושלת צאנז בעל דברי חיים זי"ע ולאמו הרבנית הצדיקת מרת דבורה ע"ה בת הרה"ק ר' מרדכי זילברשטיין מהולושיץ זי"ע

רבינו היה גאון וצדיק הדור קדוש וטהור מנורה הטהורה ועובד ה' באמת. ופעם דיבר אביו הק' בשבח בניו ואמר: מיין ר' משה'לע איז אן עובד השם באמת גאר אן קונצן. (ר' משה'לע שלי הוא עובד ה' באמת בלי שום חכמות. (י"ג אורות)

דרכו בקודש היה נפלא מאוד עבודתו ותפלתו במסירות נפש בלהבת הקודש, צדקת פזרונו לעניי אחינו בני ישראל ולעניי ארץ ישראל רבו מאוד. (מצבתו)

התייתם מאמו בגיל צעיר ולכן נשלח ללמוד אצל הגה"ק ר' משה אונגאר מצאנז זי"ע חתן הרה"ק הדברי חיים זי"ע, ונתגדל שם בצאנז על ברכי זקינו הרה"ק בעל דברי חיים זי"ע

כשהגיע לפרקו נשא אלמנת אחיו הרה"ק ר' נפתלי הלברשטאם זי"ע שנסתלק כ"א כסלו בשנת תרכ"ד, וזאת לאחר ברכת זקנו שהנישואים יהיו כסגולה לבנים טובים.

אחר פטירת אביו בו' בטבת בשנת תרנ"ט הוכתר לממלא מקומו וכונה: הרב הצעיר משינאווא, ורבים נסעו אליו לבקרו בהיכל קדשו,והיה נערץ בעיני כל גדולי דורו.

הגה"ק ר' זלמן לייב ראזענבערגער אב"ד דיערעש בעל תורות יקותיאל זי"ע היה רגיל לנסוע לרבינו בכל שנה על ראש השנה להסתופף בצל קדשו, פעם כשני ימים קודם ראש השנה הגיע לו טעלגראם מרבינו [אף שלא שאלו] שבשנה הזו לא יבוא אצלו רק ישאר בביתו, ולא ידע פשר הדבר, וכמובן שפקודתו נתקיים ונשאר בביתו. וביום ב' דראש השנה נתחוור לו הדבר שאביו הגה"ק ר' פרץ זי"ע נסתלק אז, על כן מנע אותו רבינו מלבוא אצלו. (ברוך שאמר)

לפני פרוץ מלחמת העולם הראשונה נמלט רבינו לווינה, ושהה שם במחיצתו הרה"ק ר' חנה מקאלאשיץ הי"ד זי"ע, ובשנת תרס"ד מסר הרבנות שינאווא לחתנו הרה"ק ר' אלימלך בינדיגער זי"ע והוא עבר לגור לעיר צאנז עיר אבותיו.

בתקופה עכב רבינו בעיר הבירה פעסט, פעם נסעו הרה"ק ר' אברהם יהושע פריינד מנאסאד זי"ע והרה"ק ר' אברהם שלמה כ"ץ אב"ד ריסקעווע זי"ע שניהם יחדיו לשהות במחיצתו, וגם היו שם על שבת קודש, וסיפר אב"ד ריסקעווע: שבסעודה שלישית בסעודת רעוא דרעוין דרש דרש רבינו בהתעוררות רב, וגנוחי גנח וילולי ילל על גלי הצרות שעברו על הרבה מאחינו בני ישראל במשך המלחמה – מלחמת העולם הראשונה – ובתוך הדברים אמר: "מפחד אני מה יעבור עוד על ראש בני ישראל קודם ביאת משיח, ואיני יודע אם ישארו לפליטה יותר מחמישית בני ישראל. (דברי אש)

ופעם באו שניהם לרבינו, ורבינו כיבדם במאכלי חלב, ענה מנאסאד זי"ע: שלא עברו עדיין שש שעות שלימות מעת שאכלו בשר, נענה רבינו: שמקובל בידו מזקינו הרה"ק מצאנז זי"ע, שאם כבר נכנסים בשעה הששית מותר לאכול חלב ואין צריך להמתין שש שעות שלימות. (דברי אש)

וסיפר הרה"ק ר' נפתלי הירצקא העניג אב"ד שארמאש בעל תפארת נפתלי זי"ע: כי זכה להכיר את רבינו אשר היה באותם הימים בפעסט. וענין פלא היה רגיל לספר ממנו כי פעם אחת הלך אליו בשליחות אביו הר"ר שמחה יוסף ז"ל שציווה להזכיר לפניו את זקינו אבי אמו הר"ר יעקב פרץ ז"ל שהיה מוטל על ערש דווי וזקוק לרחמי שטים, כשהגיש את הפתקא לפני רבינו ובה היה כתוב מצב זקינו החולה, התחיל רבינו לדרוש הימנו על מצב פרנסת אביו ומה מעשהו, וכל במה שרצה רבינו לדבר עמו ממצב זקינו לא ענהו רבינו ולא רצה לדבר מכך כלל, ואח"כ נתוודע לו כי באותה שעה כבר לא היה זקינו בין החיים, ורבינו הרגיש זאת מיד בקראו את הפיתקא ולכן לא רצה לדבר מזה, ולא ענהו דבר ולא חצי דבר על כך. (שו"ת תפארת נפתלי)

נסתלק לגנזי מרומים ערב שבת קודש י"ב במרחשון בשנת תרע"ט ומנוחתו כבוד בבית החיים בעיר צאנז באהל אדמור"י צאנז שאונווא.

סדר מנוחתם: מימין הרה"ק בעל דברי חיים זי"ע טמון בנו הרה"ק ר' אהרן זי"ע ה"קרייז רב" ובן–בנו הרה"ק ר' אריה לייבוש זי"ע. משמאל טמון בנו הרה"ק ר' מאיר נתן זי"ע וסמוך לו רבינו נכדו זי"ע. בחדר הסמוך טמון נכדו הרה"ק ר' שלום זי"ע בן הרה"ק ר' אהרן הנ"ל וזוג' הרבנית בת הרה"ק בעל אמרי נועם מדז'יקוב זי"ע.

וסיפר שבעת הסתלקותו עמד שם הרה"ק מנאסאד זי"ע וידיו תלויות למטה ועיניו זלגו דמעות, אמר לו רבינו: מה הוא רוצה ממני. והבינו שעושה פעולות להחזיקו בחיים. (י"ג אורות)

נשאר אחריו בנו הרה"ק ר' דוד אב"ד סאקליב זי"ע וחתניו הרה"ק ר' יעקב שמשון קאנער אב"ד טשחוב זי"ע הרה"ק ר' אלימלך בינדיגער אב"ד שינאווא זי"ע

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

אהל על קברו של רבינו זי"ע סמוך לקבר אביו הק' זי"ע בצאנז

יג חשון תקמ"ב

ר' ברוך ב"ר אברהם זי"ע בעל העמוד העבודה מקאסוב

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

רבינו הנשר הגדול הרה"ק רבי ברוך מקאסוב בעל עמוד העבודה ויסוד האמונה זי"ע נולד בערך בשנת ת"ע לאביו הרה"ק ר' אברהם זי"ע אחי הרה"ק ר' משה מקיטוב זי"ע

רבינו היה גדול בתורה גאון הגאונים הגלה ונסתר של התורה ומחושבי הרבנים בדורו וקדוש ישראל מקובל אלקי, חסידא ופרישא בול"ק, סופר חרוץ, דרשן מופלא ומפואר, מראשוני מפיצי החסידות, נדד מעיר לעיר וממדינה למדינה, ועל לקלה הצפוני של אירופה הגיע, להשמיע את דרשותיו, המון העם החזיק אותו כבעל מופת, כי נושעו מברכותיו,

היה מתלמידי המגיד הגדול הרה"ק ר' דוב בער ממעזריטש זי"ע ומהרה"ק ר' נחמן מקאסוב זי"ע ומהרה"ק ר' מנחם מענדל מפרעמישלאן זי"ע ותלמיד מובהק מהרה"ק ר' מנחם מענדל מוויטבסק בעל פרי הארץ זי"ע,

חיבור חבורים לרושים יקרים על פי פרד"ס ופתיחה בקבלה וחכמת האמת, מהם ספר יסוד האמונה וספר עמוד העבודה וספר נחמד ונעים.

רבו הרה"ק ר' מנחם מענדל מפרמישלאן העיד עליו ועל ספריו: שהם עיקר יסודות התורה ויסוד האמונה, ליתן כבוד לה' אלקינו.

רבינו כתב בספרו עמוד העבודה לדוש המחשבה: והנה שמעתי שבדורינו העלילו הגויס דס שקר על איש קדוש אחד שנהרג על קידוש שמו יתי' במיתה מגינה מאוד וזה הי' סמוך לליל שבת, וכל השבוע הזאת לא טעם כלוס כי התענה כל השבה ימיס וסמוך לקידוש הרגוהו רח"ל, וקולס מיתתו הי' מזמר שירות ותשבחות באהבה עזה, ושאלהו אס מרגיש איזה כאב? והשיב שעד עתה לא הרגיש כי אס עכשיו בעת שאלוהו אס מרגיש או לא, וכל זה מרוב דביקות מחשבתו באהבה עזה ועצומה בבורא יתברך שמו, ומרוב שמחתו בשעשועי נשמתו העתידה לבא לאחר שעה מועטת בגן עדן, לכן לא היתה אז הרגשה לחושיו הגשמיות, וסיבת פירוד והסתלקות חייו מגופו לא היתה ע"י הריגה אלא הוא המית את עצמו על ידי דבוק מחשבתו בו יתברך ונשארה דבוקה שס וכסבורין הגויס שע"י הריגה נפרדה נשמתו מגופו.

ובכי"ק של הגה"ק ר' דוב לבי אויערבאך אב"ד קרעמניץ ומאהליוב זי"ע בן הרה"ק רבי אריה לייבש אויערבאך מסטאניסלאב בעל בית לדיקים זי"ע, מביא בשם רבינו על מה שכתוב בפ' האזינו ראו עתה כי אני אני הוא ואין אלוקים עמדי' שר"ל בלעדיו אין מי שיכול לומר על עצמו "אני" עכ"ל. ובזה נ"ל בס"ד דעל ד' דברים דרך האדם להתגאות ולאמר "אני" הוא, המכובד–העשיר–חכם–וגבור, ועל ד' אלו יאמר התנא איזהו חכם, איזהו עשיר וכ"ו, אבל מי שאין בו מד' אלו בודאי אין לו מקום להתגאות ולומר "אני" ע"ע, ולרמז זה הנגינה על "ראו עתה וכ"ו מונח רבינו, רצה לומר אפילו מי שמונח עליו ויש לו אחד מד' דברים שאפשר להתגאות בהם, אף באלו אל יתגאה כי "אני אני הוא" וג"ו דמבלעדו יתברך שמו אין מי שיאמר על עצמו אני (מלילי אש).

פעם נכנס רבינו לבית המדרש ורואה תלמידים מתנגחים זה בזה בהלכה, וכל אחד ואחד מתגנדר בתורתו ומקנטר את חברו, תמה תמה!–מתמה רבינו בית המדרש מלא תורה. נח דעתם של הלמידים. ורבינו משבחם. אמור להם רבינו דברים שאמרתי כך אמרתי: הלומד תורה לשמה, תורתו עולה לגבוה לפני כסא הכבוד, נמלא בית המדרש ריק, ואילו הלומד תורה שלא לשמה, אין תורתו עולה למעלה, נמלא בית המדרש מלא תורה.

פעם בא אחד לרבינו והתאונן" רבינו הק', באומנות הייתי לא יוכלא, פניתי וטכסתי עצות בכל מיני משא ומתן, חבלתי תחבולות בכל סחר ומכר, בנין וקנין, ועדיין פרנסה אין. בני פייסו רבינו בדברים: כי ברכך ה' בכל מעשי ראשך לא נאמר, אלא, בכל מעשה ידך, אין צורך ואין חפץ לה' בעצותיך ותחבולותיך, אל תרבה בהרהורים וכרכורים, אלא לך ועסוק במלאכה ותמלא ברכה.

נסתלק לגנזי מרומים ביום י"ג מרחשון בשנת תקמ"ב ומונ"כ בעיר קאסוב זי"ע,

נשאר אחריו בנו הרה"ק ר' יוסף זי"ע ואתנו כבנו הגה"ק ר' אברהם הכהן כ"ץ מגיד בבאטשאן זי"ע.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן.

תשובה למדרש פליאה

איתה במדרש: ארץ אשר אבניה ברזל, אל תקרא אבניה ברזל, אלא שברזל אבניה, ע"ד שאמז"ל אשר אבניה ברזל, אלו האמהות שמהם נבנה העולם. ופי' האריז"ל: כי ברז"ל ר"ת ב'לאה ר'חל ר'בקה ז'לפה ל'אה. עכ"ל וקשה למה אינה רמוזה שרה אמנו ? לזאת אמר אל תקרא אבניה ברז"ל אלא שברז"ל אבניה ? והש' של שברז"ל מרמז לשרה אמנו ע"ה

אמרו בשם הצדיקים

תקון גדול ונפלא לאדם שיהיה ירא שמים שעל ידי זה יוכל להיות רגיל ללמוד מעט בסודות התורה כי כתוב הדר הוא סוד ה' ליריאיו דווקא. והספר מרבינו עמוד העבודה שהוא ספר יקר מאוד ומדבר הרבה בעניינים גבוהים ובהסבר מתוק מדבש, וע"י הספר הזה ירגיל האדם א"ע מעט מעט ללמוד בסודות התורה עד שיסייעו לו מן השמים שיוכל ללמוד ברזי אלקינו יתברך שמו, כי הלימוד מעט בסודות התורה ביראה גדולה הוא תקון גדול ליסו"ד.

כח תפלת ישראל

כתוב רבינו זי"ע בספרו יסוד האמונה פי' בשם האריז"ל הפסוק: ויפתוהו בפיהם ובלשונם יכזבו לו ולבם לא נכון עמו. שהתפלה הישראלית פועלת בגבהי מרומים אפי' בלי שום כוונת הלב, ודייק מלשון: ויפתוה"ו שהקב"ה נתפתה בתפילתן של ישראל אפילו הי' רק בפיהם ולבם לא נכון עמם.

יד חשון תש"ג [א]

רבי אברהם אלימלך ב"ר ישראל הי"ד זי"ע האדמו"ר מקרלין

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

רבינו הרה"ק רבי אברהם אלימלך פרלוב מקארלין הי"ד זי"ע נולד ביום ד' אלול בשנת תרנ"א לאביו הרה"ק ר' ישראל הינוקא מסטאלין זי"ע בן הרה"ק ר' אשר מסטאלין זי"ע בן הרה"ק ר' אהרן מקארלין בעל בית אהרן זי"ע בן הרה"ק ר' אשר מסטאלין הראשון זי"ע בן הרה"ק ר' אהרן הגדול מקארלין זי"ע ולאמו הרבנית הצדיקת מרת ברכה שיינדל ע"ה בת הרה"ק ר' דוד טווערסקי מזלטיפולי זי"ע בן הרה"ק ר' יוחנטשע מראחמסטריווקא זי"ע

רבינו היה שפל רוח ועניו כהלל אהבתו לכל בר ישראל היתה להפליא וכל סימני טהרה ניכרים בו כבר בצעירותו, חסידים מספרים כי היה יושב ולומד שעות ארוכות כשהוא מצמצם בזמן השינה ושאר צרכי הגוף, את מזונו היה בולע בלא לעיסה על מנת להמעיט את הנאת האכילה וליהנות כמה שפחות מן העולם הזה.

בשנת תרפ"ב נסתלק אביו וחסידי סטאלין נתנו עיניהם עליו ביקשוהו כי ייעתר להם ויהיה למנהיגם, אך רבינו סירב לזה בכל תוקף, רק בהשפעות והפצרות מזקני חסידי אביו, וכמו כן קבל מכתב הפצרה מהרה"ק ר' ישראל משורטקוב זי"ע ומחתנו זי"ע נטל על עצמו עול האדמורות.

בשלהי חודש אייר תרצ"ט נסע רבינו לארץ ישראל, כשדרכו רגליו על אדמת ארץ הקודש, עוד לפני שקיבל שלום מהקהל, הרים הרבינו את קולו ואמר: לא באנו לארץ ישראל לשם ביקור גרידא, באנו לארץ ישראל, כדי לעורר רחמי שמים על אחינו בני ישראל, תושבי פולין ורחבי אירופה, הזקוקים לישועה גדולה. ענניס שחורים מרחפים על שמי אירופה! לא עת גיל ושמחה עתה, חוב קדוש מוטל עלינו לפקוד את הציונים הקדושים, להשתטח ולהרבות בתפלות ובתחנונים, ולזעוק זעקה גדולה ומרה בבקשת ישועה ורחמים. הציבור נשאר עומד קפוא על מקומו; הסתכלנו זה על זה במבטים של פליאה ותמיהה, ולא הבנו כלל וכלל, למה מכוונים הדברים הנוקבים והמזעזעים.

ערב ראש חודש סיון: הכריז רבינו על יום צום והתעוררות, מאות התאספו לבית הכנסת של חסידי קארלין, והורה לכל הקהל להתאסף בחצות הלילה להכותל המערבי, לעריכת תיקון חצות. הוא קרא: עת צרה היא ליעקב, ואין לנו ברירה אחרת אלא לשפוך את שיח לבנו במקום אשר לא זזה משם שכינה מעולם; "קומי רוני בלילה לראש אשמורות, שאי אליו כפיך על נפש עולליך" (איכה שפכי כמים לבך נוכח פני ה ב, יט).

כמו כן קרא רבינו לאסיפה דחופה את זקני וראשי העדה. בהכנסו לחדר היה ראשו מורכן, פניו היו חיוורים כסיד, ובלשון תחנונים הביע את משאלות לבו הטהור, לטכס עצות ולמצוא דרכים איך לעורר את כלל ישראל לזעוק ולהתחנן על כל הגזירות הקשות והנוראות העומדות להתרחש ח"ו על אחינו ברחבי אירופה. צריכים לעורר רחמי שמים שלא יתגשמו המזימות השפלות של אויבינו המתכוננים ומבקשים להשמיד ולהרוג ולכלות את כלל ישראל רח"ל. דבריו הנוקבים והקשים כגידים פילחו את ליבם הטהור של נקיי הדעת שבירושלים, עד שאחד מהם, הגה"ק ר' פישל ברנשטיין זצ"ל, פנה אל רבינו ושאלו בתמיה: מדוע רבינו כל כך מפחיד אותנו? רבינו נאנח ובקול חרישי אמר: כל התיאור הנורא שגילינו ותיארנו ברבים, מצוטט ממה שראינו באותיות שחורות ע"ג לבן, במכתבו של אור שבעת אולי יוכל רבינו להראות הק' זי"ע. לבקשת הגר"פ הימים מרן הבעש"ט לו את המכתב, ענה לו רבינו: הייתי מראה לכם את זה, שם כתוב הרבה יותר גרוע מה שגיליתי, אבל מה תועיל לכם קריאתו? זה רק יפריע לכם ולא תמצאו מרגוע לנפשכם. אחד מהנאספים שהיה נרגש למאוד ולא יכול לשלוט ברוחו ולהירגע מעוצמת הדברים הנוראים ששמע, פנה אל רבינו ואמר שלפי תיאורו של רבינו את המצב העגום שעם ישראל נתון בו, הרי שמזמן חורבן הבית לא היו עדיין צרות כאלו לישראל. נאנח רבינו ואמר "צרות כאלו העומדים להתרחש על כלל ישראל, עוד לא היו מזמן בריאת העולם! ובסופקו ידיו זו בזו פנה רבינו אל הקהל בלשון שאלה: על מה נבקש, שתהיה מלחמה או לא? נענה אחד מזקני החסידים ואמר: רק שלא תהיה מלחמה. רבינו נעץ בו מבט חודר ואמר: מי יתן והיה כמו שאתם אומרים, אולם אם הצורר יכבוש בלי מלחמה, מי יודע מה יהיה אם תהיה מלחמה אזי אומות בסופם של אחינו בני ישראל, משא"כ העולם ידחו אותו, ותהיה בסוף הצלה פורתא לכלל ישראל, [חזון שנתקיים במלואו כידוע]. תוך כדי דיבורו קם רבינו מלוא קומתו, כשכולו אפוף חרדה, אמר: אתם בארץ ישראל גם לא תלקקו דבש, אבל בכל זאת ארץ ישראל שונה מכל הארצות. אולם אנו בחוץ לארץ – מי יודע מה יהיה, ומה ייעשה מעם ישראל!

וסיים רבינו את דבריו ואמר: יש להרעיש עולמות ולבקש רחמים, וכל אחד יראה לתקן את עצמו עד שירחם ה' עמו.

כמו כן שלח רבינו את מקורביו לבקר בחצרות האדמורי"ם בארץ הקודש, לשמוע את חוות דעת קדשם בנוגע למצב הנורא.

באחד הימים נסע במיוחד לתל אביב לשוחח עם זקן אדמור"י רוז'ין, הרה"ק ר' ישראל מהוסיאטין זי"ע. רבינו שאל את רבי ישראל מהוסיאטין מה דעתו: האם הגרמנים הארורים יצאו למלחמה כוללת? ענה בבירור מוחלט, ואמר: בוודאי ובוודאי יצאו למלחמה, אמנם לא כעת, כי עסוקים המה בקצירת החיטים וזקוקים הם למצבור אוכל עבור החיילים, אבל בסופו של דבר בוודאי שיצאו למלחמה עולמית.

בכ"ב תמוז תרצ"ט: הביע רבינו רצונו להשתטח על ציון הרשב"י באתרא קדישא מירון. מקורביו ניסו להשפיע עליו ולמונעו מכך, מפני שהדרכים המובילים למירון היו בחזקת סכנה. זה קרוב לשלוש שנים, משנת תרצ"ו ואילך, שאתרא קדישא מירון היה סגור ומסוגר, ואפילו בל"ג בעומר לא עלו על הציון. המחבלים ימ"ש היו מסתתרים בנקיקי הסלעים הגבוהים מעל הכביש הצר והמפותל, והיו יורים על הרכבים שעשו את דרכם בכביש. רבינו עמד על דעתו להוציא לפועל את הנסיעה, בהפטירו "כדאי הוא רבי שמעון לסמוך עליו בשעת הדחק. כשהגיעו שם ביקש להכנס לבד למערה וכל הקהל עמד והמתין בחוץ. לאחר שהייה ממושכת נכנסנו כ"א לפנים המערה, ונשתומם למראה עיניו הנפוחות מבכי. עבודתו המאומצת בתפלה ובתחנונים למען הכלל, הותירה רושם עז על מראה פניו, וכשאחד מזקני החסידים הזדעזע למראהו ואמר: הרבי לא יוכל לשאת את המשא והמשימה שנטל על עצמו, הפטיר רבינו "האלט מען ניטש אויס"... אז לא אוכל לשאתו..

ממירון המשך לבית החיים בצפת, מקום בו ספונים וטמונים מאורי ישראל: מרנן ה'בית יוסף', האר"י הקדוש וגדולי תלמידיו, ועוד רבים גאונים וצדיקים זי"ע. בהגיע רבינו סמוך לשער בית החיים, נענה ואמר: נאמר בקינות "אז בהלוך ירמיהו על קברי אבות ונם עצמות חביבות מה אתם שוכבות, בניכם גלו ובתיכם חרבות"; בזמן חורבן הבית הלך ירמיהו הנביא להשתטח על קברי אבות במערת המכפלה, וביקש להודיעם מכל הצרות של כלל ישראל. גם עלינו מוטל חוב להודיע לצדיקים הטמונים פה, שיעוררו רחמים בשמים לבטל את הגזירות הנוראות המרחפות על כלל ישראל.

כשחזר מהציון הק' של מרן הבית יוסף, נאנח רבינו ובקול חרישי אמר – כאילו לעצמו – "מיר האבן געמיינט אז מיר וועלין עפעס פועל'ן! [חשבנו שנוכל לפעול משהו!]

במשך כל זמן שהותו בארץ, התמלטו מפיו דיבורים מחרידים את לב שומעיהם, מדי פעם במטבעות לשון אחרות, כמו "פולישע אידן זענען פארלוירן"... [יהודי פולין אבודים...] וואס וועט זיין מיט קראקאווער אידן... אזא קראקא... [מה יהיה עם יהודי קראקא... קראקא העיר הגדולה...]

באחד הימים מתכונן רבינו לחזור למקום מגוריו – קארלין. זקני וראשי העדה קארלין התאספו לטכס עצה איך להשפיע על רבינו להמנע מלחזור, כמו כן נידונו הדרכים להשיג אשרות כניסה לארץ ישראל לכל משפחת רבינו. הוא הודיע כשהדבר נודע לרבינו, בהחלטיות על כוונתו ליישם תכניתו. כשפנה אליו הרה"ל ר' אלטר שו"ב שיפמאן זי"ע ושאלו לאור דברי רבינו על הגזירות הנוראות העומדות שו"ב להתרחש, איך מותר לרבינו לחזור למקום סכנה? כתשובה לשאלתו קם רבינו ניגש לארון הספרים, הוציא ספר מסויים והראה לו שכתוב שם כי מי שנמצא בתוך קהילתו וצאן מרעיתו בעת שהכל מתנהל על מי מנוחות. אבל כשתושבי העיר בסכנה – הרי הוא בורח כדי להציל את עצמו ואינו נמצא אתם יחד שונאו!

יד חשון תש"ג [ב]

רבי אברהם אלימלך ב"ר ישראל הי"ד זי"ע

נענה רבינו ואמר: כל ימינו אנחנו עובדים ועמלים לזכות להיות "ואני קרבת אלוקים לי טוב",(תהלים עג כח) להיות קרוב להקב"ה, איך אפשר להיות שונאו'?!... במצב של 'הקב"ה

כשמעו החסידים את דברי רבינו קמו כמה מטובי האברכים, וגמרו אומר להשליך נפשם מנגד ולפעול על מנת למנוע את נסיעתו, אפילו אם ח"ו יכוו מגחלתו. והיו כאלו שהחליטו להשכיב עצמם תחת גלגלי הרכב. רבינו הגיב ואמר: "איל וועט זיך רייסין די האר פון קאפ" ["את שערות ראשיכם תמרטו באם תמנעו בעדי את הנסיעה"]. הוא שימנע את נסיעתו ועמד לא שעה להפצרותיהם ותחנוניהם של אנ"ש על דעתו בתוקף.

ליל י"ד אלול תרל"ט נסע רבינו בחזרה,כעבור שלושה ימים בלבד, י"ז אלול תרל"ט, פרצה המלחמה האכזרה השואה האיומה. כשהגיעה הספינה לנמל קאסטנליא ברומניה, כבר פלשו הגרמנים האכזרים לפולין וכבשוה תוך מספר ימים, השמועות על פרוץ המלחמה הגיעו גם לרומניה, ומשום כך העדיפו רבים מנוסעי האניה להשאר שם. אך רבינו ומלוויו הספיקו עוד לעלות ברכבת האחרונה שנסעה לפולין. (לב ישראל)

ביום המר והנמהר י"ד מרחשון בשנת תש"ג עלה רבינו ומשפחתו על מוקדה על קידוש השם באכזריות איומה הי"ד

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

וְכִפֵּיתָ אֹתוֹ זָהָב טָהוֹר מִבַּיִת וּמֵחוּץ תְּכַפֶּנּוּ (פרשת תרומה כ"ה י"א) פרש"י: שלשה ארונות עשה בצלאל. שניים של זהב ואחד של עץ וארבעה כתלים ושולים לכל אחד – ופתוחים מלמעלה; נתן של עץ בתוך של זהב, ושל זהב בתוך של עץ, וחפה שפתו העליונה בזהב, נמצא מצופה מבית ומחוץ.

סיפר בעת שהותו רבינו בארץ ישראל, הגיע לבקר ביקור גומלין אצל הגאון הנודע רבי שמשון אהרן פולנסקי זצ"ל, שהיה אב"ד מטעפליק ובארץ ישראל שימש כדומ"ל מקארלין ואמר: בבנין ארון העדות שכונת בית ישראל. נענה האדמו"ר כתיב "מבית ומחוץ תצפנו"; הצדיקים מבחוץ – אבריהם זהב טהור. אבל בפנים, בתוך עומק לבם, הרי הם שבורים ואוחזים עצמם כפשוטי כלי עץ.

מכתב בכתב יד קדשו של רבינו

מתורתו של רבינו

כשהיה רבינו בארץ ישראל אמר על הגמרא: איזהו עשיר מי שיש לו בית הכסא הסמוך לשולחנו (מסכת שבת כ"ה) רציתי לראות העשיר שיש לו בית הכסא הסמוך לשולחנו? אלא הכוונה שבשעה שאוכל חושב מה יהיה מהמאכל? וממילא אין לו תאוות אכילה, וזה הפשט בית הכסא סמוך לשולחנו. (שיח זקנים)

סיפר שרבינו זי"ע לא אבה לקבל קוויטליך בהיותו על ציון התנא הרשב"י, והיה אומר כאן אפשר לכל אחד לבקש בעצמו בעדו ובעד ביתו, והיה אומר שלאחר ההשתטחות על ציון הקודש במירון לא יסעו לשום מקום אחר, כי במירון משארים את כל חבילת הצרות, ואם יוצא האדם בהרגשה שעדיין נושא הוא את משא צרותיו, הרי זה ידיים מוכיחות שכלל לא היה אצל רבי שמעון. (באר הפרשה מהגה"צ ר' אלימלך בידערמאן שליט"א)

טו חשון תקס"ב

ר' אלעזר ב"ר אלעזר זי"ע בעל אור חדש אב"ד קעלין

רבינו הגה"ק רבי אלעזר קאליר בעל אור חדש מקלין זי"ע כשנולד בשנת תק"א בעיר רעכניץ כבר נפטר אביו הגה"ק ר' אלעזר מרעכניץ שידלאבצע זי"ע חתן הגה"ק ר' מאיר אשכנזי בעל שו"ת פנים מאירות זי"ע

רבינו בעוד היה נער כבר מילא כריסו מש"ס ופוסקים, והי' דרשן נפלא, ונבחר לאב"ד בזבלודלאווא, והוליא לאור בשנת תקכ"ו דרשותיו ביחד עם ספר כתנות אור על תרי"ג מצוות מזקנו הגה"ק בעל פנים מאירות זי"ע,

בשנת תקכ"ח נתקבל לאב"ד בעיר מולדתו רעכניץ והגליל שם החזיק ישיבה גדולה וחשובה, וגדולי ישראל יצאו מבית מדרשו ובתוכם הגה"ק ר' בצלאל ב"ר יואל רגשבורג מפרלוג בעל הורה גבר זי"ע, והגה"ק ר' אהרן קאלינעלענבויגען ר"ס בבריסק בעל מנחה בלולה זי"ע

ברעכניץ היה כמעין המתגבר ונעשה גאון אדיר וכל גאוני זמנו פנו אליו בדבר הלכה, היה חריף עצום, ובתורתו האיר כל הארץ, שם הוליא גם ספרו אור חדש על מסכת פסחים, עודו יושב בכבוד גדול נתקבל לשלשה קהלות נכבדות וויזשניץ, באסקאוויץ, וקעלין, ובחר את העיר קעלין למקום מושבו , ושם הוליא חידושיו אור חדש על מסכת קידושין, וספרו חות יאיר דרושים נחמדים, רבינו נבחר גם לאב"ד באויבן ישן אבל לא קיבל הבחירה ונשאר בקעלין.

כמה וכמה חדושי תורה נשרפו בשרפה גדולה שהיה בבית רבינו וחבל לאבדין.

נסתלק לגנזי מרומים ט"ו מרחשון בשנת תקס"ב.

נשאר אחריו בנו יחידו הגביר עצום הגה"ק ר' אלכסנדר זיסקינד קאליר מבראד זי"ע שזכה שהיה לו תורה וגדולה במקום אחד, והוא המציא את ספרו של אביו חקר הלכה לביה"ל, והרבה ח"ת בכת"י שהניח כמעט על כל הש"ס שו"ת שנדפס אחר פטירת רבינו.

חתני רבינו היה הגה"ק ר' יצחק מסלאנים אב"ד אמסטיבלאווי זי"ע הגה"ק ר' יקותיאל זלמן הכהן ב"ר אריה לייב מקלעצק זי"ע הגה"ק ר' משה הלוי אב"ד ליבנא ולעליס זי"ע והגה"ק ר' דוד יהושע העשיל הלוי הורוויץ אב"ד פלאס זי"ע בן הגה"ק ר' צבי הירש ב"ר פנחס בעל מחנה לוי זי"ע.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן.

בעל אור חדש

ספרי רבינו

מתורתו של רבינו זי"ע

(תהלים נ') ולרשע אמר אלקים: היינו ליצה"ר שנקרא רשע (סוכה נ"ב) שבשפת חלוקו להדיח אדם מדרך ישרה אומר הלא משפט רשעים בגיהנם רק י"ב חודש, ולמה תאבד מאה או שבעים שנה עבור זמן מועט של י"ב חודש, לרשע היצה"ר זה אומר הקב"ה: מה לך לספר חוקי, לומר שחוק הוא שמשפט גיהנם רק י"ב חודש. זה הי' תינח אם ראית גנב ותירץ עמו ועם מנאפים, אז הי' לך חלקך, לבד בגיהנם לא יותר מי"ב חודש, אבל, ואתה שנאת מוסר ותשלך דברי אחריך, ואיתא בספרים חסידים: מי שאינו מקבל מוסר נוטל המוכיח חלקו של המוכח גם כן בג"ע, והמוכח שלא קיבל מוסר נוטל גם חלק המוכיח חלקו של המוכיח בגיהנם, אם כן תהי' בגיהנם יותר ויותר מי"ב חודש. והן הן מה שכתוב (משלי ה') ונהמת באחריתך ככלות שרך מעליך ואמרת אוי לי כי שנאתי מוסר: היינו שתהא נוהם באחרית הי"ב חודש שהם כלו, ואתה אינך חפשי מגיהנם, נהמת ותאמר הלא כל ימי צבאי לא סברית ולא קבלית להפרע רק י"ב חודש, ומדוע לא עלתה תרופה למכתו בעבור השנה? אך אח"כ מראים לך הטעם, ותצדק עליך את הדין, ותאמר: אוי לי כי שנאתי מוסר, ומוכרח אני לסבול גם חלקים אחרים של המוכיחים שלא קבלתי דבריהם. (חות יאיר)

הוי זהיר במצוה קלה כבחמורה שאין אתה יודע מתן שכרן של מצות (אבות פ"ב)

וקשה אדרבה הואיל ומתן שכרן אינו ידוע מסתבר דשכר מצוה חמורה יתירה משל מצוה קלה? י"ל שהרמב"ן כתב: דלכן נעלם בתוה"ק שכר עולם הבא שלא יהי' עובד על מנת לקבל פרס ע"כ. ועתה המדקדק במצוה חמורה יותר ממצוה קלה, ע"כ משום ששכרה יותר וזה איסור גמור, דאסור לשמש ע"מ לקבל פרס. וז"ש התנא: הוי זהיר בקלה כבחמורה, ואל תאמר שאהי' זהיר יותר במצוה חמורה ששכרה מרובה, וכי תימא מנ"ל באמת שאסור לשמש ע"מ לקבל פרס? ע"ז אמר: שאין אתה יודע מתן שכרן, ולמה לא כתיב בתורה, וע"כ כדי שלא יעבדו על מנת לקבל פרס, אל כן צריך אתה לזהר במצוה קלה כבחמורה. (חות יאיר)

טו חשון תרמ"ב

ר' שמואל קאמאדער ר' שמואל ב"ר שרגא פייביש זי"ע בעל אמרי שפר מדאראג

רבינו הרה"ק רבי שמואל פרענקל ראש שושלת דאראג בעל אמרי שפר זי"ע הנקרא ר' שמואל קאמאדער, מצאצאי המשפחת המיוחסות בישראל, נכד הגה"ק בעל מגיני שלמה זי"ע ובעל צמח צדיק זי"ע ובעל עבודת הגרשוני זי"ע ולמעלה בקודש עד משפחת התנא רבי עקיבא בן יוסף ע"ה, וכמו כן נכד רש"י הק' ע"ה עד דוד מלך ישראל חי' וקיים ע"ה. נולד לאביו בה' ניסן בשנת תקע"ה הגה"ק ר' שרגא פייביש אב"ד ריסקא בעל תלת גוונין דשרגא זי"ע בן הגה"ק ר' אורי ליפמאן זי"ע לבית הגה"ק ר' אליעזר מפראג זי"ע בן הגה"ק ר' אורי שרגא פייביש אב"ד בומסלא ברודא בעל דת אש זי"ע מבית חלפן בן החסיד הגה"ק ר' אליעזר ר' מנלש מווינא זי"ע. כשנולד רבינו כתב עליו אביו הק': ויתקיים בו מקרא שכתוב: ושמואל בקוראי שמו קוראים אל ה' והוא יענם

היה איש אלקים קדוש צדיק ועניו פאר הדור ובעל מופת וגאון מופלג, בהיותו כבן י"ב שנים כבר היה כל חלק ראשון של חושן משפט שגור על לשונו.

דר בתחילה בקאמאדע, וקהלות רבות מפצירים בו שיאות לקבל משרת על שכמו, אך רבינו בענוותנותו סירב להפצרתיהם.

אולם למרות זאת נהרו אליו המון חסידים ואנשי מעשה לחסות בצל כנפיו להתברך מפיו.

נשא ונתן באמונה ועל אף גדלותו וגאונותו והיה רגיל ליסע לטריעסט לסחור באתרוגים, וסיפר בפעם ראשון שנסע לטריעסט לקנות אתרוגים סיפרו אותו להרה"ק מצאנז זי"ע שרבינו נעשה סוחר אתרוג ונסע לטריעסט להביא אתרוגים, גער בהם הרה"ק מצאנז זי"ע ואמר: לא כן אלא שר' שמואל נסע לקנות אתרוג לעצמו, ואגב הביא עוד אתרוגים. [יש לפרש: בפרשת וישב וילכו אחיו לרעות את צאן אביהם בשכם, פירש רש"י ז"ל נקוד על את לומר שעיקר הליכתם היה לרעות את עצמן וכנ"ל וגם צאן אביהם] (עלי שיר)

אחר כמה שנים צוה עליו הרה"ק ר' חיים מצאנז בעל דברי חיים שיקבל ע"ע משרת הרבנות בדארג, ושמע לקולו, ומאז נתקבצו תלמידים לבית מדרשו וחסידים רבים נסעו אליו.

היה מנהגו של רבינו לסדר בעצמו בכל ערב שבת לעת ערב הספסלים לכל איש ואיש והכן לפניו עוד קודם בואם לכמה אנשים שיהיה, זאת הי' מידי שבוע בשבוע שהיה יודע מקודם כמה אנשים יבאו לשבות אצלו לקבל ברכתו הטוב,

ופעם אחת נשאר ספסל אחד יתר, ובלילה קודם קידוש היה ממתין הרבה והיה הדבר הזה לפלא בעיני העולם, ופתאום בא אחד ואמר לו רבינו: לך הכנתי את הספסל ומיד עשה קידוש, וזה האיש בא על שבת ולא הי' אצל התפילה רק בשעת האכילה. (תפארת שמואל)

וסיפר שפעם אחת שבת הרה"ק ר' ברוך מגרליץ זי"ע בדארג על שבת קודש והביאו לר' ברוכ'ל י"ב חלות, שאלו את רבינו: האם אינכם נוהגים לשים י"ב חלות? ענהו רבינו: לי יש כוונה אחרת, דאם יש ב' חלות ואיש יהודי משים ידיו עליהם נעשה מזה י"ב חלות. (ברוך שאמר)

בהיותו כבן שש שנים נתייתם מאביו ונתגדל אצל דוד אחי אביו הגה"ק ר' יצחק פרענקל אב"ד קראלי זי"ע וגם נתגדל בבית גיסו ר' זאב וואלף טענעבוים אב"ד ווערפעלעיט בעל רחובת הנהר זי"ע, וגם אצל הגה"ק ר' מאיר א"ש אב"ד אונגוואר בעל דברי מהרי"א זי"ע, ועל ידיהם נתגדל לאילנא רברבא.

כשהגעו לפרקו נשא להרבנית הצדיקת מרת רחל ע"ה בת הגביר החסיד מוה"ר יצחק מישוב פאטשוי ז"ל.

פעם באסיפת הרבנים בפעסט שהיו שם גאוני עולם ובראשם הגה"ק ר' אברהם שמואל בנימין סופר מפרעשבורג בעל כתב סופר זי"ע הרה"ק ר' יקותיאל יהודה טייטעלבוים מסיגעט בעל ייטב לב זי"ע והגה"ק ר' ישעיהו זילבערשטיין מווייצען בעל מעשי למלך זי"ע והיה לפניהם ענין קשה לגמור והיו חלוקים בדעותיהם עליו, ואמר הרה"ק בעל ייטב לב זי"ע: יאמר נא הרב מדאראג את דעתו וכאשר יאמר כן נעשה, מפני שהוא חכם וגדול הדור.

בצעירותו הסתופף בצל הרה"ק ר' שלום רוקח בעל שר שלום מבעלזא זי"ע ולאחר מכן דבק בכל נימי נפשו בהרה"ק ר' חיים האלבערשטאם בעל דברי חיים מצאנז זי"ע.

וסיפר שרבו הרה"ק מצאנז זי"ע אמר עליו: הרב מדאראג בכוחו להלביש דבריו ואפילו את תורתו בעשרה לבושים שיהיו נשמעים לפשוטים וכח המעצר שלו שלא לגלות מדרגתו הוא עד להפליא. ופעם הי' על שלחן קדשו של הדברי חיים זי"ע פלפול עצום בין הלומדים בסוגיא קשה ובנו הרה"ק ר' ברוך מגארליץ זי"ע בתוכם. ורבינו יש דומם ולא פצה פה. ואמר הרה"ק מצאנז זי"ע: האם חושבים אתם שהרב מדאראג אין בכוחו לפלפל עמנו, אבל כח המעצר שלו הוא גדול מאוד, אבל אני מבקשו שיענה גם הוא חלקו, למען לעשות רצון רבו, אז אמר דעתו הקולעת אל המטרה במלים ספורות, וכולם ראו את עוצם גדלו.

היה בידידות רבה עם הרה"ק ר' משולם פייש לאווי ראש שושלת טאהש זי"ע. שלמדו ביחד אצל הגה"ק בעל מהר"ם א"ש זי"ע באונגוואר.

וסיפר שרבינו היה שולח את האנשים שבאו על פתחו להתברך בברכתו, שיתנו נרות למאור בבית מדרשו של הרה"ק מטאהש, וגם שהם בעצמם ידליקו שם נרות, ובזכות זה יוושעו, וכך הוה. (פאר משולם)

מעשה באיש אחד שהיה מתגורר בדאראג, אך לא היה נמנה על עדת החסידים. פעם אחת באישון לילה חלתה בתו בפתע פתאום ומצבה החמיר מאוד, וירא בצר לו וירץ אל רבינו להזכיר לפניו את בתו לרפואה שלימה. אמר לו רבינו: לאמיר טרינקען לחיים! ופנה רבינו לחפש בביתו צלוחית יין שרף, אולם כיון שדרכו היה ליתן הכל לאחרים, לא נמצא בביתו אפילו מעט יין שרף, נטל רבינו מים לומר על זה לחיים, ואמר הלא כתוב (פרשת משפטים כ"ג כ"ה) וברך את לחמך ואת "מימך" ואז "והסירותי מחלה מקרבך", ואכן נתרפאה בתו. (זמירות אמרי שפר דאראג)

נסתלק לגנזי מרומים ט"ו מרחשון תרמ"ב ומנו"כ בבית החיים הישן בעיר דאראג. חתנו הגה"ק

ציונו נודע כמקום קדוש, המונים באו לפקוד את קברו על כל צרה וצוקה, ומקום קברו נודע כמקום אשר פועלים בו ישועות ומופתים.

נשאר אחריו בנו הרה"ק ר' מאיר פרענקל זי"ע, ובנו הגה"ק ר' אברהם פרענקל זי"ע

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן.

מתורתו של רבינו זי"ע

ויגדל האיש וילך הלך וגדל עד כי גדל מאוד: יש לדקדק דלא הו"ל לכתוב רק וגדל האיש עד כי גדל מאוד או ויגדל האיש וילך הלך וגדל מאוד? ויש לומר עפ"י מה שאמרו חז"ל כל המקיים את התורה מעוני סופו לקיימה מעושר, וזה י"ל ביאור הכתוב ויגדל האיש בעושר רב, והטעם לזה אמר: מפני וילך הלך וגדל בתורה ובמעשים עד כי גדל מאוד, פי' קודם שנתגדל בעשירות, לכן דינא הכי שכל המקיים את התורה מעוני סופו לקיימה מעושר. (אמרי שפר)

ויבאו שני המלאכים סדומה פרש"י ולהלן אצל אברהם קורא אותן אנשים וירא והנה שלשה אנשים נצבים עליו? אלא לגבי אברהם שכחו גדול והמלאכים תדירין אצלו כאנשים קורא אותם אנשים, ולוט קוראן מלאכים. ולכאורה קשה: הלא גם לגבי לוט קראן אנשים, בפ' דכתיב רק לאנשים האלה לא תעשו דבר? ואפשר ליישב דגבי אברהם אבינו קוראן הכתוב אנשים והנה שלשה אנשים, אבל כאן לא קראן הכתוב אנשים אלא לוט קרא אותם אנשים באומרו רק לאנשים האלה לא תעשו דבר, והיינו לפי מחשבות אנשי סדום שסברו שהם אנשים. (אמרי שפר)

טז חשון תק"ץ

רבי עמרם ב"ר משה נחום זי"ע רבי עמרם חסידא אב"ד מאד

רבינו הגה"ק רבי עמרם רויזענבוים הנקרא רבי עמרם חסידא זי"ע מגדולי תלמידי מרן הגה"ק ר' משה סופר מפרשבורג בעל חתם סופר זי"ע, נולד בשנת תק"ן לאביו הגה"ק ר' משה נחום רויזענבוים אב"ד וואשאן זי"ע מגזע הרה"ק רבי אדם בעל שם זי"ע, והגה"ק ר' יהודה לייוא בעל מהר"ל מפראג זי"ע והגה"ק רבינו יהושע העשיל מקראקא בעל חנוכת התורה זי"ע, ולמעלה בקודש עד דוד מלך ישראל חי' וקיים ע"ה

וסיפר לולות לילת רבינו: שנים רבות היה אביו ואמו חשוך בלא בנים, עד שפעם אחת אירע שליל ביתם נעלרה עגלה רתומה לסוסים, בעל העגלה ירד ממנה ודפק על דלתי הבית וביקשו מהגה"ק ר' משה נחום שיתן לו להכנס ולהניח תפילין דרבינו תס, כי ירא פן תשקע עליו החמה ועדיין לא הניח, ולאחר שהניחו וחלצם, ביקש האורח להמשיך בדרכו, אך הר"ר משה נחום הפליר בו שימתין קמעא, יאכל את סוסיו וגם האורח יסעד את לבו טרם יציאתו לדרך. האורח נענה לבקשתו, ולאחר שגמר לאכול כשביך ברכת המזון, בהגיעו לברכת הרחמן, הגביה את קולו ואמר: הָרַחֲמָן הוּא יְבָרֵךְ אֶת בַּעַל הַבַּיִת הַזֶּה וְאֶת בַּעֲלַת הַבַּיִת הַזֶּה. אוֹתָם וְאֶת בֵּיתָם וְאֶת זַרְעָם וְאֶת כָּל אֲשֶׁר לָהֶם. כשגמר לברך פנה אליו הר"ר משה נחום בתמיהה: הרי עדיין לא נתברכנו בזרע ומה ראה מר לברך אותנו ואת זרענו ?! מי יתן שברכתכם תתקבל ונוושע בבנים, נענה האורח ואמר: ראה אני שסיבת הדבר, משום שכשיוצאים מפתח ביתכם העינים נתקלות מבלי משים ונופלת מבטם על השתי וערב הנעוץ על גג מגדל בית התיפלות העומד ממול ביתכם, והוא המעכב, כי הרבנית עלולה בימי הריונה להביט על זה, וזה פוגם מאוד, על כן עלתי', סיים הבעל העגלה, שתעקרו מדירה זו ואז תוושעו', עשה הרה"ר משה נחום כדבריו ועבר להתגורר בדירה אחרת ולתקופת השנה נולד בנו רבינו זי"ע. (לתולדות משפחת רוזענבוים)

רבינו היה גברא רבא גאון וצדיק מפורסם בעל מופת וכבר מנעוריו נודע בגאונותו ובקדושתו, ומסופר שבהיותו יניק כבן שלשה שנים בכה פעם באמצע הלילה, על שאלת אביו מדוע הוא בוכה? השיב רבינו: חלמתי ששכחו להניח מיס לנטילת ידיס סמוך למיטתי, ראה אביו שאכן כך, הביאו עבורו מיס, ושקוע וירדס.

וכונה על ידי רבו הגה"ק ר' משה סופר מפרשבורג בעל חתס סופר זי"ע בשס התנא האלוקי "רבי עמרס חסידא". יודעים עליו סיפורים כי כבר בילדותו זכה לגילוי אליהו.

כבן י"ג נשא לאשה את בת הגה"ק ר' ישראל בריבל אב"ד פלאטא זי"ע מתלמידי הגה"ק ר' יחזקאל הלוי לאנדא אב"ד פראג בעל נודע ביהודה זי"ע, ובתקופה ההיא הרבץ תורה לתלמידים למרות גילו הצעיר, בשנת תקע"ד בהיותו כבן כ"ד שנים כיהן כאב"ד בק"ק אירקע עד שנת תק"פ ואז נתקבל לאב"ד לק"ק מאד באונגרין ובשנים הללו יצא טבעו בעולם כאיש אלקים ורבים הלכו לאורו עד שנת תקפ"ו בשנה זו עלה לארץ ישראל וכיהן כאב"ד לצפת ושם פעל גדולות ונצורות עבור עניי ארץ ישראל [ידועות תשובות החתס סופר אליו בהס הוא מכנהו "נשיא אלוקים, חסידא ופרישא" ועוד לשונות ותארים אשר הראו את הערצתו המופלגת של הרב לתלמיד].

לפני פטירתו בירך בשס ומלכות ברוך וכ"ו המחיר לעבדיו מאור הגנוז משתת ימי בראשית ואחר כן נסתלק לגנזי מרומים לעיר בגיל ארבעים בערך, בט"ז מרחשון בשנת תק"ץ זי"ע ומנו"כ בבית החיים בצפת בין קברי האריז"ל ומהר"ס אלשיך זי"ע ורבו החתס סופר זי"ע הספידו ואמר עליו: "שממש המית את עצמו מתוך צער השכינה.

זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן.

נשאר אחריו בניו הקדושים. הגה"ק ר' יוסף אב"ד טאלטשוא זי"ע, הגה"ק ר' משה פירסט אב"ד בזאשרהעל זי"ע

כמו כן נסתלק אביו הק' ביום זה בשנת תקפ"ו הגה"ק רבי משה נחום רויזענבוים אב"ד וואזשאן זי"ע.

שס הוריו לא ידוע רק זאת שאמו היתה בתו של הגה"ק ר' יצחק לאוויטץ מפראג זי"ע בן הגה"ק רבי שמעון זי"ע בן הגה"ק ר' סבלא אב"ד ור"ס שנייטוך זי"ע

נודע כאיש קדוש גאון מובהק וצדיק יסוד עולם. ולפי מסורות במשפחת רוזנבוים שרבינו כונה בשס "לילית בייסער" עקב מנהגו שהיה יושב מעוטף בטליתו ולומד, ומסתכל מדי פעם בציליותיו ומנשקס, ולפעמים מרוב דבקותו בלימוד היה גם נושך את הציליות. (לתולדות משפחת רוזענבוים)

לידתו, תקופת ילדותו ומקום לימודיו ורבותיו לא נודעו. זאת ידוע שכיהן ברבנות בכפר טעליקא ליד העיר ראב, תקופה בוואזשאן, ואחר כך בוואשוואר. (רשומים בשמך)

על יום פטירתו ישנם גירסאות שונות, ויש שסברו שהתאריך ט"ז לחודש מרחשון שנת תקפ"ו

נשאר אחריו בניו הקדושים הגה"ק רבי עמרם רויזענבוים הנקרא רבי עמרם חסידא זי"ע הגה"ק ר' אברהם ישראל בלאל אב"ד פלאטא זי"ע, הגה"ק ר' צבי הירש אב"ד בביטשקע זי"ע והגה"ק ר' אליעזר דוד הירשלער אב"ד בק"ק אטש זי"ע, וכמו כן דורות ישרים ומבורכים בנים ובני בנים גדולי תורה מרבילי תורה.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

יז חשון תרס"ד

רבי יהושע ב"ר שלום זי"ע בעל ילקוט יהושע קאמינקא

רבינו הרה"ק רבי יהושע'לע הלוי ראזענפעלד מקאמינקא בעל ילקוט יהושע זי"ע נולד בשנת תק"ץ לאביו הרה"ק ר' שלום מקאמינקא זי"ע בן הגביר מוה"ר יעקב יוסף מראווא זי"ע ולאמו מרת חנה גאלדא ע"ה

ספר
ילקוט יהושע
בו יבוייר פרשי דינים על
הלכות מילה
לבוב תרצ
Wydawca. Rabin Jehoszwa Rosenfeld
Jałkut Jehoszua
nak'adem autora
Lwów ul. Żółkiewska 61

רבינו היה גדול בתורה לדיק וקדוש, לו עשר ידות בנגלה ובנסתר, איש מופת נורא מאד.

קיבל תורה מאביו הק' זי"ע, ופעם אמר: כי אי אפשר לבוא לשום שלימות רק על ידי זאת התורה שבכתב ושבעל פה אשר הנחילו לנו אבותינו מדור דור על השו"ע לפנינו כאשר קיבלתי מפי (ר' שלום מקאמינקא) אאמו"ר הגה"ק. (כנסת הגדולה)

כל אשר קיבל רבינו מאביו הנחיל לבניו, וסיפר שאמר לבנו הר"ר אליעזר מאושפיצין זי"ע: שלא יקרב בעלי בתים (פי' שלא יתפעל מהם) וכן היה, מעולם לא אמר לבעל הבית שיתיישב כשבא לחדרו, ועל אף שבדרך כלל היה יוכל לומר מילתא דביחותא, ובכלל התנהג בנחת, אבל כשראה אצל מישהו איזה ענין שהיה למרות דעתו ביהדות, או נגד מסורות קאמינקא שקיבל מאביו שקבל מזקנו (ר' שלום מקאמינקא) היה אומר ליבורים חריפים ולא חס על שום איש, ולא נתפעל משום דבר. (שיח זקנים)

כשהגיע לפרקו נשא לבתו של הרה"ק ר' שמואל הירש מדרישקיפאלי זי"ע שהיה בעל אחותו של הרה"ק ר' שלום רוקח מבעלזא בעל השר שלום זי"ע

נסתלק לגנזי מרומים י"ז מרחשון בשנת תרס"ד

נשאר אחריו בנו הרה"ק ר' אלעזר מאושפצין זי"ע חתן הרה"ק ר' חיים האלבערשטאם מלאנז בעל דברי חיים זי"ע

נכון לציין שרבינו אמר לבנו הר"ר אליעזר זי"ע: עשרה אנשים יהיו לך תמיד, וכן היה, תמיד היו אצלו על כל פנים מנין. (שיח זקנים)

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

סיפור משידוך המסוגל לפרנסה

רבינו זי"ע נהג לספר בסעודת מלוה מלכה: פעם אחת בא לפני הבעל שם טוב הק' זי"ע עני ואביון מדוכא, וביקש ממנו שיפעל עבורו ישועה שיהיה לו פרנסה, אמר לו הבעש"ט הק': שילך תחת גשר פלוני, ושם יתמלא בקשתו שימצא שם אוצרות זהב וכסף, הלך שם העני פשפש ולא מצא, בדרך חזרה פגע בחייט עני אחד ושאל אותו מבוקשו במקום זה, השיב לו הראשון את כל הענין ודבריו של הבעש"ט הק' , והפטיר העני, אולם לריק יגעתי ולא מצאתי. השיבו החייט, והלא גם אותי צוה הבעש"ט הקדוש לילך למקום פלוני ולבית פלוני, (הבית היה במכוון בית העני שהלך לחפש תחת הגשר), ותחת התנור שם אמצא אוצר טוב, אבל מתרשל אני בכך לילך שם ולחתור מחתרת בבית איש אחר. ויהי כשמעו העני הלזה את דברי החייט, חשב בנפשו, הלא הנני הבעה"ב והבית שלי הוא, אלך לביתי ואחטט מתחת לתנור את האוצר הטמון שם, וכן היה שאמנם יגע ומצא שם את האוצרות זהב וכסף. לעומת זה חשב החייט בנפשו, אם אני נמצא כבר סמוך לגשר, אנסה לחפש גם אני, יתכן שדברי האיש שאמר בשם הבעש"ט הק' נכונים הם. הלך וחיפש שם היטב ומצא את האוצרות זהב וכסף, כך ששני העניים נתעשרו עד למאד. אחרי הדברים, חשב כל אחד בנפשו, הלא באמת חבירי גרם לי את כל העושר הזה, ואיך אוכל לראות בדלותו ושפלותו, ונתיישב כל אחד בדעתו להביא עבור חבירו מתנה צרור כסף וזהב, וכן עשו, ויהי בלכתם בדרך אחד למשנהו פגעו זה בזה, וכל אחד שח לפני השני את מעשי ה' כי נורא הוא שחוננו מן השמים בעושר גדול, ותרבה השמחה ביניהם, אולם לא ידעו לפשר מה לעשות עם צרורות מתנות הכסף שכל אחד ביקש לתת לחבירו, והיות כי לאחד היה בן ולאחד בת שעומדים על פרק הנישואין, הוחלט ביניהם להשתדך ואת צרורות הכסף יתנו לצאצאיהם נדוניא. כשסיים רבינו את הסיפור אמר, "סיפור זה מסוגל לפרנסה לספרו בסעודת מלוה מלכה, ואחר העובדא לא לספר שום מעשה, רק לומר שיר המעלות ולברך ברכת המזון". וכן גם רבינו אמר תיכף שיר המעלות. מתוך מעשה זו הוסיף רבינו לבאר, שלפעמים כל אחד ואחד מוכן לישועה רבה, ואינם יכולים להשיג הישועה רק באופן שאיש את רעהו יעזורו, כן יעזרנו ה'. (אוצר הספורים)

סגולת יום ל"ג בעומר

רבינו אמר פעם להרה"ק ר' יחזקאל שרגא משינאווא בעל דברי יחזקאל זי"ע שיום ל"ג בעומר הוא בחינת יום כיפור, כיון שיום כיפור היה העבודה צריכה להיות דווקא על ידי אהרן הכהן בחינת הוד, ועיצומו של יום גם כן בחינת הוד, הרי לך שיום כיפור הוא מדת הוד שבהוד, וכן נמי ל"ג בעומר הוא הוד שבהוד, ונוכל לפעול בו ישועות טובות כיום הכיפורים. (נטעי גבריאל)

יז חשון תקפ"ו

רבי מנחם מענדל ב"ר יעקב קאפיל זי"ע בעל אהבת שלום מקאסוב

רבינו הגה"ק רבי מנחם מענדל האגער בעל אהבת שלום ראש שושלת קאסוב- ווישניץ זי"ע מתלמידי הרה"ק רבי צבי הירש מנאדווארנא בעל צמח ה' לצבי זי"ע ומהרה"ק ר' משה יהודה לייב ערבליך מסאסוב זי"ע ומהרה"ק ר' משולם פייביש העללער מזבאריזא בעל יושר דברי אמת וליקוטי יקרים זי"ע שהסתופף בצילו י"ב שנים, ומהרה"ק ר' זאב וואלף מטשארני-אוסטרהא זי"ע. רבינו נולד בעיר קאלימייא בשנת תקכ"ח לאביו הרה"ק ר' יעקב קאפיל חסיד זי"ע מגדולי תלמידי ובעל תפלה קבוע ממרן הבעש"ט זי"ע., ולאמו הרבנית הצדיקת מרת חיה ע"ה בת הגה"ק ר' זלמן מקאלימייא זי"ע מצאצאי הגה"ק רבינו דוד ב"ר שמואל הלוי אב"ד לבוב בעל ט"ז זי"ע ומהגה"ק רבינו יואל סירקש אב"ד קראקא בעל הב"ח זי"ע ומהגה"ק רבינו עובדיה מברטנורא זי"ע

רבינו היה עוד צעיר לימים כשלקח את בת דודו הרה"ח ר' שמואל שמחה זימל קוך מקאסוב זי"ע הרבנית הצדיקת מרת שיינה רחל ע"ה לאשה. אחר חתונתו עסק בסחורה רק להרויח כמה שצריך לידי חיוי, ולמד בשקידה נפלאה יומם ולילה בקדושה וטהרה ונעשה מפורסם לגדול בתורה בנגלה ובנסתר, והיה עמוד החסד, פיזר נתן לאביונים בשתי ידיים.

רבתיו הק' שמחו כולם את ידיים עליו בראותם קדושתו ועבודתו שהיה בהתלהבות עצומה ונורלה, ולא חרכו הימים שאלפי ישראל נטעו אליו ללמוד תורה ועבודה ולהנות ממנו עצה ותושיה, וכל צדיקי דורו הכירו בו שהוא בעל רוח הקודש אמתי ופועל ישועות, ובתוכם הרה"ק ר' צבי אלימלך שפירא בעל בני יששכר מדינוב זי"ע והרה"ק ר' אליעזר הורוויץ מדזיקוב זי"ע והרה"ק ר' נפתלי וויסבלום מליזענסק זי"ע והרה"ק ר' שרגא פייביש מבאראלדשין זי"ע והרה"ק ר' מנחם מענדל בעל דרך אמונה זי"ע והרה"ק ר' שמואל משינאווא בעל רמתים צופים זי"ע והרה"ק ר' משולם נתן דומ"ץ מבאר'ליטשוב זי"ע

ומסופר שבתחילת ימי הנהגת רבינו סבל רדיפות רבות ממתנגדיו, והיה בהם גם כאלו שרצו למוסרו למלכות, שאל פעם הר"ר משולם נתן לרבינו אם חושש הוא מרודפיו? השיב לו רבינו: כל זמן שהיתה לי עצה אחת שאלה שברתיה לעבודת ה', פחדתי מהם, אולם מכיון ששברתי כל עצותי לכבוד שמו יתברך, שוב אין אני ירא מהם כלל ועיקר.

גיסו הרה"ק ר' אורי' מסטרעליסק הנקרא השרף זי"ע אמר שרבינו הוא בבחינת מלכות ובתפלתו בוקע רקיעים. וכמו כן אמר עליו הרה"ק ר' יעקב יצחק הורוויץ הנקרא החוזה מלובלין זי"ע שרבינו הוא מלך ישראל. והרה"ק ר' צבי הירש אייכענשטיין מזידיטשוב בעל עטרת צבי זי"ע אמר: שרבינו יכול ליחד כל מיני יחודים נפלאים ונוראים. והרה"ק ר' שמחה בונם מפרשיסחא זי"ע אמר: רגלי בוערות ללכת אל היהודי הזה.

נסתלק לגנזי מרומים בט"ו מרחשון בשנת תקפ"ו ומנוחתו כבוד בעיר קאסוב זי"ע.

פעם אחת נסע רבינו יחד עם גיסו הרה"ק מסטרעליסק זי"ע לבקר בהיכל קדשו של הרה"ק ר' אהרן לייב מפרימישלאן זי"ע והרה"ק ר' מאיר מפרימישלאן זי"ע בנו היה אז ילד צעיר, ובלאת שני הצדיקים ממעונו, שאלו אביו הר"ר אהרן לייב זי"ע: מי משניהם נראה בעיניך יותר? הראה הר"ר מאיר על הסטרעליסקער. אמר הר"ר אהרן לייב ששניהם גדולים מאוד, והגדול שבהם, היינו הסטרעליסקער שהיה יותר גדול בקומה, יוליכו המלאכים לארץ ישראל אחר פטירתו, והקטן שבהם, היינו רבינו שהיה יותר נמוך בקומה, ישרה על קברו אוירא דארץ ישראל. אחר שנים רבות, כאשר הרה"ק ר' יחזקאל האלבערשטאם בעל דברי יחזקאל משינאווא זי"ע השתטח פעם על קברו של רבינו, שהה שם זמן ארוך מאוד, וכאשר שאלוהו אחר כך סיבת הדבר? אמר: שהיה קשה לו להיפרד מן המקום, כי הרגיש שם אוירא דארץ ישראל, אז סיפרו לו מה שאמר הרה"ק ר' אהרן לייב זי"ע שישרה על קברו קדושת ארץ ישראל, ושמח הרה"ק משינאווא זי"ע מאוד כי אכן זכה להרגיש את זאת.

היה ידועו חסידי סטרעליסק בעניותם המרובה, פעם ביקר רבינו אצל גיסו השרף מסטרעליסק זי"ע ושאלו מדוע אינו משפיע שפע פרנסה לחסידיו, השיב לו הרה"ק מסטרעליסק: משפיע אני להם, אלא שאינם חפצים לקבל, כשאלת רבינו מנין לו זאת, נקרא אחד מהחסידים שהיה מהיושבים שם והשרף אמר לו שעת רצון ויכול הוא לבקש מה שירצה, ביקש אותו חסיד: רצוני שיאמר פעם אחת 'ברוך שאמר' בכוונה כמו שהרבי אומר..." הטה השרף עצמו לרבינו גיסו ואמר: הלא נוכחת כי אינם חפצים.

רבינו נשאר אחריו ספרו הק' אהבת שלום, ובניו הק' בנו שמילא מקומו בקאסוב הרה"ק ר' חיים המגיד בעל תורת חיים זי"ע חתן הרה"ק ר' יהודה מאיר משפיטווקא זי"ע בן הרה"ק ר' פנחס מקאריץ זי"ע, והרה"ק ר' דוד המגיד בעל אמת דוד אב"ד זאבליטוב זי"ע חתן הרה"ק ר' משה יהודה לייב מסאסוב זי"ע, ובת יחידה הלקנית מרת שרה לאה ע"ה אשת הרה"ק ר' גרשון אשכנזי מקאלומייא בעל עבודת הגרשוני זי"ע.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

סגולה לרפואה

טוב להזכיר בשבת קודש בכל פעם השם שבת, כי שבת הוא שמא דהקב"ה דהוא ושמו חד, וזהו כוונת אמרם ז"ל הנכנס לחולה בשבת אומר שבת הוא מלזעוק ורפואה קרובה לבוא, פי' על ידי זעקת השם שבת על ידי זה מעוררין הקדושה שבת קודש שהוא צרורא דלעילא דבי' חיי כולא, ועל ידי זה רפואה קרובה לבוא מאילנא דחיי.

מתורתו של רבינו זי"ע

נתון תתן לו ולא ירע לבבך וכ"ו: אם אחד נותן לעני איזה נדבה והעני נותן לו הנדבה בחזרה ומבקש מבעה"ב שיתן לו נדבה אחרת גדולה יותר ממה שנתן לו בראשונה ואם הבעה"ב אינו מסרב נגדו וניתן לו עוד בלי רוע פנים ע"ז מגיע לו שכר עד אין שיעור, כי הוא עושה בזה נגד הטבעיות, וזה הפי' נתון תתן לו על מה שנתן לו בתחלה יתן לו יותר כפי בקשת העני ולא ירע לבבך בתתך לו, היינו שאתה צריך ליתן לו להעני יותר הרבה מבראשונה ולא ירע לבבך כי בגלל הדבר הזה יברכך ה' א' בכל מעשיך היינו על השלחת יד בכיסו ליתן הצדקה מגיע לו שכר ביחוד ולכן אל ירע לבבך על טרחתך בכפליים .

משמיה רבינו זי"ע אמרו לפרש מאמר הכתוב (קהלת ד' ט') טובים השנים מן האחד, היאך יהיה טובים השנים, שיחיו שנים בשלום זה עם זה? רק מן האחד: מכוחו של אחד מהם שמוותר על שלו, ואינו עומד על דעתו. שהרי אין מציאות בעולם שיחיו שנים יחדיו בשלום ושלווה, בלא שיעלה השטן ביניהם איזה עילה קטנה להפריד ביניהם, ורק על ידי שהאחד מוותר ממשיך השלום לשרור ביניהם

ויברך אלהים את יום השביעי ויקדש אותו. רבי ישמעאל אומר: ברכו במן וקדשו במן (בראשית רבה י"א ב') פירוש: שמסר בחינת כל, שכולל כל הטעמים וכל הברכות, ועל כן מי שזוכה יכול להרגיש בסעודות שבת טעם מן שכולל כל הטעמים בחינת כל. (אהבת שלום)

וַיֹּאמֶר מֶלֶךְ סְדֹם אֶל אַבְרָם תֵּן לִי הַנֶּפֶשׁ וְהָרְכֻשׁ קַח לָךְ (פרשת לך לך י"ד כ"א) רומז על הא דעינינו רואות רובא דרובא הרשעים המה בעשירות גדול וכיון שיוצא מכללם אזי מתחיל להתמוטט הלא דבר הוא? וזהו ויאמר אברהם היינו הצדיק אל מלך סדו"ם היינו הס"ם תן לי הנפש חלק הנפש ראוי לך משלך והקכוש קח לך שזה ראוי לך תמורת הנפש. (שפתי קדושים)

יח חשון תשס"ג [א]

ר' מנחם ישראל הלוי בן ר' פינחס שלום הלוי זיע"א מקאסאן

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

הרה"ק ר' מנחם ישראל הלוי ראטטענבערג זיע"א אדמו"ר מקאסאן נולד במחוז איסט סייד שבניו יארק רבתי, ביום י"ג טבת שנת תרפ"ח לפ"ק לאביו הרה"ק רבי פינחס שלום הלוי מקאסאן זיע"א (בן הרה"ק ר' משה שמואל מקאסאן-קליינווארדיין זיע"א (חתן הרה"ק ר' בן ציון פיש מבארשא זיע"א) בן הרה"ק רבי יה'וסף צדיקא מקאסאן זיע"א (חתן הרה"ק רבי משולם פייש מטאהש זיע"א) בן הרה"ק ר' צבי מטלוסט, בן הרה"ק ר' יה'וסף מקאזאווא זיע"א שהי' חתן הרה"ק מרן העטרת צבי מזידיטשויב זיע"א) ולאמו הרבנית הצדקנית מרת שרה חנה ע"ה בת הרה"ק רבי נפתלי עהרליך זיע"א מדעלעטין ובן הרה"ק ר' יהודה ליבוש מראזלא זיע"א (חתן הרה"ק מרן העטרת צבי מזידיטשויב זיע"א) בן הרה"ק ר' משה אויסטרויער זיע"א

כעבור שנה מלידתו, עברו הוריו לגור בעיר בראנקס, שם יסד אביו הגדול זיע"א קהלה נאה וחסידא, קהל "אהל משה", בחצר קודש זה גדל רבינו וינק תורה וטהרה בדרך אבותיו הק'.

בשנות ילדותו למד רבינו תורה בת"ת "תורה ודעת" בשכונת וויליאמסבורג, רבינו שהי' אז ילד רך בשנים נסע בכל יום עם הרכבת מביתו שבבראנקס להת"ת שבוומ"ס, על אף שהי' אז הילד "היחידי ממש" על כל אדמת אמעריקא שהלך מגודל בפיאות ארוכות ומלובש בכיפה שחורה גדולה כיאה לילד יהודי, בדיוק כמו שהלכו החסידישע ילדים מעבר לים הגדול במדינת אירופה הרחוקה.

ובכל יום ויום רבינו מתהלך בלבוש יהודי מובהק, וכל רואיו ומכריו רדפוהו עד חרמה, בכל יום ממש סבל רדיפות גידופים וחירופים, ברחוב וברכבת, בחדר ובביהמ"ד, מחביריו וממלמדיו, ואפילו ממנהלי החדר, על העוול הגדול שאינו בוש ללכת ברחובות אמעריקא בלבוש יהודי מגודל בפיאות, דבר שלא היה מקובל כלל בשנים ההם, וגערו בו שעושה חילול ה' בהלכו כך, ומבייש את כל היהדות באמעריקא, ולהבדיל הגויים צחקו ממנו על מראהו היהודי המשונה בעיניהם, אבל רבינו בעזות דקדושה שבו לא קם ולא זע, וקיים בנאמנות את ה"ודע מה שתשוב" במלא מובן המלה, לכל אחד ואחד שגער בו היה עונה לו ברוב חכמתו תשובה המספקת לבעלי'.

בהגיעו לגיל המצוות רצה אביו הק' לשלחו ללמוד בישיבת דודו הרה"ק מרן רבי ישראל צבי בעל האור מלא מקאסאן זיע"א הי"ד, אבל קפצה עליו רוגזו של גרמניה, ופרצה מלחמת העולם, על כן לא יכול רבינו לנסוע כי השתבשו הדרכים במאוד. (עוד קודם שנודע על הסכנה המשמשת ובאה על אונגארין). בהיותו כבר חמש עשרה שנה התחיל להתנוצץ בו חתימת זקן, ותיהום כל העיר, הכזאת יעשה על אדמתינו מדינת אמעריקא?! בחור צעיר שלא מגלח את זקנו, כל העיר היתה כמרקחה, ונוסף גם הוא על כל החירופים והגידופים שסבל עד אז, וכל ידידיו וידידי בית אביו דברו אליו רכות וקשות שכך אי אפשר להמשיך ולא יוכל למצוא שידוך הגון עם חתימת זקן כזה, והוסיפו לטעון עוד שגם בנש"ק זה והשני וכו' ג"כ לא מגדלים זקנם, ואף אחד אינו מעיז פניו ללכת כך, ויהי כאמרם אליו יום יום, ורבינו מתהלך כדרכו ולא שמע אליהם, ונשא בגאון ובעוז את הלבוש החסידי כפי שהלכו אחיו באיירופה הרחוקה.

כעבור כמה שנים כשוך חמת ה' אחרי המלחמה הנוראה, כאשר התחילו לבוא שארית הפליטה מהגולה אשר הוגלתה, ממדינות אירופה והסביבה, הגיע בין הפלטים הגאון הגדול מרן רבי מיכאל דוב ווייסמאנדל זצוק"ל ראש ישיבת נייטרא, ורצה תיכף לביאתו לפתוח ישיבה כבשנים קדמוניות, מיד נצמד אליו רבינו ולמד אצלו וממנו, והיה לו לאחיעזר ולאחיסמך בכל מה שהצטרך, ובפרט כשהיה צריך באחד שבקי בשפת המדינה, ומאז נעשה לתלמידו ולמד בישיבתו עד הגיעו לפרקו.

כשהגיע לפרק האיש מקדש שהיה בימים ההם פרק קשה לכל יהודי החרד לדבר ה' באמת, ובפרט לרבינו שלא רצה לוותר אפילו על קיצו של י', זכה משמיא ובנה את ביתו על אדני הקודש, על אדני התורה והחסידות, עם תבלחט"א הרבנית הצדקנית המפורסמת במעשיה הטובים מרת פרידא גיטל תליט"א, בת הרה"ק ר' מאיר יוסף רובין זיע"א הי"ד מקערעסטיר (חתן הרה"ק ר' אברהם מקערעסטיר זיע"א (חתן הרה"ק ר' מיכאל מדזורקא זעי"א) בן הרה"ק רבי ישעי' מקערעסטיר זיע"א, ובן הרה"ק ר' ברוך מבערזדאוויץ זיע"א (חתן הרה"ק ר' מנחם מענדיל מזידיטשויב זיע"א בן הרה"ק ר' יצחק אייזיק מזידיטשויב זיע"א) בן הרה"ק ר' מאיר מגלאגוב זיע"א (חתן הרה"ק ר' מרדכי דוד מדאמבראווא זיע"א) בן הרה"ק ר' מנחם מענדיל מגלאגוב זיע"א (חתן הרה"ק ר' מאיר ראטענבערג זיע"א בעל אור לשמים) בן הרה"ק ר' אשר ישעי' מראפשיץ זיע"א חתן הרה"ק ר' נפתלי צבי מראפשיץ זיע"א), מגזע אראלים ותרשישים לבית קאזניץ, ליזענסק, פרעמישלאן, ועוד.

אחרי נישואיו המשיך רבינו את לימודיו אצל רבותיו הגדולים שנשארו לפליטה אחרי כלות ה' את כל הטובים שבעם, ה"ה ש"ב הרה"ק ר' יואל צבי ראטה זיע"א בעמח"ס מעט צרי אבדק"ק טיסא סאלקא, והגאון ר' יצחק אייזיק ליבעס זצ"ל, אב"ד גריידינג ובעמח"ס בית אבי שגם נתן לרבינו היתר הוראה, והגאון ר' שמעון גאבעל זצ"ל, שגם הוא סמך ידיו על רבינו ונתן לו היתר הוראה, ברבות הימים גם למד כתלמיד חבר עם הגאון האדיר מרן ר' עזריאל יודא לעבעוויטש זיע"א אב"ד קהל עדת יראים וויען במשך שנים רבות כאשר בכל יום למדים הם שבע שעות רצופות.

בהיות רבינו א"ך שנים עבר אביו הגדול זיע"א להתגורר בשכונה אחרת בעיר בראנקס, ויסד שם את בית מדרשו בשכונת פעלם פארקוועי, אז נתמנה רבינו זיע"א לשמש ברבנות בביהמ"ד הישן של אביו, ונהג שם קהילתו בגאון ועוז כזקן ורגיל.

תשוקה עזה בער ברבינו ליסוע לבקר את הרה"ק מהר"א מבעלזא זיע"א, ואכן לקראת חג השבועות דשנת תשי"ז גמר רבינו בדעתו לקום וליסוע, לפני נסיעתו שיגר מכתב לש"ב שהי' משב"ק בבעלזא להודיע לו מהחלטתו ולבקשו שיכין לו הדרך, המשב"ק הריץ מיד מכתב חזרה שאם כבר מוציא סכום כזה ועושה נסיעה ארוכה (שבימים ההם ארכה ד' ימים עם חניית ביניים כמה פעמים), לדעתו עדיף להמתין על ר"ה, הפנה רבינו את שאלתו לאביו הגדול שאמר לו, אצל צדיקים הללו אין נ"מ בין שבועות לר"ה, ותוכל ליסוע כבר על שבועות, וכן עשה רבינו, בהגיעו לחצר הקודש קירבו הרה"ק במאוד, ופעם בעת קבלת קהל בפתקא ופדיון, נתן רשות לרבינו לעמוד מאחורי כסאו ולהביט בעבודתו בקודש, סייעתא דשמיא מרובה ליוותה את רבינו, כאשר על ר"ה כבר שחלח"ח הרה"ק מבעלזא זיע"א, ואם היה ממתין על ר"ה כבר לא היה זוכה לראות הקודש.

בשנים האחרונות של אביו כאשר עבר אביו לגור בעיר ואם בישראל ברוקלין בשכונת בארא פארק נתמנה רבינו לשמש בביהמ"ד השני של אביו, בימים ההם היה אביו הגדול נוהג לשהות בבית בנו יקירו רבינו זיע"א בימי הקיץ, וכך היה גם בשנתו האחרונה תשכ"ו, וביום המר והנמהר כ"ד תמוז כאשר החזיר אביו הגדול את נשמתו הטהורה ליוצרו בבית בנו רבינו זיע"א נתמנה רבינו למלא מקומו וכיהן באדמו"רות קאסאן בבראנקס, עד שנת תשמ"א שאז כבר נתרוקנה השכונה בבראנקס מרוב היהודים החרדים, ולא יכול רבינו להמשיך לשבת שם, קם רבינו והעתיק את בית מדרשו בבארא פארק, ולפלא הוא שבית מדרשו בבראנקס לא ביטל התמיד ועדיין פועל עד היום הזה, ויש שם מנין לג' תפילות בכל יום, וממשיכה להיות לבית שמגדלים בו לתורה ולתפילה עד היום הזה.

יח חשון תשס"ג [ב]

ר' מנחם ישראל הלוי בן ר' פינחס שלום הלוי זיע"א מקאסאן

הרה"ק ר' מנחם ישראל הלוי ראטטענבערג זיע"א אדמו"ר מקאסאן נולד במחוז איסט סייד שבניו יארק רבתי, ביום י"ג טבת שנת תרפ"ח לפ"ק לאביו הרה"ק רבי פינחס שלום הלוי מקאסאן זיע"א (בן הרה"ק ר' משה שמואל מקאסאן-קליינווארדיין זיע"א (חתן הרה"ק ר' בן ציון פיש מבארשא זיע"א) בן הרה"ק רבי יה'וסף צדיקא מקאסאן זיע"א (חתן הרה"ק רבי משולם פייש מטאהש זיע"א) בן הרה"ק ר' צבי מטלוסט, בן הרה"ק ר' יה'וסף מקאזאווא זיע"א שהי' חתן הרה"ק מרן העטרת צבי מזידיטשויב זיע"א) ולאמו הרבנית הצדקנית מרת שרה חנה ע"ה בת הרה"ק רבי נפתלי עהרליך זיע"א מדעלעטין ובן הרה"ק ר' יהודה ליבוש מראזלא זיע"א (חתן הרה"ק מרן העטרת צבי מזידיטשויב זיע"א) בן הרה"ק ר' משה אויסטרויער זיע"א

עם פתיחת הביהמ"ד בתוכבי השכונה החסידית בבארא פארק, פתח רבינו גם את הישיבה הק' אור מלא ד'קאסאן אשר שם חינך והדריך והעמיד תלמידים הרבה, ההולכים לאורו וינקו ממנו עזות דקדושה, למען יוכלו לעמוד איתן נגד זרם הרחוב.

כל ימיו, היה ידוע ומפורסם בכל הסביבה, שבית הקאסאנער רבי פתוח לרווחה לכל עובר ושב, וכל רעב וצמא מצא שם את שאהבה נפשו, הן בשבתים וימים טובים, וגם לרבות בימי החול, שבכל יום ויום אכלו שם הרבה אנשים, ממשולחים ועד רבנים מפורסמים הן אלו ששהו (עוד בעת מגוריו בבראנקס) בקרבת המקום מחמת שהיה להם קרוב בבית החולים דשם, והן סתם ארחי פרחי, כולם אכלו ושתו שם וכל אחד קיבל כפי כבודו הראוי לו, וכן ישנו בביתו הרבה אורחים, לרבות בימי חג הסוכות שסוכתו היתה סוכה "ציבורי" ממש במלא מובן המלה. גם אדמורי"ם ורבנים חשובים מבני משפחתו שבאו מארצות שונות לארה"ב, באו לשהות בצל קורתו, כאשר התענגו מתורת רבינו ומריבוי חכמתו.

פקיע שמיה של רבינו בגדלות תורתו בנגלה ובנסתר, ובמהרה יצא טבעו בעולם, והתפרסם לת"ח גדול וגאון אדיר, לפרנסתו שימש רבינו כבורר אצל דיני תורה, רבינו שמדת האמת היתה טבועה בדם לבבו באופן נפלא, לא חל ולא זע מכל דבר שלא היה אמת לאמיתה, ובעת הדיני תורות היה ניכר ביותר מדת האמת שהי' טבוע בו, הצדק צדק תרדוף שקיים בפשטות עד להפליא, והרבה גאונים מפורסמים ובינהם הגאון מדעבריצין זיע"א בעמח"ס באר משה, שהעידו עליו שכמעט אין בנמצא בכל העולם אחד שיפחד מהשקר כמו רבינו זיע"א.

כ"ק מרן גאב"ד ירושלים שליט"א סיפר מעשה שהוא היה עד לה, שפעם אחת נקרא רבינו לשמש כטוען לאיש אחד בעיר מגוריו אנטווערפן, ומרן הגאב"ד שליט"א שימש אז כאחד מן הרבנים, רבינו זיע"א אחר שהגיע לשם ראה ששקר אמר לו האיש שקרא לו מאמעריקא, הגיע לבית הדין, ושם הרים עליו בקול גדול על שחשב לנטות מן האמת ועוד העיז לבלבל את רבינו זיע"א, ומיד חזר רבינו לאמעריקא כמו שהגיע, על אף שהפסיד הון רב, ואפילו להוצאת הדרך לא שלם לו הלז, אף על פי כן לא זז רבינו מעמדתו. וסיים הגאב"ד שדבר זה היה לו לפלא אפילו בימים ההם, שחוץ מן האמת לא איכפת לו כלום.

במיוחד היה מפורסם לבעל תפילה נפלא בנוסח אבותיו ורבותיו לבית קאסאן-זידיטשוב, ורבים השכימו לפתחו לשמוע אל הרינה ואל התפלה, והתעוררו לתשובה מתפילותיו הנעימות.

ביום שב"ק פר' נח ו' מר-חשון תשס"ג לפ"ק נפל רבינו למשכב וחלה את חליו אשר ממנו כבר לא קם, ולאחר ימים מועטים שכל כלל ישראל בתפוצות ביקש רחמים על רבינו החזיר רבינו את נשמתו הטהורה ליוצרה ביום ח"י מר-חשון תשס"ג לפ"ק, קהל רב אדמורי"ם ורבנים חשובים, חסידים ואנשי מעשה, באו לחלוק לו כבוד אחרון והשתתפו בהלוויתו שיצתה מבית מדרשו מקום שהרביץ שם תורה במשך עשרים שנותיו האחרונות, והובא לקבורה ליד ציון אביו הגדול בחלקת קאסאן בניו דז'ערזי.

זרעו אחריו, בניו: בנו בכורו ומ"מ כ"ק מרן אדמו"ר הרה"צ ר' מאיר יהוסף הלוי שליט"א מקאסאן, כ"ק אדמו"ר הרה"צ ר' משה שמואל הלוי מקאסאן-לאנדאן שליט"א, כקש"ת הרה"צ ר' נפתלי צבי שליט"א רב דקהל אוהב צדק-הכלי שן בפלעטבוש, כקש"ת הרה"צ ר' אברהם ברוך שליט"א ראש ישיבת קאסאן, כ"ק אדמו"ר הרה"צ ר' חיים יהודה ליביש הלוי שליט"א מפארשעי, כ"ק אדמו"ר הרה"צ ר' ישעי' משולם פייש הלוי שליט"א מראזלא.

חתניו: הרה"צ ר' חיים שלמה הלוי ר"ב מסאלקא-ירושלם שליט"א, הרה"צ ר' אליעזר ליפא בערגער ממישקאלץ שליט"א, והרה"צ ר' אפרים מרדכי קלוגהויפט שליט"א בן כ"ק אדמו"ר מסטרעליסק שליט"א.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

יח חשון תרע"א

רבי יחזקאל הכהן בן אברהם ישכר בער זיע"א רבינוביץ מראדאמסק

הרה"ק רבי יחזקאל הכהן רבינוביץ האדמו"ר השלישי לבית ראדאמסק זי"ע אחי הרה"ק ר' נתן נחום אב"ד קרימילוב וזאווירטשה זי"ע. נולד בשנת תרכ"ג בערך לאביו הרה"ק ר' אברהם ישכר בער מרדומסק בעל חסד לאברהם זי"ע בן הרה"ק ר' שלמה הכהן ראבינאוויץ ראש שושלת ראדומסק בעל תפ

רבינו היה איש קדוש ועניו מאוד ונהנה מיגיע כפו והיה אחד מגדיקי דורו המפורסם בתורתו וקדושתו, שם לילות כימים ולמד בקדושה וטהרה, ורבים הסתופפו בצלו הק', ונודע לאיש פלא שקשה הי' להתחקות על עקבותיו, שמו יצא בדרכי עבודתו ובתפלתו ובנגיעותיו הנעימות החודרת ללבבות.

חיבר ספרו הקדוש ויקר כנסת יחזקאל על התורה, היה רב ואב"ד בק"ק נייעפעל-שדה חדש, ואחר הסתלקות אביו בי"ג אלול בשנת תרנ"ב מילא רבינו את מקומו לאדמו"ר בעיר ראדאמסק.

אחר נשואיו נכנס רבינו למסחר כי לא רצה ליהנות מחסידיו וכל חייו לא לקח פדיונות מחסידיו, להיפך פזר הון לצדקה.

נסתלק פתאום לגנזי מרומים בח"י מרחשון בשנת תרע"א כבן ארבעים ושמונה שנים, ומנוחתו כבוד בעיר ראדאמסק באוהל אביו זי"ע וזקנו בעל תפארת שלמה זי"ע.

נשאר אחריו בניו הק' הרה"ק ר' שלמה חנוך הי"ד זי"ע שמילא מקומו בראדומסק שהיה אז בן עשרים ותשע שנים, והרה"ק ר' אלימלך אריה משילוב הי"ד זי"ע,

ואחיו הרה"ק ר' משה טוועדרסקי מקראסנא זי"ע, הרה"ק ר' דוד הלברשטאם מזמיגרוד-סוסנובצא זי"ע, הרה"ק ר' משה וויים מו"ץ בלודז' זי"ע, הרה"ק ר' יואל טוועדרסקי מרצווע-רוסקא זי"ע.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

מתורתו של רבינו

הסדרה של פרשת שופטים מסתיימת בפסוק: כי תעשה הישר בעיני ה'. ופרשה שלאחריה פותחת בפסוק: כי תצא למלחמה על אויביך, סמיכות זו באה להורות לאדם, כאשר תצא למלחמה על אויביך הוא היצר הרע, ותמיד ללחום בו ע"י זה אתה עושה הישר בעיני ה', והמלחמה היא באדם בכל עת ובכל דרכיו, וזהו שכתוב: והי' לאות על ידך ולזכרון בין עיניך, הייני מצות מחשביות, למען שכל מה שהפה מדבר יהי' בו תורת ה'.

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

יט חשון תר"ף

רבי יצחק ב"ר שלום מרדכי הכהן זי"ע אב"ד חצעמר בעל מנחת יצחק

רבינו הגה"ק רבי יצחק שוואדראן אב"ד חצעמער בעל מנחת יצחק ושירי מנחה על התוספתא זי"ע נולד בגלייציא בשנת תרכ"ו לאביו הגה"ק ר' שלום מרדכי הכהן שוואדראן אב"ד ברעזאן הנקרא המהרש"ם ברעזאן זיע"א בן הנגיד הגה"ק ר' משה מזלאטשוב זי"ע [הרה"ק ר' מאיר מפרימישלאן זי"ע כיבד פעם את הר"ר משה להיות הכהן בפדיון הבן, וכשהרגיש בפליאת אחת המסובים שהיה נראה לו שיש לכבד כהן אחר שנמצא שם שלדעתו היה חשוב יותר. נענה הרה"ק ר' מאיר זי"ע: אנו כבדנו את ר' משה'לע בכהן כיון שהוא כהן מיוחס.(דרכי שלום) והוסיף על זה הגה"צ הר"ר אליעזר דוד פריעדמאן שליט"א: שהרה"ק ר' יודא'לע מדזיקוב זי"ע היה מצוה שיקחו על פדיון הבן את הגה"ק ר' שלום מרדכי הכהן שוואדרון המגיד הירושלמי זי"ע שהיה נכד רבינו, בהטעימו ע"פ עדות הנ"ל של הרה"ק מפרימישלאן זי"ע שהוא כהן מיוחס]נכד הרה"ק המגיד בגלינא בעל נשמת צבי ומשיבת נפש זי"ע מגזע רבינו הגה"ק ר' יואל סירקש אב"ד קראקא בעל הב"ח זי"ע ורבינו הגה"ק ר' דוד ב"ר שמואל הלוי אב"ד לבוב בעל הטו"ז זי"ע ולאמו הרבנית הצדיקת מרת יענטא ע"ה בת הנגיד מוה"ר ר' אברהם יקיר ז"ל

רבינו היה גאון וקדוש חריף ובקי והיה בעל תוקע אצל הרה"ק ר' חיים מאנטיניא זי"ע.

וסיפר שפעם אחת בראש השנה אחר תפילת שחרית היה הרה"ק מאנטיניא סגור בחדרו, שאל רבינו להחסידים, אם רצונם להיכנס לחדר הרבי? וענו: כן. פסח רבינו כל הלכתות ונכנס עם החסידים, וראו איך שהרה"ק מאנטניא זי"ע לומד בשולחן ערוך הלכת טוען ונטען. שאל אותם הרה"ק מאנטניא זי"ע: מי הכניס אתכם? ענה רבינו שהוא הכניסם, שאל אותו הרה"ק מאנטניא זי"ע: איך נכנסת? ענה רבינו: הלא תקיעת שופר הוא חכמה, ובחכמה פותח שערים. אמר לו הרה"ק מאנטניא זי"ע: א וואזשנע חכמה האסטו באוויזן. (שיח זקנים)

כשהגיע לפרקו נשא להרבנית הצדיקת מרת חיה לאה ע"ה בתו של גביר מפורסם, שממנה נולדו לו תשעה ילדים.

וסיפר שפעם אחת נסע עם חותנו להרה"ק בעל למח צדיק מוויזניץ זי"ע שהיה מחסידיו. בעת כתיבת הפתקא עלה במחשבתו: מה אבקש, פרנסה? הלא חותני עשיר הוא, אבקש ברכה שאצליח בלימוד. והנה בעת היה רבינו כותב פירוש על תוספתא, וכשקרא הרה"ק מוויזניץ זי"ע את הפתקא, שאל את רבינו? מה בקשתך? פרנסה, הלא פרנסה לא חסר לך, ובירך אותו שיצליח בלימוד. (שיח זקנים)

בשנת תרנ"ח מתה עליו אשתו, ובתקופה זו איבד גם את רכושו ונותר בחוסר כל, עלע לארץ ישראל והשתקע בירושלים, ונמנה עם רבני ונמנה עם רבני ישיבת המקובלים שער השמים בירושלים. ושם נשא בזיווג שני להרבנית הצדיקת מרת פריידא לאה ע"ה.

כמו שסיפר רבינו בספרו: בשנת תרמ"ט מתה עלי בתי דבורה ע"ה בת עשרה שנים ובשנת תרנ"ו ירד ילדתי מרוסהמעלה עד ליוטא התחתונה וגזלו את כל רכושי ונשארתי בעירם ובחוסר כל ובשנת תרנ"ח י"ט שבט מתה עלי אשתי ונשארתי עם שש בניי ושלשה בנות, ומה שנשאר לי העולכות מרכילי גזלו וחמסו אז אצלו. (שירי מנחה)

נסתלק לגנזי מרומים י"ט מרחשון בשנת תר"ף

נשאר אחריו דור ישרים הגאוני וחסידי עולם ומהם המגיד הירושלמי הגה"ק ר' שלום שוואדרון זי"ע

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

תוספתא

סדר זרעים

מנחת יצחק | שירי מנחה

ירושלם

כ חשון תרי"ב [א]

רבי שלום הלוי ב"ר יעקב יוסף זי"ע הרה"ק מקאמינקא

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

רבינו הרה"ק רבי שלום הלוי ראזענפעלד מקאמינקא זי"ע נולד בשנת תק"ס בערך לאביו הקצין והחסיד הרה"ק ר' יעקב יוסף ראזענפעלד מראווא זי"ע ולאמו הצדיקת מרת יענטא ע"ה בת הרה"ק יהושע צבי העשיל מבאר זי"ע

רבינו היה חריף עצום מקובל קדוש ונורא, חכימא דיהודאי גאון מפורסם, ועוד בנערותו נתפרסם כהעילוי והיה נקרא דער ראוועד עילוי, כבן תשעה שנים עשה סיום הש"ס.

ענותנותו היתה במדה נפרזה, פעם אחת היה רבינו ברומנוב אצל הרה"ק ר' צבי הירש מרומנוב זי"ע ובמוצאי שבת קודש נתוועדו כל הרבנים וגדולי החסידים לבית הרה"ק ר' נתן לייב הכהן זי"ע בן הרה"ק ר' מענדלי מרומנוב זי"ע לסעודת מלוה מלכה, בשעת סעודה אמרו את מי נשלח להביא מי דבש? אמר להם רבינו: תנו לי מעות ואשלח את הנער שלי, המה השבו כי יש לו עמו נער משרתו, ונתנו לו המעות, אחר שעה קלה ראו להשתוממותם כי רבינו הביא בעצמו בכבודו כד מי דבש, ושאלוהו הלא כבודו אמר שישלח נער שלו? והשיב כן עשיתי, כי כאשר הגעתי לבן י"ג ובאתי לכלל גדלות, התניתי עם הנער שלי שלא יעזוב אותי על זקנה ושיבה, ובכן שלחתי את הנער שלי, מעת היותי בן תריסר, קודם שנעשיתי בר מצוה.

ופעם אחת אמר רבינו: איתא בגמרא (מסכת בבא קמא ל"ז ב') מטבע של אברהם אבינו ע"ה זקן מצד זה ובחור מצד זה, הכוונה לזה לעבודות ה' צריכים ב' אופנים בשם ה' אין צריך להיות כנער רק זקן, ובשמים למען דהוא לעת הצורך צריך להיות כנער, כאמרו בכל פעם איך נעם מיר מיט אלע מאל את הנער שלי. וזהו מטבע של אמע"ה הי' זקן ובחור כ"א לעת הצורך לעבודת ה' פעם כן ופעם כן.

פעם אחד עלה בדעת רבינו להתענות משבת לשבת, ונכנס בו הרהורי גאוה שכולם אוכלים והוא מתענה, גמר בלבו שיעשה עצמו כאילו הוא אוכל כדי שלא יתגאה, ורואה שעל ידי זה הוא מתגאה ביותר כי באמת הוא מתענה וכל העולם חושבים שאוכל א"כ הרי הוא צדיק האמת על כן גמר בדעתו שבאמת יאכל אבל לעולם הוא מתענה רק שאוכל כדי שלא יתגאה.

רבינו היה מקודם אב"ד בעיר ירטשוב ואחר כן נתמנה לאב"ד בעיר קאמינקא שעל שמה הוא נקרא עד היום.

בנגלה היה תלמיד מהגה"ק ר' שלמה קלוגער מבראד זי"ע ונסתר ובחסידות היה תלמיד מובהק מהרה"ק ר' נפתלי צבי הורוויץ ראפשיץ בעל שושלת ראפשיץ בעל זרע קודש זי"ע ומהרה"ק ר' צבי הירש אייכענשטיין מזידיטשוב בעל עטרת צבי זי"ע. ולאחר פטירת רבו מראפשיץ זי"ע ביום י"א אייר תקפ"ז נסע אל הרה"ק ר' שלום רוקח השר שלום בראש שושלת בעלזא זי"ע ונעשה תלמידו מובהק והי' אוהב דבוק מאח להרה"ק ר' חיים הלבערשטם ראש שושלת צאנז בעל דברי חיים זי"ע.

פעם אחת כאשר שהה רבינו בצל רבו בבעלזא, נפל בחולי גדול והיה מרותק למטתו ולא היה יכול לבוא לבית המדרש לתפלה, לזה הרה"ק מבעלזא זי"ע להביאו במטתו לבית המדרש, ובעת קריאת התורה קראו הרה"ק מבעלזא זי"ע לעלות לתורה: יעמוד מורנו רבי שלום וכ"ו, וכאשר הוציא מפיו ליבורים אלו, הרגיש פתאום רבינו כי יש בכחו לעמוד על רגליו, ועמד ועלה לתורה ושוב לא חזר למטתו.

סיפר רבינו זי"ע לרבו השר שלום מבעלזא זי"ע, מה שראו עיניו אצל כפרי בעת ערכו את הסדר. וכך סיפר: כשעמדתי מאחורי הדלת שמעתי איך שהכפרי אומר את ההגדה וכולם עונים אחריו, וכשהגיע הכפרי לקטע של אחד חכם וכ"ו שם יד ימינו על עיניו כאילו הוא קורא קריאת שמע, ובהתלהבותו לעק, א–ח–ל! חכם. א–ח–ל! רשע. וכל המסובבים אתו ענו אחריו. כשמוע הרה"ק מבעלזא את סיפורו זה הבין שאין זה סיפור בעלמא ופירשה מעצמו לפני השומעים ואמר: הנה ימים באים אשר רוח הטומאה יתבער ויחלוף כליל ומלאה הארץ דעה את ד' וכל בני בשר יקראו בשם ה' ויעבדוהו שכם אחד, ותחת אשר היום רק החכם יודע שד' אחד ושמו אחד, ידעו אז כולם מיחודו ואחדותו יתברך שמו בעולם, וזהו הטומן ברמז במעשה הלזו, שהחכם הרשע התם והשאינו יודע לשאול, כולם יצעקו א–ח–ל. והוסיף הרה"ק מבעלזא רמז לזה, בדברי בעל הגדה הנאמרים לעיל, הגיע זמן קריאת שמע של שחרית, כי תיבת "שחרית" נוטריקון, חכם רשע תם שאינו יודע, ולזונו לומר שאנו מתפללים לד' שיגיענו למועד ולזמן הלז אשר כל האדבעה בנים הנרמזים בתיבת שחרי"ת יקראו קריאת שמע, וידעו שהקב"ה יחיד ואין יחידות כמוהו בשום פנים. (שדה צופים)

בספר צבי לצדיק סיפר: שרבינו היה רגיל לבוא אל קבר רבו מזידיטשוב בכל שנה ושנה ביום היארצייט, פעם אחד חל י"א תמוז ביום עש"ק ותחת לנסוע לזידיטשוב שכח ונסע לבעלזא לרבו, ויהי בדרך בנסעו דרך יער תעה ולא יכול למצוא את המוצא מן היער ההוא, והיה בצרה, כי היום רד והשבת הולך וקרב, והא באמצע היער לאין מוצא, פשפש במעשיו על מה עשה ה' לו ככה, פתאום נזכר שזה היום הוא יום י"א תמוז יום היארצייט של רבו מזידיטשוב

מתורתו של רבינו

וַיֹּאמֶר יִשְׂרָאֵל אֶל יוֹסֵף רְאֹה פָנֶיךָ לֹא פִלָּלְתִּי וְהִנֵּה הֶרְאָה אֹתִי אֱלֹקִים גַּם אֶת זַרְעֶךָ: (פרשת ויחי מ"ח י"א) פי' דאיתא בגמ': סימן של עוברי עבירה הוא הדרוקן ומה תקנתו ישתה כוס של עקרין. וזהו שאמר יעקב אבינו: ראות פניך לא פללתי שהייתי סובר שעשית עבירה עם אשת פוטיפר, אבל אני רואה בך שאתה יפה תואר והייתי חושש שמא שתית אח"כ כוס של עקרין, אבל לא כן הוא, והנה הראה ה' לי גם את זרעך, וא"כ לא שתית כוס של עקרין ואעפי"כ לא נשתנה צורתך וזהו סימן שלא עשית עבירה. (רמיזי תורה)

רְאֵה אָנֹכִי נֹתֵן לִפְנֵיכֶם הַיּוֹם בְּרָכָה וּקְלָלָה (פרשת ראה י"א כ"ו) שמעתי שיחה נאה בשם הגה"ק רבי שלום מקאמינקא זצ"ל: שאמר לפרש הכתוב בהקדם הא דאיתא במדרש (ראה שמות רבה פרשה כ"ג ה') כל מה שישראל אוכלין בעולם הזה אינו אלא בשביל אמונה. ותמוה מפני מה דוקא בעבור זאת? ותירץ: שהנה הקשו הקדמונים אהא דשכר מצוה בהאי עלמא ליכא (מסכת קידושין ל"ט) הא כתיב ביומו תתן שכרו (פרשת כי תצא כ"ד ט"ו) וצריך לומר דהא קיימא לן (עיין שו"ע חו"מ סימן של"ט סעיף ז') דאם שכר את הפועל על ידי שליח אינו עובר משום בל תלין, דהבעל הבית יכול לומר: אני לא שכרתיך, והשליח אומר: הא לא עבדת אצלי. והנה התורה הק' ניתנה לנו על ידי שליח, הלא הוא משה רבינו עליו השלום, משום הכי אינו עובר משום בל תלין. והנה איתא במדרש (שמות רבה פרשה ל"ג ז') דשני דברות הראשונות אנכי ולא יהיה לך מפי הגבורה שמענו [ז"ל המדרש שם: דרש ר' שמלאי תרי"ג מצות נתנו לישראל על ידי משה, שכן מנין תורה, ואם תאמר אינן אלא תרי"א ושתים היכן הם? אלא אמרי רבנן, אנכי ולא יהיה לך מפי הגבורה שמענום, ותרי"א אמר להם משה, שנאמר (פרשת וזאת הברכה ל"ג ד') תורה צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב] אם כן לפי זה אתי שפיר דכל מה שישראל אוכלים בעולם הזה הוא מכח שכר אמונה, דהא מצות אמונה שמענו מפי הקדוש ברוך

כ חשון תרי"ב [ב]

רבי שלום הלוי ב"ר יעקב יוסף זי"ע הרה"ק מקאמינקא

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

רבינו הרה"ק רבי שלום הלוי ראזענפעלד מקאמינקא זי"ע נולד בשנת תק"ס בערך לאביו הקצין והחסיד הרה"ק ר' יעקב יוסף ראזענפעלד מראווא זי"ע ולאמו הצדיקת מרת יענטא ע"ה בת הרה"ק יהושע צבי העשיל מבאר זי"ע

והוא שכח ולא נסע על קברו, התחיל מבקש מחילה ואמר: אדוני מורי ורבי הקדוש! הריני מבקש מחילה מעצמותיך הקדושות, והרינו מקבל עלי מהיום שלא לשכוח ביום הזה לבוא לבקר על ציונך הקדוש. ומיד פקח ה' את עיניו ומצא את המוצא מן היער ויצא ממנו בשלום ובא אל העיר סמוך לשבת.

פעם אחת הגיע אל רבינו עשיר קמצן וסיפר לרבינו שהיות ומתקוטט הוא עם אשתו על כן מבקש הוא שרבינו יקללה שתמות, נענה רבינו אליו שאסור לקלל, אך יש לי עצה עבורך, איתא שבעוון נדרים מתה אשתו של אדם, (מסכת שבת ל"ב ב') ובעיר פלונית נריכים למקוה שעולה הון רב, עבר זמן רב ושב העשיר אל רבינו והתאונן שעדיין אינו רואה ישועה והכל על מקומו בשלום, נענה רבינו אליו: הרי כתוב שאשתו תמות, והרי אתה אינך נוהג בה כראשה כי הרי מתקוטט הנך עמה כל היום, ע"כ תתחיל להתנהג בה כראוי ואל תריב עמה וכשתשלים עמה תוכל למות, ועשה כן והשלום החל לשרור בביתו וחיו בטוב ובנעימים, עד שביום בהיר אחד, חלתה אשתו ונטתה למות, והגיע שוב אל רבינו ואמר לו: רבי! הרי עכשיו כבר טוב לי עמה ושוב אינני חפץ במיתה ויבקש נא הרבי שתשוב לאיתנה, נענה אליו רבינו: "אין לך עצה אחרת אלא לשלם נדרך ולבנות את המקוה שהבטחת" וכמובן שברירה אחרת לא היתה לו, ושילם את נדרו ובנו מקוה. הרה"ק מצאנז זי"ע הפליג מאד המעשה באמרו: הנה עשה רבינו שני דברים יחד, "לקח עשיר קמצן הוציא ממנו מקוה, והחזיר את שלום ביתו.

נסתלק לגנזי מרומים כ' מרחשון בשנת תרי"ב ומנוחתו כבוד בעיר קאמינקא.

נשאר אחריו בנו הרה"ק ר' יהושע שמילא מקומו בקאמינקא זי"ע.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

הוא בעצמו ולא על ידי שליח, אם כן מחויב ליתן השכר תיכף ביומו. וזהוא ביאור הכתוב: רְאֵה אָנֹכִי, דהיינו על מה שקיבלו בני ישראל עליהם אנכי ולא יהיה לך מפי הקב"ה בעצמו ולא על ידי משה רבינו, על כן: נֹתֵן לִפְנֵיכֶם הַיּוֹם, בְּרָכָה, היינו גם בעולם הזה. ואחד מן השומעים שאל את הרה"ק מקאמינקא, דאם כן התינח רישא דקרא בְּרָכָה שייך גם בעולם הזה, אבל כיצד יפרש את המשך הכתוב, שהרי אח"כ כתוב: וּקְלָלָה ? נענה הרה"ק מקאמינקא על פי דרכו הקודש כידוע ואמר: וּקְלָלָה ר"ת ו'הקרן ק'יימת ל'ו ל'עולם ה'בא. ושפתים ישק. (שמן למנחה)

מדברי רבינו בדרך הלצה

פעם אמר רבינו ששתית משקה אחר התפילה מצילנו מן השקר! והסביר את דבריו: כששואלים יהודי התפללת היום? אינו יכול לענות מאומה, שהרי אם יענה: לא, שקרן הוא, שהרי באמת התפלל. ואם יענה: כן. אף זה שקרן במקצת, האם זאת התפילה? אך אם יענה: כבר שתיתי היום לחיים! בזה אין שום צד שקר, שהרי השתיה בוודאי שתיה היא.

פעם אמר רבינו במסיבת פורים: היכן מרומז בתורה הק' כי מצוה בפורים לשתות כדת? וענה כתיב: וַיִּלֹּנוּ הָעָם עַל מֹשֶׁה לֵּאמֹר מַה נִּשְׁתֶּה. וַיִּצְעַק אֶל ה' וַיּוֹרֵהוּ יְהוָה עֵץ וג"ו (פרשת בשלח ט"ו כ"ד - כ"ה) פירוש העם התלונן: מה נשתה? היינו מתי נשתה? ויורהו ה' עץ, רומז לפורים על דרך הכתוב: וְתָלוּ אֹתוֹ וְאֶת בָּנָיו עַל הָעֵץ וג"ו (מגילות אסתר ט' כ"ה) אז נשתה. (אוהב שלום)

כא חשון תרמ"ב

רבי אלעזר הכהן ב"ר זאב וואלף זי"ע בעל מהרא"ך מסוכוטשוב

רבינו הרה"ק רבי אלעזר הכהן כהן אב"ד סוכוטשוב בעל חידושי מהרא"ך זי"ע. נולד ביום ה' בראש חודש מנחם אב בשנת תקנ"א בעיר ווארשא לאביו הגביר הגה"ק ר' זאב וואלף כהן זי"ע הנקרא בפי כל הג"ר וואלף לייפסקער

ספר
חידושי מהרא"ך
מסעקשרת בראשון כך מעקשרת בלשני
ווארשא

רבינו היה אחד מגדולי דורו, חריף עצום מנורה הטהורה, בקי בנגלה ובנסתר, ועודו נער היה מפורסם לעילוי נפלא, כגיל ט' שלח אותו אביו לעיר פלאלק ללמוד שם, ואחר כן למד אצל הגה"ק ר' זאב וואלף הכהן מזאלאשין אב"ד לאסק זי"ע ובישיבת הגה"ק ר' יעקב מליסא בעל חוות דעת זי"ע,

ושהגיע לפרקו לקח לו רבו החוות דעת מליסא זי"ע לחתנו לבתו הרבנית הצדיקת מרת ברינדיל ע"ה, אחר חתונתו עסקה אשתו במסחר והוא לן בעמקו של הלכה ונעשה גאון מובהק קדוש מפורסם. ואחר כמה שנים תקע רבינו אהלו לוואלרשא לבית אבותיו, ושם לא פסיק פומיה מגירסא ושמו יצא בכל קצוי ארץ שהוא חריף ובקי. וכמה ערים מרילין לו אגרותיהם בכתב הרבנות שיקבל את עול הרבנות, אבל הוא שונא את הרבנות במאקאווע, ואחר כן בשנת תר"א בעיר פולטוסק ומשם עלה להיות אב"ד בפלונק ולבסוף בעיר סוכוטשוב שעל שמה הוא נקרא בשנת תרי"ב,

בחסידות היה רבינו תלמיד הרה"ק ר' שמחה בונם מפרשיסחא זי"ע ומהרה"ק ר' מנחם מענדל ראש שושלת קאלק זי"ע והיה חבר נאמן עם הרה"ק ר' יצחק מאיר אלתר ראש שושלת גור בעל חידושי הרי"ם זי"ע, וגם נסע להרה"ק ר' אברהם מטשיכנוב זי"ע.

כשאבד כל נכסיו קיבל עול הרבנות בעיר מאקאווע ואח"כ בעיר פולטוסק ומשם עלה להיות אב"ד בפלונק ולבסוף בסוכוטשוב שעל שמה הוא נקרא עד היום.

בערב שבת קודש י"ט מרחשון שנת תרמ"ב הרגיש רבינו חולשה בעת שישב על הכסא ומתפלל תפלת שחרית בבית המדרש, כשבא לביתו ביקש מעט מים לשתות, ובאו האנשים ובני ביתו לבקר אותו, והוא יושב על הכסא ואמר לפניהם שתרי תורה רזין דרזין, ובשעה ד' מליק הוא בעצמו נרות שבת כפי שהיה רגיל תמיד, ובליל שבת קודש התפלל קבלת שבת בהתלהבות גדולה ואחר כן נותן מעט מרגוע לנפשו ואמר שבת טבא ועשה קידוש בכוונה ובהתלהבות וסעד סעודתא דשבתא, ואוה להאנשים אשר היה אצל שלחנו שיזמרו כל הזמירות שהיה רגיל לזמור תמיד, ויברך ברכת המזון בהתלהבות גדולה כרגיל, ואחר כן קרא קריאת שמע והלך לישן וכחצות הלילה הקיץ משנתו וגנח ויליל ואמר בזה הלשון שרעיונים שלי לא יניחו לי, ואחר איזה מינוטין אוה שיתנו לו מיין אשר הניח בבקבוק מהקידוש ושתה מעט וישן על הבוקר, ביום שבת קודש התפלל תפלת שחרית ואוה שלא לקראותו לעלות כהן לתורה ואחר הסעודת שבת בערך 3:30 קרא לבנו הרה"ק ר' יהושע זי"ע וגם החברה קדושה ואוה שלא יספיד לו אחר מותו ושיעשה לו אוהל על קברו ובכך את בני ביתו ונכדיו, ובעת סעודת שלישית אוה לאחד שיזמר בני היכלא וכשהגיע למלת דביה רעוא הכה כף על כף ונטל הטלית קטן ויכסה את פניו ויגוע ויאסף אל עמיו בקדושה וטהרה בשיבה טובה בן ל"א שנה, ומנו"כ בעיר לאסק,

נשאר אחריו בניו הק' הרה"ק ר' אברהם מו"ץ בוואלרשא זי"ע והרה"ק ר' צבי הירש אב"ד זגירז זי"ע ובנו וממלא מקומו הרה"ק ר' יהושע מסאלטשוב זי"ע, שהוציא ספריו חידושי מהרא"ך לאור, וחתנו הגה"ק ר' דוד דוב מייזליש אב"ד לאסק בעל שו"ת וחי' הרל"ד זי"ע בן הגה"ק ר' אריה יהודא יעקב אב"ד קיליקוב–פיטערקוב זי"ע.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

כב חשון תרפ"ז [א]

הרה"ק מבעלזא רבי ישכר דוב ב"ר יהושע זי"ע

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

רבינו הרה"ק רבי ישכר דוב רוקח האדמו"ר השלישי לבית בעלזא זי"ע אחי הקדושים הרה"ק ר' שלמה אב"ד סקאהל זי"ע הרה"ק ר' אריה לייביש אב"ד ממאגרוב זי"ע הרה"ק ר' שמעון יצחק מאיר מרעדים זי"ע והרה"ק ר' נפתלי מנאוריה זי"ע נולד בבעלזא בשנת תרי"ד לאביו הרה"ק ר' יהושע מבעלזא זי"ע הנקרא דער מיטעלער רבי מיסד חברת מחזיקי הדת בן הרה"ק ר' שלום בעל שר שלום ראש שושלת בעלזא זי"

בטל ילדותו כבר היה למדן מופלג והתנהג בקדושה וטהרה, במסירת נפש בחיל ורעדה, הרה"ק ר' אהרן ראטה בעל שומרי אמונים זי"ע אמר: שלהסתכל בקלסתר פניו של רבינו, הוא סגולה גדולה ליראת שמים, כי תמיד היה יראה עילאה חופף על פניו, ועל כן היה מטיל אימה ופחד במבט עיניו. (עובדא דאהרן)

הרה"ק ר' אהרן מבעלזא זי"ע מתבטא על אביו רבינו זי"ע: דער טאטע איז געווען א מלאך. (רשומים בשמיך)

היה בקי בנגלה ובנסתר גאון מפורסם. וסיפר שהגה"ק ר' שאול בראך אב"ד קאשוי זי"ע אמר שפ"א דיבר עם רבינו שתי שעות רצופים תורה, בסדר קדשים וטהרות, וראה שב' סדרים אלו עם כל המפרשים היו שגורים על פיו הפלא ופלא. (מליצי אש)

כשהגיע לפרקו נשא להרבנית הצדקות מרת בתיה רוחמה ע"ה בת הרה"ק ר' ישעיהו משולם זושא טווערסקי זי"ע בן הרה"ק ר' אהרן מטשערנובל זי"ע בן הרה"ק ר' מנחם נחום ראש שושלת טשערנובל בעל מאור עינים זי"ע ובזו"ש נשא להרבנית הצדקות מרת דבורה ע"ה בת הרה"ק ר' אברהם שמואל מברזנה זי"ע.

בשנת תרנ"ד כ"ג שבט נסתלק אביו הק' זי"ע וקהלות בעלזא נבחר רבינו לאב"ד למלאות מקום אביו, ומאז נהרו אליו אלפי ישראל, ובתוכם גדולי הרבנים גאונים וצדקים, ללמוד ממנו דרך עבודה. ואלפי עניים היו מאוכלי שלחנו, והחזיק תלמידי חכמים למאות שישבו בבית מדרשו על התורה ועבודה יומם ולילה, גדר גדרים ועמד בפרץ נגד כל המתפרצים.

פעם בא איש אחד מעיר בעלזיץ לרבינו לבעלזא וסיפר לו: שיש בעירו איש אחד שמוסר ומלשין בפני המלכות ומיצר ליהודים, התקין רבינו והידק את אבנטו ואמר בהתלהבות, אני אספר לך את אשר אירע אצל הצדיק הרב הקדוש רבי אורי מסטרליסק זי"ע הנקרא השרף מסטרליסק, פעם באו אליו חסידים אנשי מעלה מעיר ראווע, לא נתן להם השרף שלום, חשבו שאולי לא הרגיש בהם השרף, גם בליל שבת קודש ובשבת אחרי התפלה וגם בשולחנו הטהור לא פנה אליהם, נתמלאו דאגה ופישפשו במעשיהם ולא מצאו בעצמם פגם שבעטיו צריך השרף לרחק אותם. במוצאי שבת פנו אל דיין העיר שהיה מקורב מאוד להשרף, וביקשו ממנו שיברר אצל השרף על מה ולמה הוא מרחק אותם, נכנס הדיין להשרף באימה ובירא ואמר להשרף: נמצאים פה חסידים אנשי מעלה שרבינו מרחיק אותם ואינם יודעים למה, אמר השרף עליהם אתה רוצה ללמד זכות, בעירם יש מלשין שעושה צרות ליהודים, בשמחת תורה נתכבד בבית הכנסת בהקפה, כאשר הגיע המלשין כשהקיף את הבימה בשספר תורה בידו אל מתחת למנורה שהיתה תלויה בתקרה הנחית יהודי פשוט, שלא ידע אפילו מה זה מקוה את המנורה על ראשו של המלשין והרגו, וסיים השרף, דבר זה היה צריך לעשות איש פשוט, למה הם לא עשו את זה. (בשם הרה"ק בעל מקור ברוך מסערט ויזניץ זי"ע)

הרה"ק ר' יעקב יחזקיהו גרינוואלד בעל ויגד יעקב מפאפא זי"ע אמר בשם רבינו בענין ספרי מוסר, איזה הוא ספר מוסר שיבור לו האדם להגות בו, ואמר: ארחות צדיקים דארף יעדער איד קענען אויסנווייניג, ראשית חכמה (מהמקובל הגדול הגה"ק ר' אליהו די ווידאש זי"ע) דארף מען לערנען, און חובות הלבבות דארף מען אריינקוקן. (רשומים בשמך)

בשנת תרע"ד במלחמה גדולה הוכרח לעזוב ארצו וקהלתו, והלך מגולה לגולה עד שנתישב בראצפערט.

וסיפר כשהגיע רבנו לטעלגאש מיד בא הגה"ק ר' שאול רויזענבערג אב"ד ראצפערט בעל חמדת שאול זי"ע לקחת את רבו הגדול לראצפערט ושם היה מבטל את עצמו לפניו לגמרי והניח כל הרבנות שלו מן הצד, ונתן הכל לרבינו זי"ע. (חמדת שאול)

הגה"ק ר' שמעון סופר אב"ד ערלוי בעל התעוררת תשובה הי"ד זי"ע שלח בנו הגה"ק ר' זלמן סופר זי"ע עם שני אחיו לרבינו בהיות בעיר ראצפערט, רבינו קבלם במאור פנים, ופתח בשיחה על אודות כמה עניינים, ובמהלך הדברים שיחתם על זמן תפילת המנחה, על פי מה דאיתא בשו"ע או"ח רל"ג א' שהוא עד צאת הכוכבים. אמר רבינו בדרך צחות דהנה כתיב (פרשת חיי שרה כ"ד ס"ג) ויצא יצחק לשוח בשדה ולכאורה צריך עיון אמאי יצא לחוץ להתפלל, והלא אין שדה מקום תפילה לכתחילה? אלא י"ל שיצא לחוץ להבחין בין יום ובין לילה, ולראות אם כבר החשיך היום אם לאו ואם יוכל להתפלל. (רשומים בשמיך)

מתורתו של רבינו

וּלְמַעַן תְּסַפֵּר בְּאָזְנֵי בִנְךָ וּבֶן בִּנְךָ אֵת אֲשֶׁר הִתְעַלַּלְתִּי בְּמִצְרַיִם וְאֶת אֹתֹתַי אֲשֶׁר שַׂמְתִּי בָם וִידַעְתֶּם כִּי אֲנִי ה' (פרשת בא י' ב') ולמה כתיב בלשון יחיד "למען תספר באזני בנך" והרי מצות סיפור יציאת מצרים היא לכל כלל ישראל, והיה צריך להיות כתוב "למען תספרו באזני בניכם". אלא יש לפרש דבני ישראל שבאותו הדור של יציאת מצרים לא יכלו לספר לבניהם את יציאת מצרים כי גם הם ראו את מעשי ה'. אבל בניו של משה רבינו, גרשום ואליעזר, היו במדין ולא ראו את המכות, ובגלל זה הוא היה יכול לספר להם, על כן רמז הכתוב בלשון יחיד. (כ"ק מרן מהרי"ד זי"ע)

ה' אֱלֹקינוּ דִּבֶּר אֵלֵינוּ בְּחֹרֵב לֵאמֹר רַב לָכֶם שֶׁבֶת בָּהָר הַזֶּה (דברים א' ו') פירש"י ז"ל "הרבה גדולה לכם ושכר על ישיבתכם בהר הזה, עשיתם משכן מנורה וכלים, קבלתם תורה, מניתם לכם סנהדרין, שרי אלפים ושרי מאות. תמוה מאוד ששינה את הסדר, שהרי קבלת התורה קדמה לעשיית המשכן, ברם כאן רמז לנו רש"י יסוד נעלה והוא שהאבות הקדושים אברהם ויצחק זכו לקדושת בית המקדש במקומו המיועד לכך, שהרי באברהם אבינו נאמר: בהר ה' יראה (בראשית כב, יד) וביצחק אבינו נאמר: וילך יצחק לשוח בשדה לפנות ערב (שם כד, סג) ואילו יעקב אבינו זכה לקדושת בית המקדש שלא במקומו (עיין רש"י שם כח, יז) שקפצה לו הארץ עד בית אל, והיה בזה משום הכנה והוראה לדורות לבניו אחריו, כי על אף היותם בגלות, יוכלו לזכות לקדושה מעין קדושת בית המקדש, כדרך שאמרו חז"ל (מגילה כט, א) שבתי כנסיות ובתי מדרשות שבבבל הן בגדר מקדש מעט. כמו כן המשכן שנתלווה לישראל במדבר בכל מקומות תחנותם מרמז על כך שאפשר לזכות למעין קדושת בית המקדש אף שלא במקום המיועד לכך. ולכן מצינו ביעקב אבינו שהכין את קרשי המשכן, בנטעו לשם כך ארזים במצרים (עיין רש"י שמות כד, טו) כדי לעשות הכנה לקדושה זו. והוא שנרמז בפירש"י ז"ל: עשיתם משכן מנורה וכו' - היינו מה שעלה בידכם להמשיך קדושת המקדש במדבר על ידי המשכן, הוא בכוח התורה שקיבלתם בהר סיני, ולכן פרט מכל âהכלים רק את המנורה הרומזת לתורה, רמז לכך שבאמצעות התורה זכו ישראל להשרות את השכינה גם שלא במקומה בהיותם במדבר, וזהו: עשיתם משכן מנורה וכו' קבלתם תורה וכמו כן בגלות יכולים לזכות לקדושת בית המקדש על ידי התורה שלומדים בבתי כנסיות, ובבתי מדרשות . (כ"ק מרן מהרי"ד זי"ע)

סיפר הגה"ק ר' יצחק בנימין מענדלאויטש אב"ד פ' לאדאני זי"ע שסיפר לו הגה"ק ר' אשר אנשיל כ"ץ אב"ד סערדאהלי זי"ע איך שסיפר לו הרה"ק ר' יצחק צבי ראצעסדארפער זי"ע ששאל את הרה"ק מהרי"ד מבעלזא זי"ע הטעם שחסידים נוהגים ללבוש שני כיסויי ראש כובע וכיפה, והשיב לו שכתב הזהר דיש יראה עילאה ויש יראה תתאה ושני הכיסויים הוא לרמז הנ"ל. (דברי בן עמרם)

בשם רבינו: איתא בקדמונים שכאשר השי"ת עוזר לישראל שמרגיש נועם ה' צריך להתפלל שישאר לתמיד. ופירש בזה: בהראות לה נועם זיוך (פיוט ידיד נפש מבעל החרדים ז"ל) היינו כשזוכה לנועם ה', אז תחזק ותתרפא והיתה לה שמחת עולם, שתשאר ההכנה לעולם. (ביתו נאוה קודש)

סגולה לבנים

איש אחד בא אל רבינו זי"ע וביקש שיברך אותו בפרי בטן, אמר לו רבינו בשם הרה"ק ר' משה צבי מסאווראן זי"ע, שסגולה לבנים ללמוד משנה תורה, והוסיף כי שני טעמים יש בדבר, א' כי במשנה תורה יש הרבה מוסר ועל ידי כך יתעורר לתשובה וממילא יוושע. ב' שיצחק אבינו ע"ה כרה חמש בארות, ומובא במדרש רבא (פרשה ס"ד) שחמש הבארות הם כנגד חמשה חומשי תורה, והבאר החמישית היא שעליה נאמר וַיִּקְרָא שְׁמָהּ, רְחֹבוֹת, וַיֹּאמֶר כִּי-עַתָּה הִרְחִיב ה' לָנוּ, וּפָרִינוּ בָאָרֶץ (פרשת תולדות כ"ו כ"ב) מרמזת על משנה תורה, ועל כן לימוד משנה תורה הוא סגולה לבנים. (אדמור"י בעלזא ח"ג רצ"ה)

כב חשון תרפ"ז [ב]

הרה"ק מבעלזא רבי ישכר דוב ב"ר יהושע זי"ע

רבינו הרה"ק רבי ישכר דוב רוקח האדמו"ר השלישי לבית בעלזא זי"ע אחי הקדושים הרה"ק ר' שלמה אב"ד סקאהל זי"ע הרה"ק ר' אריה לייביש אב"ד ממאגרוב זי"ע הרה"ק ר' שמעון יצחק מאיר מרעדים זי"ע והרה"ק ר' נפתלי מנאוריה זי"ע נולד בבעלזא בשנת תרי"ד לאביו הרה"ק ר' יהושע מבעלזא זי"ע הנקרא דער מיטעלער רבי מיסד חברת מחזיקי הדת בן הרה"ק ר' שלום בעל שר שלום ראש שושלת בעלזא זי"

מרלאפרט עבר רבינו לעיר מונקאטש ובשנת תרפ"ז כ"ח אדר שב למרז מולדתו, אבל לא אריכו לו שם הימים, ונסתלק לגנזי מרומים כבן ע"ג שנים ליל שבת קודש פרשת חיי שרה כ"ב מרחשון בשנת תרפ"ז.

נשאר אחריו בניו הקדושים ה"ה הרה"ק ר' אהרן מבעלזא זי"ע שמילא מקומו, הרה"ק ר' יהושע מירעסלויב זי"ע הרה"ק ר' מרדכי מבילגורייא זי"ע הרה"ק ר' שלום מאפטא זי"ע. וג"כ הניח חיבורים יקרים בכתי"ק על התורה, וב' מהדורות על הרמב"ם הלכות מלכים, וחי' הרבה בעניני קדשים וטהרות.

מעשה בחסיד עשיר שבא לחג השבועות לבעלזא ופגש שם בחברו שהיה עני גדול ונעליו קרועות, חלץ העשיר את נעליו השלמות ונתן לחברו, והוא עצמו נעל את נעלי חברו הקרועות. כשנודע הדבר לרבינו, אמר: הרי הדבר מרומז במגילת רות: וזאת לפנים בישראל על הגאולה ועל התמורה... שלף איש נעלו ונתן לרעהו. (רות ד' ז') ואף הוסיף לפרש במובן זה: על הגאולה ועל התמורה, שני טעמים נאמרו בגמרא על הלקה, א) גדולה לקה שמקרבת את הגאולה. (בבא בתרא י' ב') גלגל הוא החוזר בעולם. (שבת קנ"א) היום זה עני והשני עשיר, ולמחר יוכל להיות להיפך, הוא שאמר הכתוב: על הגאולה ועל התמורה, כלומר: על הלקה שיש בה גם גאולה וגם תמורה, היו: לפנים בישראל, נותנים: שלף איש נעלו ונתן לרעהו. (ספורי חסידים)

רבותינו הקדושים מבעלזא זי"ע היו נוהגים לסיים בדבר טוב בנוסח זה: רבי מרדכי נעשכיזער איז געווען א וואוילער איד, מייערן לימעס איז א גוטע לימעס. (זכות אבות)

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

סגולה לשמחה

שני סגולת לשמחה בשם רבינו זי"ע: א, ללמוד בספר הקדוש מעשה רוקח מהגה"ק ר' אלעזר רוקח מאמסטרדם זי"ע, שספר קדוש זה מסוגל לשמחה. (מעשה רוקח) ב, סגולה לשמחה ללמוד בספר פני יהושע, מהגה"ק ר' יעקב יהושע מקראקא אב"ד פראנקפורט זי"ע (הנהגות הרה"ק ר' יעקב יחזקיהו גרינוואלד מפאפא זי"ע) אפשר הטעם לפי מאמר רבותינו: פני יהושע כפני לבנה (בבא בתרא ע"ה) והרי לבנה מקבלים ומברכים עליה בשמחה. (מליצי יושר)

סגולה לשמירה

שמעתי בשם מרן מוהרי"ד [מבעלזא] זצ"ל שסעודת מלוה מלכה שחסידים אוכלים ביחד הוא שמירה על העיר. (בצלא דמהימנותא-בעלזא)

כג חשון תרצ"ב

רבי יחזקאל שרגא ב"ר דוד דוב בעריש זי"ע אב"ד ראדוואן

רבינו הרה"ק רבי יחזקאל שרגא מייזליש אב"ד ראדוואן בעל זכרון יחזקאל זי"ע נולד לאביו הרה"ק ר' דוד דוב בעריש אב"ד אוהעל בעל בנין דוד זי"ע. ולאמו הרבנית הצדיקת מרת רוזא בלימא ע"ה בת הרה"ק ר' משה יוסף טייטלבוים מאוהעל זי"ע בן הרה"ק ר' יקותיאל יהודה בעל ייטב לב מסיגעט זי"ע בן הרה"ק ר' אלעזר ניסן מדראהאוויטש בעל זכרון אלעזר זי"ע בן הרה"ק רבי משה בעל ישמח משה מאוהעל זי"ע

זה נוסח הקדמה לספרו זכרון יחזקאל מאת אביו הק': ה"ה הספר זכרון יחזקאל, על שם בני מחמד נפשי הרב הגדול בתורה וביראה טהורה ז"ל אשר נקטף באבו שנה אחת אחר חתונתו, ונלקח לגנזי מרומים נשמתו, ולא הניח זרע אחריו, ונשאר ממנו איזה חד"ת בסוגיות הש"ס, אשר רשם לעצמו, בהיות כבר שיתסר וכבר שיבסר, והוצאתי ממנו חיבור לטהרה, בפלפול ובסברא ישרה, וגלוי וידוע לכל באי שער עירנו, כי רוב ימיו המעטים הי מוטל על ערש דוי ביסורים נוראים, ולבו יהגה חכמה לפלפל בתוה"ק, כי עוד בהיותו ילד קטן כבן ד' שנים נחלה במחלה אנושה על ידי שנשברה רגלו ר"ל. ומני אז עד ערך ב' שנים לפני חתונתו נעשה לו כמה וכמה נתוחים בוויען ובפעסט, פעמים אין מספר, ונשלח למרחצאות למרחקים, וקודם שנעשה בר מצוה הוטב לו קצת בבריאת גופו, והתחיל ללמוד כתינוק המתחיל בבית הספר, עד שבמשך איזה שנים הי' הולך וגדל עד שנתעלה למעלה, לחדש חידושן דאורייתא ברב חריפות, וגם בקיאותו הי' עד להפליא, כי עוד בימי בחרותו קיבל הורמנות מגדולי ישראל ונתנו עידיהן עליו שהיה בקי נפלא בעניני הוראה, והפרמ"ג והחוו"ד מקודש זקיני ז"ל שגורים על פיו. כאשר אתנו בכתובים, והי בעל הוראה מובהק כאחד המורים המובהקים, יראתו הטהורה היתה קודמות לחכמתו, כי יראת ה' הי' חופף עליו כל היום בכל פעולתו, ומנה לא זז אפילו ברגעיו היותר קשים ביסורין נוראים על רגלו ועל הכליות, מה שאין הקולמס יכול להעלות על הכתב, וחבל על דאבדין ולא משתכחין, אוכל לקרות עליו בלב קרוע ומורתח: כי אלו זכינו לאורו באריכת ימים היה מתעביד לאילן רברבא לגאון ולצדיק מפורסם, וכעת בעוה"ר נלקח ממני צפירת תפארתי בן יקיר, מלא בברכת השם בתורה ויראה בחכמה נפלאה במו"מ טובות לב טהור ואוהב ישראל. וגם יום פטירתו שהיה ביום כ"ג לחודש מרחשון שנת תרצ"ב, היה הפלא ופלא כאחד מהצדיקים האמיתים בשכל זך וישר ודעת צלולה בקבלת יסורים נוראים באהבה, בהכנה דרבה ומאמרים טהורים לשיר בקול רנה, אמר פסוקי יחוד בקול איום ונורא בדביקות גדול עד רגע אחרונה, שהחזיר ליוצרו נשמתו הטהורה עד שכל העומדים שם נתפעלו בהתעוררת תשובה, וקבלת עול מלכות שמים היתה סוף נשימתו.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

מצבתו

כג חשון תרע"ב

ר' יהוסף הלוי בן צבי הירש זיע"א אבד"ק טאהסט

רבינו הרה"ק ר' יהוסף צדיקא ראטטענבערג זיע"א מקאסאן, נולד לאביו הרה"ק ר' צבי הירש אבד"ק טאהסט זיע"א (בן הרה"ק ר' יהוסף מקאזיווא זיע"א, חתן הרה"ק מרן רבי צבי הירש מזידיטשוב זיע"א, ובן הרה"ק ר' אהרן אריה ליב זיע"א רב דק"ק דאלינא, בן אחר בן לרבינו הגאון ר' דוד הלוי זיע"א בעל הט"ז), ולאמו הרבנית הצדקנית מרת חי' דרעזיא ע"ה בת הרה"ק ר' שמואל מהעליטש זיע"א, (נכד הרה"ק ר' שלמה ווילנער זיע"א) ביום ג' מנחם אב שנת תרי"ג בעיר טלוסט מקום מגורי הבעש"ט הק' לפני התגלותו

כשנולד רבינו התבטא זקנתו הרבנית הצדקנית מרת ריזל בת הרה"ק העטרת צבי זיע"א (אמה של אביו הרה"ק ר' צבי הירש זיע"א), שהבטחה שקיבלה מאביה שאמר לה בזה"ל: דוד וועסט נאך האבען איין אייניקעל, וואס וועט דערלייכטען די וועלט" נתקיימה ברבינו באמרה שהוא הזרע קודש שהבטיח לה אביה כי תואר פניו נראה כתואר פני אביה, כן העיד עליו רבו הרה"ק מרן הבדרי חיים מצאנז זיע"א, שהוא דער איז דעם רבינ'ס אייניקעל, והמליץ עליו: מימות הרבי [מזידיטשוב] לא היה מוח כמוהו.

שנה אחת זכה ליגדל בבית זקינו הרה"ק מהעליטש זיע"א כאשר באותו עת חלה רבינו וכפסע היה בינו לבין המות, לקחה אמו את רבינו והביאתו לחדר אביה ותשכיבהו על מיטתו ויצתה בבכי רב, הרה"ק מהעליטש ברואת את נכדו שוכב על מיטתו, קרא לבתו ואמר לה: קח את בנך, עם פעלט איהם גאר'נישט". כאשר לקחה אותו אמו ראתה פתקא הכתוב עליה "לבי בן הינדא" הוא שמו של הרה"ק מזידיטשוב, שזקינו הרה"ק מהעליטש כתב לו לשמירה, וכן היה כתוב שם תפילה לרפואת ילדי חולי ישראל, אשר רבינו השתמש בפתקא זו רבות לרפואות חולים, על שבשנת תרחס נאבד הון היקר הזה, ונתן אז שבח והודיה להש"ית באמרו כי בודאי הוא מן השמים, ומעתה לא יצטרך לזה יותר.

רבינו ינק תורה מאביו הגדול זיע"א, ומרבותיו ש"ב הרה"ק רבי יצחק אייזיק מזידיטשוב זיע"א, והרה"ק רבי יצחק אייזיק מקאמארנא זיע"א, פעם התבטא עליו רבו מזידיטשויב באופן נורא באמרו לרבינו, שמעתי ממורי דודי הקדוש רבי צבי הירש מזידיטשויב זיע"א, שהבעש"ט הק' זיע"א לא רצה לירד לזה העולם על שהבטיחו לו מן השמים שיתנו לו שש גבורים, וכן אמר מורי דודי שלא רצה לירד מזה העולם על שהבטיחו לו ג"כ משמים ליתן לו שש גבורים, ואמר לי שאני אחד מהם, המשיך רבו מזידיטשויב ואמר, גם אני לא רציתי לירד על שהבטיחו לי ס' גבורים, ואתה אחד מהם.

בנעוריו יתנכר נער, כאשר שמו הטוב הולך לפניו כאחד העילויים, באשר ניחן רבינו במוח חד וחריף ובכח זכרון מבהיל, נכדו הרה"ק רבי פינחס שלום הלוי מקאסאן זיע"א סיפר לימים מה ששמע מרבינו בעצמו באחת השיחים שגילה אזנו שבהיותו אך בן י"א שנה כבר ידע בעל פה שו"ע יו"ד ח"א, ושו"ע חו"מ.

בהגיעו לפרקו נשא בנה את ביתו ביום ו' אלול שנת תרכ"ח עם זו' הרבנית הצדקנית מרת שרה יטל בת הרה"ק רבי משולם פייש מטאהש זיע"א (מגזע חסידי אשוואר ולמב"ק).

בעת החופה בירכו הרה"ק רבי צבי הירש מליסקא זיע"א שהיה השושבינו מלא הכלה בזה"ל: יהי רצון שתשרה עליך רוח קדשו של זקינך הרה"ק מזידיטשוב, ותמשיך שרשרת הקודש בהנהגת עדת חסידיס, וכל הנטיעות היוצאים ממך יהיו כמותך.

אחר חתונתו בהיותו צעיר לימים שכר לו חותנו הק' מלמד שילמד עמו, אבל רבינו ברוב חריפתו הקיפו בחבילות קושיות עצומות, ולא היה בידי מלמדו לענות לו דבר, על שהתחיל חותנו הק' ללמוד עמו בעצמו תורה.

רבינו נהג בהסתר דרכו לכן תמיד מיהר להשכיב עצמו לפני הזמן שחותנו הק' הלך לישון, ועשה עצמו כאילו נרדם, מיד כאשר הלך חותנו לישון, קם רבינו והגה בתורת ה' כל הלילה, עד התקרב זמן קלר לפני קימת חותנו לא עלה שוב על יצועו למען לא יגיעם חותנו בעבודתו, וכן הזהיר את זו' שלא תגלה לאביה או לשום אדם.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

כד חשון תרכ"ה

רבי חיים יוסף ב"ר יהושע יצחק זי"ע אב"ד פוסטין בעל תוספת חיים

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

רבינו הרה"ק רבי חיים יוסף פיסטינער רפופארט(ברוקשטיין) בעל תוספת חיים זי"ע נולד בשנת תקנ"ו בעיר באריסלאב רוסלאנד לאביו הגה"ק המקובל ר' יהושע יצחק מבאריסלאב זי"ע בן הגה"ק ר' אברהם אב"ד באהסלוב בעל ירח האיתנים זי"ע בן הגה"ק ר' מרדכי זי"ע נכד הגה"ק ר' מרדכי ב"ר יונה אב"ד הובניב זי"ע

רבינו היה למדן מופלג ומקובל אלקי וכל ימי חייו הי לו צער גידל בנים ודוחק פרנסה, חיבר ספרו תוספות חיים על התורה בדרך פרד"ס, ספרו מעוטר עם הסכמות נלהבות מגדולי דורו, המרבים בשבחו, ביניהם הרה"ק ר' יצחק אייזיק מקאמארנא זי"ע הכותב בתו"ד בזה"ל: נדרשתי לאשר שאלוני האי סבא קדישא חסידא ופרישא זיו החכמה מוה' חיים יוסף נ"י אבד"ק פיסטין, להיות בא בתומכי התורה להסהיד על ספרו הקדוש, אע"פ שבאמת מכיר אני מעט לשפלותי ודלותי ומיעוט חכמתי ויראתי, אעפ"כ לא יכולתי להשיב על השאלה ששאל ממני הזה האי גברא רבא וקדישא..

בשנות ילדותו בהיותו כבן ארבע שנים בערך נתייתם מאביו וכינסו הרה"ק ר' אריה לייב משפאלע זי"ע הנקרא דער שפאלער זיידע אל ביתו, ונתגדל על ברכיו כבן עד היותו בן ט"ו שנים. ואחר פטירת השפאלער זיידע זי"ע בו' תשרי תקע"ב נסע אל הרה"ק ר' שניאור זלמן שינאורסאן מלאדי הבעל התניא ראש שושלת חב"ד זי"ע ולהרה"ק ר' לוי יצחק דערבארמדיגער בעל קדושת לוי מבארדיטשוב זי"ע וכן הרבה להתסופף בצל צדוקי דורו זי"ע.

בספרו תוספות חיים פ' קרח הביא רבינו: שמעתי מפיו הקדוש של הצדיק הקדוש מוה' ליב המכונה בשם זיידא זצוקללה"ה כאשר פעם אחת הייתי לבדי עמו בבית, ואמר לי בזה הלשון: שמע דברי שאני אומר אשר איש הישראלי צריך להיות מקודם סור מרע ואח"כ יעשה טוב, וכל אשר מרגיש בנפשו כמה הוא סור מרע כך יכנים עצמו בעשה טוב ולא יותר, כדי שלא יהי' ח"ו זורע אל הקוצים. וכאשר באתי לעמוד לשרת בקודש לפני ולפנים אדמו"ר הצדיק הקדוש מוה' שניאור זלמן נבג"מ זצוקללה"ה ונימיתי לו הדברים הללו, אמר לי בז"ל: זהו דעת בית שמאי שהוא שם אורחותיו בחי' דין וצמיצום, אבל הלל מדה אחרת היתה לו, כי נר אחד דוחה חושך הרבה. וזה ביאר מאמר רז"ל [כתובות טז ב'] כיצד מרדקין לפני הכלה בש"א כלה כמות שהיא ובה"א כלה נאה וחסידה אפילו חגרית ואפי' סומא, אשר מחלוקתם בדרך העבודה בכלות הנפש, כידוע מדברי קדשו מרן הבעש"ט זצוקללה"ה אשר כלה הוא מלשון כלתה נפשי אל ה'. ובש"א כמות שהיא שאין ראוי לאדם להיות בחי' עשה טוב רק כפי שמרגיש בנפשו בחי' סור מרע, ובה"א כלה נאה אפי' חיגרת וסומא ר"ל שיותר טוב תיכף להקדיש א"ע בבחי' ועשה טוב בכלות הנפש, אפי' פגם את נפשו בכמה עבירות, כי התורה נקראת אור והמצוה נר כמ"ש[משלי ו' כג] כי נר מצוה ותורה אור, וכמו שהבית מלא חושך וכשמכניסין נר אחד נדחה החושך ממילא, כן הדבר בנפש האדם אם יעשה מצות ומעש"ט ויעסוק בתורה אזי יתבטל היצה"ר והס"א ממילא יהי נדחה מהמאור שבה ותחזור אותו למוטב ע"כ.

לימים נתקבל רבינו לאב"ד בעיר פיסטין שבמדינת גאליציע והתקשר שם אל הרה"ק ר' מנחם מענדל האגער בעל אהבת שלום מקאסוב זי"ע וזכה לשמשו, וכמו כן נסע לבנו הרה"ק ר' חיים האגער בעל תורת חיים מקאסוב זי"ע, בסוף ימיו בא לגור למדינת אונגארין בעיר קליינוואר דיין, ואז היה בידידות עם הרה"ק השרף ר' משולם פייש לאווי ראש שושלת טאהש זי"ע, כי טאהש היא סמוכה ונראית לעיר קליינוואר דיין.

וסיפר כאשר רבינו היה כבר זקן מופלג ביקר פ"א את הרה"ק מטאהש זי"ע בעיר טאהש, ואז הרגיש הרה"ק מטאהש זי"ע כי רבינו התקרב עתו להסתלק מעלמא הדין, לכן ביקש הוא מרבינו שישאר בטאהש ושם תהא מנוחתו כבוד אך רבינו מיאן לזה. וכאשר רבינו כבר נסע מחוץ טאהש, ביקשו הרה"ק מטאהש זי"ע עוד הפעם שרבינו יחזור וישכון בטאהש, השיב רבינו שרוצה דייקא להיקבר בקליינוואר דיין ונימוקי עמו כי חד מתלמידי הבעל התניא זי"ע קבור שם ורוצה לנוח אתו יחד.

אז סיפר רבינו עובדא מרבו הבעל התניא זי"ע מעשה פלא: שבעת שמחת הנישואין שהשתדך הרה"ק בעל קדושת לוי מבארדיטשוב זי"ע עם הרה"ק הבעל התניא זי"ע, והיה בעת המצוה טאנץ רקדו הקדושת לוי ובעל הצניא יחד לפני הכלה, ומלבד זה רקדו גם זה עם זה. הרה"ק מבארדיטשוב שהיה זקן וקשיש בשנים יותר מבעל התניא, היה מפסיק מפעם לפעם מלרקוד כדי לנוח קצת, ובעל התניא המשיך בריקודיו הק'. כן אירע שלש פעמים שהרה"ק מבארדיטשוב ישב לנוח, ובעל התניא המשיך בריקודיו בלי להפסיק כלל, ובשעה שהרה"ק מבארדיטשוב נח מריקודיו, הביט והתבונן בריקודיו של בעל התניא, אחר הריקודין התבטא הרה"ק מבארדיטשב זי"ע ואמר: רבוש"ע דו ביסט א צדיק, און מיין מחותן איז אויך א צדיק. ונסע רבינו לדרכו, אך הרה"ק מטאהש זי"ע השתוקק מאד שמקום מנוחתו של רבינו יהא בבית מועד לכל חי שבק"ק טאהש, על כן תחב סכום כסף לידי בעל העגלה ולחש לו באזניו שבאמצע דרך נסיעתו יסוב את דרכו ויחזור לעיר טאהש, אולם רבינו הרגיש בזה והזהירו לבל יהין ברוחו לעשות כן והוכרח הבע"ג להסיעו לעיר קליינוואר דיין.

ויהי כאשר אך הגיע רבינו לקליינוואר דיין לביתו מאותו ביקור חלה ונסתלק שם בשיבה טובה לגנזי מרומים בכ"ד מרחשון בשנת תרכ"ה ונטמן גופו הק' שם בבית החיים בליינוואר דיין כרצונו. זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

מתורתו של שרבינו זי"ע:

בספרו תוספות חיים פרשת דברים כתב רבינו דברים ששמע מפי הגה"ק ר' אברהם דוד מבוטשאטש בעל דעת קדושים זי"ע שהסביר ענין דר"ש דסובר דבר שאינו מתכוין מותר ומודה בפסיק רישיה דאסור, עפי"מ שגילה אליהו להאר"י ז"ל האמת שהדעת והרצון הוא ענין אחד כי כל מה שהדעת מחייב זהו בודאי רצונו של האדם בהעלם, והנה אמרו[שבת מו ב'] גורר אדם מטה כסא וספסל ובלבד שלא יתכוון לעשות חריץ. כי לא אסרה תורה אלא מלאכת מחשבת, ומודה ר"ש בפסיק רישיה דאסור. ולכאורה אינו מובן כפי הטעם שלא אסרת תורה כי אם מלאכת מחשבת מה לי פסיק רישיה, אם הוא אינו מכוון לעשות חריץ אז בודאי אינו נקרא מלאכת מחשבת. אך האמת היא כשהמטה כסא וספסל הם ממוצעים ואין הדעת מחייב דוקא שיעשו חריץ ע"י גרירתן כי אפשר שיעשו או לא יעשו, אז הדבר תלוי באם אינו מתכווין לעשות חריץ אזי אינו נקרא מלאכת מחשבת ומותר, אכן כאשר המה גדולים מחמת כובדן הדעת מחייב שיעשו חריץ, ומאחר שהדעת מחייב בודאי רצונו הוא כך ולכך נקרא מלאכת מחשבת ואסור, עכ"ד.

כה חשון תרכ"א

רבי מנשה רובין בן ר' אשר ישעי' זיע"א בעל לחם שמנה מראפשיץ

הרה"ק רבי מנשה רובין בעל לחם שמנה מראפשיץ זי"ע נולד בעיר ראפשיץ בשנת תקנ"ה לאביו הרה"ק ר' אשר ישעי' מראפשיץ בעל אור ישעי זיע"א בן הצדיק נסתר הגה"צ ר' אליעזר ליפמאן ז"ל, ולאמו הרבנית הצדקנית מרת רייצא ע"ה בת הרה"ק ר' נפתלי צבי ראש שושלת ראפשיץ בעל זרע קודש זי"ע בן הרה"ק רבי מנחם מענדל מלינסק זיע"א

ספר

לחם שמנה

מאת הרב הקדוש גולינה קדישא חסידא ופרישא כקש"ת מו"ה **מנשה** זלה"ה אבדק"ק לאסטיטן בן הרב הקדוש וכו' מו"ה **אשר** זלה"ה :

הוצא לביה"ד על ידי המוחפים ה"ה מו"ה **אריעזר** בן מו"ל דק"ק ליקסדיק . ומו"ה **מנחם מענדיל זענ"ל** בן מלבוב .

לעמבערג

בבית שלו הי"ה מו"ה יצחק אייזיק שלמה נר"ו.

בשנת **תרכ"ו** לפ"ק

Lechem Schmajnu
Eigentum und Verlag des M. Segel.
Druck des U. W. Salat et J. M. Nik.
Lemberg 1876.

רבינו ינק תורתו מרבו המובהק הרה"ק רבי צבי הירש מרימאנוב זיע"א, כמו"כ זכה עוד להיות אצל הרה"ק ר' יעקב יצחק הלוי הורוויץ החוזה מלובלין זיע"א, וכן למד הרבה אצל אביו הגדול שעיצב את דמותו המעטירה.

בעודו בצעירותו מינהו אביו להיות רב דק"ק ראפשיץ,

לאחר פטירת אביו עיטרוהו החסידים בעטרת האלמורו"ת, במשך שנות רבנותו נכתב עליו ע"י הרה"ק ר' חיים האלבערשטאם בעל דברי חיים מצאנז זיע"א שבחיים מופלגים, וכן כתב לו הרה"ק ר' וואלף מפשעווארסק זיע"א בזה"ל החיים והשלום לכבוד ידי"נ מהו' הרב הגדול החריף ובקי נ"י ע"ה פ"ה הו"פ בש"ק המפורסם לשבח ולתהלה מו"ה מנשה אבד"ק ראפשיץ.

הרה"ק רבי שמעון מיערוסלאב בעל תורת שמעון זיע"א נסע אחרי פטירת הרה"ק רבי אשר מראפשיץ זיע"א אל בנו רבינו זיע"א, והרה"ק היה כבר זקן מופלג, בשאלת מקורביו על מה ראה ליסוע לרבינו שהיה אז צעיר ביותר, אמר הרה"ק אם אתחיל להתבונן האם רבינו ראוי להיות מנהיג לעדת ה', חוששני פן יזמינו אותי לעולם העליון כדי להראות לי שם כי הוא כן ראוי להיות מנהיג ישראל, לכן אני נוסע אליו, כדי שלא יצטרכו להזמין אותי לשמים.

רבינו החזיר נשמתו הטהורה ליוצרו ביום כ"ה חשון שנת תרכ"א, והובא לקבורה בעיר כהנותו ראפשיץ, באוהל אביו ואלמור"י לבית ראפשיץ זיע"א

דברי תורתו נלקטו בספר "לחם שמנה"

זרעו אחריו, חתנו ומ"מ הרה"ק ר' יצחק מאריבוס זצ"ל בן הרה"ק רבי שמעון מיערוסלאב זי"ע, חתנו הרה"ק ר' יקבר בעריש מווערלקי בעמח"ס מלבוש לשבת ויו"ט, חתנו (בזוו"כ) הרה"ק רבי ראובן הורוויץ זיע"א מדעמבין (בן דודו הרה"ק רבי אליעזר מדזיקוב זיע"א), חתנו (בזוו"כ) הרה"ק ר' חנניה יו"ט ליפא ט"ב בעל קדושת יו"ט. חתנו הרה"ק רבי יעקב יצחק הורוויץ אב"ד ריגלין זצ"ל.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

מתורתו של רבינו

אלה תולדות יצחק (פרשת תולדות) הבורא ברוך הוא ברא כל העולמות בשביל ישראל שיעשו רצונו והוא ישפיע להם כל מיני טובות יוש"ון וכתיב בספר דהעיקר הוא אמונה שיאמין האדם שיש בורא אשר המציא כל המציאות ואין זולתו. ועל יד זה בא האדם ליראה. כי אם לא יאמין ממי ייראה אבל על ידי האמונה בא ליראה. ועל יד זה הקדוש ברוך הוא משפיע לנו כל טוב. וזהו אלה תולדות יצחק. יצחק רמז לגבורה. דהיינו יראה . פי' אלה תולדות היראה . דהיינו על יד זה באים ליראה. בן אברהם פי' על ידי האמונה, כי אברהם היה ראש המאמינים ותולדות יצחק הוא יעקב . יעקב מרמז י' עקב, וי' מרמז על חכמה. כידוע ומשפיע השם יתברך לנו כל מיני טובת מי' דהיינו מקור ההשפעות עד עקב דהיינו זה העולם. (לחם שמנה)

רבינו הרה"ק רבי נפתלי ווייסבלום מליזענסק זי"ע נולד בשנת תקכ"ה לאביו הרה"ק ר' אלעזר מליזענסק זי"ע בן הרה"ק הרבי רבי אלימלך מליזענסק בעל נועם אלימלך זי"ע

רבינו היה איש קדוש ומופלא מאוד, ולא עלה מעולם על יצועו בלא תיקון חצות, ומאוד מאוד שפל רוח וענוו כהלל,

תלמיד מהרה"ק ר' נפתלי צבי הורוויץ ראש שושלת ראפשיץ בעל זרע קודש זי"ע. והסתופף גם כן בצל הרה"ק ר' צבי הירש מרימאנוב זי"ע

רבינו שנא את הרבנות והיה עושה כל טלטקי שלא יכתירוהו בתור רבי, והקפיד מאוד על זה, שלא יכונהו בשם רבי, ולא הניח לבא אצלו שום אנשים על שבת קודש כי לא רצה להתנהג במדת הרבי, והחסידים עשו בהכרח את רצונו. פרט למוצאי שבת קודש בו היה עורך סעודה גדולה למלוה מלכה כדרך עריכת השולחן של האדמורי"ם. באחת מאותן הסעודות כאשר רבינו יושב ושותה לחיים עם הנוכחים, הסיב על השולחן יהודי זקן, ושאל את רבינו: האם הינכם מבני בניו של מיילעך קאלטענעס? (כך היו מכנים את הרה"ק הרבי ר' אלימלך זי"ע בצעירותו, מפני הקאלטענעס [קישורי שיער] שהיו לו בזקנו) השיב רבינו ואמר: הן. אמר לו אותו הזקן: אויב אזוי, וואלט איר געמעגט שענער אויסזעהן! [אם כן היה לכם להילאות יותר יפה] כשהלך בגלות, לא היה יושב עם אנשים לגנוס משקה, אלא נילא את כל הזמנים בקדושה! אמר רבינו: עכשיו שזכיתי לראות את פניו של איש שראה את פניו הקדושות של זקני הקדוש, אוסיף ואשתה לכבוד זה עוד משקה. (רשומים בשמך)

פעם אחת התייעצו בני החבריא כי יבואו אצלו בערב שבת קודש סמוך להכנסת שבת ולא יהי יותר בכילתו לגרש מביתו, כי אנה ילכו, אבל רבינו ברוח קדשו הרגיש בזה ושם פניו הק' מול החלון וכאשר באו עיר מרחוק הראה להם דרך החלון בילו הקדושה, כי אל יהביבי בנפשם עוז לבא אצלו או יסעו מרחוק מביתו או יסעו בחזרה וחרדו מפניו כי ידעו כוונתו ונסע משם.

פעם הגישה לפני רבינו אשה אחת פתקא ופדיון נפש, וביקשה לאמור: הרבי יפעול בעדי ישועה. ענה רבינו: איננו רבי! אמרה האשה ברוב תמימותה: אם כן יחזיר נא מעלת כבודו הפדיון שנתתי, כי נתתיו רק משום שחשבתי שאתם רבי. החזיר לה רבינו הפדיון נפש ואמר: אשה זו בודאי תוושע בישועה רבה, כי היא האמינה האמת לדברי שאינני רבי. (עבודת עבודה)

וסיפר הרה"ק ר' יצחק מסטיטשין זי"ע שאצל רבינו היו באים בכל פורים אליו אנשים שהתחפשו א"ע ושמחו שם, שנה אחת יצב עם אנשיו בפורים, ולא בא הפארשטעלערים, ושאל רבינו איפה המה הפארשטעלערים? אמרו לו שלא באו, אמר רבינו: אם המה לא באו וועל איך מיך פארשטעלען, הי' לו קאפטין של זקנו הרבי רבי אלימלך זי"ע ולבשו, ונטל קופסת הטאבאק של כסף בידו, ושחק המשחק כמו שהרבי'ם היו עושים. להיינו להרבי'ם הקטנים היו נוהגים לנסוע עבור כסף על פני הכפרים עם גבאי, והי' הגבאי נוהג לירד מן העגלה ולהכריז "יש כאן רבי" ויכולים להוושע. וכן עשה רבינו, דפק על קופסת הטאבאק והלך על פני בית מדרשו והכריז יש כאן רבי, ומי שרוצה להוושע יכול להוושע, ושימח את העם, הי' שם אחד שאשתו היתה לה ר"ל סטראוק (שיתוק) ולא היתה יכולה ללכת, בא לבניו בעלי זרוע שיביאו את אמם לבית המדרש, ואכן הביאו אותה עם מטתה לתוך בית המדרש והכריז אז האיש: אני רוצה להוושע! והראה על מטתה, ואז לה רבינו שתקוס, ומיד קמה ממטתה והלכה כאחד אדם, ועד מהרה נפוצה השמועה מהמופת הגדולה, ונהרו כולם לתוך בית במדרש של רבינו, אז חלץ רבינו את הקאפטן ואמר: גענוג פארשטעלט, מיר האבן זיך שוין גענוג נאריש געמאכט.

פעם אחד היה הרה"ק ר' חיים האלבערשטאם ראש שושלת צאנז זי"ע והרה"ק שלום הלוי ראזענפעלד מקאמינקא זי"ע ורבינו בריימאנוב, אצל הרה"ק ר' צבי הירש זי"ע ודרכו הי' בכל שבת קודש כאשר אמר הר"ר הערשל'ע תורה, התחיל בבראשית וסיפר כל ענין הבריאה ומעשה אדם והחטא וכסדר המבול ונח ובניו אברהם ישמעאל יצחק ורבקה, יעקב ועשיו, עדי הגיע להפסוק מן השבוע אשר הי' אז, וכאשר הגיע להפסוק בסדרה משבוע זו אשר עמד בו הפסוק ואמר: דאש מיינט דער פסוק, ותו לא מידי. זאת היה תמיד החדושי תורה שלו והתלמידים שלו התחילו להעמיק בדברי רבם ז"ל ובאו"א הציע לפניו, כי מה היה כוונת רבינו זה בכה וזה בכה, אמר להם הר"ר הערשל'ע זי"ע: איר ווייסט קיינער נישט, נאר נפתלי מליזענסק האט עפעס געטראפן וואס איך האב געמיינט.

סיפר בספר אבן שתיה: פעם אחד בקשו החסידים מעיר פיסטין הסמוכה לעיר קאסוב את הרה"ק ר' מנחם מענדל מקאסוב בעל אהבת שלום זי"ע כי יבוא לשבות בעירם, ונענה להם. דרכו בקודש של אהבת שלום זי"ע שלא לנסוע בערב שבת כלל, לכן הקדים ונסע לעירם ביום חמישי. והנה ביום השישי הגיע שליח מקאסוב להודיע כי הרה"ק ר' נפתלי מליזענסק זי"ע והרה"ק ר' אליעזר מדזיקוב זי"ע הגיעו לקאסוב לשבות בצל אהבת שלום זי"ע, ובהיוודע להם כי אהבת שלום נסע לפיסטין אף המה בדעתם לבוא הנה, ואך עליין שוהים המה בתפילתם, ויש איפוא להכין עבורם מקום אכסניא בפיסטין. כאשר נודע הדבר להרה"ק מקאסוב זי"ע אהלו פניו הק' לקראת האורחים, ואמר: לאורחים נכבדים קדושים כאלה אסע לביתי על שבת קודש!. ואם כי הכינו בפיסטין מזון רב כיד המלך לקראת

רבינו הרה"ק רבי נפתלי ווייסבלום מליזענסק זי"ע נולד בשנת תקכ"ה לאביו הרה"ק ר' אלעזר מליזענסק זי"ע בן הרה"ק הרבי רבי אלימלך מליזענסק בעל נועם אלימלך זי"ע

החסידים הרבים שבאו להסתופף שם בצל אהבת שלום זי"ע, לא אבה אהבת שלום זי"ע להשתהות שם ונסע לביתו עם שהיה זה בערב שבת קודש.

נסתלק לגנזי מרומים בכ"ה מרחשון בשנת תר"ה ומונ"כ בעיר ליזענסק באוהל זקינו הרבי רבי אלימלך זי"ע סומך לקבר אבי הרה"ק ר' אלעזר זי"ע וסמוך לקבר דודו הרה"ק ר' אליעזר ליפא מחמעלניק בעל אורח לצדיק זי"ע ולקבר דודו אחיו של זקנו הרה"ק ר' נתן יחזקאל ב"ר צבי זי"ע. ודודו הרה"ק ר' שמואל טוקף זי"ע.

וסיפר שבפטירת רבינו שהיה הנכד הראשון של הרבי ר' אלימלך זי"ע לא מצאו לו מקום באוהל בקרבת הצדיקים. [בניו של הרה"ק הרבי ר' אלימלך זי"ע שהסדר שם באוהל הוא שהרבי ר' אלימלך טמון באוהל בפני עצמו, ובחדר החיצון נטמנו בניו הקדושים. ואף אחד לא הביאו בפנים ליקבר בחדר הפנימי ששם שוכן הנועם אלימלך זי"ע] כיון שלא מצאו מקום באוהל לרבינו, נעמד לו הרה"ק ר' אלימלך רודניקער זי"ע לכבוד רבינו דודו, והכריז בפני הצדיקים שוכני ארץ שבחדר החיצון : אם תפנו מקום להרבי ר' נפתלי מוטב, ואם לאו אכניסנו בפנים אצל הזיידע, הרבי ר' אלימלך, והוא אפילו לא יקפיד על כך! ואכן תיכף נתפנה מקום לכבודו וטמנו שם גופו הקדוש של רבינו. (פניני תורה וחסידות)

נשאר אחריו בניו הק' הרה"ק ר' משולם זוסיא ווייסבלום מנאדבורנא זי"ע הנקרא ר' זושא'לע מנאדבורנא חתן הרה"ק ר' דוד אריה לייב המגיד מנאדבורנא בן הרה"ק ר' צבי הירש מנאדבורנא בעל למח ה' לצבי זי"ע, ובנו הרה"ק ר' אלעזר ווייסבלום הסגי נהור מליזענסק זי"ע, ובנו הרה"ק ר' יעקב יצחק מזיליטשוב זי"ע הנקרא ר' איציק'ל מזיליטשוב חתן הרה"ק ר' נפתלי הירץ לאבין זי"ע [וסיפר על רבי איציק'ל כשהיה בא אל הרה"ק בעל דברי חיים מצאנז זי"ע היה שמח אתו מאד פעם שאלו בנו הרה"ק ר' ברוך מגאראלין זי"ע מה גבר בגובריין הלא כמה וכמה נכדים מבעל נועם אלימלך זי"ע משכימים לפתחך ומהי השמחה המיוחדת עם הר"ר איציקעל. והשיב לו: בני בני, הנח שאלותיך, דע הליוקנא קדישא, הזקן של הר"ר איציקעל דומה ממש להזקן של הנועם אלימלך זצ"ל. וע"כ הנני שמח אתו ביותר [הדבר פלא כי לפי חשבון השנים לא הכיר רבינו את הנועם אלימלך. (זכרון נפתלי)]

וסיפר בספר בית היין: ל' ימים לחודש טבת שנת תר"ה נתמלא בית מעלין אורה כאשר נולד להרה"ק מרן רבי יהודה ולהרבנית ריזל שרה בנם הבכור למז"ט וכ"ו, והסבא מרן רבי יעקב ממעלין כבר לא היה בעלמא הדין, כי שבק חיים בשנת תקל"ז, ואת מקומו כראש הקרואים ובעל שמחה תפס אחיו הרה"ק רבי אליעזר מדזיקוב זצוק"ל, שבא במיוחד לשמחת הכנסת הילד בבריתו של אברהם אבינו. כאמור הזה היה בתחלת חודש טבת, ה' שבועות לפני זה כ"ה חשון תר"ה, נסתלק לגנזי מרומים דודה של היולדת, ה"ה הרה"ק רבי נפתלי מליזענסק זצוק"ל, אבל בעלה מרן הרה"ק רבי יהודה העליס זאת ממנה, כי חשש לבריאות גופה, לשמע בשורה זו בהיותה מעוברת בחדשיה האחרונים. לכן גדלה פליאתו מאד כאשר בבוקרו של יום הברית, שאלה אותו אשתו היולדת האם דודה מליזענסק עוד בן החייס? מה לך לדבר דבריס מוזרים כאלב, נזף בה איזה בגערה, בנסיונו להשתמט מלתת תשובה ברורה לשאלתה, כי לא רצה לגלות האמת מחשש הנ"ל. ומאידך לא רצה להוציא דבר שקר מפיו. סיפרה לו היולדת כי כל הלילה ראתה דמות דיוקנה של דודה המטייל לפני מטתה, והולך הלוך וחוזר כל הזמן, ומזה הבנתי – אמרה – דהוא בא מעולם האמת, ורוצה שיקראו לילד בשמו. כשמוע בעלה הקדוש דבריס אלו, לא ענה לה דבר, רק מיהר אל דודו הרה"ק מדזיקוב וסיפר לו דבריס כהווייתן, והוסכם ביניהם לקרוא לילד בשם דודו זקנו: נפתלי.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

כו חשון תקס"ד [א]

רבי רפאל הכהן ב"ר יקותיאל זיסקינד זי"ע אב"ד אה"ו

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

רבינו הרה"ק רבי רפאל הכהן כ"ץ אב"ד בשלשה קהלות אה"ו א'לטונא ה'אמבערג ו'ואנזביק בעל מרפא לשון מוסר זי"ע נולד בכ"ד מרחשון בשנת תפ"ג לאביו הגה"ק ר' יקותיאל זיסקינד הכהן כ"ץ אב"ד ליפלאנד זי"ע מגזע רבינו הגה"ק ר' מרדכי יפה אב"ד פוזנא בעל הלבושים זי"ע, ולמעלה בקודש עד רבינו שלמה ב"ר יצחקי רש"י הק' זי"ע

רבינו היה גאון האמיתי רבן של ישראל, חסיד וקדוש מאוד, נהג כשהיו אנשים נכנסוים אצלו, ביקשם שלא ידברו בביתו אודות שום איש כדי לא ליכשל ח"ו בלשון הרע.

דרכו בקודש היתה לבלתי עשות מעולם דבר לחצאין כי אם את אשר החל לעשות לא מצא מנוח עד אשר בצע את מעשהו הטוב, ויסופר ממנו מה שהשיב בדרך הלצה לאיש אחד אשר השתומם על כחו הגדול כי את כל אשר יתחיל לעשות יגמור תמיד בכי טוב, על זה השיב רבינו לו בהלצה: מפני כי הנני רואה את הנולד וכל מה שאראה שלא אוכל לגמור אותו אינני מתחיל לעשות הדבר הזה.

לחם בכל כח ועז נגד רוח חדש המענדלזאהן'ס וחבריו ותלמידיו שר"י המחבלי כרם ה' צבאו–ת שרצו להרוס עקרי דת והאמונה, ובמסירת נפש ממש חרים רבינו ספרי משה דעססויער שר"י ושפך אש על חבריו ותלמידיו הרעים, ובקול קורא פנה כנגדם להודיע לכל שהם כנחשים השורפים, וספריהם ספרי מינות ואפיקורסות ואבי אבות הטומאה. וידע רבינו כי בנפשו הוא, כי פריצי העם ירדופהו וימררו את חייו, אבל הוא שם נפשו בכפו לקנא קנאת ה' צבאו–ת, אך ורק להציל האמונה והתורה הקדושה, דעת קדשו עשו רושם גדול, וכמה מגאוני זמן סכו ידיו הקדושים, וגנזו ספרי מענדלזאהן חבריו ותלמידיו ואסרו לקרא בהם, וכשראו פריצי הדור מה עשה להם רבינו, שפכו עליו דברי בזיונות בגאוה ובוז וכעל אחד מן הפחותים התנפלו עליו, אבל רבינו לא שמו אל לבם, כי היה גאון מפורסם ואיש אלקים, ואנשים שלא היה בהם שום יראת אלקים, אנשים שהמירו דתם אחר כן, רשעים ומינים הכריזו על רבינו בדיבור ובכתב דברים רעים בעזות ובחוצפה גדולה רח"ל.

בהיותו כבן עשר שנים רך ויחיד לאביו ולאמו חלה חולי כבד עד אשר נטה למות והיה כפשע בינו לבין המות, ותרעש כל העיר ויתאספו כל העם בבית הכנסת ובבית המדרש, ויתאספו אליהם כל התינוקות של בית רבן ויצעקו כולם אל ה' ויעתר להם ה' ויחי מחליו, אז כמעט שהחביאו אביו כי ירא פן יקראהו אסון, וילמד הוא עמו ולא שלח עוד לבית הספר וגם לקח לו רב ללמוד עמו בביתו, והיה מדי הוסיף יום על ימיו כן הוסיף דעת וחכמה ושכל טוב בעיני אלקים ואדם.

ויגדל ובהיותו כבן שתים עשרה שנים הביאו אל בית שארו הגה"ק ר' אריה לייב גינצבורג (י"א שאין זה שמו) אב"ד מיץ בעל שאגת אריה זי"ע אשר היה באותם הימים ראש הישיבה במינסק ושם נעשה כמעיין המתגבר, ונפתחו לו שערי אורה. ורבו אהב אותו אהבת נפש וישגיח עליו באהבתו אותו כעל הן יחידו וימסור סדר למודיו, וימלאו לו שם שלוש עשרה שנה ויבא בברית המצוות שם בביתו. וכמלאות לו שם שנה תמימה בביתו העיד הגה"ק בעל שאגת אריה זי"ע: כי כבר נפתחו לו כל מעינות החכמה מבלתי הצטרכו עוד אל רב ומורה, והוא יהיה כמעין המתגבר מאליו, וימשול בתורתו ובחכמתו על בני דורו, וישוב ויקחהו אל ביתו.

בימים ההם הקרה ה' לפניו את בת גילו היא הרבנית הצדיקת מרת תמר ע"ע ממשפחת גדולים וצדיקים נכדת בעל הסמ"ע, רבינו הגה"ק רבי יהושע (פלק) וולק [על מצבתו חריץ ולק] בן הגה"ק ר' אלכסנדר הכהן זי"ע מכונה בדרך כלל על שם פירושיו, פרישה ודרישה או סמ"ע.

אחר נשואיו הפנה רבינו את עצמו מכל עניני עולם הזה כמעט לא נראה החוצה אל עין אדם כי אם יושב והוגה בתורת ה' לילה כיום, ולא יתן שינה לעיניו. (היא שיחתי) ורוב הימים ישב בתענית ושם כל מגמותיו לדעת התורה החוקים והמשפטים ככה נהג שש שנים תמימות, וכאשר מעט כספו כלה ביד אחרים הוכרח נגד רצונו לקבל עליו להיות עבד לעם ה'.

כשהיה בן תשע עשרה שניה בשנת תק"ב, כבר היה גדול בישראל בנגלה ובנסתר ונבחר אז לראש מתיבתא במינסק במקום רבו הבעל שאגת אריה זי"ע, מפני שרבו לא נשא פנים לשום אדם בפלפול וסברא, גרשו אותו אנשי מינסק מקהלתם. וסיפר שטרם החל ללמוד דבר הלכה לבני ישיבתו הגיד להם תוכת מוסר, גם לאחר שעזב את רבנותו שם היה מזכיר את ישיבתו שם לשבח, ושאפה נפשו אל הימים אשר ישב בעיר ההיא כי לא כבדה עליו שם עבודת הקהל וכל העם שמעו לקולו וגם אהבוהו ושם למד רובי תורותיו, אף עשה סייגים לתורה ותיקן גשר חדש אשר בו ילכו לבית הכנסת אנשים לבד ונשים לבד ונקרא הגשר ההוא על שמו, ועוד תיקן תקנות גדולות וישב שם כמה שנים הכבוד גדול.

אחר שש שנים במינסק נבחר לאב"ד ראקאווי שבפלך מינסק, בשנת תק"ז נבחר לאב"ד ווילקאמיר ובה כיהן כעשר שנים והרבה מופלגי תורה הסתופפו בצילו, ובשנת תקי"ז נבחר בגליל העליון בעיר מינסק אשר היו תחת דגלו כארבעים עיירות וכפרים למאות, עוד הפעם לראש דייני העיר, בימים ההם רבו עלילות הרשע אשר שמו צוררי ישראל בפולין וליטא עלילות שוא על בני ישראל וישבו נפשות רבות מישראל להתגולל עליהם למען שפוך דמם ולקחת את רכושם, עסק רבינו הרבה בפדיון שבויים והציל את המטים ליהרג על קדושת שמו, ויאסוף את מכסת הפדיון מאת הקהילות אשר בגליל, וירא כי רבו עליו שם עבודתיו מבלתי יכולת להגות בתורת ה' וישם אל לבו לעזוב את הגליל ההוא ומשם נבחר בשנת תקכ"ג לאב"ד פינסק העתיקה, ושם חיבר ספרו מרפא לשון מוסר, ושו"ת תורת יקותיאל על יו"ד.

בשנת תקל"א נסע לברלין להדפיס שם את ספרו, רצו הקהלה קדושה ברלין לבחרו לרב שם, אבל הוא מנע עצמו מלכת שמה, בשנת תקל"ג היה כבר אב"ד פאזען ובה כיהן כשלש שנים, וסיפר ששם הוא חלקת ספון זקנו הגה"ק בעל הלבושים זי"ע הגה"ק רבי מרדכי יפה אב"ד פוזנא בן השר הגאון ר' אברהם יפה רב המדינה על פיהם ופוילן זי"ע, ולפני שבא רבינו לשם נתגלתה שם מצבת קבורתו אשר לא נודעה מקודם, והנה כשהגיע רבינו כחמשה פרסאות רחוק מן העיר חלה חולי כבד מאוד עד אשר נואשו הרופאים מרפואתו וכל גדולי העיר וראשיה באו מקהילת פוזנא לשמור את מטתו, ובערב יום הכיפורים הכביד חוליו מאוד וצוו עליו הרופאים במפגיע שלא יתענה ביום הקדוש, ובליל יום כיפור היה צמע למים מאוד ופקד על העומדים עליו לעיין בשיעור השתיה וטרם הביאו לו כוס המים נרדם וישן כל הלילה ולא בא בפיו שום מאכל ומשתה, והתענית היתה לו לרפואה, ולמחרת יום הכיפורים שנת תקל"ג נסע לפוזנא ונתקבל שם בכבוד גדול.

וביום ג' כ"ז ניסן שנת תקל"ו נבחר לאב"ד ור"ם בשלשה קהלות אה"ו א'לטונא

כו חשון תקס"ד [ב]

רבי רפאל הכהן ב"ר יקותיאל זיסקינד זי"ע אב"ד אה"ו

רבינו הרה"ק רבי רפאל הכהן כ"ץ אב"ד בשלשה קהלות אה"ו א'לטונא ה'אמבערג ו'ואנזביק בעל מרפא לשון מוסר זי"ע נולד בכ"ד מרחשון בשנת תפ"ג לאביו הגה"ק ר' יקותיאל זיסקינד הכהן כ"ץ אב"ד ליפלאנד זי"ע מגזע רבינו הגה"ק ר' מרדכי יפה אב"ד פוזנא בעל הלבושים זי"ע, ולמעלה בקודש עד רבינו שלמה ב"ר יצחקי רש"י הק' זי"ע

ה'אמבערג ו'ואנזביק. ובא שם בראש חודש תמוז.

בשנות כהונתו האה"ו משך כ"ג שנים והוציא לאור את ספריו שו"ת ושב הכהן, שאלת הכהנים תורה, דעת קדושים, מרפה לשון, ציון במשפט, תורת חסד דרשות,

לעת זקנתו ארבעה שנים קודם פטירתו הרגיש שהחלו כחות גופו להרפות מעט, ירא לנפשו שיתרפה במלאכת ה' ועבודתו עם הקהל, וירפה ממשלת הדת והדין על ידו החליט להסיר מעליו את עול הרבנות והתכונן לעלות לארץ ישראל, בשבת קודש שנת תקנ"ט דרש דרוש אחרון בבית הכנסת באלטונא ובראש חודש תמוז אסף פרנסי ומנהיגי הקהילה ויברך את כל הקהל על כל הטובה אשר עשו עמו. וזה אשר כתב בפנקס הדיינים בכתב ידו: יצא מאתנו ביום ה' א' תמוז תקנ"ט, הן זה לי שלש ועשרים שנה אשר אני רובץ תחת משא הרבנות מג' הקהילות אה"ו וכל עניני הב"ד על פי יצאו והיום אשר הסירותי מעלי ענין הרבנות חתימתי זאת תהיה לעדה כי כל הדברים הנכתבים בפנקס מזכרת הדיינים עד היום הזה בהסכמתי ומדעתי נכתבו, והיום יצאתי בשלום ולאות אמת באתי על החותם, רפאל הכהן.

אולם לא עלתה בידו לעלות לארץ ישראל, מפני שאז נתלקחה מלחמת נאפוליון והארץ היתה סגורה ומסוגרת ולא יכל לילך ולנסוע למחוז חפצו ונתישב בהמבורג.

ובספר החסידות מובא כי רבינו למד אז בשקידה הלכות מעשה הקרבנות ובאית המקדש להרמב"ם, כי אמר שאולי מלחמה זו היא מלחמת גוג ומגוג ובמהרה יבנה המקדש ויצטרך לעבוד עבודת הקרבנות, ועליו להיות בקי בדיני העבודה ועניני המקדש בכל פרטיהם ודקדוקיהם.

ובספר התמנות כהן גדול מביא שהגר"א מווילנא זי"ע בעת שערך הגלות ביקר בביתו של רבינו בהמבורג, ואז יעץ הגר"א את רבינו כיון שהוא כהן מיוחס ויצטרך לעבוד בביהמ"ק, אל כן עליו לעסוק בסדר קדשים בעיון כדי שיהיה מוכן לביאת הגואל ולבנין ביהמ"ק שיבב"א.

ונכון לציין מסופר שסעם אחת בא אחיו של רבינו לבקרו, בתוך השיחה דברו מהגר"א מווילנא זי"ע והיה רבינו מזכיר את שם הגר"א ברתת וחדרת קודש, שאל אחיו: מה גבר בגוברין, ומה כל החרדה הזאת? השיב לו רבינו: לך והוציא מארון הספרים את הספר הראשון שעומד בשורה הראשונה. הלך הוא והוציא את הספר והיה זה ספר התנ"ך, אמר לו: הבט וראה והתבונן כי הגר"א יודע את הספר הזה, כלומר שכל התלמוד בבלי וירושלמי ספרא וספרי וכ"ו ומה שחידשו הגאונים, הכל מצא בתנ"ך הזה. והכל ידע מתנ"ך הזה. (משרתיו אש לוהט)

רבינו העמיד תלמידים הרבה ומהם הגה"ק ר' חיים מוואלאזין ר"ם ווילנא בעל נפש החיים זי"ע.

נסתלק לגנזי מרומים במלאת לו שמנים שנה ימי הגבורה ביום כ"ו מרחשון בשנת תקס"ד ומנוחתו כבוד בהאמבערג.

נשאר אחריו בנו הגה"ק ר' צבי הירש אב"ד קראטשין זי"ע וארבע חתנים גדולים הגה"ק ר' צבי הירש יאנאווער הנקרא ר' הירש חריף אב"ד פורטה זי"ע, והגה"ק ר' יחיאל מיכל שפייער אב"ד גאלהויזען זי"ע, והגה"ק ר' לייזער קאצענעלבויגען זי"ע בן הגה"ק ר' יעקב אב"ד איטינגען והמדינה זי"ע נכד הגה"ק ר' מאיר וואהל אב"ד בריסק זי"ע, והגה"ק ר' צבי הירש מזאמושט בעל תפארת צבי אב"ד אה"ו זי"ע.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן.

כו חשון שצ"ח

אב"ד לבוב רבי שלמה הלוי ב"ר יצחק אברהם זי"ע

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

רבינו הגה"ק רבי שלמה הלוי חריף אב"ד לבוב הנקרא הגר"ש חריף זי"ע נולד לאביו הגה"ק יצחק אברהם זי"ע

רבינו היה גאון אדיר חריף עצום שכל בני דורו דור דיעה תוארוהו בשם הכבוד רבי שלמה חריף, היה מופלג בחסידות זקן ויושב בישיבה, עמו ביחד היה גם הגה"ק בעל מגיני שלמה אב"ד בלבוב זי"ע

כשהגיע לפרקו נשא לבתו של הכהן הגדול הגה"ק רבי יוסף הכהן כ"ץ אב"ד קראקא בעל שו"ת שארית יוסף זי"ע גיסו של הרבינו הגה"ק רבי משה איברליש בעל הרמ"א זי"ע

ארבעים שנה הרביץ רבינו תורה ברבים, ותלמידים גאוני ארץ יצאו ממבית מדרשו, ובתוכם בנו הגה"ק ר' יצחק שנמי קראו אותו ר' יצחק חריף זי"ע שהיה חתן רבינו הגה"ק רבי שמואל אליעזר הלוי איידלים אב"ד אוסטרא בעל המהרש"א זי"ע

נסתלק לגנזי מרומים זקן ושבע ימים כ"ו מרחשון בשנת שצ"ח (י"א שנסתלק בכ"ב מרחשון)

נשאר אחריו כמה ספרים חידושים על הש"ס שלא נדפסו.

כמו כן נשאר אחריו דורות תלמידי חכמים מפלגים, ומיצאי חלציו יצאו גאונים וקדושים, גם הגה"ק ר' יצחק מדוקלא אב"ד פרעשבורג זי"ע היה מנכדיו.

על מצבתו חרות: ותרב חכמת שלמה מכל בני קדם וכ"ו

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

כז חשון תרצ"א [א]

הרה"ק משינאווא רבי אריה לייבוש מרדכי ב"ר משה זי"ע

רבינו הרה"ק רבי אריה לייבוש מרדכי האלבערשטאם משינווא זי"ע אחי הרה"ק ר' דוד אב"ד סאקליב זי"ע נולד בשנת תרל"ב לאביו ר' משה האדמו"ר השני בשושלת שינאווא זי"ע בן הרה"ק ר' יחזקאל שרגא ראש שושלת שינאווא בעל דברי יחזקאל זי"ע בן הרה"ק רבי חיים ראש שושלת צאנז בעל דברי חיים זי"ע בן הרה"ק ר' אריה ליבוש אב"ד טארניגראד זי"ע בן הרה"ק רבי שמחה זצ"ל, בן הרה"ק רבי משה אבד"ק סאטנוב זיע"א, בן הרה"ק רבי הירץ מדובנא זיע"א, בן הרה"ק רבי הערש אבד"ק האלבערשטאדט זיע"א

רבינו היה צדיק וקדוש ובעל מופת והפיעל ישועות גדולות ונצורות בכח התורה הקדושה. תפס ישיבה והעמיד תלמידים הרבה ומהם הרה"ק ר' יחזקאל שרגא מציעשנוב הי"ד זי"ע

כשהגיע לפרקו נשא להרבנית הצדיקת מרת דבורה ע"ה בת הרה"ק ר' ישראל יעקב יוקל טייטלבוים אב"ד ברבשט וואלאווע זי"ע בן הרה"ק ר' שמואל מגארליץ זי"ע בן הרה"ק ר' אלעזר ניסן אבדק"ק דראהביטש בעל זכרון אלעזר זי"ע בן הגה"ק רבי משה זיע"א אבדק"ק אוהעל בעמח"ס ישמח משה ועוד בן הרה"ק ר' צבי הירש מפרעמיסלא זיע"א, בן הגה"ק ר' יצחק מסטאניסלאוו זיע"א, בן הגה"ק ר' אהרן זעליג מסטאניסלאיו זיע"א בן הגה"ק ר' מרדכי גימפל פו"מ ור"מ בלבוב זיע"א בן הגה"ק ר' יעקב רעכלים אב"ד לבוב זיע"א.

וסיפר הרה"ח ר' אהרן ברוך ענגלענדער ע"ה: פעם אחת נסע רבינו לבקר אצל חותנו רבי יוקל זי"ע, בהיותו בדרך רצו חסידיו שישבות בעיר קאשוי על שבת קודש, אמר רבינו: דכיון שהוא עוסק בדבר מצוה, דהיינו חייב אדם בכבוד חמיו, אין רצנוני להפסיק מהמצוה ולעסוק בדבר אחר. (שיח זקנים)

הרה"ח ר' בעריש וויינבערגער ע"ה מקראקא סיפר שהיה לו שותף במסחר עם איש מאדערנער אחד שלא התנהג בדרכי החסידות, פעם אחת נפל בנו התינוק של שותפו מכסא גבוה על ראשו.הרופאים בבית החולים אמרו של יחיה, ואם יחיה יהיה אילם וחירש ח"ו. ייעץ הר"ר בעריש לשותפו שיכנס לרבינו ויברך אותו, וברכתו תתקיים, והסכים, והלך ר' בעריש עם שותפו לרבינו, השותף לא הכיר כי אם שפה הפולנית, ור' בעריש היה המתורגמן, וסיפר לרבינו כל המעשה, אמר רבינו להמשמש שלו: הערשל קח את מקלי [רבינו היה לו מקל מזקינו הרה"ק הדברי יחזאל משינאווא זי"ע] ולך עם האיש לביתו ותמדוד שם עם המקל גובה הכסא, ותכתוב על המקל המדה עם קראט (טשאק). והלך המשמש הערשל עם האיש ועשה כמו שציוהו רבינו. כשחזר לקח רבינו את המקל ומדד בידו הק' עד הסימן שסימן הערשל, טפח אחר טפח, כשגמר למנות את הטפחים, אמר רבינו: בערישל, מ'האט דאך נישט דעם שיעור [הלא אין לזה השיעור] והוציא שולחן ערוך יורה דעה י"א והראה בסימן נ"ח שם נפסק אודות בהמה שנפלה שבפחות מעשרה טפחים אין חוששין לריסוק האברים, ואמר: הרי זו הלכה פסוקה ואין חולק בדבר, ואמר להשותף אודות בנו התינוק שישוב לביתו לשלום כי בנו יתרפא, וכן הוה, הילד בהריא לגמרי והא אביו ליתן תודה לרבינו על זה. (שיח זקנים)

הרה"ח ר' יעקב ענגלענדער ע"ה היו לו אקציעס וכשנפל שער האקציעס שאל את רבינו מה יעשה? אמר לו רבינו שימתין עד זמן פלוני (כמה חדשים) ואז ימכור האקציעס, בהגיע יום המיועד עלה מחיר האקציעס ואז מכר אותם והרויח הרבה.

הרה"ח ר' חיים שפירא ע"ה היו לו חלומות מבהילים שמזה היה צועק באמצע הלילה, ונתעוררו כל אנשי ביתו, כן היה למשך שנים, פעם אחת סיפר לרבינו מזה, אמר רבינו: עה, ס'איז גארנישט, ויותר לא חלם כנ"ל. (שיח זקנים)

בערב שבת קודש י"ב במרחשון בשנת תרע"ט נסתלק אביו לגנזי מרומים ורבינו מילא מקומו. ואמר בתוך הספדתו על אביו: וְזֹאת הַבְּרָכָה אֲשֶׁר בֵּרַךְ מֹשֶׁה אִישׁ הָאֱלֹהִים אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי מוֹתוֹ. (פרשת וזאת הברכה ל"ג א') שצריך להיות איש אלוקים לפני שמסתלק מן העולם, ולא שנעשה לאיש אלקים לאחר פטירתו.

בשבת קודש פרשת נח שנת תרצ"א אמר רבינו דברי תורה ביום שבת קודש על הפסוק: וְלֹא מָצְאָה הַיּוֹנָה מָנוֹחַ לְכַף רַגְלָהּ וַתָּשָׁב אֵלָיו אֶל הַתֵּבָה כִּי מַיִם עַל פְּנֵי כָל הָאָרֶץ וַיִּשְׁלַח יָדוֹ וַיִּקָּחֶהָ וַיָּבֵא אֹתָהּ אֵלָיו אֶל הַתֵּבָה. (פרשת נח ח' ט') ולא מצאה היונה מנוח, כנסת ישראל אמתילא ליונה (מה יונה זו משעה שמכרת בן זוגה אינה ממירה אותו באחר, כך ישראל משעה שהכירו להקב"ה לא המירוהו באחר (מדרש שיר השירים ד') וכדאיתא בזוה"ק (פרשת אחרי דף סא.) על פסוק (שיר השירים ב') יונתי – דא כנסת ישראל, מה יונה לא שבקת בן זוגה לעלמין, כך כנסת ישראל לא שבקת לקב"ה לעלמין.) יודען אין פוילן, מ'יאגט זיי און מ'רודפט זיי [אחינו בני ישראל במדינת פולין, שם רודפים ומענים אותם] וכה מנה עוד מדינות שישראל נמצאים שם בגולה, והמשיך ואמר: הציונים חשבו שיכנסו לארץ ישראל ושם יהיה להם טוב, עכשיו רואין כבר מה שקרה (כי היה אז לאחר המאורעות בחברון בשנת תרפ"ט) אי אפשר ליקח את הגאולה קודם הזמן. והוסיף על זה: דער אוהעלער זיידא, דער הייליגער ישמח משה זאגט: [זקינו מאוהעל הישמח משה הק' אומר] על הפסוק: שָׁוְא לָכֶם מַשְׁכִּימֵי קוּם מְאַחֲרֵי שֶׁבֶת אֹכְלֵי לֶחֶם הָעֲצָבִים כֵּן יִתֵּן לִידִידוֹ שֵׁנָא. (תהלים קכ"ז ב') שוא לכם משכימי קום, אלו שמשכימים ולקחים הגאולה, ועל ידי זה: מאחרי שבת, מאחרים ישוב ארץ ישראל. וזהו כוונת הפסוק: ולא מצאה היונה מנוח, כנסת ישראל טרעפן זיך נישט קיין ארט [כנסת ישראל לא מצאה מנוח בגלות] ידו רומז לתשובה, כי ידו פשוטה לקבל שבים, וזה וישלח ידו ויקחה, שרק על ידי תשובה יהיו נגאלים, ועל ידי זה ויקחה, וקויים ונפוצות ישראל ישובו. מקען נאך זאגן: צדיק אקרי יונה (זוהר הקדוש) דער צדיק געפינט זיך נישט קיין ארט, היינו איז ער דא, מארגן איז ער דארט [הצדיק אינו מוצא מקומו, היום הוא כאן, ולמחר שם] נא, נא, ברוך ה' יום יום, וכיבד את הרה"ח ר' חיים שפירא ע"ה שישיר ברוך ה' יום יום. (שיח זקנים)

מתורתו של רבינו

פעם אחת החג השבועות ליל שבת באמצע עריכת השלחן של אצל הרה"ק ר' זלמן יהודה משינאווא זי"ע, אחר אכילת הדגים, שכמעט שנכבו הנרות, כיבד הוא את הרה"ח ר' מרדכי אפטערגוט ע"ה שישיר את הזמר מה ידידות, ומיהר עצמו הר"ר מרדכי בהניגון, אמר לו הרה"ק משינאווא: אייל דיך נישט [אל תמהר] וסיפר זקינו הרה"ק בעל דברי יחזקאל זי"ע אמר פעם בליל שבת הטעם שכשהנרות הייבט אן צו טריפן [מתחילים לנטוף] מעמידים חלה אצל הנרות ופוסקים מלטוף, אז די לעכט זענען אנעצונדן לכבוד שבת, זאלן זיי ווייטער לייכטען [מפני שמראים בזה שהנרות נדלקו לכבוד שבת ויארו גם להלן] וסיים אז הרה"ק משינאווא: אז די לעכט וועלען זיך אויסברענען, וועט איז דער שבת לייכטען [כאשר יכבו הנרות יאיר השבת עבורינו] והוסיף הרה"ק ר' זלמן יהודה: שפעם אחת קרה כדבר הזה אצל אבי הרה"ק ר' לייבוש מרדכי זי"ע שהנרות היו נוטפים וקרובים להיכבה, אמר אביו: אונזערע לעכט זענען אויך אנגעצונדן געווארען לכבוד שבת, אז די לעכט וועלען אויסברענען וועט אונז דער שבת לייכטען! [גם הנרות שלנו הודלקו לכבוד שבת, אם יכבו הנרות, יאיר השבת עבורינו] וסיים הרה"ק ר' זלמן יהודה זי"ע גם כן הלשון הנ"ל, הנרות המשיכו לדלוק, וכשהגיע הר"ר זלמן יהודה ליראו את ה' קדושיו, (בברכת המזון) נכבו הנרות. (שיח זקנים)

וְיָשֻׁבוּ וְיַחֲנוּ לִפְנֵי פִּי הַחִירֹת (פרשת בשלח י"ד ב') סיפר הרה"ח ר' משה ענגלענדער ע"ה שמעתי פעם מרבינו בתוך הדברי תורה בשבת קודש על הפסוק: וישבו ויחנו לפני פי החירת, על זה ששמע שאחד היה מדבר שלא כדבעי, אמר אחר כל בהתורה, וישבו, מען דארף זיך מיישב זיין. ויחנו, מ'דארף זיך איבערלייגן. לפני פי החירת, פאר מ'האט א פריי מויל. (שיח זקנים)

כז חשון תרצ"א [ב]

הרה"ק משינאווא רבי אריה לייבוש מרדכי ב"ר משה זי"ע

רבינו הרה"ק רבי אריה לייבוש מרדכי האלבערשטאם משינווא זי"ע אחי הרה"ק ר' דוד אב"ד סאקליב זי"ע נולד בשנת תרל"ב לאביו ר' משה האדמו"ר השני בשושלת שינאווא זי"ע בן הרה"ק ר' יחזקאל שרגא ראש שושלת שינאווא בעל דברי יחזקאל זי"ע בן הרה"ק רבי חיים ראש שושלת צאנז בעל דברי חיים זי"ע בן הרה"ק ר' אריה ליבוש אב"ד טארניגראד זי"ע בן הרה"ק רבי שמחה זצ"ל, בן הרה"ק רבי משה אבד"ק סאטנוב זיע"א, בן הרה"ק רבי הירץ מדובנא זיע"א, בן הרה"ק רבי הערש אבד"ק האלבערשטאדט זיע"א

בשבת פרשת תולדות שנת תרל"ח קרא רבינו בעצמו בתורה, וסיים בעלייתו שלחוני ואלכי לאדלי, אמר לו בנו הרה"ק ר' זלמן יהודה זי"ע: טאטע, מ'קען ליינען ווייטער, אמר רבינו נו נו (כמי שמסופק בדבר) נא נא, כאילו הסכים לעמוד כאן, וכיבד אשר נתן לנו. ונסתלק לגנזי מרומים ביום ג' כ"ז מרחשון בשנת תרל"ח ומונחתו כבוד בבית החיים בעיר לאנז ליד קבור אביו באהל אלמור"י לאנז שאונוות.

סדר מנוחתם: מימין הרה"ק בעל דברי חיים זי"ע טמון בנו הרה"ק ר' אהרן זי"ע ה"קרייז רב" ובן–בנו רבינו זי"ע. משמאל טמון בנו הרה"ק ר' מאיר נתן זי"ע. בחדר הסמוך טמון נכדו הרה"ק ר' שלום זי"ע בן הרה"ק ר' אהרן הנ"ל וזוג' הרבנית בת הרה"ק בעל אמרי נועם מדז'יקוב זי"ע.

נשאר אחריו בנו הרה"ק ר' זלמן יהודה משינאווא זי"ע

וסיפר שבשעת פיטרת רבינו לא היה מקום באוהל הקדוש והראש של החברה קדישא היה שינאווער חסיד ועשה מקום כי היה שם קורות עבות מאוד והפיל קיר אחת ובמקומו עשו קיר דקה של טיט בטון, וכך היה מקום לרבינו, וזה היה חסד ה' כי אחרי המלחמה היה הבית החיים בלאנז שדה ריקנית ולא היה זכר להאוהל, וכשמלאו שיריים של הקיר של הבטון וכבה היה יכולים לשער את האוהל של הדברי חיים זי"ע היכן האוהל היום.

וסיפר הרה"ח ר' אהרן ברוך ענגלענדער ע"ה מעשה פלא: כשהיה רבינו בשנות ילדותו בלאנז, נשא אותו פעם איש אחד על ידו, שאל אחד עליו מי הוא ילד זה? ענה הרה"ק מלאנז: ער איז מיינער און מיין משה'לעס, ואמרו שכוונתו באמרו ער איז מיינערף שיהא טמון באהל אחד עם הרה"ק מלאנז. (שיח זקנים)

אהל על קברו של רבינו זי"ע סמוך לקבר אביו הק' זי"ע בצאנז

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

מתורתו של רבינו

פעם אחת החג השבועות ליל שבת באמצע עריכת השלחן של אצל הרה"ק ר' זלמן יהודה משינאווא זי"ע, אחר אכילת הדגים, שכמעט שנכבו הנרות, כיבד הוא את הרה"ח ר' מרדכי אפטערגוט ע"ה שישיר את הזמר מה ידידות, ומיהר עצמו הר"ר מרדכי בהניגון, אמר לו הרה"ק משינאווא: אייל דיך נישט [אל תמהר] וסיפר זקינו הרה"ק בעל דברי יחזקאל זי"ע אמר פעם בליל שבת הטעם שכשהנרות הייבט אן צו טריפן [מתחילים לנטוף] מעמידים חלה אצל הנרות ופוסקים מלטוף, אז די לעכט זענען אנעצונדן לכבוד שבת, זאלן זיי ווייטער לייכטען [מפני שמראים בזה שהנרות נדלקו לכבוד שבת ויארו גם להלן] וסיים אז הרה"ק משינאווא: אז די לעכט וועלען זיך אויסברענען, וועט איז דער שבת לייכטען [כאשר יכבו הנרות יאיר השבת עבורינו] והוסיף הרה"ק ר' זלמן יהודה: שפעם אחת קרה כדבר הזה אצל אבי הרה"ק ר' לייבוש מרדכי זי"ע שהנרות היו נוטפים וקרובים להיכבה, אמר אביו: אונזערע לעכט זענען אויך אנגעצונדן געווארען לכבוד שבת, אז די לעכט וועלען אויסברענען וועט אונז דער שבת לייכטען! [גם הנרות שלנו הודלקו לכבוד שבת, אם יכבו הנרות, יאיר השבת עבורינו] וסיים הרה"ק ר' זלמן יהודה זי"ע גם כן הלשון הנ"ל, הנרות המשיכו לדלוק, וכשהגיע הר"ר זלמן יהודה ליראו את ה' קדושיו, (בברכת המזון) נכבו הנרות. (שיח זקנים)

וְיָשֻׁבוּ וְיָחֳנוּ לִפְנֵי פִּי הַחִירֹת (פרשת בשלח י"ד ב') סיפר הרה"ח ר' משה ענגלענדער ע"ה שמעתי פעם מרבינו בתוך הדברי תורה בשבת קודש על הפסוק: וישבו ויחנו לפני פי החירת, על זה ששמע שאחד היה מדבר שלא כדבעי, אמר אחר כל בהתורה, וישבו, מען דארף זיך מיישב זיין. ויחנו, מ'דארף זיך איבערלייגן. לפני פי החירת, פאר מ'האט א פריי מויל. (שיח זקנים)

כז חשון תשנ"ט

רבי יעקב לייזער ב"ר דוד יצחק זי"ע מפשעווארסק

רבינו הרה"ק רבי יעקב לייזער מפשעווארסק זי"ע הנקרא בלשון חיבה ר' יענקעלע מפשעווארסק. נולד בעיר רויג סמוך לעיר רימאנאוו בגליציא כהיום פוילן בו' טבת בשנת תרס"ז לאביו הרה"ק ר' דוד יצחק מחושבי חסידי שינאווא זי"ע, בן ר' אריה לייזער זי"ע ולאמו מרת פעסל תרצה הי"ד בת הר"ר חיים מקאלוב זי"ע

רבינו היה איש קדוש מאד גאון עולם ובעל מופת פלא, ורבים נושעו אצלו למעלה מדרך הטבע, דבק במדת האמת כל ימיו, והגיל לספר תמיד סיפורי צדיקים בדייקנות נפלאה, ועל ידי ספריו הקדושים אמונה טהורה ברבים היוצאים מן הלב.

לומד אצל הגה"ק ר' אפרים דוד האלבערשטאם מיאשליסק זי"ע ואחר הגיעו לעול התורה והמצות בשנת תרע"ט נסע ללמוד לעיר דוקלא לישיבת הגה"ק ר' דוד צבי זעמאן בעל קו זהב זי"ע הנקרא ר' טעוועלע דער דוקלאער רב זי"ע שהיה מגדולי חסידי טשורטקוב. שישבתו היה נודע לכל דרך למודו בפלפולים חרופת. ולאחר מכן למד אצל רבו מובהק הרה"ק ר' חנה האלבערשטאם אב"ד קאליסיץ בעל דברי חנה הי"ד זי"ע ביישיבת זרע קודש. כידעו היה רבינו נהג בכל ערב שבת קודש ליתן לצדקת רבי מאיר בעל הנס, לעילוי נשמת רבו מקאלאסיץ זי"ע.

בשנת תר"ץ בחר בו כחתן הרה"ק ר' משה יצחק געווירצמאן הנקרא ר' איליקעל מפשעווארסק זי"ע לבתו הרבנית הצדקת מרת אלטע בינא ע"ה,

בינתיים היה רבינו אב"ד ביאשליסק ובמלחמת העולם השני נשלח לסיביר, וסיפר שבעת ששובו ממלחמת השואה מגלות סיביר לעיר ברסלוי בפולין, קיבלו פניו בתוך שאר השבים חסידים ואנשי צבור, וביניהם חסיד גור, ואמרו על מה שאמרו חז"ל (מסכת שבת דף ל"ח) שאלת נשאת ונתת באמונה, הפירוש אם נשאת ונתת עם בני אדם להשרים בהם אמונת כל עולם אמונת חכמים וצדיקים וי"ג עיקרי אמונה. מאז והאלה קיבל רבינו על עצמו לספר סיפורי צדיקים כדי להשרים אמונה בבני ישראל.. לאחר חצי שנה עבר משם לעיר קרקוב שם שהה את חמיו הרה"ק ר' איליקעל מפשעווארסק זי"ע, ובשנת תש"ט עבר עם חמיו לפאריז, ובשנת תשי"ז עברו לאנטווערפן בעלגיא,

ולאחר פטירת חמיו ביום הקדוש בשנת תשל"ז התמנה רבינו למלא מקומו לאדמו"ר פשעווארסק. נסתלק לגנזי מרומים ז"ך מרחשון שנת תשנ"ט ומונ"כ בבית החיים בפיטא הולאנד.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן.

סגולה להצליח בתורה!!

פעם אחת שאל אחד רבינו זי"ע על הא דאחז"ל(מסכת מגילה ל"ב) שהגולל ס"ת נוטל שכר כנגד כולם, ולכאורה יש כמה עליות וכ"א מברך לפניה ולאחריה ולמה הגולל אחריהם מקבל כל כך הרבה שכר? ותירץ, שיש לפעמים בחורים צעירים יש להם רצונות ושאיפות, ויכולים ללמוד כל הלילה, ולמחר כבר עייף ואינו מסוגל ללמוד ולהתפלל, אבל החכם הרואה את הנולד עושה לעצמו סדר, ואוכל כשצריכים לאכול והולך לישון בעת שצריך, ואז מסוגל ללמוד ולהתפלל ולהצליח. ובזה ביאר דיש כאלה שקוראים בתורה, ונוטלין שכר, אבל מי שיודע מתי לגלול ולסגור את הספר הוא נוטל שכר כנגד כולם.

מתורתו של רבינו זי"ע

איתא בגמרא (מסכת שבת פ"ח) ויתיצבו בתחתית ההר וכ"ו מלמד שכפה הקב"ה עליהם את ההר כגיגית ואמר להם אם אתם מקבלים התורה מוטב ואם לאו שם תהא קבורתכם, א"ר אחא בר יעקב מכאן מודעא רבה לאורייתא, אמר רבה אעפ"כ הדור קבלוה בימי אחשורוש דכתיב קימו וקבלו היהודים (מגלות אסתר ט) קיימו מה שקיבלו כבר. מדוע בימי מרדכו ואסתר שקבלו התורה ברצון מפני מה לא החזיר השי"ת לישראל שני הכתרים? כדאי' שם בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע באו ס' רבוא של מלאכי השרת לכאו"א מישראל קשרו לו שני כתרים, א' כנגד נעשה וא' כנגד נשמע, וכיון שחטאו ישראל ירדו ק"כ רבוא מלאכי חבלה ופירקום? יש ליישב כי בימי מרדכי שניצולו ממות ונעשה להם נס גדול, הסבה הזאת הביאה התעוררות ואהבה בלבן של ישראל להשי"ת עיי"ש רש"י ד"ה בימי אחשורוש: מאהבת הנס שנעשה להם, והא ראי' שבשעת מתן תורה יצאו ישראל מזוהמת נחש והי' להם לחיות לעולם, כמו אדם הראשון קודם החטא, כדכתיב תהלים פ"ב ו': אני אמרתי א' אתם ובני עליון כולכם וג"ו, משא"כ בפורים דהי' ע"י שניצולו לחיים לא הגיעו למדריגת מעמד הר סיני, עד שירחם השי"ת ויגאלנו גאולת עולם.(קול התורה)

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

כז חשון תרע"ה

רבי יעקב ב"ר דוד זי"ע בעל ישרש יעקב אב"ד נאדודוואר

רבינו הגה"ק רבי יעקב שיק אב"ד נאדאודוואר בעל ישרש יעקב הנקרא הגרי"ש זי"ע נולד בברעזאוא תר"ז לאביו הגה"ק ר' דוד ברעזאווע טאקאי בעל אמרי דוד זי"ע בן הגה"ק ר' יצחק אייזק זי"ע בן הגה"ק ר' דוד זי"ע בן הגה"ק ר' יצחק אייזיק מברעזניץ זי"ע בן הגה"ק ר' חנוך הינך אב"ד שקאלוב זי"ע בן הגה"ק ר' שמואל זי"ע מגזע הגה"ק ר' מנחם שיק זי"ע שהיה ראש ומנהיג בק"ק פראג בשנת ש' בערך. ולאמו הרבנית הצדיקת מרת פערל ע"ה

קבלה במשפחת שיק שקבלו מהוריהם כאשר יצאה החוק בפקודת המלך שגם כל אחד מבני ישראל צריך להיות לו שם משפחה בלשון ל"ז חשש הראשון ממשפחתם על דברי הקדמונים שאמרו שאסור לשנות שמו לשם לע"ז כי שמא הוא שם ע"ז לכן בחר בשם שיק שהוא ראשי תבות מן שם ישראל קדש לומר בזה שהעיקר הוא שם העברי שהוא קדש.

רבינו היה גאון הקדוש ולדיק תל תלפיות אדם השלם מאוד היה בורח מן הכבוד ונחבה אל הכלים בלתי להשמיע קולו בחוצות וכל מעשיו הי' בסתר ובהצנע לכת.

נתגדל על ברכי אביו בעיר ברעזאוועו, ואחר כן גולה למקום תורה לעיר אוהעל ולמד שם אצל הגה"ק ר' ירמי לעווי מאוהעל זי"ע

וסיפר רבינו: ובעת למדתי אני הצעיר באוהעל בא אבי זי"ע לבקר שלומי ובקשוהו אקרו"ט דאוהעל שישאר אצלם על שבת קודש לדרוש ברבים ומילא בקשתם ולכבודו באו כל העם מקצה מכל הכתית באין מעצור ושמעו דבריו בשמחה שדרש בקול חולב להבות אש והקול העיר חומה מגודל היקר והתפארת שלו ואנשי ק"ק וימרלאנגא שמעי את הכבוד הזה מיל שלחו לו איגרת הרבנית בכבוד גדול ונתקבל אצלם באהבה והיה מחבבים את רבם בכל מיני תפארת ועוז יכביד והדר עטרוהו וילא שמו הטוב בכל המדינה. (אמרי דוד הקדמה)

כשהגיע לפרקו בי"ח שנה נשא להרבנית הצדקות מרת פערל חי' ע"ה בת הרה"ק ר' אשר אנשיל יונגרייז בעל מנוחת אשר מטשענגער זי"ע בן הגה"ק ר' שמואל סג"ל אב"ד טשעטשע, ועל שולחנו יצא שבע שנים רופים ולמד בשקידה נפלאה בקדושה וטהרה עם ליות כימים בלותא חדא עם חתנו הקדוש זי"ע כי אהבת נפש אהב אותו ומסר לו כל מסתוריו.

וסיפר רבינו על חתנו שראה בעיניו פ"א באתה אשה אחת עם בנה אשר היה חולה בראש והיה מנענע בראשו ואמו היתה אצל רופאים גדולים חכמי לב ולא מצאו לו רפואה ובאתה לפני חתנו ואמר לה שתמתין עם איזה ימים ותלך בבית מדרשו עם בנה הנ"ל ואוה שיקחו קנים מנהר הסמוך לשם ויעשה מחצלת והביאו את המחצלת לבית המדרש וחתנו אוה שבנה הנ"ל ילין עם ובאיזה ימים עמד בריא ושלם ונתפעלו מאוד כל העיר. (תולדות אנשי מופת)

ואחרי הסתלקות חתנו ביום ה' כסלו בשנת תרל"ד נשאר רבינו בלי משען ומשענה ומוכרח היה לקבל על עצמו עול הרבנות ואוה ה' למושב לו עיר מיסקאלץ (נכון לציין שזקנו של רבינו הגה"ק ר' אשר אנשיל ווינער זי"ע[חתנו של הרה"ק בעל מנות אשר זי"ע] היה עם אב"ד עד יום פטירתו ט"ז אייר בשנת תקל"ז) עם הרבץ תורה וטהרה וגם ישיבה גדולה מבחורי חמד היה תפס, ומפורסים הי' גם לראש המדברים מגיד נפלא יפה מפיק מרגליות ומסר נפשו ממש על כל מנהגי ישראל הקדושים כי רבים המתחדשים והוא השליך נפשו מנגד ולא היה באפשר להגיע אותו אפילו זיז כל שהוא.

ואחרי יצא ועשה עם כשבעה שנים הנחיל ה' לו הרבנות בק"ק נאדאדוואר ועם פעל ברמה קרוב לארבעים שנה למד תורה מתוך יסורים ודוחק, מעולם לא הלך למקום טיול ומרחצאות ותענוגות בני אדם חי' כמו זר בעיניו, אף בימי החורף וקור הגדול תבר גזוזא דברדא ונחות וטבל בכל יום קודם התפילה, כל תפילתו היה בדמעות מעין הפוגות, כמעט בכל חצות לילה יצא על הארץ התמדמד בקול נעים ובביה רבה על חורבן בית המקדש, לחש מלחמות ה' במסירת ה פש ממש ושם ה' מבטחו ולא הטיל עולו על אחרים מעולם, כל יודעיו ומכיריו ידעו אותו לאיש קדוש אמנם זה לנו לאות ומופת אם כי יצא בעיר קטנה ואנשים בה מעט גידול בניו היה בדרך הפלא ופלא.

נסתלק לגנזי מרומים ז"ך מרחשון בשנת תרע"ה

נשאר אחריו בניו הקדושים הגה"ק ר' מאיר אב"ד אנאל זי"ע והגה"ק ר' מנחם מענדל אב"ד סיקסא זי"ע, וזכה גם לחתנים רבנים מובהקים ה"ה הגה"ק ר' צבי הלוי פרלגער אב"ד פאפראל זי"ע הגה"ק ר' אשר אנשיל ווייס אב"ד סילאדי נאדי פאלו זי"ע הגה"ק ר' ישראל הלוי יונגרייז זי"ע שמילא מקומו בעיר נאדאדוואר הגה"ק ר' אשר אנשיל הלוי יונגרייז אב"ד פאבינהאז זי"ע הגה"ק ר' קלונמוס שלום הלוי קעלנער אב"ד טענגא זי"ע הגה"ק ר' חיים יהודה עהרענרייך אב"ד הירלאיס בעיוא זי"ע

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

ספר

ישרש יעקב

הנקרא גם בשם

מרגניתא טבא

אמרים נעימים מרגש מתוקים בשטפלא ואגדות אחדים. על פרשיות התורה מסודרים ומחוברים מגיות השים בלתים. מחבר הדרשים ובאיות אחדים. ברורים ומסודרים. משרד מתוקים. הנחים בברקים. מראי מקומות. מאמרים הנראל מתוקים. הרב האמון הנצחים הצדיק האמתי מרבנו הרב שרשלת הוחסן המפורסם מקדשת מדינה יעקב שיק זצל שהי אבדקק נאדאדוואר תנצא. בן האמן האדיר בקדושה מפי אמרי דוד ומפי חיד ומהרן האמן הקדוש בעל מנחת אשר בית.

הוא לבית הדשים עדי מבי הישבה.

בדאפעשטא. הדפיס.
בדפוס האחים משולם אלטן ומנחם הכהן קאנטבורג.

מתורתו של רבינו בדרך צחות

הֲאָסְפוּ וְאַגִּידָה לָכֶם אֵת אֲשֶׁר יִקְרָא אֶתְכֶם בְּאַחֲרִית הַיָּמִים (פרשת ויחי מ"ט א') בדרך צחות אמרתי עפ"י כעת שהפרוטה וכ"ו הכל רצים לאגדה וזה יקר בעיני העולם כי זה מבינים, וצריך לעשות רצונם גם בזה פן על ידי זה יש לפעול אצלם איזה דבר טוב, וזה הכוונה: בעת שתאספו אז ואגידה לכם אומר לכם דברי אגדה המושכים לבו של אדם את אשר יקרה אתכם מה שהוא יקר אצליכם וזה יהיה באחרית הימים כנ"ל. כי אז הקבצו ושמעו בני יעקב אשר הם במדריגה קטנה. אמנם אני מבטיחכם כי עיל ידי זה ישמעו אל ישראל אביכם תזכו למדריגות ישראל. (מרגניתא טבא)

כח חשון תרס"ח

רבי אברהם ניסן ב"ר משה יוסף טייטלבוים זי"ע

רבינו הרה"ק רבי אברהם ניסן טייטלבוים זי"ע, אחי הרה"ק ר' חיים יעקב אב"ד לימאנוב גאליציען זי"ע, והרה"ק ר' ברכיה אב"ד איהעל זי"ע, והרה"ק ר' ירחמיאל טייטלבוים זי"ע. נולד לאביו הרה"ק ר' משה יוסף טייטלבוים אב"ד זבאראוו סטראפקאוו ובסוף ימיו בעיר איהעל זי"ע בן הרה"ק ר' יקותיאל יהודה אב"ד סיגעט בעל ייטב לב זי"ע בן הרה"ק ר' אלעזר ניסן מדראהאוויטש זי"ע בן הרה"ק רבי משה טייטלבוים מאוהעל בעל ישמח משה זי"ע. ולאמו הרבנית הצדיקת מרת הינדא ע"ה בת הרה"ק ר' דוד האלבערשטאם מקאשאנוב זי"ע בן הרה"ק רבי חיים מצאנז בעל דברי חיים זי"ע

רבינו היה איש קדוש צדיק וחסיד רודף צדקה וחסד,כל ימיו סבל יסורים וקבלם באהבה.

כשהגיע לפרקו נשא להרבנית הצדיקת מרת העשא ע"ה בת דודו הרה"ק ר' חנניה יום טוב טייטלבוים מסיגוט בעל קדושת יום טוב זי"ע בן הרה"ק ר' יקותיאל יהודה אב"ד סיגעט בעל ייטב לב זי"ע בן הרה"ק ר' אלעזר ניסן מדראהאוויטש זי"ע בן הרה"ק רבי משה טייטלבוים מאוהעל בעל ישמח משה זי"ע

נסתלק לגנזי מרומים כ"ח מרחשון תרס"ח, ולא נשאר אחריו זש"ק.

נוסח מצבתו

פ"נ

איש צעיר לימים עלה השמים

בעודו באבו נקטף טהור עינים

רדף צדקה וחסד נקי כפים

הוי צדיק אבד חשובי בנים

מעשיו הטובים לפניו נפקדים

נפש טובה מעט ורעים שנותיו

יסורים סבל ולא בעד עונותיו

סמוך לבו לקבל באהבה כדרך אבותיו

נשמתו יצאה בטהרה ונגוז געגועותיו

מו"ה אברהם ניסן

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

כח חשון תקל"א

רבי אליעזר ליבר ב"ר אברהם זי"ע המגיד מבארדיטשוב

רבינו הרה"ק רבי אליעזר ליבר אשכנזי המגיד הקדוש מבארדיטשוב זי"ע תלמיד ממרן רבינו הבעש"ט זי"ע נולד בעיר בוסטריך לאביו הגה"ק הגביר ר' אברהם אשכנזי מבוסטריך זי"ע בן הרה"ק ר' שמואל זי"ע בן הרה"ק המקובל הגדול ר' שמשון מאסטראפאלי זי"ע

רבינו התייתם מהוריו בעודו ילד רך בשנים. ונישא ליתומה כמותו וביום נישואיו תחת חופתו, דרש בפני בני עירו דרשה מלהיבה ומעוררת על אור הבוקר. בהזכירו את זכות אבותיו הרה"ק ר' שמשון מאסטראפלי זי"ע. ראו בני עירו את מעלתו והכתירוהו להם לרשן ומגיד וכך קראוהו מאז מפי כל: "רבי ליבר הגדול המגיד הקדוש". עדיין לעיר לימים היה, אולם בטחונו הגדול בה' ותפילותיו מעומק ליבו שבו נער וגם זקן ורבים שמו בו מבטחם. בפרט שהיו תמיד בפחד מפני גזירותיו של הפריץ המקומי המרושע, הקרוי הדוכס מבוסטריך. ימים רבים נהג רבינו לצאת אל היער הסמוך לעירו ולשאת שם תפילותיו עבור עדת בוסטריך באין מפריע. אפילו הגויים שדר שם ירא'ים היו להפריעו, כי חשו וידעו שהמדובר באיש אלוקים קדוש שהנוגע בו לא ינקה. פעם אחת יצא הדוכס לטייל במרכבתו ביער, מלווה בפרשים ונושאי כלים, ומן השמים זימנו שיעבור בסמוך למקום תפילתו של רבינו, שם עמד רבינו מעוטף בטלית ותפילין ונושא ידיו לשמיים בתפילה לפני קונו. מפחד העומד בתפילה נבהלו הסוסים וכמעט והפכו את העגלה על כל יושביה. אז הבחין הדוכס כי כל זאת בא לו בשל היהודי העומד כאן בתפילה וחמתו בערה בו. במצוות הדוכס התנפלו החיילים על רבינו והיכוהו בשוטיהם מכות איומות עד זוב דם, אולם רבינו לא נע ולא זע, רק המשיך בתפילתו. או אז נבהלו המכים ונזכרו בסיפורים המהלכים גם בין הגויים על הצדיק המתפלל ביער ועל עונשו של הנוגע בו לרעה. ואכן, מיד כשחזר הדוכס לארמונו נשתתק כל גופו וגם לשונו נאלמה דום ויהי לאילם. שום רופא כמובן לא העלה אדוכה למכתו של הדוכס. החליטו אנשי הדוכס בדעתם לצאת אל היער לבקש מחילה מהצדיק המוכה. בבואם מצאוהו מתבוסס בדמו בשל מכותיהם האכזריות, אולם הם נשאוהו אל בית הדוכס, הבהילו אליו רופאים מומחים ואלו טיפלו במכותיו. למרות זאת, ואף שהתחננו לפניו על חיי הדוכס, לא אבה רבינו למחול לשונא ישראל זה, עד שלבסוף נענה ואמר: אם יקבע לי הדוכס במלכו ובאלוקיו כי יחדל מהיום לעשוק את נתיניו היהודים ולא יפול עליהם פחדו לעולם, ובאותו מקום ביער שם היכוני קלגסיו, יבנה בית כנסת ומעון גדול עבורי, אזי אמחל לו, ואם לא יעשה כדברי, תהיה קללת אלוקים רובצת עליו לעולם. שמע הדוכס את הדברים וסימן לאנשיו שיקבל עליו כל דבר ומלבד שיבריא. ואכן כעבור מספר שבועות קם ממיטת חוליו וגם החל בבניית בית הכנסת כאשר ציוה הצדיק. אולם רבינו ביקש עוד, יעקור הדוכס את עצי היער ויבנה שם עיר. עיר לאחיו היהודים. בשנת תנ"א נתיישבה העיר החדשה סמוך לבוסטריך בתושבים יהודים ויקרא הדוכס שמה" ליבליטשב", על שם ר' ליבר הגדול אמנם לא אבה הצדיק להזכיר שמו על העיר והשמיט ממנה אותיות "לי" באומרו " לא ליי רק לה' הארץ ומלואה" ומאז שמה על היום הזה "בלדיטשב". לעת זיקנותו בשנת תקל"א והוא בן מאה ואחרבע שנה, התפשט בעול דבר כבד מנשוא והמגיפה הפילה חללים רבים. קרא ר' ליבר לביתו ארבעה אנשים מן החברא קדישא ובפניהם אמר: "הנני מקבל עלי להיות כפרה על כלל ישראל אני אמות בדבר, ומבטיח אני לכם כי העוסקים בקבורתי לא ידבקו במגיפה. ובמותי תישקט הארץ. ואכן חלה בדבר, ובמותו חדלה מיד המגיפה. הנה כי כן, במותו כמו בחייו, הגן והציל את אחיו מכל צרה. (י"א שנסתלק רבינו כ"ח תשרי) זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל. אמן.

סיפר בספר ז"ט וז"ל:

סיפר הרה"ק מהר"י מנשחיז זי"ע שהיה בבארדיטשוב איש הגון ושמו ר' ליבר ז"ל פ"א בלילה בחורף אחר היריד בא איש אחד לביתו בראותו שעוד נר מאיר בביתו, וקיבלו ר' ליבר כדרך הכנסות אורחים והציע לו בעצמו מטה לשכוב עליה. אמר לו האורח: למה זה מעלתו בעצמו מטריח א"ע להציע לי ? והשיבו ר' ליבר: כסבור אתה שאני מציע לך, אני הנני מציע לי עכ"ל וכוונתו היתה שמציע והכין עצמו לעוה"ב.

כט חשון תרי"ג

רבי יצחק אייזיק חבר ב"ר יעקב זי"ע אב"ד סובאלק בעל בית יצחק

רבינו הגה"ק רבי יצחק אייזיק וואלדמאן חבר בעל בית יצחק אב"ד סובאלק זי"ע נולד בעיר הורודנה בשנת תקמ"ט לאביו הגה"ק ר' יעקב חבר זי"ע ולאמו הרבנית הצדיקת מרת חינקא ע"ה בת הגה"ק ר' יצחק מאמדור זי"ע

רבינו היה גאון ומקובל מנורה הטהורה פוסק בליטא מתמיד ושקדן עצום, עניו ואהוב חסד והמגיע לכת עם ה', לא גבה לבו ולא רמו עיניו לגדולות ונפלאות.

הי' זריז וזהיר וחרד לדבר ה' עד שהיה לפלא בעני כל רואיו. וימאס בכל מחמדי תבל אך עסק בתורה ועבדה כל הימים. תוקף התמדתו הנפלאה מימי עלומיו היה להפליא.

לא שת שיחת חולין מעולו וכל הליכותיו בקודש ממקור טהור,

למד מפי הגה"ק ר' מנחם מענדל אשכנזי משקלאוו זי"ע מגדולי תלמידי הגר"א זי"ע. יש לציין מה שכתב בספר נפש נקי: ומפליא הדבר כי גם בתורת הנסתר שקד אותם ימים "עודנו נער כבן ארביסר בחר בו הגה"ק משקלוב זי"ע ולמד עמו דברים הנאמרים בחשאי כל דבר גדול, מעשה בראשית וסתרי מרכבה ורזין לאורייתא, ומסר בידו מכמני כתבי רבינו הגר"א זי"ע אשר אין ספק שהרב מהרמ"מ המפורסם ברוב לקחו וחסידותו וקדושתו המולגת לא עזב אזהרת חז"ל לבלי למסור דברים אלו, כי אם לבחור מעם חכם ומבין מדעתו וירא את ה' אולרו, ובפרט כתבי רבו הקדוש הגר"א שידוע שהיו חביבין עליו מכל חלקי עלמא.

חיבור ספרים יקרים בנגלה ספר בית יצחק, בית נאמן, בנין עולם, סדר זמנים, ועוד וספרים יקרים בתורות הנסתר ספר פתחי שערים, ברית יצחק, בית עולמים, מגן ומינה, גנזי מרומים, אפיקי יס. וספרי דרושים ה"ה יד מלכים ויד חזקה על הגדה של פסח, שיח יצחק, אור תורה, ועוד. היה רועה נאמן ב"ק פארלזאוא בגיל כ"ט ואחר כן בק"ק לאזינא, וואלקאוויסק, טיקטין, ואחרית ימיו כשלש שנים ומחצה ב"ק"ק סוואלק, שם העמיד ויסד תלמיד תורה. נסתלק לגנזי מרומים ביום ה' ערב ראש חודש כסליו כ"ט מרחשון בשנת תרי"ג, ומנו"כ בעיר סובלאק. כתב רבינו בצוואתו בערב ראש השנה תרי"ב: שלא להזכיר ח"ו לאחר מותו בהספד שם גאון או גדול, וכ"ש שלא להזכיר שם לדיק או חסיד, וגם שלא לכתוב על מצבתו. נשאר אחריו בנו הגה"ק ר' יוסף חבר בעל שער יוסף זי"ע, והגה"ק ר' משה מווילנא זי"ע והגה"ק ר' אהרן מווילנא זי"ע. כותב בנו הגה"ק ר' יוסף זי"ע בהספדו אביו רבינו זי"ע: אוי נא לה תאמר עדת ישראל בסובלאק כי אבדה כלי חמדתה אבידה חוזרת חבל על דאבדין ולא משתכחין מי מולא לנו תמורתו כי תמורה אחרת ממקום אחר הנמצא כזה איש אשר מנעוריו ועד זקנה עבד עבודה תמה, ויאמס בכל מחמדי תבל כלא חשיבין לו להיות, אך עסוק בתורה ובעבודה כל הימים, כמוני כמוכם ידענו גם שמענו הלא הוגד מראש תוקף התמדתו והשקדתו הנפלאה גם מימי עלומיו אשר היה עד להפליא וכ"ו אם כן איפוא מי מאתנו היודעים את אאמ"ו הרב ז"ל מימי עלומיו, כמה יגיעות יגע וכמה שקד על מזוזת פתחי התורה עד שהיה פלא בעיני כל רואיו, ולא זז מהבבה ולשקוד על דלתותיה בחפץ נמרץ כל ימי היותו על אדמתו. הלוא עיניכם ראו כל לא נחשב אצלו כל מחדה להטרילו ולהסיר מלבו אהבת התורה ושקידתו בה למעט רגע, ועינו לא שבעה מלקבוץ הון ואושר בתלמיד תורה ועבדה, הוא הגבר הקים עולה של תורה כמצותה, גם בלילה לא שכב לבו מעת ידעתיו, ולפי המסופר גם מימי הנעורים עד יום העלותו לא עבר יום א' או לילה א' בלא תורה במיעוט שנה ובמיעוט תענוג.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

ל חשון תר"ז

רבי צבי הירש הכהן מרימנוב

רבינו הרה"ק רבי צבי הירש הכהן מרימנוב בעל בארות מים זי"ע הנקרא ר' הערשלע מרימינוב או ר' הערש משרת. נולד בעיר דאמבראווא גאליציא בשנת תקל"ח לאביו הרה"ק ר' יהודה לייב הכהן זי"ע ולאמו הצדיקת מרת שפרינצא ע"ה

רבינו היה איש אלקום מופת הדור חסיד שבכהונה רבן של כל בני הגולה, אוהב ישראל אמיתי ושפל ברך, וה' ניסה אתו בצרות רבות שארבעה עשר בנים ובנות מתו לו, והוא קיבל כל היסורין מאהבה וחיבה, כל צדיקי דורו ידעו לאיש אלקים קדוש.

נתייתם בצעירותו כבן עשר שנה מאב ואם, ונלקח לבית דודו בעיר טארנא, ונתנו לחייט אחד שילמוד אומנות זו, ואף שהיה אצל החייט יראת ה' חפף עליו כל היום, והתפלל בכוונה עצומה והנהיג עצמו בטהרות, ובלילה בהסתר קם ממטתו וקרא תהלים, והעריך חצות בבכי ובדמעות,

בעודו נער כבן חמשה עשר שנה ביקר בעיר טארנא הרה"ק ר' משה מפשעווארסק זי"ע, וכראות רבינו מקרוב את עבודת הצדיק, עלה בלבו שלא יבלה זמנו רק בעבודת ה' יתברך ולעזוב את אומנתו, ושם לדרך פעמיו אל צדקי הדור, והלך לעיר פריסטיק לבית המדרש של הרה"ק ר' מנחם מענדל ראש שושלת רימונוב זי"ע שהיה אז מקום מושבו, ושם התחיל ללמוד יומם ולילה ועבד ה' בכל כחו, ובהיותו בר שמונה עשר שנה היה כבר גדול ומופלג בתורה, ובמשך הזמן עלתה בידו לשרת בקודש פנימה ולהיות משמשו של רבו הרה"ק ר' מנחם מענדל מרימונוב זי"ע.

רבו הק' חיבבו מאד כי ראה ברוח קדשו שמשמשו ר' הערשלע לגדולות נוצר, ונעשה זקן ביתו אדון לכל אשר לו.

רבינו התפלל בהתלהבות נוראה מאד אין כמוהו, ונעשה קדוש עליון.

רבו הקדוש אמר: כשם שאמרו על האריה"ק ז"ל שכל מדרגותיו לא זכה אלא מתוך שמחה כך תלמידי ר' הערש משרת זכה לכל מדרגותיו מתוך שמחה. וכשם שהאריה"ק ז"ל אמר: שלא בא לעולם אלא בשביל תלמידו הקדוש רבי חיים וויטאל זי"ע כן אני לא באתו לעולם אלא בשביל תלמידי המשמש הערש עכ"ל.

ביום י"ט אייר ל"ד בעומר בשנת תקע"ה נסתלק רבו הרה"ק ר' מנחם מענדל מרימונוב זי"ע, נסע רבינו להסתופף בצילו של הרה"ק ר' נפתלי צבי הורוויץ בעל זרע קודש ראש שושלת ראפשיץ זי"ע. שנים עשר שנים ישב רבינו שם על התורה ועבודה יומם ולילה עד שנסתלק רבו השנו הרה"ק מראפשיץ זי"ע ביום י"א אייר כ"ו בעומר שנת תקפ"ז, ואז נסע רבינו לביתו לעיר רימאנוב וכבר היה אז מפורסם לקדוש ישראל ונהרו אליו רבים, ומילא מקום כסא רבו הרה"ק ר' מנחם מענדל מרימונוב זי"ע, ופעל ישועות רבות והראה גדולות ונפלאות, כמה וכמה גאוני וצדיקי דורו נסעו אליו לבקרו ומהם הרה"ק ר' חיים הלבערשטם ראש שושלת צאנז בעל דברי חיים זי"ע, ובנו הרה"ק ר' יחזקאל שרגא ראש שושלת שינאווא בעל דברי יחזקאל זי"ע הרה"ק ר' אליעזר הורוויץ ראש שושלת דזיקוב זי"ע ובנו הרה"ק ר' מאיר בעל אמרי נועם מדזיקוב זי"ע הרה"ק ר' חיים מאיר יחיאל ממגלאינצא זי"ע הרה"ק ר' שמעון מיערסלאב זי"ע הרה"ק ר' נפתלי וויסבלום מליזענסק זי"ע הרה"ק ר' יקותיאל יהודה טייטלבוים ראש שושלת סיגעט בעל ייטב לב זי"ע הרה"ק ר' זאב וואלף פרענקל מרישא בעל משיב כהלכה זי"ע הרה"ק ר' יעקב דיבנקער זי"ע הרה"ק ר' משה דוד אשכנזי מטאלטשווא זי"ע הרה"ק ר' נחמיה יחיאל מבעחיווע זי"ע הרה"ק ר' מרדכי דוד מדאמבראווא זי"ע ועוד ועוד כמה גו"ל באו בצל קורתו לראות עבודתו שהי' בקול חוצב להבות אש שבכל פעם אחר תפלתו היו נשרו מים מעל גופו הטהור, והי' צריך להחליף את בגדיו.

ונכון לציין כי השלושה עיירות ז'מיגראד, ר'ימנוב, ד'יקלא, היו רגילים בפי החסידים לקרות המקום בר"ת נחל זר"ד, מכיון שבמקום היו הרים וגבעות, סופות וסערות ורוחות חזקות מנשבות שם תמיד. וסיפר הרה"ק בעל דברי יחזקאל משינאווא זי"ע שאצל רבינו אף שהיו רוח וסערה גדול לא נכבו הנרות בזכות כוחו וזכותו הגדול. (גנזי כתבים)

נהג נשיאותו ברמה יותר משלושים שנה, בראשית שנת תר"ז בהיותו כבן שבעים שנים נפל למשכב, ומצב בריאותו התדרדר מיום ליום ובחצי הלילה ל' מרחשון אור ליום א' דר"ח כסלו בשנת תר"ז עלתה נשמתו הטהורה בסערה לגנזי מרומים ומונ"כ בעיר רימינוב.

נשאר אחריו בנו וממלא מקומו הרה"ק ר' יוסף הכהן מרימינוב זי"ע.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

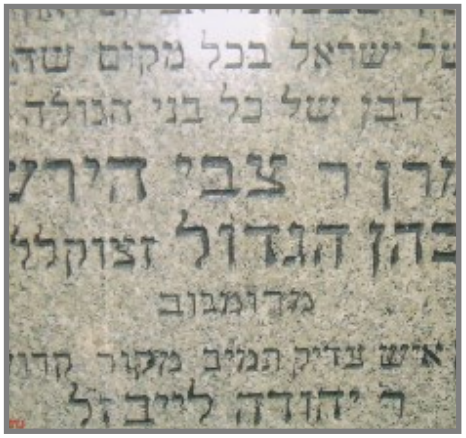

טעם דנקראו הציצית גדילים!!

לפי שצריך העולם לעשות ציצית אף לקטן טרם יחנכו אותו לשאר מצות, והנה כל מה שיגדל הילד תגדל המצוה עמו כי בכל פעם ירגיש יותר ויותר טעם ומתיקות המצוה, לכך נקרא גדילים לשון גידול (בשם רבינו זי"ע בטעמי המנהגים)

בסעודת היום אחרון של פסח נמשך שולחנו הטהור של הרה"ק ר' אליעזר זאב מקרעטשניץ בעל רזא דעובדא זי"ע עד לעומק הלילה בזמירות שירות ותשבחות, וכן באמרותיו הנעימות בדברי תורה, ומאוד הרבה באכילת מצה בסעודה זו, וטעמו בלשונו שהרה"ק רבי צבי הירש מרימנוב זי"ע אכל פעם אחת בסעודה זו כ"ו מצות שלימות, באמרו נימוקו למסובים בזה"ל: רבותי היום הוא עוד מדאורייתא. (רזא דעובדא)